mihail
celarianu

DIAMANT VERDE

MIHAIL CELARIANU

DIAMANT VERDE

ROMAN

CUVÎNT ÎNAINTE

Romanele lui Mihail Celarianu, *Femeia sîngelui meu* (1936) şi *Diamant verde* (1940) aparţin unui timp literar definit prin putere de invenţie şi nuanţare epică, alături de un salutar proces de circumscriere estetică a vieţii citadine, de regulă bucureştene. Ele marchează fenomenul binevenit de proliferare şi de stabilizare a unei specii ameninţate nu o dată, în peisajul vieţii noastre literare, de pericolul crizei. Aceste scrieri delectabile apar într-un interval de constituire solidă a romanului românesc, ca zonă epică deschisă umanităţii colective, eroilor tranzitivi sau introvertiţi, straturilor mitologice ori personajului modern, asaltat de înţelegerea condiţiei sale existenţiale. Aşa-numitul roman de analiză, conceput în spirit sthendalian, iar alteori în genul lui Dostoievski, Gide şi Proust, cîştigă la noi suficienţi practicanţi, unii de serie, alţii remarcabili, dovedind laolaltă capacitatea de afirmare într-o direcţie literară pusă anterior sub semnul întrebării.

Mihail Celarianu face parte dintre cei aleşi, un incontestabil talent hotărîndu-i personalitatea de poet, dar şi de romancier. Romanele sale ne trimit imediat la neîntrecutul Sthendal, ca şi la atmosfera întreţinută de vertiginoasa afirmare a literaturii de obsesie, din epoca modernă. Scriitorul apare la noi tot atît de pasionat în revelarea miracolului feminin ca şi Gib Mihăescu, de pildă, concentrîndu-se cu aceeaşi luciditate şi forţă asupra meandrelor unui suflet îndrăgostit şi a enigmaticului degajat de fiinţa iubită.

Ca roman al dragostei, *Diamant verde* este în acelaşi timp cartea unei pasiuni şi a unei rătăciri, ivite pe neaşteptate, prin alunecările hazardului, în biografiile femeii mature şi bărbatului copt. Octavian Peleş, medicul de autoritate şi omul — pare-se — definitiv aşezat, „redescoperă" femeia într-un moment în care el însuşi nu mai crede posibilă nici o iluzie erotică, încredinţat că are în Magdalena Răzvan, vechea prietenă, tot ceea ce poate să-şi dorească. Mediul de existenţă al doctorului e străbătut aproape zilnic după un itinerar invariabil. Un program riguros, împărţit între obligaţiile profesionale, adîncite prin unele predilecţii ştiinţifice, şi femeia iubită, pe care o imaginează, fără rezerve, ca viitoare soţie, îi dă o stare de plenitudine inatacabilă. Previziunile şi stabilitatea se clatină însă dintr-o dată, introducîndu-l pe bărbatul echilibrat într-o complicată dramă sentimentală. Subtilitatea lui Celarianu acţionează cu mare eficienţă în declanşarea vîlvătăilor interioare. La un spectacol de melodramă, unde asistă întîmplător şi cu o distantă ironie, doctorul cunoaşte pe Irina Stanian, mobilul rătăcirii sale erotice de mai tîrziu, care, deocamdată, i se pare o femeie ca toate celelalte, în rochia ei crem, la modă. Treptat, Irina se revelează prin calităţi fascinatorii, din ce în ce mai subjugătoare, ele ţinînd de însuşi misterul feminin. Frumuseţea noii sale cunoştinţe înseamnă pentru Octavian altceva faţă de percepţia lumii comune, dar şi altceva pentru femeie însăşi, surprinsă de a se şti posesoarea unor însuşiri pe care nici nu şi le bănuise înainte de a-i fi fost comunicate de neaşteptatul admirator. Un compliment adus tîmplelor sale dulci, liniştite şi albe, despre care nu-i spusese nimeni, niciodată, nimic, o absoarbe pe Irina într-o autocontemplaţie trăită cu fericită uimire : „Crezuse că se cunoaşte destul de bine, că nu i-a scăpat nimic, cel puţin din făptura fizică, nepreţuit după justa valoare. Îşi admira deseori părul negru şi aspru, cu fir gros şi sălbatic la mîngîiere. Îşi cunoştea cu precizie ochii, nasul, sprîncenele, bărbia, gîtul, pieptul, talia şi piciorul. Pe unele le iubea, pe altele le dispreţuia. Acum i se aruncase în minte o noutate şi într-o formă particulară... Avea, în adevăr, frunte frumoasă : rotundă, uşor bombată, egală şi tîmple dulci..." Dar un compliment nu declanşează o stare de iubire, iar Irina Stanian, dacă se complace din cochetărie în jocul galanteriilor mondene, nu e deloc o frivolă. Iubindu-şi bărbatul, în care simte un protector de neînlocuit, ea nu înţelege să depăşească

VI

relaţiile de bună-cuviinţă, ţinîndu-l pe doctor la o distanţă inabordabilă. Cuvintele persiflante adresate adoratorului insistent par a fi ca un baraj de focuri verbale, prin care mica fiinţă refuză aventura, fie din frica de iubire, fie din fidelitatea faţă de soţul ireproşabil. Şi una şi alta pot fi considerate nişte presupuneri verosimile, atîta vreme cît subtilul joc al dragostei se află la primele mutări, nelăsînd cîtuşi de puţin şansa de a descoperi o fîşie de lumină înspre forul intim al femeii.

Destinul erotic al lui Peleş se îndreaptă ireversibil spre dezlănţuire, uitînd de cel care fusese altădată şi atingînd gradul unei crize tragicomice. Femeia insignificată, învesmîntată în crem, din seara în care o cunoscuse la teatru, îl copleşeşte neîndurător cu valorile unei frumuseţi răscolitoare şi simbolizante. Celarianu îşi exercită cu fineţe harurile de maestru în etalarea tonalităţilor vestimentare şi a graţiei fizice, dozîndu-le într-un crescendo învăluitor, în măsură să declanşeze o pasiune devoratoare. Bărbatul trece năucit prin apele agitate ale unor stări greu definibile, contemplînd verdele rochiilor, privirile verzi, sonorităţile catifelate ale glasului, mîna, ca o aripă de pasăre, făcînd gesturi indefinibile. Imaginea verde, răspîndind sclipiri derutante, a femeii, i se pare a fi a unui diamant insolit: „Ca un lunatic, ţinînd capul, ca să nu mişte lumina, Octavian îşi forţează fluidul şi nervii lui vorbesc verdelui ochilor: Ce spuneţi? Ce spuneţi? Ce spuneţi? ...Verdele ochilor dă străluciri şi adîncime rochiei verzi, sau culoarea cu străluciri a mătăsii aruncă în ochi lumina tare de cetină întunecată? Toată lumea e verde, cu strălucire verde... Diamant verde... se poate?" Sub fascinaţia femeii-diamant, noţiunea de timp dispare, iar fiinţa adorată devine cosmosul însuşi, totalitatea: „nu mai exista timp; nici cel abstract, nici cel al gîndului lui şi al imaginii succesive; în faţa lui... o mare imagine ca o flacără verde, din care scapără mii de stele".

Coloraţia, mai intensă sau mai estompată, pe care o dă Octavian Peleş iubirii sale, vine dintr-un sentiment al aşteptării îngrozitoare, hrănit de iluzia că femeia va încheia prin a fi a lui, precum şi din afişarea unei voinţe în stare să pună capăt unui travaliu afectiv, fără sorţi de izbîndă. Mai tare decît orice logică, iubirea persistă oricît de nesigure şi tulburi sînt semnele unei acceptări. Ea face parte din a doua jumătate, necunoscută, a fiinţei umane, metamorfozîndu-l pe Octavian într-un om slab, incapabil să pună frîna necesară unui sentiment care face din

el o ridicolă păpuşă. Celarianu are arta de a sugera starea cvasidementială a îndrăgostitului scăpat din chingile realităţii şi umblînd teatral, cu inima la vedere. Un prea mare accent al sentimentului face din bărbat un „bolnav", iar din femeie o suspicioasă. Depăşirea liniei de cochetărie, amuzantă prin masca de suferinţă îngroşată, acuză eventualitatea unei „ambiţii masculine", regizată cu dibăcie. Într-o astfel de împrejurare Irina Stanian nu poate rămîne decît indiferentă, chiar agasată.

Jocul iubirii se agravează însă prin insistenţa bărbatului, mînat de sentiment ca de o stihie obscură, degradîndu-i demnitatea, dar nu şi orgoliul de a fi oricum victorios. Octavian Peleş vrea obsedant să cucerească inima doamnei Stanian pentru a-şi dovedi sieşi că nu este un laş şi poate învinge, fie chiar prin umilinţă, cerşind dragostea. Ajuns în iatacul femeii, o supune la o fastidioasă confesiune amoroasă şi lămuritoare — partea mai puţin rezistentă a romanului — forţează clipa îmbrăţişării, sorbind-o cu voluptatea unei eliberări, dar, stupefiat, are senzaţia că a ţinut în mîini o moartă. Condiţia unei iubiri stă în adecvarea sentimentelor, lucru neîntîmplat în cazul doamnei Stanian şi al lui Peleş: „Irina rămase în faţa lui şi mai palidă, cu ochii strălucind de o sticlire nepămîntească. Minunatele tîmple, mult preţuite, cu vine verzi-cenuşii, se făcură şi mai frumoase, iar peste gîtul puţin decoltat, părul apăsa greu, ca o cască prea mare pe capul unei năluciri de zăpadă. Văzînd-o că urmează să-şi păstreze încremenirea şi după ce el tăcu. doctorul se simţi străpuns de un fior îngheţat. Din atitudinea de moarte a femeii, din faţa de ceară şi din ochii ei de dincolo de pămînt se răspîndea în cameră un aer îngheţat, ca într-o cameră mortuară". Despărţindu-se de femeia, în sfîrşit cucerită, doctorul îşi simte gîndul străbătut de un fior îngheţat: „Am îmbrăţişat un cadavru". La foarte puţin timp, confirmînd intuiţia acestei stări dezamăgitoare, Irina se sinucide. Actul ei rezultă tocmai din dezastrul inadecvării erotice, încheind melodramatic viaţa unei conştiinţe feminine care nu a putut depăşi brutalitatea bărbatului, dorinţa lui păgînă de a o avea. Jocul dragostei cere o stare de consubstanţialitate; un destin orb împinge pe Octavian înspre o inimă care-l refuză, poate din glacialitate, poate mai degrabă din pudoare. Romanul propune astfel o iubire a relaţiilor curate, tinzînd una către alta sub vraja unei chemări misterioase.

VIII

A doua tăietură epică a romanului este oferită tocmai de imaginarea unei astfel de experienţe, a cuplului de îndrăgostiţi aproape perfect. Deşi nici la un asemenea nivel crizele nu se pot exclude, „rătăcirea" unuia dintre parteneri, în cazul nostru a lui Peleş, se preface repede în cenuşă şi-l readuce la normal. Cum observa Călinescu, romanul se încheagă într-o structură gidiană, Peleş consumîndu-se, cu luciditatea bărbatului trecut bine de treizeci de ani, la niveluri diferite ale experimentului erotic. Primul din aceste niveluri, al relaţiilor cu Magdalena Răzvan, se dezvoltă în forma unei existenţe matrimoniale, în care femeia iubită, băiatul ei din prima căsătorie şi mama Magdalenei par a fi intrat definitiv în viaţa doctorului, completîndu-i profilul de om aşezat, cu preocupări savante. Feminitatea emanativă a doamnei Răzvan se arată inepuizabilă pentru iubitul, care „examinîndu-i din apropiere, cu interes sporit, capul, părul, ochii, buzele, trupul, mersul şi glasul, scrisul, rochiile, urmărind-o cum îşi mănîncă chifla de dimineaţă, cum îşi deschide geanta, cum întrebuinţează batista, cum se scoală, cum se aşază pe scaun, se convinse nu numai că e frumoasă, nu numai că e femeie, dar că e femeia cea mai frumoasă şi frumoasa cea mai femeie din cîte a întîlnit". După trecerea anilor, experienţa cu această femeie se desfăşoară fără patima iniţială, souturată, desigur, de zguduiri, ea declinînd în prietenie „scumpă şi necesară", cu deprinderi automatizate, monotone. Apariţia altei femei în viaţa bărbatului, pare a-i provoca o mutaţie decisivă de conştiinţă. Vîntul cald, iscat în sufletul doctorului de apariţia doamnei Stanian îl detaşează din climatul dulce-burghez, infuzîndu-i o stare de plictiseală, venită din saţietatea amoroasă. Doctorul o simte pe Magda „agăţată de braţul lui cu toată tona de fericire care acum îl exasperează", căci el trăieşte sub atracţia unui orizont necunoscut, fiind posedat de drama cunoaşterii femeii însăşi.

Pe măsură ce se adînceşte în noul joc erotic şi începe să evolueze la nivelul celui de-al doilea experiment, automatismul vechilor relaţii intră într-un proces de surpare ireversibilă. Oricît de abile i-ar fi mijloacele, convenţia nu poate determina supravieţuirea raporturilor sentimentale. Iubirea implică o situare variabilă a cuplului în planul existenţei exterioare, ea este o afirmare a speciei şi o afirmare socială, cerînd perpetua prezenţă fizică. Vrînd-nevrînd iubirea este o „legătură" pasională şi un

„spectacol" lumesc, în care trişarea unuia dintre parteneri nu poate rămîne neobservată, oricît Magda Răzvan gustă bărbatul încredinţată de fidelitatea lui totală, cu sentimentul că îi cunoaşte integral fiinţa, şi oricît de abil îşi debitează Peleş scuzele lui faţă de neglijarea îndatoririlor de iubit, de fapt ocupat cu altă femeie. Falsitatea este repede dezvăluită, căci ea deviază pasiunea în convenţie, patima în artificiozitate, iar viaţa amantului infidel într-un joc dublu. Se traversează un moment crucial, în care spiritul de complezenţă nu îngăduie depăşirea convenţiei, prin recurgere la prefăcătorie. Trădarea bărbatului devine însă edificatoare şi pentru femeie însăşi. Înşelată în raporturile ei cu omul iubit, aceasta parcurge o condiţie limită, prilej de a-şi verifica propriul său sentiment, coborînd din lumea dragostei închipuite în aceea a realităţii dure. Este şi condiţia Magdei, descoperind uimită că în fond nu e doar o femeie înşelată, ci o iubită care se autoînşelase : „Nu-l iubesc. M-am înşelat din nevoia de dragoste şi de prietenie." Rătăcirea femeii fusese, din motivele pe care le enunţă atît de ferm, una de natură interioară, în timp ce a bărbatului îmbracă forme exterioare, cu urmări funeste.

Sub alesătura epică, autorul imaginează felurite ipostaze ale iubirii, *Diamant verde* sugerînd inepuizabilele forme ale erosului, în funcţie de femeie sau de bărbat. I-au fos de ajuns lui Celarinau două personaje, Magda şi Irina, pentru a descrie condiţia femeii neliniştite şi suspicioase, supusă persuasiunii sau trăind cruzimea singurătăţii, însufleţită de posibila armonie a vieţii cu bărbatul şi prăbuşindu-se în neagra mizerie sufletească. Experienţele lui Peleş sînt şi ele definitorii, figurînd căutarea obsesivă a idealităţii feminine, cu deziluzia de a nu putea trăi decît o stare de reîntoarcere la vechiul plan existenţial. Cheia romanului constă în unitatea de esenţă a celor două femei, sentimentul incipient al descoperirii femeii adevărate şi al iubirii însăşi, dovedindu-se a fi o nălucă. Senzaţia de îmbrăţişare a unui cadavru, ca şi sinuciderea doamnei Stanian sînt cele două moduri simbolice, pentru bărbat şi pentru femeie, prin care ni se comunică această rotire în cerc, aparenţa revelaţiei şi esenţa actului de reîntoarcere la unul şi acelaşi nucleu radiar. Dacă Irina Stanian poate depăşi întîmplarea cazului ei de adulter, părăsind această lume cu deziluzia de a nu fi cunoscut în Peleş altceva

decît în exemplarul ei soţ, doctorul are, spre deosebire, forţa de a se reîntoarce la viaţă, purificat de criza erotică şi hotărît să reia legăturile sale cu Magda.

Diamant verde confirmă virtuozitatea unui analist şi excelenta stăpînire a meşteşugului epic, nu fără o poetizare a efluviilor pasionale. După singularele versuri din *Flori de pace*, această „strălucită biruinţă în activitatea sa epică" — cum remarcă Şerban Cioculescu — îi dă lui Mihail Celarianu şansa de a-şi măsura posibilităţile scrisului cu marii noştri interpreţi ai dramelor interioare. Reintrînd acum în circuitul literar, într-o ediţie îmbunătăţită, cartea păstrează, la trei decenii de la întîia apariţie, suficiente premise pentru a recuceri lumea cititorilor.

V. FANACHE

Vizitele s-au terminat.

Doctorul Octavian Peleș și-a lepădat halatul alb de olandă și a trecut din cabinetul de consultație în bibliotecă. Are de făcut corectura tipografică a unui articol ce va apărea în *Curentul Medical*.

Prezența în cameră a liceanului Miron Răzvan nu-l stînjenește. Se așază pe scaunul masiv al biroului și întinde pe mapă șpaltul umflat și poros cu literele umede de-abia lămurite. E voios, puțin agitat, zîmbitor.

— Cinci minute și sînt al tău, Mironică, se adresează băiatului în uniformă care privește pe fereastră și nu pare grăbit.

— Bine, cinci minute... Atît ai spus ; să nu fie mai multe... Mă uit la ceas, răspunse cu aer răsfățat și plin de dragoste tînărul.

— Ți-am spus cinci, dar s-ar putea să fie chiar patru... Tu ai găsit ceva ?

— Două, trei virgule ; le-am făcut...

— Nu glumești ?...

— Pentru ce să glumesc ? Nu se vede ?

— Tocmai fiindcă se vede...

— Bine, hai să-mi arăți ! Dacă găsești ceva necorectat, îți dau voie să-mi faci orice.

— Așaaa ? Bineeee... Deocamdată să începem cu domnul i ăsta, care lipsește chiar din primul cuvînt...

— I ? Care i ? Ia să văd.

Băiatul se apropie de birou și se aplecă asupra hîrtiei.

— Este ?! întrebă doctorul, cu glas aspru, punînd un văl străveziu de încruntare pe chipul voios, plin de prietenie.

— Bine, nu zic, poate-i adevărat... Dar... trebuie să recunoști și dumneata că astea nu sînt litere cumsecade.

— Cumsecade, necumsecade, e vorba : am găsit o greșeală ?... Asta interesează. Și, bagă de seamă, chiar la primul cuvînt.

— Bine, să zicem că ai dreptate : am făcut o greșeală. Eu am citit articolul numai o dată. Și, dacă nu mă înșel, s-au mai văzut oameni, chiar doctori...

— Hoțule, vrei să mă execuți...

— Chiar doctori care fac greșeli la prima vedere, sfîrși tînărul.

— Bine, domnule Mironică... luăm act... prima vedere, litere șterse... Să controlăm mai la vale... Pe ce ne prindem că am să mai găsesc ?

— Pe ce vrei. Dar ia să stau și eu lîngă dumneata... De... cine știe !... Nu că ai putea să născocești chiar dumneata vreo greșeală... dar, știi, parcă tot e mai bine... Controlăm amîndoi. Dacă... nu te jenează...

— Asta ce e : l sau t ?

— Asta ?

— Nu, ăsta de aici, subliniat.

— Sigur că l.

— De unde atîta de sigur ?

— N-ai decît să citești tot cuvîntul.

— Bine, nota zece, ești doctor !

— Ce să mai urmăresc și eu ? Chiar dacă oi mai găsi una, două... Nu ți-am spus că știu eu chiar doctori, chiar oameni mari, care greșesc la prima vedere ? Atunci ? Mai bine mă duc la fereastră... Am mai văzut o poznă..

— Stai ! stai, boier Mironică ! A... păi așa corector...

— Da ce, eu am pretenția că sînt corector ?

— Cum n-ai pretenția ? Nu te lăudași pînă acum ?... O vezi pe-asta ?

— Ce să văd ? Nu văd.

— Aici, la ereditate. Este sau nu este *eredietate ?*

— Este ! Poftim ! N-ai decît să mai scazi nota ! În loc de zece : cinci, patru, trei, două, unu... chiar zero, chiar dublu zero ! Ţi-am spus că n-am pretenţia că sînt corector.

— Stai ! Alta !...

— Poate să fie ; eu însă mă duc la fereastră ! E mai interesant. Dacă-mi găseşti zece greşeli, dar nu inventate de dumneata, îţi dau o diplomă de onoare.

Doctorul se adînceşte în lectură, Miron se aşază la fereastră în vechea poziţie.

— Ei, ce-ai mai descoperit, Mironică ? întrebă Octavian cînd isprăvi corectura, băgînd pagina în plicul de la tipografie.

— A, o mulţime de lucruri, nene Tavi ! Să rîzi să te prăpădeşti... Ştii... eleşteul pe care l-a terminat astă-toamnă...

— Ăla de care vorbeam noi... Cum să nu-l ştiu !

— Acum l-a schimbat în grădină de zarzavaturi. Văd că e ceapă sau usturoi. Şi, la mijlocul heleşteului, a instalat un coteţ... Dar... păsări văd că nu sînt... Şi, în vîrful coteţului, a pus şi o sperietoare. Cam gheboşată... zău... seamănă cu el, nene Tavi... Dacă nu vii să vezi...

— Nimic mai logic, tinere domn...

— Să cultive usturoi în bazin ?

— Da, negreşit... dacă e fără apă... Ar fi, cel mult, o schimbare de destinaţie. Proprietarul poate face orice la el acasă.

— Chiar să pună un coteţ fără păsări într-un bazin cu ceapă ?

— Poate-o face dintr-o preocupare estetică. În materie de gust cred că cunoşti zicala...

— Că gusturile nu se discută... da... ştiu. Dar... cu sperietoarea ?

— Ce, eşti contra sperietoarelor ?

— Nu sînt nici pentru, nici contra.

— Şi totuşi văd că nu prea ne înţelegem. Eu vorbesc serios şi tu iei lucrurile în glumă.

— Văd că dumneata vorbeşti serios... Dacă ai avea casă şi curte, probabil că ţi-ai face şi dumneata un coteţ plutitor...

— Şi, mă rog, de ce nu ?

— Şi eu ţi l-aş admira de la o fereastră...

— Şi, cu siguranţă, ai rîde !... Aşa e ? Spune, dacă ai curajul opiniei !...

— Dacă aş vedea heleşteul...

— Eu rămîn la convingerea că dumneata habar n-ai de libertăţile dreptului de proprietate.

— Da... sigur... şi dumneata vorbeşti serios... Văd că eşti foarte grav....

— Bineînţeles că sînt grav...

— Şi eu rămîn la convingerea că glumeşti...

— Convingere cu totul greşită.

— De ce nu te scoli să vii puţin să te uiţi ?

— Pentru că eu am cea mai bună idee despre domnul Petrescu. Şi, chiar dacă unele lucruri mi s-ar părea ciudate...

— Ei, nu mai spune ! Dar la început nu mi-ai atras chiar dumneata atenţia asupra lui ?

— Acum sînt lămurit că vocaţia ta e mai sigură pentru medicină decît pentru estetică, drept sau arhitectură... Ai mai citit despre bilă ?

— Am citit, dar nu-mi place.

— Cum se poate ? Un lucru atît de simpatic şi de atrăgător...

— Sînt boli care nu mă interesează. Am început altceva ; am să-ţi spun altădată.

— Tot de alea cu poze ; aşa e ?

— Nu, fără poze ; pot să înţeleg şi fără ajutorul pozelor ; te asigur.

— Mironică, fii bun şi deschide uşa. Mi se pare că e cineva în sală.

— Eu chiar plec. Şi... te las cu vecinul dumitale cu drept de proprietate şi cu heleşteie de ceapă. Mîine am matematica, nu pot, dar poimîine după-masă viu să citesc. Şi... să mă uit pe fereastră.

— Eşti cam răutăcios...

— La revedere.

— Am impresia că n-am reuşit să te necăjesc. Regret. Atunci, pe poimîine. La revedere.

Gazetarul Emil Vlădoianu, vechi prieten al doctorului, care a aşteptat cîteva minute în hol, se scoală de pe

canapeaua de piele, pune pe măsuță albumul Murillo, pe care l-a răsfoit, își ia ochelarii și trece, cu trupul puțin îndoit, în cabinetul de consultație.

— Am venit să te văd, spune omul cărunt, slab, cu mustată, așezîndu-se pe scaun.

— Dacă preferi putem sta în bibliotecă.

— De ce ? E foarte bine și aici.

— Poți să mai stai, nu ? Dacă vrei scoate haina. Să-ți dau și o dulceață cu apă ca gheața.

E foarte cald. Prin geamul pătrat intră în cameră un uriaș bloc de lumină, care face să scapere sculele medicale de nichel și să iradieze în felurite culori sticlele de pe mese și etajere.

— Ți-am telefonat. Ți s-a spus ?

— Știu, eram chiar acasă, dar n-am venit, că mă aștepta cineva... pentru o chestie care nu mă privește. Nu mai vreau să-mi complic existența. Și n-am vrut să-l primesc. Ceva în legătură cu o mină din Transilvania : reportaj. Drept vorbind, eu nu mă ocup niciodată de fondul articolelor. Asta privește exclusiv pe director. Pe mine, ca secretar de redacție, nu mă interesează decît anumite lucruri de formă, de ordine, de legătură... Mi-l trimite directorul, cu apostilă în regulă, e bine.

— Mi se pare că știu despre ce este vorba, spuse Octavian, ridicînd puțin o sprînceană, cum are obiceiul. Chestia cu personalul străin. Lucrătorii.

— Nu numai lucrătorii : tot personalul. E vorba ca, în toamna asta chiar, legea să intre în vigoare. Și înțelegi că orice discuție în presă cade ca pe jeratic. Sîntem suspectați totdeauna de părtinire. Dar asta nu e o chestie de politică. Și n-avem nici capitaluri în întreprinderi. Deocamdată nu poți să întrevezi consecințele economice, dar, din punct de vedere național, vorbind ca abstracție, e o temă frumoasă...

— Ai fost ieri la dezbateri ?

— A, negreșit ! Am vrut să urmăresc mersul discuției. Și, cu ocazia asta, m-am convins radical că n-am stofă de reporter parlamentar. Este un haos. Și eu nu pot să iau lucrurile decît cum se prezintă.

— Păi, care e calitatea reporterului ?

— Alta, cu totul alta. Pentru mine senzația nu iese din noutățile auzite, din ideile, mai mult sau mai puțin revoluționare, rostite de la tribună sau de pe ultima strapontină de un mare orator sau de un biet deputățel de la țară. Dar reporterul fuge după idei. Pentru dumneata, cititor, fiecare vorbitor aduce o părere, bună sau rea, care pare totdeauna în chestie. Publicul se preocupă numai de lucrurile esențiale ; reporterul știe și-i satisface dorința. Și bine face. Cînd îți spun însă că pentru mine senzația iese cu totul din altceva, nu-ți vorbesc nici ca reporter, nici ca cititor de gazetă. Pe reporter îl preocupă o ordine, o înlănțuire. El vrea să scoată dintr-o mare învălmășeală sonoră o melodie unică, articulată. Eu sînt un fel de pastă de șapirograf : cînd intră pata în cleiul ei, așa rămîne ! Bine că nu e meseria mea să o șterg. Cînd îmi vine reportajul parlamentar și văd că lucrurile au o înlănțuire, îmi dau seama cît trebuie să se fi străduit bietul reporter. Pentru tine, pentru X, pentru Y, el are cea mai mare dreptate : e ceea ce trebuie să fie : plătiți gazeta ca să fiți lămuriți. Dacă ar trebui să fac eu reportajul, ar fi dezastru. Cîteodată îmi vine să bat din palme, altădată să fluier. E o alandala îngrozitoare. Oratorii sînt în genere talentați și de aici iese toată încurcătura : fac artă pentru artă.

— Cred că ieri n-ai avut cine știe ce teatru.

— Ieri ? ! Dumnezeule ! Dacă și eu aș fi citit reportajul, nici vorbă. Dar, din păcate, am asistat. Cifre, domnule, înțelegi dumneata ? date statistice ; lucruri palpabile, la vedere ! Cînd îți aduce cineva situațiile oficiale, poți să te mai îndoiești de exactitate ? Ministrul muncii s-a sprijinit numai pe cifre. Îl mai ascultasem și în ședințele anterioare. Știa omul ce spune. Opoziția anonimă îl sîcîia pe chestiuni de detaliu, pe mofturi. Dacă m-ai fi întrebat pe mine ce cred, ți-aș fi spus fără o ezitare : e un proiect serios, și ca concepție și ca alcătuire. Legea e necesară ; sînt cîteva puncte, de bază, care stau neclintite. Pe urmă datele, graficele... Nu e o lege de fantezie ; e o lege a timpului. S-a pornit de la stricta realitate. Ministrul a susținut-o frumos. Pe ziua de ieri n-a mai făcut decît cîteva încheieri, așa că discursul s-a

sfîrșit repede. Sala era... cuceritâ. Chiar opoziția mai serioasă era moale, dulceagă. Miniștrii, deputații, bătrînii, ziariștii i-au strîns mîna. Credeai că totul e în regulă... cînd ia cuvîntul Calvocorăscu. Eram sigur că nu avea ce spune. Și omul a început, ce e drept, moderat, cu generalități elegante, chiar cu elogii. Senin altfel, cu o mare seninătate. Liberalii, bineînțeles, revendică pentru ei orice reformă națională și democratică. În ținuta și zîmbetul oratorului se vedea siguranța de sine și o liniște care, la început, nu erau prea simpatice. Ministrul muncii, cam transpirat, dar fericit și surîzător, ieșise pe culoar să se răcorească. Liniștit și împăcat. Și, pe bună dreptate. O ceată întreagă de trepăduși de culoare se ținea după el ; zeci de mîini i se întindeau. În sală, oratorul liberal vorbea domol, diplomatic, în absența autorului legii, care și-a făcut apariția după un sfert de ceas, cînd a crezut că a început fondul. Procedeul marilor avocați, care au oroare de începuturi. Calvocorăscu isprăvise introducerea și trecuse și el la statistică. Dar, două feluri de cifre nu puteau fi ! Cele reale nu puteau fi decît ale proiectului : cifra oficială. Ce-o să mai spună și ăsta ? mă întrebam. Dar el e liniștit ; pune mîna pe un catastif de pe masă, își potrivește ochelarii pe nas, tușește, ca să-și mai dreagă glasul și, după ce cere, cu eleganță, îngăduința onoratului public, dă citire cifrelor lui personale. Bătălie de cifre. Mi-am scos și eu hîrtiile și am început să fac comparații și sublinieri. „Domnul orator e rugat să ne spună de unde și-a procurat datele“ — îl întrerupe ministrul, cu o nuanță de ironie. „Parte chiar din buletinul domniei-voastre și parte din cel al colegului domniei-voastre de la Industrie. Dacă doriți (întinzîndu-i-le) le puteți controla.“ „Mă rog, avem toată încrederea, ascultăm.“ Și, în adevăr, cifrele erau cam aceleași.

— Atunci ? întrebă doctorul, tot cu sprînceana încruntată.

— Păi, de aici începe spectacolul... S-a pus chestia pe categorii de industrii, pe industriile de armament și pe cele anexe ; s-a răsucit în jurul personalului de conducere. Părerea străinătății, interesul național...

— Nu e totuna cu sentimentul național ?

— Se vede treaba... La un moment dat părea că ambii adversari se războiesc pe o temă pe care în același timp o susțin. Dar înverșunarea, înverșunare... Cum ți-am spus adineauri : artă pentru artă. Și bună ! Cum aș putea să-ți lămuresc mai plastic ? Ideea, ca o minge, era la mijloc între beligeranți și fiecare o bombarda cu vorbe, apărînd-o în același timp ca a lui. Pînă și glasurile începuseră să se cam asemene. Argumentele istorice arătau că nici nu putea fi vorba de ceva nou : că la 1400 voevodul cutare a vrut să facă la fel ; că peste o sută de ani dominitorul cutare tot așa... că acum două sute de ani... Vodă... că mai alaltăieri partidul liberal, partidul conservator, partidul socialist... Părea că legea o aduseseră liberalii și o combăteau țărăniștii !... O nostimadă, ți-am spus... Pentru mine... ăsta e parlamentul ! Spectacol ! Mult mai frumos și, într-un sens, chiar mai instructiv decît cel din gazetă. Mai ales cînd adversariii au și temperament și talent.

— Dacă te mulțumești oarecum cu senzația...

— Nu-nțelegi dumneata ? să te lupți pe viață și pe moarte, pe același teren, pentru o idee ce pare totuși comună. Acuma, să nu fim nedrepți : ceva-ceva tot rămîne.

— Un fel de cauză pentru viitoarca bătălie oratorică.

— Ba nu ; rămîne ceva cîștigat în afară de asta ; bineînțeles că nu ceva grandios, cum apare în toiul luptei, (ceva grandios nu mai e cu putință) dar ceva profitabil. Dar, cum ți-am spus, asta numai la gazetă se vede. Îmi place, îți mărturisesc sincer. Mă duc așa, ca la un spectacol, să casc gura. Ar fi fost altceva dacă socialiștii, singurii care ar fi adus o schimbare adîncă, n-ar fi fost copleșiți de teroarea numerică a politicienilor de profesie.

— Eu mă mulțumesc cu gazeta. În gazetă, e drept, prinzi firul, nu te poți rătăci ; discursurile le citești liniștit. De altfel trebuie să-ți spun că nu pot să urmăresc regulat parlamentul. Nu că nu-mi place : n-am timp.

— Negreșit !... Cine-ți cere... Apropo : ce-ai aranjat cu casa ? Văd că ți-a mai venit un confrate. Patru sînteți, sau mi se pare mie ? Doi interniști, unul de piele

și sifilis, și dentistul. Nu e un dentist la al treilea ? Așa parcă văzui.

— Este. Dar nu importă. Clientul vine tot la doctorul lui, dacă e să vie. Nu vezi pe bulevard ? Fiecare casă are trei medici. Tinerii trebuie să stea mai în centru : mai au un spital, o injecție.

— Asta am avut de spus. Atunci... nu te mai muți ?

— Deocamdată mai stau.

— Uitam să-ți las biletul. Sper că vii...

— Negreșit.

II

La nouă fără un sfert doctorul Peleș intră la teatrul „Regina Maria". Se joacă *Romanța*, de X. Locurile de jos sînt complet ocupate. Dintre loji, numai două de rangul întîi au rămas încă goale, pînă cu o clipă înainte de ridicarea cortinei. Într-una se așază o fostă excelență, atît de voluminoasă încît ocupă tot cuprinsul, iar în cealaltă, chiar lîngă rampă, se strecoară pe rînd trei persoane : o doamnă și doi bărbați. Într-unul din ei doctorul își recunoaște îndată prietenul. Peleș fusese invitat chiar în lojă, dar pentru că gazetarul mai avea și un stal, preferă să stea izolat, ca să privească și să asculte în liniște. Se simte în stare să urmărească o piesă frumoasă și bine jucată, dar e cam obosit și nu destul de voios, ca să facă față exigențelor unei conversații înmănușate, cu oameni necunoscuți. Toată dimineața a stat la spital. Cum a mîncat, s-a așezat la birou și a scris. Mai sînt numai cîteva zile pînă la Conferința internațională de Istoria medicinei, de la Viena, și s-a angajat să trimită și el o comunicare, al cărei subiect l-a și anunțat. Se mișcă într-un material cunoscut, ce e drept, dar o bună parte din materia veche trebuie revăzută și mai sînt de citit și cîteva cărți apărute în ultima vreme. Deși nu e un subiect de clinică propriu-zis. Crezuse că astăzi va putea lucra serios ; toată comunicarea o are închegată în minte și o mulțime de puncte sînt însemnate cu roșu în texte și în caiete. Dar, cînd s-a așezat la masă, după ce a

vînturat puţin cărţile şi hîrtiile, şi-a dat seama că nu e încă destul de limpezit şi de organizat ca să treacă la lucru. A umplut două pagini cu material disparat, pe care la patru fix l-a lăsat creionat pe birou, ca să primească bolnavii. Vizita ziaristului Vlădoianu a ţinut şi ea cam o oră, aşa că de-abia i-a mai rămas timp să se ducă la Continental să ia masa, să se întoarcă să-şi schimbe hainele şi să fie la vreme la teatru.

Se resimte de oboseală şi priveşte leneş prin sală. Salută în două-trei puncte, se uită la program, îşi potriveşte corpul, comod, ca pentru o oră de nemişcare, apoi aşteaptă. Se salută cu Vlădoianu, care se apleacă îndată pînă între capetele însoţitorilor şi le spune ceva. Negreşit, despre el. Peleş înţelege, dar nu dă atenţie faptului : persoanele din compania lui Vlădoianu nu îl interesează : domnul este aparenţa cea mai obişnuită, iar doamna nu are nimic izbitor. Bagă de seamă, în secunda salutului, că doamna e mult mai subţire decît domnul, care nu-i poate fi decît soţ.

Spectacolul începe cu o înfăţişare romanţioasă, cam prăfuită, simplă de altfel. Un tînăr abate, eterat şi meditativ, cade în cursele dragostei ; Tony Bulandra joacă strîns şi discret. Romantismul piesei este deci corectat, cît poate sta în putinţa actorului. Conflictul e liniar şi poate fi urmărit fără nici o sforţare chiar de oamenii obosiţi. Şi chipurile melancolice ale actorilor şi vorbele piesei se străduiesc să readucă în sufletele spectatorilor o lume de dragoste peste care s-a lăsat ceaţa. La timpul oportun răsare şi o romanţă, care e şi mai dulce şi mai de altădată. Dar, curios, nimeni nu se grăbeşte să fluiere sau să zvîrle cu pătlăgele. Onoratul public, în întregime burghez, pare furat : se vede bine din încordarea atenţiei, din mişcările reţinute, din chipurile crispate. Din timp în timp se aud şi suspine. Evantaliile se clatină foarte încet, foarte rar, fără ritm. Scaunul doctorului e chiar pe linia lojei prietenului. Fără să vrea Peleş îşi aruncă privirea şi într-acolo. Pentru că pe scenă nu este nimic complicat, se poate prinde şi spectacolul sălii. Publicul e foarte tăcut şi tăcerea şi nemişcarea lui sînt frumoase. Prin ce minune se va fi întîmplat ca, deşi nefiind premieră, majoritatea domnilor să fie în negru, iar doamnele, atîtea şi atîtea în

toalete crem (e drept că doctorul nu e prea la curent cu moda). Este de observat. Între sală și scenă e o certă armonie de tonuri. Culoarea neagră e indicată pentru chinurile discrete ale abatelui, iar tot spectacolul are o atmosferă crem, languroasă. Evantaliile obosesc și se lasă, ofilite, pe un umăr gol, în repaos. Femeile par sau sînt toate frumoase ? Cum stau neclintite, mărginindu-și suspinele și ascunzîndu-și mimica înfiorată cu evantaliul, sînt și grațioase. Doamnele, așadar, nu se mișcă. Numai cîte un domn, cu guler scrobit, ras cu un ceas mai înainte și pudrat cam exagerat își apucă din cînd în cînd, de braț sau de talie, zvelta tovarășă crem, care însă nu aude, nu vede... Doctorul Octavian Peleș face observația că femeia poate fi, în anumite momente, mult mai aproape de vis decît de viață. Și i se pare ciudat. Dacă ar fi și el cu o femeie în crem și i-ar lua binișor mîna sau ar cuprinde-o de talie în timpul unui atare spectacol, ca un abate zbuciumat de iubire, rătăcirea femeii l-ar indispune, l-ar face cu siguranță gelos pe atît de fericitul actor.

În fond, ce-ar putea însemna o asemenea rătăcire ? Lipsă de adîncime, sau prea mare adîncime de suflet ? Mobilitatea sentimentului ? Poate o libertate. Poate o simplă și naturală stare de recreație. Cînd prietena lui se rătăcește cîteodată — se întîmplă uneori fără cauză aparentă — el își pune îndată cîteva întrebări, cam totdeauna aceleași, pline de temeri. Se uită la ea pe furiș, și, curios, o găsește totdeauna mai frumoasă ca altădată. Poate că gîndul ei este pe undeva pe aici, poate că sufletul îi e mai străveziu decît ochii, dar ce n-ar da el să-i poată descoperi drumurile înnegurate ! De nenumărate ori a voit să o smulgă din vis, întrebînd-o pe neașteptate :

— Spune la ce te gîndești ? Tocmai acum ai plecat ? Unde ți-e sufletul ? Te țin în brațe și simt că nu ești toată cu mine.

De multe ori, întrebarea, înecată în durere, i s-a urcat pe buze. Dar a putut s-o țină. Simțea că mîndria îl oprește. Totuși, își amintește, i-a spus o dată, forțîndu-se să pară cît mai indiferent :

— Am impresia că nu ești cu mine.

Cu cîtă greutate și-a putut întocmi cele cîteva vorbe !

Magdalena a izbucnit imediat într-un hohot de rîs, cu sunete pline, rotunde, limpezi, sigure, foarte melodioase (și foarte false ca conținut, a înțeles doctorul).

— Nu sînt cu tine !... Nu sînt cu tine !... Nerodule ! Nu sînt cu tine !... Auzi ce spune !... Auzi ce zice !...

Își amintește cît a luptat să scape atunci de o îmbrățișare îngrozitoare, sigură de efectele ei, falsă (în adevăr falsă ?) care îi sfîșia inima. Și a rămas moale, cu capul în jos, doborît de tristețe și umilință. Nu putea săvîrși singurul act de mîndrie și de independență care s-ar fi impus : să se smulgă sălbatic și, înainte de a o părăsi pentru totdeauna, să-i arunce o ofensă cumplită, care s-o pîngărească pînă și în proprii ei ochi, luminați de îngîmfare.

La ieșirea din teatru, la garderobă, Peleș fu prezentat de Vlădoianu doamnei și domnului inginer Stanian. Domnii au schimbat cîteva vorbe de complezență, doamna a spus și ea cîteva, amabilă, stăpînă pe sine, surîzătoare. Doctorul s-a achitat convenabil, surîzător și absent.

Soțul, bărbat voinic, ferm în glas și în gesturi, soția, cum o văzuse în teatru, subțirică, cu o dulceață și lîncezeală în ochi, de femeie-soție.

Noaptea era ușoară, curată și răcoroasă. După *Romanța* o mică plimbare prin aer era binevenită. Îi convenea și doctorului. Ieșiră toți patru, după cuviință ; noul cunoscut lîngă doamnă.

— Îmi dai voie să te întreb ce specialitate ai, domnule doctor ? începu doamna, cu un glas a cărui catifelare era în contrast cu siguranța de timbru.

— Pentru ce nu, coniță ? Sînt internist, răspunse, cu voie bună, doctorul. Iacă, omorîm și noi oameni, fără răspundere.

— Nu cred că interniștii omoară mai mulți decît ceilalți.

— Ei, da, sigur, depinde. Noi, în orice caz, ne dăm osteneala : dacă nu putem, nu putem.

— Ei nu, serios, recunoști să fi omorît pe cineva pînă astăzi ? Dar, sincer...

— Asta nu pot s-o fac, pentru că și crima intră în secretele profesionale.

— Așaaa ? Bine.

Doamna Stanian ridică ochii spre doctor, cu un aer puțin vesel și puțin mirat, ca și cum ar fi spus : Curios, nu pari așa prost. Apoi tăcu, o tăcere care tăinuia o reflecție de moment. Peleș pricepu că doamnei îi place să cocheteze.

— Dar de ce mă întrebați, coniță dragă ?

— Poftim ?

— E bine că m-am făcut internist ? Sau ar fi fost mai bine altfel ?

— Știu eu ? Asta cred că o înțelegi mai bine dumneata. E. probabil, o chestie de cîștig. Dacă ai clientelă, în definitiv... Eu personal nu m-aș duce la doctor, mai ales la un internist, îți spun drept.

— Cred, am mai auzit asta. În genere, se spune că tot interniștii sînt mai amarnici.

— Poate, pentru că dați și rețete. Chirurgii, cel puțin...

— Sigur, ei te lucrează cu bisturiul. Lasă, coniță, nu ne mai necăji și mata.

— Nu, eu vorbesc serios.

— Cred, dar nu din propria dumitale experiență.

— După ce se cunoaște ?

— Păi, n-ai spus că nu te duci la doctor ? Și pe urmă pentru că întrebuințezi argumentele obișnuite, auzite sau citite prin gazetele umoristice.

— În primul rînd medicina nu e știință.

— Ai văzut ? !... Eram sigur. Și... în al doilea ?

— În al doilea, ar fi fost de dorit ca domnii medici (îmi pare rău că nu ești chirurg sau dentist, ca să pot fi mai crudă cu interniștii) să fie mai sinceri.

— Cum sinceri ?

— Să recunoască în public că tatonează.

— Păi, sigur că tatonează.

— Nu numai că tatonează, dar că totul se reduce la tatonare.

— Adică... totul e în zadar, cum spune cîntecul.

— Afară, bineînțeles, de cele două-trei boli cu carte de vizită, scrise cu literă mare, din partea întîi a abecedarului medicinei, și pe care le pricep tot atît de bine

profanii. Să fereascâ Dumnezeu ca bietul pojar să nu iasă la suprafaţă, că îndată a şi devenit...

— Ciumă. Aşa e ? Aşa e că ciumă ? Ce ne facem, coniţă ?... Grea situaţie ! După părerea matale, sîntem pierduţi...

— Nu, pentru că contaţi pe onoratul public molieresc, pe care îl descîntaţi cu reţete.

— Dumneata eşti mai rea decît Molière.

— Nici vorbă : cinci sute de lei vizita acasă la dumneavoastră, cinci sute prima reţetă, cinci sute vizita de revizuire... cinci sute...

— De unde rezultă că toţi sîntem milionari şi în slujba domnilor farmacişti.

— Şi nu sînteţi ?

Ultimele două cuvinte ale doamnei au fost pronunţate puţin mai ascuţit şi mai apăsat.

Doctorul a gîndit mulţumit : nu totdeauna vorba acoperă, cum se spune.

— Vasăzică, aşa stau lucrurile, grăi distrat, după un minut de tăcere.

Mica doamnă Stanian a înţeles şi ea jocul sufletesc al bărbatului, şi-a simţit poziţia de inferioritate, şi şi-a muşcat buza.

Doctorul continuă :

— Şi... bărbăţelul este de aceeaşi părere ?

— Da, negreşit, răspunse cam afectat şi accentuat, tînăra doamnă. Ne înţelegem perfect asupra tuturor lucrurilor, nu ne sfădim niciodată !

— Foarte frumos ! Asta înseamnă armonie conjugală.

— Da, poate.

— Nu că se poate, cu înţelesul că ar fi cu putinţă, dar nici nu poate fi altfel !

— Ce te face să crezi ?

— Nimic decît figura dumitale.

— Ha, ha, ha ! Eşti fizionomist.

— În cazul dumitale, operaţia nu e prea grea.

— Parol ? Ştii că mă faci să rîd...

— Negreşit.

— După ce judeci ?

— Nu ţi-am spus ? După chipul...

— Domniei mele. Te felicit. Eşti mai fericit ca Rochefoucauld. El s-ar fi încrezut mai puţin.

— Nu, vorbesc serios. Cred, în adevăr, că vă înţelegeţi, cred că niciodată nu ţi-ai necăjit soţul.

— De, cine ştie ! ...

— Şi, dacă ţii să-ţi spun după ce mă orientez mai ales, îţi pot spune : după fruntea şi după tîmplele dumitale.

Doamna Stanian îi aruncă o privire de nedumerire, amestecată cu puţină ironie şi cu ceva... poate cu puţin interes.

— Şi mai puţin după frunte decît după tîmple, urmă Peleş.

— Cum, după tîmple ?

— Uite cum : dumneata ai o frunte absolut femeiască, adică senin-femeiască. În privinţa tîmplelor, nu e nici o îndoială : seninătate, tandreţe şi... dulce viclenie. Viclenie, adică, în materie de dragoste, oarecare supleţe.

— Toate astea se ghicesc după tîmple ?

— Îmi amintesc de tîmplele unei doamne cunoscută pe vremuri la Budapesta.

— Asta înseamnă mare memorie vizuală.

— Şi memorie bărbătească.

Doamna Stanian îşi încruntă puţin sprîncenele. Doctorul începuse să-i facă făţiş complimente. Se gîndi că n-ar fi rău să-i răspundă ceva îngheţat, să-l trezească la realitate. Dar... era prima oară cînd auzea pe cineva ocupîndu-se de fruntea şi de tîmplele ei... femeieşti. Crezu că e mai bine să reflecteze puţin. Să fie adevărat ? Erau părţi ale capului la care niciodată nu se oprise să le privească. Crezuse că se cunoaşte destul de bine, că nu i-a scăpat nimic, cel puţin din făptura fizică, nepreţuit după justa valoare. Îşi admira deseori părul negru şi aspru, cu fir gros şi sălbatic la mîngîiere. Îşi cunoştea cu precizie ochii, nasul, sprîncenele, bărbia, gîtul, pieptul, talia şi piciorul. Pe unele le iubea, pe altele le dispreţuia. Acum i se aruncase în minte o noutate şi într-o formă particulară. Şi cel ce i-o aruncase cu atîta convingere nu era nici poet, nici pictor, nici sculptor. Se gîndi o secundă şi izbuti să-şi vadă capul limpede ca într-o oglindă ce i-ar fi răsărit brusc în faţă. Fără zăbavă se asigură că doctorul

avea absolută dreptate. Avea, în adevăr, frunte frumoasă : rotundă, ușor bombată, egală, și tîmple dulci (își aducea aminte de tîmplele dulci ale unei prietene din copilărie), tîmple liniștite și albe.

„E cam adevărat. Caraghiosul are dreptate, își spuse în gînd. Dar e cutezător să mi-o spună".

— Am trecut de la una la alta prea repede. Și am rămas în urmă. Domnul meu are prea multe secrete astă-seară cu Vlădoianu. Ia să le tulbur eu puțin liniștea : Domnule Stanian !

— La ordin !

— Vreți să mergeți puțin mai încet ?

— Înadins am luat-o înainte, glumi Stanian.

— Ei, lasă-mă în pace. Nu mai glumi, răspunse cu ton răsfățat tînăra soție. Uite de ce te-am oprit... Domnul doctor găsește că fruntea și tîmplele mele sînt foarte frumoase. Și tu nu mi-ai spus niciodată ! Vezi ce rău ești ? Tu de ce nu mi-ai spus ? Sau găsești că domnul doctor nu are dreptate ? Mi se pare că da. Hai, spune.

Stanian rămase o secundă perplex. Fără să-și dea seama ce face, se uită la fruntea și tîmplele femeii apoi, cam prostește, la doctor. Dar bunăvoia și politețea lui înnăscute nu șovăiră :

— Iartă-mă că n-am observat, se adresă nevestei, care îl măsura cu prefăcut aer de imputare. Cum vom ajunge acasă, am să mă uit. Și... am să mă pronunț ! Ești mulțumită ?

— Nu poți să te pronunți și... pe loc ?

— Nu, vreau să fiu mai în cunoștință de cauză.

— Bine. Așa să fie. Dar eu sînt obligată să aduc domnului doctor mulțumirile mele pentru... grațioasele complimente... Și... unde spuneți că ați mai văzut un asemenea exemplar ? La Viena ?

— Nu, la Budapesta, răspunse doctorul, copilărește.

— Era unguroaică ?

— Așa cred.

— Atunci, mă bucur.

Doctorul nu se mai întrebă și nici nu întrebă pentru ce s-ar putea bucura tînăra doamnă de apropierea făcută. Ajunseseră la „Bulevard".

— Sper că ne faci plăcerea să iei o bere împreună cu noi... îl invită, prietenos, Stanian. Putem sta în grădină. Domnul Vlădoianu știu că nu se opune.

— Sigur că nu se opune, confirmă doamna.

Și păși înainte.

Dar doctorul, devenit deodată înțepat și rigid, se scuză, cu o voce uscată, că nu mai putea întîrzia, avînd de lucru la o comunicare. Bărbații se salutară, cu pălăriile în mîini, cordial. Doamna Stanian întinse doctorului o mînă mică dar sigură, pe care el o ridică la buze și abia o atinse.

La „Bulevard" era plin. Doamna Stanian se strecură încet printre mese spre locurile din fund, de lîngă orchestră. O îmbulzeală neobișnuită. Muzicanții cîntau un oarecare tango sub bagheta unui șef mustăcios, negru, costeliv, care conducea cu avînt. Doamna înaintă pînă la un pas de orchestră. Dar nu era nici o masă. Se opri brusc, se întoarse spre însoțitori, și spuse cu un ton rece :

— Nu stau aici, nu-mi place.

— Foarte simplu, mergem în altă parte.

— Dacă țineți. Dacă nu, putem merge acasă.

— Păi, tu ai vrut să ne oprim undeva, insistă Stanian, vrînd să-i facă plăcere.

— Poate... dar nu mai vreau... Aici nu-mi place.

— Unde am mai putea merge ? se adresă inginerului Vlădoianu.

— Dragă, pentru mine e tot una. Am putea să intrăm la „Royal", sau la „Cercul Militar". Dacă vreți muzică.

Doamna se mulțumi să clatine din cap, în semn că nu merge.

— Sau la „Corso", cafeneaua artiștilor.

— Nu-mi place, nu-mi place ! se scutură soția.

— Știți ce ? Atunci haidem la „Nestor". Luăm cîte o înghețată și stăm afară. E bine ? spuse Stanian, hotărît, gata să se urnească.

— La „Nestor" ? întrebă moale doamna lui. La „Nestor" ?... N-am mai fost de nu mai țin minte.

— Cu atît mai bine.

— Nu merg. Ce să iau ? Înghețată ? N-am poftă.

— Iei o prăjitură... sau altceva.

Irina dădu din cap, cu înțelesul că nimic n-o atrage.

— Atunci ... ce facem ?

— Bine, bine, să mergem, hotărî tot ea, deodată, schimbîndu-şi, ca la comandă, aerul mohorît. Iau şi eu prăjitură, dacă bineînţeles mă trataţi.

— Dacă nu vrea el, te tratez eu, glumi Vlădoianu. Nu rămîi netratată.

Dintr-un salt doamna Stanian trecu la dreapta gazetarului şi îi luă braţul.

— Ştiţi ce ? Ca să nu vă certaţi, o să plătiţi fiecare cîte o jumătate de prăjitură.

Pentru că nu mai erau mese libere afară, intrară în cofetărie şi se aşezară la fereastră.

— Mă înşel eu, sau s-a făcut cam capricioasă duduca ? întrebă gazetarul pe inginer.

— Nu, nu ! explodă Stanian. Asta nu, doamne fereşte ! Ea capricioasă ? Tu capricioasă, Irinelule ? I-auzi ce-a născocit dumnealui !

Luă mîna nevestei, scoase mănuşa neagră şi îi privi cu ochi drăgăstoşi degetele subţiri.

— Tu capricioasă ! Cum o să fii capricioasă... cînd tu eşti avocată ! Avocată şi capricioasă ai mai văzut dumneata ? Numai clienţii sînt capricioşi...

— Şi, nu se poate ? se răsfăţă Irina. N-aţi mai văzut avocate capricioase ?

— Ba s-ar putea, cum nu, dar nu tu ! Tu eşti o avocată... necapricioasă. Avocată cuminte.

Îi mîngîie mîna albă pe care o priveşte cu şi mai multă mîngîiere în ochi.

— Era foarte grăbit doctorul, făcu gazetarul. Acuma... că s-o fi dus să lucreze sau nu, cine ştie !...

— Mi se pare simpatic, rosti Stanian.

— Sigur că e simpatic.

— Nu găseşti, Irinel ?

— Cine să fie simpatic ?

— Doctorul de adineauri.

— A, da... poate... nu ştiu. Pare cam încrezut.

— Doamne fereşte ! replică Vlădoianu.

— E cam înfumurat...

— Cum ai putut să constaţi ?

— Nu ştiu. Poate mi s-a părut... Dumneata ştii mai bine...

— Ce teză spunea că face ? întrebă Stanian.

— Nu teză, o comunicare, știu eu, pentru Conferința internațională de Istoria medicinei, răspunse Vlădoianu.

— Se ține acum, în curînd ? se interesă doamna.

— Peste vreo lună. Dar știu că are de lucru. Nu e un subiect de știință ; folclorul medical românesc. Ceva interesant pentru străinătate. Și are o mulțime de observații asupra vechilor tratamente empirice.

— Bine, o fi, dar asta nu e știință, interveni soția inginerului.

— Ei, să nu rîdem așa de folclor, că pe el se ridică știința. Am citit și eu cîteva pagini, — mi le-a indicat el — am să scriu despre ele. Sînt lucruri curioase, interesante.

— În definitiv, foarte bine că se ocupă, spuse doamna Stanian cu glas grav. Dacă nu e însurat... n-are altceva de făcut... vrea, probabil, să-și facă o situație...

— Ce spui dumneata, duduiță ? De unde știi dumneata toate astea ? întrebă gazetarul, cu un ton de tachinărie, ștergînd cu batista sticlele ochelarilor.

— Ea să nu știe ? Tocmai ea ? Atunci n-o cunoști... spuse mîngîietor Stanian.

La întoarcere doamna își luă cu încordare bărbatul de braț, se ghemui în el și nu-i dete drumul pînă acasă. Vlădoianu, care ședea în aceeași direcție, i-a lăsat chiar la poartă. La despărțire, cei doi prieteni au mai schimbat cîteva vorbe, doamna, însă, a tăcut, împietrită, lipindu-se mai tare de soțul ei, ca și cum ar fi vrut să-și ocrotească o taină.

Tot drumul, tăcerea ei se impusese și tovarășului. De altfel, el părea că se simte bine, cu brațul ei subțire sub brațul lui încordat, cu mîna ei înmănușată în mîna lui mare și goală. Și a mers visător.

Doctorul Peleș nu s-a înapoiat direct acasă.

În fața grădinii „Bulevard“ simțise că nu mai poate să stea nici o secundă în societatea noilor cunoscuți. În momentul despărțirii e drept că i se ivise în gînd, îmbietoare, linia somptuoasă a bulevardului, prelungită pînă aproape de casă. Primii pași ascultară de îndemnul atrac-

ţiei, dar repede omul se răzgîndi. Era puţin agitat. Simţea nevoie de aer şi de plimbare. Se întoarse în pas moale şi se opri la vitrinele de la librăria „Cartea românească“ ; se uită mai întîi la raionul articolelor de sport, apoi la cărţile româneşti. Se mai opri cîteva minute la magazinul alăturat, cu cravate şi articole de bazar. Ieşi în calea Victoriei şi poposi cîte un minut în faţa fiecărui magazin de pe dreapta. Admiră fotografiile de la „Julieta“, se uită pînă în fundul cafenelei, la Capşa.

Pe stradă, publicul începuse să treacă numai în grupuri, ieşind de la cinematografe şi teatre. Noaptea îşi desfăşurase catifelele cerului încărcat de stele. Începuse o adiere ce se revărsa printre oameni, ca pentru a-i grăbi către casă, sau pentru a curăţa calea îngustă şi stearpă, cu răsuflet uscat, şi a o purifica pentru orele nopţii.

Doctorul călca leneş, obsedat de scena surprinzătoare ce se petrecuse. Amintirea ei îl zgîndărea, îl înţepa cu ace mici, ascuţite. Faptul era prea proaspăt ca să-l poată înţelege deplin, dar stăruia în nervii lui, revărsîndu-şi otrava. Femeia fusese capricioasă şi crudă — fără nici o îndoială — dar judecata lui nu vrea s-o pedepsească. Din contră, se complace în a-şi împrospăta lucrurile, cu toată îmboldirea de ace.

Ajunse la Athenée Palace, mai făcu doi-trei paşi şi se găsi în faţa lui Nestor. Vru să traverseze — erau mese goale afară — şi s-ar fi simţit bine cîteva minute acolo, dar îl izbi deodată, uluitoare, apariţia celor trei capete în fereastră. Nu mai era nimic de făcut : noaptea răcoroasă, oraşul, nu-i mai puteau fi de folos. Se îndreptă, cu paşi repezi, spre casă.

În interior era cald, aer moleşitor. Intră în bibliotecă şi se opri, în picioare, în faţa mesei încărcate cu teancurile de fişe. Nu se simţi în stare să se mai apuce de lucru. Pendula din hol aruncă o singură lovitură urmată de o lungă undă sonoră, ca o cometă. Octavian trecu în camera de culcare, îşi scoase haina, ceasornicul şi batista şi dintr-alt buzunar programul împăturit al spectacolului. Citi : *Romanţa*, piesă în trei acte, de X. Şi numai atunci îşi aduse aminte că venea de la teatru.

Se lungi pe pat fără să se dezbrace.

„A fost un spectacol frumos, cu puţin plîns în sală, cu atmosferă legănătoare pe scenă. Şi, mai ales (scena ce culoare avea ?) cele două culori ale sălii : negru şi crem... Bărbaţii în negru, pentru că au de ce să fie îndoliaţi. Femeile în tonul pasionalităţii de mijloc, al pasionalităţii... naţionale. Dacă s-ar fi putut, m-aş fi apropiat, nevăzut, de fiecare bărbat şi i-aş fi spus binişor : «Tot te mai îndoieşti ? Întristarea ta nu înşală : femeia ta nu te iubeşte, sau, mai bine-zis, ţine la tine, dar... numai pînă la crem.»

Cînd reproşez Magdei că e departe, îmi răspunde că sînt înşelat, că înşelată e toată lumea, căci toată lumea o învinuieşte de rătăcire, fără dreptate. Culoarea palidă a rochiilor şi evantaliilor, zîmbetele pierdute ale femeilor de la teatru sînt instructive : nici o femeie nu poate să iubească peste această tonalitate... După spectacol, toate soţiile, amantele, logodnicele în crem s-au atîrnat de braţul drept al prietenului în negru. Ei au mai scos cîteva vorbe pînă acasă, interiorizaţi şi mîhniţi fără să ştie de ce, dar ele au tăcut toată vremea, ducîndu-şi greu trupurile prea încărcate de suflet...“

Doctorul Peleş urmăreşte din pat diferitele drumuri ale tristelor spectatoare. Pe una din ele, pe care soţul (cu siguranţă soţ) o apucase de talie, iar ea îi desfăcuse, suspinînd, leneşă, mîna de pe mijloc, o vede mai limpede. Perechea se duce direct acasă. Tăcută, ca toate perechile. La intrare, după ce descuie uşa cu cheiţa subţire înfloritä din buzunarul vestei, domnul negru se apleacă spre tovarăşa crem şi, cuprins de un tremur, sfios, ca în seara logodnei de acum zece ani, îi atinge ceafa cald parfumată. Dar femeia se zguduie îngrozitor, ca de atingerea unei picături de apă îngheţată. Se întoarce spre el şi, în privirea profundă, soţul vede deodată, pe întuneric, toate luminile şi tot întunericul sălii, toţi actorii, toţi spectatorii şi pe ea, lîngă inima lui, cît se poate de strînsă, uşoară şi melancolică, în toaleta ei crem, ca o floare suavă pe care parcă ar purta-o la piept.

Bărbatul încuie uşa, cu mişcare energică, mai întîrzie o secundă ca să pună şi siguranţa, în care timp doamna a şi ajuns în dormitorul ei crem.

Cu lanţul de chei încă în mînă, domnul nu se mai duce, ca deobicei, mai întîi la birou, ci o urmează, cu ca-

pul în jos, cu paşi cadenţaţi, ca de marş. Cînd ajunge acolo, doamna e fără pălărie şi numai cu o mănuşă. Ca să o scoată mai lesne — vai, cîtă greutate — s-a lăsat pe marginea patului şi abia îşi poate mînui degetele.

Domnul i s-a oprit în faţă şi-i măsoară căderea şi ritmurile lungi ale gestului care dezbracă mîna. Simte precis că femeia lui nu-i aparţine, că ar trebui să lupte ca să o cucerească, să-i cucerească adică, în primul rînd, sufletul. Deşi, în definitiv... la urma urmelor şi... pentru circumstanţă, poate s-ar mulţumi şi cu trupul, aşa cum este, încărcat de uitare.

Tot spectacolul acela rătăcitor ar trebui, mai întîi, sfărîmat din cuibuşorul cu ochii străvezii. Numai printr-o asemenea operaţie, dacă ar reuşi, femeia ar deveni iarăşi soaţă şi, ca de atîtea ori, poate l-ar ruga ea, cu braţele după gît, să rămînă acolo. Dar domnul este foarte contrariat. În clipa asta el s-a încăpăţînat groaznic şi nu mai vrea decît suflet. Şi chiar acum ! La moment. Ca să-l spargă cu o lovitură de pumn. Şi să-i soarbă delirul. Vai, ce culoare demonică, ce culoare a chinurilor !...

E prea zguduitoare drama celor doi spectatori, de care nici unul nu este vinovat. Peleş închide uşa, şi, sadic, îi lasă singuri în dormitor. Negreşit că, peste o singură clipă, femeia va izbucni într-un plîns din adîncul sufletului, iar soţul, care nu s-a clintit nici să încuie uşa pe dinăuntru, nici să stingă lumina, a devastat-o fără îndurare, înghiţind toate cioburile *Romanţei.*

Ei, bineînţeles, dacă am fi asistat la *Romanţa* în Budapesta, alta ar fi năzărirea. În primul rînd unguroaica nu poate să se gătească în crem, ci numai în negru, în roşu sau în roşu cu negru. În al doilea rînd, cînd se ridică cortina şi sala rămîne în umbră, ea înşfacă de braţ, ca într-un cleşte, pe soţul sau prietenul... poate chiar pe spectatorul necunoscut de alături. Dacă-i e soţ, îl sărută, chiar fără nici o sfială. Poate îl ia de mînă, fără mănuşă, şi din cînd în cînd, absolut fără voie — şi în acest fără voie este toată frumuseţea iubirii — se răsuceşte, în cutremur, pe scaun.

„Romînca are adeseori plusul de frumuseţe, şi totdeauna minusul de temperatură... Deşi, după ani de zile de

dragoste (într-o zi am să recapitulez totul), Magda poate își va fi muiat sîngele. În realitate, s-ar putea să nu fie din partea mea decît o foarte inexplicabilă gelozie... De altfel, elegantă culoare! Magda — își aduce aminte cu fața încărcată de zîmbete — se îmbrăca tot în crem cînd am cunoscut-o.

Să mă culc că e vremea".

A doua zi, pe seară, îndată după plecarea clienților, doctorul se apucă de lucru. Deschise repertoriul ca să cu-leagă cîteva date noi pentru comunicare. Carnete-chestionare îi umpleau biroul și măsuța așezată alături. În carnete erau trecute datele, pe categorii de boli și pe tratamente, culese din orășelele și satele țării de către medicii sanitari, sub privegherea inspectorilor.

Din paginile maculate, doctorul Voina trăsese și el, poate, pentru greaua lui operă, de prin toate coclaurile, firele ce leagă sănătatea cu viața și se înnoadă, peste vremuri și locuri, în fructele coapte ale perfecțiunii.

Nu pare curios că, în genere, asupra bolilor cu nume pitorești — fălcăriță, abubă, dălac — cît și asupra diferitelor leacuri, răspund mai cu seamă femeile și bătrînii. Unele dintre ierburile tămăduitoare, ca să aibă putere, trebuie culese în prima dimineață a postului mare; altele doar în Vinerea Patimilor; altele trebuie adunate numai de mîini de fecioară, nespălată pe chip de trei zile. Sînt flori și buruieni ce trebuie slujite sau ținute în Sfînta Biserică un număr anumit de zile. Barba caprei, ienupărul, ceapa tîlharului, lumînărica, ochiul haiducului, geana călugăriței, aurelele, argintelele, somnișorul, lemnul lui Dumnezeu, vîntulețul, năvalnicul, laba bobocului, livănțica, tămîița, vioara nopții, opaița, floarea de friguri, crucea pămîntului, dacă nu le smulgi cînd e roua, degeaba ți-e truda. Aproape toate ierburile se folosesc prefăcute în pomezi și licori, cu amestecul laptelui, al cerii, al vinului, al untdelemnului, apei de castraveți, spirtului... Oblojelile puse pe inimă vindecă pînă și bolile sufletului; aplicate pe frunte, lecuiesc rătăcirile gîndului. Dar anumite flori, risipite prin așternut, în lada de nuntă, răsucite împrejurul icoanelor sau presărate prin țoale și prin velințe

și slujite și de descîntece tainice, ajută la dragoste, la unire și la liniștea casei. Pentru o mare ardere a inimii, odoleana se moaie mai întîi în aiazmă, de mîinile unei femei dăruită cu prunc... Istoricii de profesie și doctorii mai vechi și mai noi au cercetat și cercetează încă, fragmentar și cu scopuri deosebite, folclorul. Cîteva nume vor fi pomenite cu laudă în comunicare, care, la data Conferinței internaționale, va fi tipărită într-o limbă universală și împărțită la congres, iar în urmă, în lumea cea mare. Din vechile practici empirice, clinica contemporană va mai afla, cu surprindere, unele „potriviri".

Doctorul Peleș a luat lucrurile în serios. El urmărește potrivirile și coincidențele nevinovate, cu gravitate simplă de învățat. A văzut că fenomenele se repetă și că orice descoperire este doar o întoarcere.

Sună telefonul.

— Cine este, mă rog ? întreabă Octavian, necăjit.

— Casa domnului Peleș ?

— Da, vă rog.

— Domnul doctor la aparat ?

— În persoană.

— Aici doamna inginer Stanian.

— Cine, mă rog ?

— Doamna inginer Stanian.

— Ah, da, mă iertați, sărut mîinile. N-am înțeles dintr-o dată.

— Nu te deranjez ?...

— Nu. Doamne ferește !

— Bine. Atunci uite de ce e vorba. E o chestie... foarte gravă ! Dacă-ți mai amintești sau dacă mai ai cumva programul, poți să ne spui cine a jucat rolul prietenei ? Eu cred că Julieta Popescu. Am făcut prinsoare cu soțul meu, el susține că Puica Pavlov. Ne-am hotărît să te luăm arbitru. Cine are dreptate ?

— Cine ați vrea să aibă ?

— Bineînțeles că eu. Dar asta nu te împiedică să spui adevărul. Uite, e și Stanian lîngă mine... așteaptă verdictul.

— Stimată doamnă, ce să vă spun ? Mi se pare că știu, dar...

— Să trăiești, doctore! răsună la urechea lui Peleș glasul foarte sonor, cu timbru grav, bărbătesc, al inginerului. Poți să spui fără grijă : nu e mare primejdia...

— Vreau s-aud eu, interveni, cu voce răsfățată, doamna Stanian, și luă aparatul.

— Julieta Popescu, răspunse încet și cam ezitînd doctorul.

— Nu e o gentileță ?

— Nu... pe cuvînt.

— Fiindcă nu vreau să am glorie... de pomană.

— Nu, sincer. De altfel am programul pe masă, așa e.

La capătul firului se auzi o larmă de glasuri. Probabil că doamna își striga bucuria, iar domnul mai protesta în glumă.

— Sînteți satisfăcută ? întrebă Peleș.

— Foarte satisfăcută. Am pariat pe un tort. Stanian a vrut să-mi cumpere ceva mai serios, dar l-am cruțat, mi-a fost milă...

— Acum trebuie să-l invităm și pe doctor, se auzi limpede vocea inginerului Stanian.

— Alooo... domnul doctor ?... Sînteți la aparat ?

— Da, doamnă.

— Și ați auzit conversația ?

— Ați spus că sînteți satisfăcută...

— Dar... Stanian ați auzit ce-a spus ?

— Parcă am auzit ceva...

— Îmi spune să te invit și pe dumneata la tort... Bineînțeles... dacă îți face plăcere... Uite... vrea să te invite chiar el...

— Alo... doctorul ?...

— Tocmai.

— Dragă doctore — pardon ! — dragă domnule doctor, dacă... nu ești ocupat... și nu te ții prea mîndru... vrei să vii la noi, la un ceai ?... Vine și Vlădoianu ; i-a telefonat Irinel. O să-i facă plăcere să te vadă la noi. Bineînțeles, dacă n-ai ceva de obiectat.

Peleș rămase o secundă nemișcat, în picioare, cu receptorul apăsat pe ureche. Întîmplarea, cu totul neprevăzută, îl stingherea. În vreme ce inginerul, cu atîta bunăvoință, își formula invitația, el se muncea să descopere un

răspuns simplu și amabil, demn de cinstea ce i se făcea. Trebuia, neapărat, să accepte. Dar, pentru cînd era ceaiul ? Va putea să se ducă ? Cine va fi acolo ? Auzind și numele lui Vlădoianu, se simți mai în siguranță.

— Mă rog, domnule Stanian, răspunse, în sfîrșit, cu o voce nesigură. Vă mulțumesc. Sigur. Cu mare plăcere. Numai să-mi spuneți cînd, unde... ce fel...

— Foarte simplu : chiar la noi, astă-seară.

— După cină, probabil.

— Da, sigur, pînă atunci trebuie să găsesc tortul, ha, ha, ha !...

— Ați văzut ? Eu v-am pus în încurcătură, cu Julieta Popescu. Bine, domnule, dragă domnule Stanian. Atunci am să viu. Ora ?

— Să zicem nouă... E bine ?

— Perfect.

— Strada și numărul.

— Colonel Mihail Ghica, patrusprezece.

— E chiar în drum spre spital.

— O casă în stil românesc...

— Știu casa...

— Ei, atunci și mai bine. Vasăzică am stabilit.

— Negreșit. Ora nouă.

— Bine, la revedere.

Peleș se reașează la birou. Îi trebuiră cîteva minute pînă să se poată regăsi și să-și reia firul lucrului. Noroc că materialul însuși e foarte interesant ; o adîncire în el nu e o oboseală, ci o recreație. Începu să compare o serie de fișe : aceleași ierburi tratează mai multe boli. Pe toată fața îi licărește o bucurie ce se trădează. Lucrează cu aprindere încă o oră. Din cînd în cînd își aduce aminte, însă, de conversația ciudată ; a reîntîlnit glasul dulce și totuși foarte sigur al femeii abia cunoscute. Dar în timpul acestei scurte conversații, Irina Stanian nu comisese nici o sălbăticie, ca în seara trecută. Bărbatul se arătase și acum un om cumsecade. Dar unele lucruri ușoare ce-i reveniră în minte, făcură pe tînărul doctor să zîmbească încîntat, măgulit : în cele douăzeci de ore

scurse de la *Romanța* existența lui depărtată nu fusese cu totul străină de preocupările doamnei. Își aduce aminte, cuvînt cu cuvînt, jocul înțepăturii. Și, curios, zîmbește fericit și de asta. Lasă scrisul. Răsucind stiloul în mînă, cu privirea pierdută, se căznește să-și închipuie poziția și atitudinea celor doi soți lîngă telefon : bărbatul, degajat. sigur de sine, amabil și atît de prietenos ; femeia ținînd receptorul cu încordare, stăruind să asculte și — în timp ce vorbea inginerul — așteptînd nerăbdătoare răspunsul la invitație. Ăsta este tabloul — gîndește Octavian și ochii i se opresc ațintiți într-un punct unde imaginea pare că se produce.

La șapte și jumătate doctorul își împinge textele mai la mijlocul mesei, aruncă o ultimă privire, puțin distrată, asupra paginilor de manuscris și se duce la masă. De la restaurant trece alături la frizer. După ce fu bărbierit, luă prosopul și se șterse, ca niciodată, singur, cu multă grijă, pe obraz și pe gît, măsurîndu-se lung în oglindă.

— Colonie dăm ? întrebă lucrătorul.

— Nu, nu e nevoie. Ori... mai bine, dă... Nu, nu da. Sau... dă și puțină colonie. Cum vrei... Dacă e bună. A ce miroase ?

— Lavandă, eu zic că e bună.

— Atunci dă, poți să dai...

La opt și jumătate este acasă.

Deschide, își lasă pălăria în vestiar, vrînd să treacă glonț în hol, și apoi în dormitor, ca să se pregătească, dar prin crăpăturile ușii, vede lumina aprinsă în bibliotecă. Instinctiv își încetinește mersul și calcă binișor. Își aduce aminte. Se oprește împietrit, în mijlocul holului, părînd că ascultă. Cum putuse să uite ? Dar... situația îi e în primejdie. În vîrfurile picioarelor se duce spre dormitor, deschide încetișor ușa, intră, încuie și trece în coridorul bucătăriei.

Întreabă în șoaptă ca și cum ar fi auzit din a patra încăpere :

— A venit domnișoara ?

— Nu știi. coconaș. Poate che fi venit.

— Bine... Ce vream să zic ? Lasă...

Se întoarse în dormitor și se așeză pe marginea patului. Scoase ceasul : nouă fără douăzeci de minute.

De-abia mai are timp să-și schimbe cămașa și hainele și să alerge la o mașină. Pe jumătate îmbrăcat, se duse din nou în bucătărie.

— Iudita, nu m-a căutat nimeni ? La telefon ? Absolut nimeni ? Ascultă ceva, uite — porni spre dormitor urmat de femeie — uite ce este... eu am treabă în oraș. Înțelegi ? Dacă sună cumva domnișoara, să-i spui că nu m-am întors, că nu m-ai văzut.

După ce s-a uitat stăruitor în oglindă și s-a pieptănat cu multă atenție, a coborît pe scara de serviciu. Ajuns în stradă a aruncat o privire spre fereastra bibliotecii. Lumina se revărsa printre miile de găurele ale perdelelor, ca miile de petale ale unui cireș înflorit.

Simți în inimă ghimpele unei scurte păreri de rău.

Se sui în mașină.

La familia Stanian, unde Peleș nu se așteptase să mai găsească pe altcineva, era lume. Mai mult rude, e adevărat și se părea că persoana lui era așteptată cu interes. Din hol îl luă în primire chiar doamna Stanian, îmbrăcată într-o rochie de mătase verde strălucitoare, cu gîtul încolăcit de un colier italienesc verde. Doctorul observă într-o clipă că femeia de la „Regina Maria", și chiar cea nevăzută, de la telefon, nu mai semănau cu aceea care-l primea. În rochia verde cu străluciri adînci, care-i asculta cu supunere linia sigură a trupului, Irina Stanian era acum cineva. Octavian se simți o secundă stînjenit, intimidat în fața apariției în care nu mai recunoștea aproape nimic din ceea ce a simțit. Fu ceremonios, respectuos. Cînd se înclină și-i sărută mîna cu degete tari și subțiri, își puse întrebarea dacă făcuse bine cînd a primit să vină la niște oameni aproape necunoscuți...

Invitația la ceai îi apăru curioasă, zîmbi de comandă și, la primul pas, se împiedecă puțin de covor. Doamna Stanian îl conduse pînă la ușile deschise ale salonului și îl dădu în primire bărbatului, împreună cu două vorbe reci, afectate :

— Mircea, iată și domnul Peleș. Fă prezentările.

Și plecă.

În timpul ceaiului doamna Stanian stătu neclintită pe un scăunel scund, lîngă genunchii inginerului, de care se sprijinea din timp în timp, cu cochetărie căutată, dar izbutită, de copil alintat. De pe micul scăunel, cu ochi ageri și mișcări sigure, conducea și supraveghea, totuși, serviciul și nu scăpa nici o atenție pentru fiecare persoană. Tot de aici se răspîndea voia bună peste întreaga familie. Feliile de tort le-a împărțit ea. Octavian a fost servit al treilea, al patrulea sau al cincilea, adică fără cea mai mică atenție specială, lucru pe care el îl sublinia și la care, ca și la felul primirii, nu se așteptase.

„Sînt naiv ! gîndi. Nimic nu pricep. Am înțeles totul anapoda : biata femeie nici nu s-a sinchisit de mine. Sînt o porțiune obișnuită din blocul de musafiri. Nu m-aș mira dacă la un moment dat — la un moment calculat — aș fi rugat frumos să le fac vreun serviciu, ei, soțului, vreunei rude prezente, poate chiar servitoarei, bolnavă de vreo brîncă sau de varice. Vreo internare în spital, gratuită, n-ar fi nici ea exclusă“...

Făcu sforțări să poată întreține o conversație, destul de banală, cu cei dimprejur, să nu-și trădeze sentimentul de izolare și umilință.

Trecuse o oră de cînd era musafir și cu siguranță că, acasă la el, vechea prietenă îl mai aștepta încă, ostenită și tristă. Din cauza asta era și mai abătut și se învinuia și mai mult de ușurința și graba cu care săvîrșise prostia.

După tort se serviră lichioruri. Doctorul urmări discret brațele și mîinile servitoarei cu șorț alb de dantelă. „Reumatism deformant nu e, nici o eczemă, nici o luxație“. Trecu la figură, la gît, coborî la picioare. Bona părea sănătoasă. După ce o examină, își roti ochii asupra fiecărei persoane, surîzînd de propriile lui gînduri și devenind mai voios. De altfel era și timpul, pentru că după două minute trebuiau să urmeze numerele mai amuzante ale seratei. Își găsi și un partener mai interesant în persoana unui confrate mai vîrstnic, care de la ieșirea din facultate rupsese orice legătură cu medicina. Avea moșii, acareturi, afaceri, și părea om de treabă. Mai citea încă revistele medicale, mai cu seamă la țară, în lungile plictiseli. Veni

vorba despre cancer, despre electricitate în medicină, despre ultimele tratate nemțești, somptuoase și perfect alcătuite. La conversație luă parte și o doamnă care știa nenumărate lucruri despre boli, tratamente și medici. La doamna Stanian, doctorul nu se mai uita decît cînd îi trecea prin față, și atunci cu aer cuviincios și îndepărtat.

Aproape de miezul nopții își făcu apariția, venind direct de la gazetă, Vlădoianu. În același timp se făcu și o deplasare a scaunelor și meselor, în vederea jocurilor de cărți, șah sau table. Intrarea ziaristului fu înviorătoare. După saluturi și prezentări de rigoare, Vlădoianu, cu ochelarii în mînă, se grăbi să se apropie de Octavian. Apucîndu-l de braț, întrebă :

— Ce e ? Parcă ești plictisit.

— Zău ? Se observă ? Nu e nimic, o să treacă...

— Vrei să joci cărți ?

— N-aș fi contra.

— Știi remi ?

— Nu așa bine, dar joc, ce să fac !

— Doamnelor și domnilor, grăi cu un glas de argint amfitrioana în verde. Mesele sînt făcute. Rămîne să vă alegeți jocurile... și adversarii.

— Cum ne plasăm ? întrebă cu un ton familiar Vlădoianu.

— Cum e mai bine, răspunse plin de chef, Stanian. Un domn și o doamnă, doi domni și două doamne. În fine, în tot cazul, amestecați.

— Eu v-aș ruga să-mi dați voie să dau o bătaie strașnică domnului doctor. Pe urmă, la dispoziție, spuse Vlădoianu.

— Nu se aprobă ! Nu se aprobă ! izbucni de la distanță, doamna Stanian, care auzise vorbele, deși cotrobăia în bufet. Băieții cu băieții și fetele cu fetele. Nu se admite !

— Vă rog să îngăduiți cu noi o mică excepție, se rugă ziaristul.

— Domnul doctor știe să joace ? întrebă doamna Stanian, care se apropiase.

— Știe și nu prea știe, răspunse rezervat și surîzător Peleș.

— Bine, dacă-i așa, mă rog, vă dau voie, răspunse gazda, aruncînd doctorului o privire, din care el nu reținu decît licărirea fulgerătoare, limpede și puternică.

Cînd jocurile fură făcute și toate persoanele ocupate, doamna în verde se așeză, în picioare, la spatele gazetarului, care făcea vizavi cu Octavian, la o măsuță pentru două persoane, plasată la unul din capetele mesei care cuprindea aproape tot publicul.

— Scumpe maestre, spuse, în zeflemea, Vlădoianu, amestecînd cărțile. N-aș vrea să-ți iau banii degeaba. Spune : știi sau nu știi ? Dacă nu știi, jucăm table. Indiferent. De bătut tot te bat. Dar să te desființez nu vreau.

— Atunci, mai bine table, răspunse Peleș, cu lene și nehotărîre. Dacă nu dorește să joace doamna... făcu, uitîndu-se spre soția inginerului, care îi răspunse, puțin absentă, după trecere de o clipă :

— Nu, nu, eu nu joc, mulțumesc, jucați dumneavoastră. Eu stau să vă admir... să văd ce știți. Ți-am spus că am ură pe doctori, și aș fi recunoscătoare domnului Vlădoianu dacă ți-ar da o bătaie.

— Sînteți prea nemiloasă.

— Foarte nemiloasă !

— Deși, în casa dumneavoastră, nu se cuvine.

— Ia să-i dai o bătaie, domnule Vlădoianu. Dar, știi, bătaie, nu glumă ! Fără cruțare !

— Să vedem dacă poate fi vorba de milă... glumi doctorul, cu puțină emfază. Nu trebuie să vă bucurați dinainte.

— Sînt convinsă că o să te bată !

— Vreți să ne prindem ?

— Vreau !

— Pe ce vreți ?

— Indiferent, pe orice !

— Pe o sută de lei...

— Pe o sută ! Stanian ! Stanian ! Să știi că am făcut prinsoare pe o sută de lei cu domnul Peleș. I-am spus că o să mănînce bătaie. Nu crede. Tu pregătește suta, în tot cazul. Deși merg la sigur, dar, știi, la sigur, că pierde !

— Bine, coniță, atunci să începem.

— Uite, eu stau aici să vă urmăresc... să nu faceți cu șoalda.

— Nu, serios, nu țineați să jucați ? o mai întrebă doctorul.

— Nu, eu nu joc, pe mine mă plictisește.

— Dar... să priviți ?

— Să privesc, mai puțin, mai ales cînd am ocazia să cîștig fără muncă.

— Dar... dacă pierdeți ?

— Asta n-aș crede. Și, uite, ca să-mi gust în întregime victoria, am să stau lîngă domnul Vlădoianu pînă la urmă. Trebuie să-l inspir...

— Mersi, atunci poftim, duduiță, o invită gazetarul apucînd un scaun și trăgîndu-l la dreapta.

— Nu, în picioare, ca să pot urmări ! Nu plec de aici pînă nu încasez suta. Și către doctor : ca să-ți port ghinion.

Doctorul îi aruncă o privire pe care și-o simți caldă de mulțumire.

— De ce nu vreți să stați ?

— Am spus : ca să văd cum te bate. Aaaa... nici nu știi să le așezi. Am simțit eu că ești slab. Ia să dai un zar strașnic, domnule Vlădoianu. Cinci-șase, bravo ! Acum să-l vedem ? Merge bine ! Ah, bine-mi pare !

—Nu, zău, coniță, ce v-am făcut de sînteți atît de rea cu mine ? întrebă Octavian, cu accent rugător.

— Așa, pentru că vreau să mănînci bătaie.

— Și pentru ce anume ?

— Nu ți-am spus că am pică pe doctori ?

— Bine, coniță. Atunci vă rog foarte mult să mai stați. Vreau să vă dovedesc că sînt cineva !

— Ha, ha, ha, ha ! se porni pe rîs doamna Stanian. Știi ce, domnule Vlădoianu ? Să-l bați groaznic, dar groaznic ! Hai, să-ți ajut și eu, colaborăm... să-l distrugem. Așa, nu-l lăsa, dă-l afară. Dă-l și de dincolo ! Așa, acum să-l vedem !

— Coniță, vă implor, nu-l mai ajutați. Doi contra unul...

— Bate, domnule Vlădoianu ! Scoate-l afară ! Nu mai pot de bucurie cînd văd că pierde !

— Ce răutate îngrozitoare ! spuse Peleș cu un ton muzical, dulce, plin de recunoștință.

— Sigur, nu meriți ? De ce te lauzi ? Dacă nu te-ai fi lăudat, te iertam.

— Mă iertați ? Chiar așa de bicisnic să fiu ?

— Mai mult chiar ! Nu ți-am spus ? Păi dumneata nu vezi cum joci ? Asta e joc ? Mai bine te-ai lăsa păgubaș ! Aşşşa ? Simt cum îmi creşte inima ! Ia-o şi pe aia. Nu e nimic dacă rămîne una : nu vezi cîte are la dumneata ? Cinci-cinci, bravo ! Tocmai ce trebuie ! Linia e asigurată, dacă nu marțul ! Să joci table cu un doctor ! Dacă mai dă o dublă, e gata : marț. Îți spun că îmi creşte inima !

— Şi mie, murmură Octavian, cu voce şi mai rugătoare, mutînd prost şi bucurîndu-se că nu mai ştie să joace.

— Marț, marț ! marț ! Bravo ! Am ştiut eu ! Încă o linie, şi partida ! Poți să şi scoți suta, dacă o ai. Dar te pomeneşti că ți-ai lăsat banii acasă. Între altele, doctorii mai sînt şi zgîrciți.

— Zgîrciți, criminali, hrăpăreți... şi cîte şi mai cîte ! Bine ne aranjați ! spuse, dezmierdător Peleş ale cărui degete rătăceau printre pietre. Nu mai ştiți altceva de ocară ?

— Nu, hrăpăreți, încă n-am spus.

— Da, dar timpul nu e trecut.

— Şi puțin criminali. Bate-l, domnule Vlădoianu ; să-l înveți minte ! Altă dată să nu se mai laude că ştie ! Ce mai joci, domnule ? Dumneata nu vezi că ai pierdut ? Nu vezi că toate le ai afară ? Una n-ai să mă scoți ! Marț. Şi ăsta e marț. Ar trebui să-ți iau două sute... Dar, deocamdată, te iert. Poate cu altă ocazie ai să joci mai bine. Ce, tot mai dai ?

— Dau, coniță, de ce nu ? Dau pîn'n ceasul morții ! glumi Peleş şi mută mai prost ca totdeauna, în hazul extraordinar al femeii.

— Ei, mai ai vreo pretenție ? ! Scoate suta !

Doctorul se scotoci în jiletcă ; nu găsi nici o monedă. Scoase portvizitul şi din el o hîrtie de o mie, pe care o întinse amfitrioanei.

— Ți-am spus eu ! izbucni doamna Stanian. Ți-am spus că n-o să ai să-mi plăteşti ? Ai văzut, domnule Vlădoianu ? Vezi cu cine-ai jucat ?

— Dar vedeți că cel puțin sînt solvabil !

— Sigur, tocmai doi pacienți jumuliți. Eu nu vreau să știu : să-mi dai suta ! Dacă n-ai astăzi, atunci, la prima ocazie. Dar bineînțeles, nu la anul !

— Am înțeles, coniță. Am să mă execut. Fixați chiar dumneavoastră data cînd să vă dau.

— Data... data... data... Știi cînd ? Mîine.

— Și modalitatea...

— Spui că treci pe aici, spre spital.

— Bun, așa e.

— Sună, și adu-mi suta.

— Mă rog, să vă deranjez pentru atîta lucru...

— Sau, dacă nu vrei să intri, la ce oră treci ?

— Dimineața ?

— Sau după-masă.

— După-masă nu mă duc zilnic.

— Bine, de dimineață.

— Nouă și jumătate.

— Perfect ! Tocmai cînd sînt în curte. Ai să mă vezi... și ai să vii să-mi achiți datoria.

— Am înțeles, coniță, așa am să fac. Nu se poate un mijloc mai plăcut. Sărut mînuțele.

— Numai să nu uiți.

— Nu uită, pentru asta garantez eu, interveni Vlădoianu. În privința asta să n-aveți grijă : datoriile cel puțin le plătește.

— Nu, tot n-am încredere. Stanian ! Stanian ! Vino, te rog, o clipă. Vreau să fii martor. Știi că am făcut pariu pe o sută de lei, că domnul doctor o să mănînce bătaie.

— Și... a mîncat ?

— Ei, bravo ! Două marțuri consecutive. Și acum spune că n-are schimbat, să-mi plătească. L-am creditat pînă mîine dimineață. Dar vreau să am martori : tu și domnul Vlădoianu. La nouă și jumătate, cînd trece spre spital, intră în curte și-mi dă datoria. Către doctor : Așa e ?

— Mă rog, am luat act, răspunse solemn Stanian.

— Dar dacă nu se execută ? întrebă doamna.

— Chemăm poliția ! Sigur... Chemăm poliția. Îl dăm pe mîna poliției... Nu e bine ?

— Bun, atunci am încredere. Am toate garanțiile. Altfel...

Peleș și Vlădoianu au plecat printre cei dintîi. Doamna și inginerul i-au condus pînă la capătul scării și și-au luat rămas bun, hotărînd să se mai revadă.

Peleș simțea nevoia să mai stea în oraș, cu toate că, înainte de a se duce la ceai, își propusese să se întoarcă direct acasă, să mai lucreze, cît de puțin măcar, la comunicare.

— Ți-e somn ? întrebă pe Vlădoianu, cînd ieșiră în stradă.

— Cînd mi-a fost mie somn ?

— Nu vrei să mai stăm puțin undeva ?

— Tot mai ești plictisit ?

— Nu, n-aș putea să spun. Nici nu cred să fi fost plictisit. M-am distrat.

— E, atunci să știi că mă bucur. Cînd am intrat, în orice caz, erai plictisit. Și mă miram. Îi știu oameni de treabă și țineau foarte mult să te vadă. După ce ne-am despărțit, ieri, am mai rămas cu ei și am vorbit despre tine.

— Ce spui ?... Și nu m-a-njurat nimeni ?

— Nimeni, ba te-am și lăudat.

— Zău ? Sigur că tu, conform obiceiului. În orice caz n-am motiv să mă supăr. Aș fi crezut că trebuia să fiu înjurat.

— Ei, asta e !

— Sigur ; să-ți spun și cauza : pe stradă, cînd ne întorceam împreună, știi că am mers cîțiva pași lîngă doamnă... Ne-am cam ciorovăit. Nu propriu-zis ciorovăială... un moft : a rîs puțin, de altfel foarte simpatic, pe socoteala doctorilor. Eu i-am răspuns că își ia argumente din revistele umoristice... Și am avut impresia că s-a froasat.

— N-ai grijă... pentru atîta lucru...

— E o femeie inteligentă. Sînt însurați de mult ?

— Cam de vreo patru ani.
— S-au luat, probabil, din dragoste.
— Probabil.
— Am văzut că sînt foarte tandri.
— A, sigur.
— Par de aceeași vîrstă. O pereche simpatică. Spui că doamna face avocatură. Se duce la tribunal ?
— Face și nu face ; de la un timp nu prea ; s-a cam lăsat. Șade acasă. Ne vedem foarte des, îți spusesem. Ei știau despre tine. De mult am vrut să te recomand. A fost o nostimadă la teatru ; doamna ne-a văzut cînd ne-am salutat și și-a închipuit că ești tu. M-a întrebat imediat : „Nu e doctorul dumitale ?“ „Chiar el e“. „Mi-l închipuiam altfel“. „Cum altfel ?“ „Așa, știu eu ? mai slab, mai consumat... puțintel mai savant“. Îi spusesem că muncești mult, că scrii, că ții conferințe, și aștepta să vadă, probabil, un intelectual tip : jigărit, stafidit...
— Mă mir cum a putut să mă vadă.
— A, te-a văzut perfect. Te joci cu ochiul femeii ? La un moment dat m-a întrebat : „Mi se pare mie sau are ochi albaștri ?“ Femeia ! Nimic nu-i scapă ! Uite, crede-mă, ne cunoaștem de peste zece ani și pînă acum n-am știut ce ochi ai. Pe urmă, a mai observat și altceva: că porți papion. Că nu te ții de modă.
— Asta e nostim.
— Femeiușcă... în sfîrșit...

Convorbirea dintre cei doi prieteni a durat foarte mult. Începută din bulevardul Colonel Mihail Ghica, a urmat pe calea Victoriei, a ocolit pe la „Mircea“ și nu s-a încheiat decît pe la trei dimineața, în fața casei lui Vlădoianu. La ora arătată, sora gazetarului, o văduvă mai în vîrstă, cu care locuia, neliniștită de lipsa prea îndelungată a fratelui și părîndu-i-se că aude glasuri în stradă, își făcu apariția în balcon. Ascultă, se uită, își identifică fratele, și, cu o mai mare sforțare de atenție, și pe tovarăș.

Noaptea era calmă și străvezie. Nu începuse încă forfota de năluci a zorilor. Doctorul Peleș, cu pasul cel mai molatic, se îndreptă către casă. La trei și jumătate descuie și trecu în sala de așteptare unde rămase un minut nemișcat, fără să știe ce vrea. Ba, în cele din

urmă, își dădu seama : se repezi să deschidă biblioteca. Era însă tîrziu.

De dimineață, preocupat, se duse să-și vadă hîrtiile așternute pe masă. Pe un dicționar de plante găsi o scrisoare. O ridică, fără o tresărire, și o citi în picioare :

„Scumpul meu Tavi,

Am venit, după cum a fost vorba. Te-am așteptat multă vreme și foarte tîrziu am sunat pe Iudita. Eram neliniștită. Nu vrusesem s-o chem, eram gata să plec ; dar nu știam ce să cred despre lipsa și întîrzierea ta. În sfîrșit, biata Iudita m-a liniștit. Să nu fii trist că te-am așteptat așa mult. E drept că Mollinari m-ar fi interesat, dar m-am gîndit că dacă ai renunțat și la biletele cumpărate și la concert... și la mine, trebuie să fi fost ceva serios.

Am fost cuminte și rezonabilă. Și nu m-am supărat. Sînt numai o picătură, tristă. Vei vedea că ți-am răsfoit lucrarea. Nu că ți-am răsfoit-o, am și citit-o, pînă la penultima pagină, unde se încheie capitolul. Mi-a plăcut foarte mult și, dacă ai fi fost aici, te-aș fi luat în brațe și te-aș fi sărutat de milioane de ori, pentru ea.

La zece și ceva am plecat. Garoafa pe care o găsești, ți-am lăsat-o să mă înlocuiască și să te îndemne, dacă te întorci și lucrezi.

Noapte bună“.

De obicei scrisorile Magdalenei erau citite cu mare atenție și încordare, cu palpitație, cu zîmbet de fericire, și de mai multe ori, pînă cînd vechiul prieten izbutea să absoarbă toată mierea din cea mai mică celulă a vorbelor. Scrisorile astea naive și încărcate de dragoste erau marile lui bucurii. Ele îi soseau uneori numai după un ceas de la despărțire ; alteori Magdalena aducea în poșetă cîte un teanc, cînd nu se vedeau o zi, două. Scrisul prietenei era subțire și lung, caligrafia sigură, iar paginile atît de pline, încît nu se mai putea trage o linie între rînduri. În stilul nuanțat de o dulce tristețe, el îi recunoștea toată inima, toată firea plină de gingășie și moliciune. Dragostea, care intrase în al șaptelea an, răsărise dintr-o

lungă prietenie și din aprigă sete. La prima îmbrățișare, într-o cameră închiriată cu ora, lui Peleș, care o așteptase atîta, nu-i fusese pe plac. Femeia i s-a părut prea leneșă și prea moale. O anumită notă a frumuseții ei, o anumită învăluire a ochilor, semănînd cu o febră sau cu o tulburare, îl înșelaseră : frenezia s-a văzut prăbușită la picioarele unui idol nesimțitor. Fusese o deziluzie mare.

Înainte de ziua aceasta, în cancelaria spitalului, doamna Magdalena Răzvan ședea în fiecare zi cîte o oră lîngă Peleș, care ținea locul directorului, plecat pentru doi ani în străinătate. Funcția administrativă nu încînta pe tînărul medic legat puternic de clinică și de alte munci profesionale, dar, de la o vreme, biroul începuse să-l ispitească. Între el și femeia frumoasă se schimbau vorbe amabile, din partea amîndurora, căutate, și din zi în zi mai prietenești. În curînd Peleș își dăduse seama că frumusețea colegei e și în suflet. Din ce în ce mai atras, examinîndu-i din apropiere, cu interes sporit, capul, părul, ochii, buzele, trupul, mersul și glasul, scrisul, rochiile, urmărindu-o cum își mănîncă chifla de dimineață, cum își deschide geanta, cum întrebuințează batista, cum se scoală, cum se așază pe scaun, se convinse nu numai că e frumoasă, nu numai că e femeie, dar că e femeia cea mai frumoasă și frumoasa cea mai femeie din cîte a întîlnit. Probabil că ea nu știa toate astea, pentru că altfel nu s-ar fi resemnat la o viață obositoare, ingrată, în mediul de oameni indiferenți și brutali, în atmosfera cu mirosuri străbătătoare a spitalului. Cînd se simțea examinată de Peleș, își lăsa grațios pleoapele, dar doctorul își închipuia că are toate motivele să creadă că doamnei Răzvan persoana lui nu-i e indiferentă. Medici, colegi și vizitatori întîmplători deschideau ușa biroului, căutînd conversația sau privirile funcționarei.

Doctorul Peleș socotea că ținuta ei rece față de toți aceștia era din ce în ce mai mult o demonstrație pentru el. S-ar fi cuvenit poate să se apropie, să-i ia mîna, să-i spună alte vorbe decît cele banale ale serviciului. În definitiv, era liberă, văduvă, și după unele aparențe (cu toată marea supraveghere a îmbrăcăminții) săracă.

Idila începuse pe negîndite.

Într-o dimineață, cu o mină absorbită, cu gest brusc, agitat, doctorul se sculă de la birou și se așează la masa ei, pe un scaun. Îi spuse ceva despre spital, despre medici, despre lucrurile obișnuite. Femeia își puse pe masă chifla din care mușcase numai o dată. Avea presimțirea că va auzi lucruri mai însemnate și aștepta, mai palidă ca de obicei, și mai intimidată, învăluită într-un aer de teamă. După ce consumă cele două-trei teme cotidiene, fără nici o tranziție, Peleș se trezi întrebînd-o :

— Scumpă colegă... nu știu ce mă împinge să te întreb, o întrebare... poate... prostească : ai mai avut sau ai vreun prieten ?

Întrebare, prostească în adevăr, pe care îndată a regretat-o. A simțit iarăși imediat că răspuns nu se poate primi. Dar, pentru că zarul a fost aruncat, și nu găsea în grabă nici un mijloc de îndreptare, tăcu, în așteptarea neîndoioasei și definitivei executări. Fusese atîta vreme prevenitor și discret. Într-o secundă și-a văzut toată nădejdea de fericire pierdută. S-a întîmplat însă minunea ca, la întrebarea nesăbuită a doctorului, Magdalena să nu răspundă decît, ca în alte împrejurări neînsemnate, numai prin aplecarea capului și lăsarea pleoapelor. Răspuns ce putea fi înțeles în milioane de feluri.

Dar pentru că nu urmă nici o vorbă, iar clipele alergau, Peleș se simți ușurat. Aruncase fără voia lui întrebarea urîtă și căzuse acum în propriul lui joc grosolan. Își dete seama că, în definitiv, femeia, pusă într-o asemenea situație, nu putea să răspundă, nu se putea măcar libera, printr-un zîmbet, printr-un hohot de rîs, printr-o glumă sau prin orice fel de dojană. Din fericire, tocmai în marea zarvă a cugetului lui Octavian, a sunat telefonul. Doctorul s-a sculat violent, a trecut la birou și a prelungit, fără măsură, o conversație ce putea sfîrși într-o clipă. Îndată după telefon a fost chemat în salon, la căpătîiul mamei unui prieten, internată în ajun, și care se simțea rău. Cînd reveni în cancelarie, Magdalena Răzvan, în picioare, în fața mesei, își trăgea cu lenea ei minunată, mănușile lungi pînă la cot. În ochii cercuiți și mai îngînduraţi nu se putea citi o anumită stare de suflet. Femeia, în fond, nu căuta decît

cîteva vorbe și gesturi ușoare cu care să se despartă, la plecare, de el. Dar doctorul cutreierase pe sus, printre bolnavi și colegi, vorbise la telefon, își aerase camera inimii. Fără o șovăire, se apropie de colegă, și, cu glas tare, cu glasul lui de fiecare moment, zîmbitor și puțin afectat, îi grăi :

— Fii sinceră, așa e că am fost bădăran... și stupid ? Așa e că te-am supărat ? Cred că te-am supărat, cred ; dar te rog să mă ierți.

— La revedere, se mulțumi să răspundă femeia, strîngînd mîna care o ținea pe a ei.

— Îți promit că am să mă cuminț esc.

A doua zi, de la biroul lui, doctorul se uită multă vreme pe sub gene la chipul pal al colegei. Voia să prindă în aerul sau în cutele feței ei o umbră de preocupare. În ajun se temuse de o asemenea preocupare : acum o aștepta, ar fi dorit s-o vadă și s-o interpreteze. Dacă doamna Răzvan ar fi fost tristă sau supărată, și-ar fi luat inima în dinți și s-ar fi dus lîngă ea s-o împace. Dacă ar fi fost prea rezervată și enigmatică, ar fi încercat să glumească, să o distreze. În ambele cazuri ar fi avut un pretext să-i vorbească. Dar Magdalena nu părea absorbită decît de munca ei zilnică. Peleș, care suferise la gîndul că o va întîlni supărată, suferea acum și mai mult, bănuind-o nepăsătoare. Nici măcar brutalitatea în sine să n-o fi răscolit ? Dacă s-ar fi gîndit la el, chiar supărată, ar fi simțit-o mai aproape de suflet. I-a urmărit fiecare mișcare. Niciodată nu s-a uitat la el : nici cînd s-a aplecat să-și ridice creionul căzut de pe masă, — doctorul avusese o mare speranță — nici cînd s-a dus să închidă fereastra, nici cînd s-a așezat iarăși pe scaun. Dar... asta nu era oare din... voința de a nu-l mai privi ? Atunci s-ar putea ca doamna colegă să fie supărată pur și simplu, de o necuviință ca toate necuviințele. O supărare rece... și destul de jignitoare. O supărare care îl coborîse probabil, nu numai din simpatia. dar chiar din stima ei. Nu a fost, negreșit, și nu e, pentru ea decît un coleg ca oricare, puțin mai apropiat fizicește

prin forța împrejurărilor. Prietenia ei, pe care o întrezărise, către care înaintase, după mici aparențe, pînă la un anumit punct, era pierdută ? Octavian este, pe rînd, întristat, necăjit, umilit și nedumerit.

Pe la zece și jumătate — după o oră de frămîntare — îl trezi telefonul. Apucă receptorul și ținîndu-l în mînă se adresă, cu ton liniștit... secretarei :

— Un domn întreabă de dumneata.

— A întrebat dacă sînt la birou ?

— Da, și i-am afirmat.

Femeia se ridică brusc, cu o mînă în șold, cum avea obiceiul cînd se scula de pe scaun, și veni la aparat.

— Alo, da, doamna. Nu, nu. V-am spus că nu ! Nici acum, nici în viitor. Vă rog pentru ultima oară să încetați... Nici aici... nici acasă !

Și a trîntit receptorul. S-a întors la biroul ei, vădit tulburată, a pus mîna pe un toc, pe o linie, pe un tampon, pe notes, pe batistă. Doctorul îi urmărea fiecare mișcare și agitația de pe toată figura. Încărcată de luminile și umbrele jucăușe ale supărării, Magdalena era și mai frumoasă. De la admirație și contemplare, Octavian trecu, pe nesimțite, la un sentiment de recunoștință. Îi veni în gînd că atitudinea de la telefon fusese și o neprețuită demonstrație pentru el. Dacă ar fi fost sigur, s-ar fi dus de îndată — așa cum îi e firea — și i-ar fi mulțumit, arătîndu-și recunoștința în vorbele cele mai simple și mai supuse. Gestul i s-ar fi părut natural, în ordinea... într-o ordine a cugetului și a temperamentului lui.

Dar, poate — se gîndește acum — ar fi primit cel mai rece răspuns, un răspuns de uimire, de surprindere, care l-ar fi înghețat, ca și ieri. „Îmi mulțumești ? Pentru ce ? Nu înțeleg pentru ce...“ Și, la vorbele astea, la apropierea lui neînțeleasă, femeia s-ar fi tras la o parte... Sau poate ar fi rămas neclintită, ferecîndu-se în tăcere, ca să nu dea expresie unei mici sau mai mari indignări. Poate, într-un caz convenabil, s-ar mulțumi să zîmbească, nu să zîmbească, în orice caz n-ar putea să zîmbească, ci pur și simplu să izbucnească în rîs, într-un rîs... în cea mai mare parte ironic.

În două zile însă raporturile bune și cuviincioase, de bună colegialitate, au fost reluate, spre marea consolare a doctorului care avea senzația de revenire la țărm dintr-o îndelungă și primejdioasă rătăcire pe mare. Se simțea plin de liniște, la adăpost și lumină, ca la el acasă. Și din această oră a început să-și dea seama că are o adevărată nevoie de această prietenie, pe care, printr-un act atît de necugetat, fusese gata s-o piardă. Începu s-o privească de acum cu o altă atenție. Se preocupa de oboseala ei, de sănătatea și de treburile ei personale. Era, își da bine seama, un început de iubire, la care tovarășa de birou răspunde deocamdată cu o delicateță prea eterată. Pentru Peleș, care arătase pînă atunci cel mai mare dispreț pentru administrație, camera îmbîcsită de creolină deveni simpatică. În loc de nouă și jumătate, începu să vină la nouă, cîteodată și mai devreme. Pe Magdalena Răzvan o găsea uneori așezată la scris, alteori de-abia sosită în cancelarie, ocupată cu scoaterea pălăriei sau a mănușilor, cu potrivirea părului în oglinjoara rezemată de Yost. Peleș se ducea direct și îi săruta mîna, pe care o ținea într-a lui pînă isprăvea toate nevinovatele întrebări de rigoare: „Ce mai faci, cum ai dormit, ești obosită, ai poftă de lucru, cum ai petrecut după-masă?“ La care colega răspundea cu vorbe ușor tresărite. În timp ce o privea și o asculta, Peleș se întreba: „Cum s-ar putea ca o asemenea femeie să-mi devină prietenă, în înțeles de amantă? E ca și cum ai cere crinului să te îmbrățișeze“. Dacă n-ar fi surprins privirile cu care colegii o învăluiau, ar fi fost mai liniștit. Magdalena era, pe de altă parte, săracă. Și cum va putea să rămînă o femeie ca ea totdeauna săracă?

Pe atunci doctorul locuia pe strada Schitu Măgureanu, în dreptul Cișmigiului. Într-o dimineață, după o noapte neliniștită, ieși cu un ceas mai devreme și intră în grădină. În ajun fusese duminică. Aleea îngustă a trandafirilor, frămîntată pînă noaptea tîrziu de miile de pași ale slugilor și soldaților, răsufla într-o ceață ușoară. Pămîntul era răscolit și apa cu care fusese stropit arăta zeci de urme de pantofi și de cizme. Pe trandafirii agă-

țători și, mai vizibil, pe cei din brazde, praful ce fusese vînturat fără milă așezase o brumă groasă, de sub care tonurile de roșu răzbăteau și mai catifelate ; cele roz, cele galbene păreau pîngărite. Toată grădina respira înăbușit, ca sub o apăsare. În aerul răcoros, în lumina de poleială și sub cerul cu nori rari, răsfirați, de început de toamnă, parfumurile se tăvăleau pe pămînt, neputînd să-și ia zborul. Pe tufele rotunde ale liliecilor, cu candelabrele florilor înnegrite și pe pîlcurile de irișI rămase doar săbii verzi și înțepenite, pulberea era și mai groasă. Și peste tot, în tăcerea și înghețarea plutelor înalte, bătrîne, în ostenelile minerale și în aerul argintiu prăfuit, o senzație de toamnă începătoare. Nici un trecător pe alee. Din marginea ei Peleș se aplecă și smulse un trandafir roșu. Cîțiva pași îl duse în mînă, ridicîndu-l din minut în minut să-l privească și să-l miroasă. Apoi, părîndu-i-se cam ciudat să umble cu o floare în mînă, îl vîrî într-un sul de hîrtii. Era încă devreme cînd ajunse în cămăruța spitalului. Ca niciodată, scaunul colegei era gol. Scoase dintre hîrtii trandafirul, își smulse din buzunar batista, șterse cu grijă unele din petalele mai prăfuite, apoi puse binișor floarea pe biroul Magdalenei Răzvan, acolo unde ea își arunca de obicei mănușile și poșeta, înainte de a trece la scoaterea pălăriei.

După două minute, ușa se redeschise brusc. Magdalena a intrat repede — cu aerul de totdeauna că ar fi întîrziat — a salutat din cap, îmbujorată de umblet, și a trecut la birou, și-a scos o mănușă, pe care a trîntit-o exact la locul obișnuit și cînd a vrut s-o arunce și pe cealaltă, a descoperit floarea. Peleș, care o urmărea, i-a văzut tresărirea. Dar colega n-a ridicat imediat trandafirul, a deschis un sertar în care și-a băgat mănușile, apoi geanta, după asta a trecut la cuierul de fier și și-a pus pălăria. Cînd s-a întors la masă, a rămas în picioare. După o clipă a ridicat cu vîrful degetelor trandafirul și l-a trecut pe mapă. Ce să facă cu el ? Să se mulțumească să îl privească, fără să spună o vorbă ? Să întrebe pe doctorul Peleș ? Să-i mulțumească înainte de a ști dacă e de la el ? Pentru că nu era vorba de un mic dar prilejuit de o împrejurare obișnuită. În cele din

urmă găsi un zîmbet ușor, care nu angajează. Și mulțumi, cu o vorbă firească.

— Crezi că e de la mine ? întrebă Peleș, la întîmplare.

— Nu l-ai rupt chiar acum ?

— Ba da, dar nu-ți închipui de unde. Din Cișmigiu. Au rămas prea puțini.

— Cred că treci zilnic pe acolo.

— Nu totdeauna.

— Dacă te-ar fi văzut cineva ?

— Aș fi spus că ți-l aduc dumitale.

Femeia se mulțumi să surîdă și își făcu de lucru, de teama unei conversații mult mai gingașe. I se părea că cea mai neînsemnată vorbă a doctorului ar provoca-o și că răspunsul ei cel mai sec ar fi totuși o slăbiciune.

Luna septembrie s-a menținut călduroasă, octombrie a fost plină de aur. Doctorul Peleș se credea de acum obligat să străbată, în fiecare dimineață, grădina. Pîndea trecerea oamenilor și smulgea cîte un trandafir rece, pe care-l aducea Magdalenei. Într-o dimineață îi puse pe birou unul galben, cu foile răsucite și pătate.

— Cred că ăsta e cel din urmă. Am căutat foarte mult pînă am dat de el. Se ascunsese bine, se vede că ținea să moară acolo : uite, m-a și înțepat.

Arătă vîrful degetului pe care se vedea un punct negru.

— Vrei să sun să-ți aducă un pansament ?

— Nu, nu trebuie.

— Fiindcă l-ai adus pentru mine, trebuie să asculți. Sau să-ți dau alcool. Ia să văd. Vrei să fac eu pe doctorul ?

Fără să aștepte îngăduința, Magdalena Răzvan trase cutia biroului. Într-un colț era o sticluță albă, cu dop de cristal, alături de un pachețel de vată, cu ștampila spitalului, iar în tot restul sertarului, o mulțime de trandafiri roșii, albi, galbeni, mulți veștejiți.

Privirea doctorului, surprinsă, rămase nemișcată pe flori, apoi se ridică, parcurgînd talia, pieptul și gîtul femeii care întinsese brațul să închidă sertarul, și se opri în ochii ei speriați.

— Vrei să ţii degetul ? întrebă Magdalena, cu voce puţin tremurîndă, căznindu-se să-şi stăpînească emoţia. Trebuie mai întîi să ţi-l şterg.

— Nu meritä atîta atenţie.

— Ba meritä, pentru cä a suferit.

— El n-a suferit aşa mult...

— Nu trebuie să vorbeşti cînd te leg.

— Dar după ce mă legi ?

— Atunci, da, dar cu multă prudenţă. Să nu se facă vreo complicaţie...

Mîna doctorului tremura în mîna subţire, cu degete lungi, a bunei samaritence, care, ca să lucreze mai bine, se aşezase pe scaun. Peleş se uita la părul de catifea neagră, la ceafa goală pînă la ondulaţia umerilor, la umerii înclinaţi. Cînd pansamentul fu gata, Magdalena se ridică, sprintenă, cu tot pieptul în braţele doctorului, care o cuprinse sălbatic şi ale cărui buze căzură pe gura ei îngheţată. După multă vreme, de vizavi, mut, Octavian îndrăzni să grăiască tremurînd, cu un glas fără vlagă :

— De ce... n-ai aruncat trandafirii ? Am crezut că nu-i ţii...

Dar femeia tăcu.

— I-ai adunat pe toţi ?

— Da.

— Nu ştii cîţi ţi-am adus ?

— Ştiu.

— Aş putea şti şi eu ?

Magdalena răspunse încet, cu o şoaptă :

— Cu cel de azi, douăzeci.

Din seara cînd s-au îmbrăţişat, doctorul n-a mai fost la spital aproape o lună, în care timp şi-a făcut cursurile la Institutul de Igienă. Impresia pe care i-o lăsase ceasul de dragoste cu femeia mult dorită, nu fusese cea aşteptată.

Se despărţise de ea, pe o străduţă apropiată de calea Victoriei. La o cotitură îi sărutase mîna şi-i propuse să o suie într-o trăsură, dar ea refuzase. Numai din complezenţă, Peleş a mai întîrziat un minut pe trotuar, ca s-o salute dacă va întoarce capul. Dar ea nu s-a uitat înapoi. Din strada Luterană, doctorul, care nu ştia ce să

facă, se duse în Cișmigiu. Era plictisit, tulburat. Străbătu cîteva alei, la întîmplare, trecu și pe aceea a celor douăzeci de flori matinale, și ieși în bulevardul Elisabeta. Traversă și se opri la chioșcul de ziare din față. Pietonii treceau grăbiți sub umbrele. Îl ploua și pe el, dar îi plăcea. Se opri în fața tuturor afișelor de gazetă și citi toate titlurile. Aerul rece și chiar picăturile dese și mici îi mîngîiau nervii. Era ceva în sufletul lui ce trebuia răcorit și spălat. Își aduse aminte că comandase un tratat de patologie internă, prin librăria din colț, și fu fericit că își descoperi chiar acolo un rost. Tratatul nu venise la librărie. Doctorul, cu bastonul pe braț, răsfoi cărțile și revistele medicale expuse.

A mîncat în oraș și la unsprezece a fost acasă. Ploaia pătrunzătoare, aerul, plimbarea prin Cișmigiu și pe bulevard îi dăduseră liniște și uitare, nu ca pentru o zi de muncă sau o oră de plictiseală, ci ca pentru o lungă vreme de încordare și mistuire. „Ce fericire cu detașarea asta ! —își spuse — vine tocmai la vreme". Se așează în pat într-o necuprinsă destindere, se întinse cît tot universul. Atingerea cearceafului și pernelor reci îi sporeau voluptatea și liniștea. Într-o singură zi a scăpat de povara unei pasiuni care-l frămîntase sălbatic. Gîndește că dacă ar fi avut și mai de mult curajul să rupă orice rezervă și să braveze orice convenință, ar fi ajuns de multă vreme aci. Fusese oarecare „trecut", nu prea întins, dar cu multă încordare. Fiecare moment al acestui trecut părea să aibă gravitatea și solemnitatea unui început de destin. Dragostea omului păruse că se organizează cu încetul, ca să nu mai fie surprinsă de furtunile vremii. La un anumit punct al prieteniei, poate chiar la data predării ultimului trandafir, poate chiar mai curînd, căsătoria trebuia să oprească desfășurarea liberă a legăturilor dintre ei. Peleș nădăjduia că dragostea lui va convinge pe Magdalena că, chiar sub consfințire oficială, nu se va stinge.

Fusese, așadar, un trecut.

Dar astăzi, doctorul nu și-l mai reamintește. El nu mai suferă, nu mai așteaptă cu înfrigurare. Toată idila a rămas după recea cortină a dezmierdărilor fizice. O singură imagine îi mai apare acum precis desenată. Magdalena Răzvan în pardesiu negru, cu pălărie neagră, își ia rămas bun de la el pe strada Luterană. Ea urcă apoi încet, cu un mers ce totuși nu și-a pierdut eleganța, strada Știrbei-vodă, către calea Victoriei. Nu se uită înapoi. Și nimic altceva.

Liniștea sufletească a doctorului a durat șapte zile. A opta zi, în loc să ia drumul spre Institut, el s-a pomenit mergînd spre spital. Era tocmai ora cînd Magdalena trebuia să treacă spre slujbă. Peleș socotise minutele și posibilitățile, cu mare precizie. La opt și jumătate, doamna Răzvan, cu ochii la toate tramvaiele și mașinile amenințătoare, străbate piața Victoriei. De pe trotuarul de lîngă palatul funcționarilor doctorul o zărește și ochii i se măresc ca s-o poată cuprinde : nu e altcineva decît minunata femeie a trandafirilor și a atîtor zeci de zile de dragoste și dorință. Timp de o săptămînă, cît nu o mai văzuse nici măcar în închipuire, uitase toate astea. Acum o regăsi și mai frumoasă ca altădată și se simți nevrednic să-i mai iasă în cale. El... care o uitase, care o aruncase din suflet, ca pe o zdreanță... El, care atîtea zile o ignorase, lăsînd-o cu întrebări, cu remușcări și în umilință. O recaută astăzi cu calm, cu prevedere și cu adresă : își vrea, pur și simplu, amanta, pentru că, în definitiv, totuși, o săptămînă nu e chiar veșnicia, și, deci, drepturile i-au rămas neatinse. Cu gîndurile astea, se condamnă, și un moment o pierde din ochi. Dar Magdalena e lîngă el, la un pas și abia acum îl zărește. Tresare și-i taie drumul, privindu-l cu ochi mari speriați...

— Dumneata ești ? Ai fost bolnav ? Ești bolnav ? Ce s-a întîmplat ? Ți-am telefonat și la Institut și acasă. Alergam spre spital să mai telefonez. Și, dacă nu te găseam azi, veneam să te caut. Ce este ?...

— Nu mi-a fost bine, răspunse cu voce nesigură, Octavian.

— Văd, ești schimbat. Ce ți s-a întîmplat ?

— Aerul greu de la Institut, oboseala, nici eu nu știu.

— Și... acuma ești bine ? De ce nu mi-ai telefonat de acasă ? Ai chemat vreun coleg ? De ce n-ai adus pe Gheorghiu ?

— N-am vrut să alarmez. Ce fericire că te revăd, Magdalena !

Îi luă mîna și o sărută apăsat, nu cu buzele, ci cu toată ființa, cu toate dorințele și amintirile, cu umilință și cu recunoștință.

— Trebuie să te duci neapărat la spital ? o întrebă, strîngîndu-i ambele mîini, străbătut de cutremur.

— Astăzi,... aș putea să lipsesc... dacă aș anunța...

— Mai e cineva la birou ?

— Internul Vlădescu, care citește de cîteva zile pînă la consultație.

— Vrei... să stăm împreună ?

— Da... dar tot trebuie să telefonez.

— Telefonăm de aici, de la farmacie.

— Vrei să chemi dumneata ?

— Sigur.

— Fără să spui cine ești.

Peleș intră vijelios în farmacie și telefonă. Stînd de vorbă cu internul Vlădescu, privește prin cristalul marii vitrine femeia care se mișcă leneș, potrivindu-și cu vîrful degetelor cînd marginea pălăriei, cînd o buclă de la ureche, cînd dantelele zburătoare ale gulerului. Privind-o și admirîndu-i fiecare mișcare, doctorul vorbește alandala.

— Cine vorbește, mă rog ? întrebă, la un moment dat, internul Vlădescu.

— Nu ți-am spus, frate ? doctorul Peleș.

— A, să trăiți, să trăiți ! Nu vă cunoșteam glasul. Da de unde vorbiți, domnule doctor ? Nu de la Institut ?

— Nu, nu... sigur... de aici, din piață... de la o farmacie.

— Ieri spuneaţi că aţi văzut pe duduia... ?

— Nu, da, chiar astăzi. Ieri, bineînţeles, ieri ; ieri după-masă...

— Am luat act. Nu aveţi nici o grijă, că totul e în ordine. Vă rog să-i spuneţi că totul e în regulă.

— Mulţumesc... Altfel ?

— Nimic nou, tot ce ştiţi.

Magdalena îl întîmpină cu tot sufletul, ca pe un om mult iubit şi mult aşteptat. Pe şoseaua Kiseleff trecătorii erau foarte rari. În faţa Muzeului Ştiinţelor Naturale, doctorul se opri. Magdalena rămase şi ea locului. La cîţiva paşi de ei poposise un om cu un coş încărcat cu tradafiri, pe care-i ducea, probabil, la un magazin din oraş.

— Nu îi ai de vînzare ? întrebă doctorul. De unde-i aduci ?

— De aici de aproape. Iacă se vede. Şi-or fi şi de vînzare. C-apoi am mai vîndut.

Peleş alese un maldăr şi-l puse în braţele Magdalenei. Din arborii galbeni se scuturau pîlcuri de frunze umede, atinse de zboruri de păsări sau secerate de vînt. Trecură de Bufet. Cu cît înaintau cu atît trecerea de la vară la toamnă se făcea mai simţită : arbori mai mulţi, frunze căzute, boschete străvezii. Magdalena, scăpată din marea grijă de care suferise o săptămînă, mai sigură de sine ca înainte de totala lor îmbrăţişare, adulmeca frumuseţile toamnei şi ale dragostei.

Scrisoarea de acum, delicată şi blîndă, este de la această femeie.

Dar scena pe care şi-o aminteşte Peleş e foarte veche ; au trecut ani de atunci. Însă, ca prin miracol, orele minunate s-au înălţat, în noaptea asta, din stilul scrisorii, odată cu toate icoanele. Altădată scrisoarea ar fi fost recitită de zece ori. Octavian, ca să-i fixeze timpul, ar fi pus jos, în colţ, data, pe care Magdalena n-o punea niciodată, cu toate rugăminţile lui. Ar fi sărutat, lung, alipită de buze, hîrtia înflorită cu negru. Acum

s-a mulţumit să o citească o singură dată, cu ochi obosiţi şi distraţi. Cînd a sfîrşit-o, a clătinat din cap, cu înţelesul că ştiuse despre ce era vorba. Nici palpitaţie, nici milă şi nici un alt sentiment. Deschise sertarul biroului şi-i dădu drumul peste un mare vraf de scrisori de la ea, încuie şi puse cheia în vestă.

De cînd se împrietenise cu Magdalena, fără nici c sforţare doctorul reuşise să-i fie credincios. Ce se schimba acum ? Irina Stanian e oare mai frumoasă ? E mai ispititoare ? Peleş îşi întreabă sufletul, dar e foarte greu de răspuns.

E ora opt. Pînă la nouă ar mai avea timp să lucreze. dar nu-i arde de lucru. Îşi simte gîndul rătăcind în toate direcţiile, neîncetat, în apropiere de noua lui cunoscută.

Comunicarea, Institutul de Igienă, conferinţele de la radio, clientela şi toate interesele mai mărunte se învîrtesc ca un zbor în jurul unei imagini verzi, cu sclipire de piatră preţioasă.

În clipa cînd a cunoscut-o i se păruse o simplă femeiuşcă, cu totul obişnuită. Nu se uitase la ea nici ca de obicei, la orice femeie ieşită în cale. După o jumătate de oră de conversaţie s-a simţit antrenat într-un joc de cuvinte nu lipsite de spirit, pline de prospeţime, şi a început s-o privească. Sprintenele înţepături veneau din simpatie, nici vorbă. Dar, către despărţire, aproape de „Bulevard“, jocul luase deodată o întorsătură uluitoare. Doamna ţinuse să denunţe soţului vorbele lui admirative. Cu toată simpatia, însă, Peleş n-a admis jucăria şi crede că a fost la înălţime, e sigur că i-a aplicat c pedeapsă.

Acum, scena cunoştinţei s-a împalidat, femeia insignifiantă, din prima clipă şi chiar cealaltă, spirituală, dir timpul plăcutei plimbări, s-au şters înaintea strălucitoarei bijuterii verzi, care i-a răsărit într-o seară în cale.

A trecut cîtva timp, dar încă îl stăpîneşte verdea imagine scînteind, în licăririle tari, din zeci de puncte ale mătăsii, sub stelele de un verde mai întunecat al ochilor, tot atît de puternici. Dulcea vedenie a Magdei nu poate rezista violenţei de verde.

„Tot ce-aș putea să fac ar fi să numerotez paginile", își spuse doctorul, cînd se convinge că nu poate lucra. Ia un creion și pune cifre mici pe colțul de sus de la dreapta paginilor, pînă la o sută. „Deși, gîndește, poate ar mai fi materie de intercalat".

Cînd a bătut pendula de nouă ori, s-a ridicat de pe scaun. Nu făcuse decît să vînture în gînd o învălmășeală de imagini dezordonate și de frînturi sclipitoare de conversație. Era o particularitate a spiritului lui de a gîndi în culori și imagini. Tot ce-i venea în minte era, acum, numai verde, așa cum la *Romanța* totul fusese crem.

III

În curtea mare, pătrată, a caselor din bulevardul Mihail Ghica, soția inginerului îl aștepta, lungită într-un scaun larg de răchită, sub un castan, nu departe de poartă. Printre zăbrelele de fier ale gardului, Peleș i-a văzut zîmbetul. A simțit ca o atingere de aripă, care i-a luat curajul. Dar, pentru că venea cu un scop, ori și cum caraghios, crezu că trebuie să se arate dispus.

— Sărutăm mîinile, sărutăm mîinile ! strigă, înaintînd repede, cu pălăria în mînă, cu trup și suflet.

— Bună dimineața, i-a răspuns, lungind vorbele, dar cu sunet ușor, avocata, arătîndu-i cu mîna scaunul de răchită alăturat.

— Vedeți că, deși doctor, sînt punctual...

— Da, am văzut... și mă mir. E drept că datoria era cam mică.

Doctorul scoase moneda și i-o întinse.

— Mulțumesc, spuse tînăra femeie, apucînd-o cu două degete și punînd-o pe măsuța de trestie. Trebuie s-o păstrez, fiindcă e de cîștig.

— O să-ți poarte noroc.

— Eu nu cred în noroc, dar, în fine, venind de la un dușman așa de înverșunat, cine știe !...

— Să joci cu ei...

— Nu joc. Stanian joacă uneori cu cîțiva prieteni. Eu nu obișnuiesc.

— De jucat nu joci, la tribunal știu că nu prea te duci. Aș putea ști cu ce te ocupi toată ziua ?

— Citesc...

— Dimineața, după-masa și seara ?

— Mă duc la cinematograf...

— În fiecare zi ?

— Primesc vizite...

— Faci planuri de viitor...

— Asta nu, niciodată. Mă interesează prezentul... În sfîrșit... e un mod de a spune. În orice caz, îl trăiesc.

Peleș ar fi putut găsi două vorbe amabile, ca să-i poată răspunde imediat, cum cerea politețea, dacă mărturisirea femeii nu l-ar fi reținut, cu gravitatea și aparența ei de sinceritate. Deși ar fi putut mărturisi, cu bună-credință, că și el înțelegea în același fel viața, s-a mulțumit să zîmbească, fericit că descoperise în sufletul ei o trăsătură din cele mai serioase ale propriei lui firi.

— Și, pe ziua de azi, ce mai faceți ?

— Astăzi... nu știu. Cred că trec pe la tribunal. Am de căutat niște acte. De fapt, e adevărat că nu mai pledez. Nu pot să spun însă că nu-mi place. Sînt cauze interesante, care pot să pasioneze...

— Cred, nici vorbă. Eu, însă, nu pot să te văd nici la bară, nici cu geanta doldora de hîrtii, fluturînd o petiție în mînă și alergînd cu clienții după dumneata, aferată, între cele patru secții...

— Ba, de ce ? Dacă asta e meseria ! Nici asta n-aș putea să spun că-mi displace... Dar... nu mă mai ocup...

— Cred că și domnul Stanian se opune.

— Nu, el nu se opune. Pot să fac tot ce vreau !

— Cum : tot ce vrei ?

— Sigur : tot ce vreau ! tot ce vreau ! Bineînțeles. numai să nu-l necăjesc.

— Și... nu-l necăjești niciodată ?

— Niciodată ! Ei bine, în lucruri mici... poate.

— Atunci, negreșit, nu e grav.

— Niciodată nu e ceva grav între noi. Pentru că pe el nu-l interesează toate mofturile mele... personale. Nici eu nu caut să-l tulbur. Așa că ne înțelegem.

— Am constatat.

— Pot să spun că trăim ideal, grăi doamna, lăsînd ochii în jos, răsfăţîndu-se, cu aerul unui copil care se făleşte cu un tren de tinichea cu motor.

Dacă n-ar fi văzut acest aer comic şi plin de gingăşie, Peleş ar fi găsit că asupra acestui punct, conversaţia, destul de dificilă de altfel, se putea considera încheiată. Privindu-i faţa de o gravitate copilărească, se gîndi că n-ar strica să o tachineze puţin.

— Totuşi, cred că din cînd în cînd vă mai supăraţi şi dumneavoastră, oricît de ideal ar fi traiul...

— Ţi-am spus : se poate, dar numai pe chestii secundare.

— Mici gelozii, negreşit.

— Asta nu ! izbucni, rîzînd cu hohot, doamna Stanian.

— Nu din partea matale...

— Nici Stanian nu e gelos. De altfel, nici n-ar avea motiv. Nu-i dau ocazie.

— Eu, totuşi, cred că puţin gelos tot trebuie să fie.

— De ce ? Dacă nu-i dau ocazie...

— Nu ştii că în materie de gelozie nu trebuie ocazii prea serioase ? Ea se mulţumeşte şi cu pricini neînsemnate.

— Dar dacă şi astea lipsesc ? Pe urmă, trebuie să ştii că el e un om foarte curios. Chiar dacă i s-ar părea ceva... n-ar reacţiona.

— Bine, asta e altceva.

— Nu. N-ar reacţiona nu pentru că s-ar abţine s-o facă, dar pentru că realmente el nu poate să fie gelos.

— Îmi permiţi să mă mir ?

— Sincer... Aşa e el. Cîteodată chiar eu îl găsesc curios.

— Bine, dar parcă ai spus că nu are ocazie...

— Sigur că nu.

— Atunci, de unde ştii că nu e gelos, că, cel puţin, dacă ar avea motive, n-ar putea fi ?

— Asta e firea lui.

— Gelozia e cam acelaşi lucru cu dragostea...

— Odată am vrut să-l încerc. I-am spus că unii prieteni ai lui îmi fac curte. Crezi că s-a tulburat ? Are prea mare încredere în oameni.

— Nu cred că gelozia este în funcţie de încredere sau de neîncredere în oameni.

— Cînd i-am spus că un cunoscut a avut o îndrăzneală prea mare — asta de altfel era adevărat — mi-a răspuns, liniştit, să nu mă supăr, că nu e nimic grav.

— Gelozia fără dragoste merge, dar dragoste fără gelozie nu s-a văzut, hotărî doctorul, sentenţios, apăsînd fiecare cuvînt.

— Poate să fie şi o mare naivitate.

— Nici asta nu ajunge.

— Odată i-am povestit o plimbare la Constanţa. Mă dusesem cu o rudă, pentru că el lucra un internat la Predeal şi nu putea să lipsească. La un moment dat, distrată, m-am pomenit întrebîndu-l : „Ţii minte cînd ne-a apucat furtuna la far ? Tare frică mi-a fost ! Dacă nu m-ai fi luat în braţe, aş fi căzut în mare“...

— Şi... fuseseşi într-adevăr singură ? întrebă doctorul.

— Singură, pe onoare.

— Nu cumva uiţi acest mic amănunt al plimbării ?

— Nu, serios.

— Nu m-ar mira să greşeşti dacă aţi fost sau nu împreună. Dar ce facem cu atîtea detalii : furtuna, îmbrăţişarea ?...

— Nu, crede-mă. Dacă aş fi fost cu cineva nu ţi-aş spune ?

— Mie ? !...

— Sigur. De ce-aş ascunde ?...

— Curios !

— Ei bine, ştii ce-a făcut cînd îi povesteam ? N-a scos o vorbă, dar o vorbă !

— Şi din asta deduci că nu l-a interesat...

— Nu ştiu. Atîta ştiu că a tăcut tot timpul. Se uita lung la mine, cu figura lui obişnuită, şi asculta fără o tresărire.

— Dar dumneata nu l-ai putut urmări, n-ai avut de ce să-l urmăreşti, pentru că credeai că spui adevărul.

— Nu, stai, uite, acum mi-aduc aminte perfect. Ştii ce spunea ? Numai atît : da, da, da, da...

— Şi crezi că se simţea fericit ?

— Cred. Pentru că în acelaşi timp mă mîngîia pe frunte. Ţi-am spus că e, în orice caz, ciudat...

— Bine, în ce mă priveşte, sînt lămurit.

— Ştiu, vrei să spui că nu mă iubeşte.

— Dacă pot să fiu sincer...

— Eu, cu toate astea, nu cred.

— Cum îţi poţi explica nepăsarea ?

— Ţi-am spus : printr-o mare încredere în oameni — deci şi în mine — sau prin naivitate. Să ştii că e un suflet foarte curat.

— Asta o cred, se vede. După unele semne, s-ar putea spune că te iubeşte şi, chiar cu multă delicateţă, cu multă atenţie.

— E un om foarte greu de înţeles, deşi pare atît de simplu.

Doctorul s-a sculat de pe scaun.

— Să-mi dai voie să-ţi sărut mîinile.

— Te duci la spital ?

— Tocmai.

— Mi-ai spus că lucrezi la o comunicare. Ştii, aceea care mi-a dat ocazie să te tachinez.

— Mi-a făcut mare plăcere.

— Eşti mulţumit de ce-ai scris ?

— Cred că am să fiu mulţumit.

— Nu vrei să mai vii pe la noi ?

— Cu multă plăcere. Dar... nu ştiu cînd...

— Marţea şi vinerea Stanian e totdeauna acasă. Dacă vrei să vii... îi telefonezi... ca să hotărîţi ora.

— Îţi mulţumesc, sărut mîna.

— La revedere.

Octavian Peleş ieşi din curtea îngrijită, cu brazde şi pietriş alb, coti strada şi cînd ajunse la capătul gardului, se uită pe deasupra zăbrelelor. Pentru că Irina Stanian se uita după el, nu fără oarecare sfială, îşi scoase pălăria. Femeia a răspuns prompt şi foarte prietenos.

A doua zi, după şapte, Magdalena Răzvan a venit la prietenul ei. În halatul alb, răsucit ca un cearşaf în jurul trupului, Peleş lucra, în bibliotecă. Gîndise că îşi cam neglijase comunicarea şi, cum bănuia că Magdalena

va veni după opt, închisese ușa, să-și asigure liniștea. Vizita femeii l-a întrerupt, dar era singura vizită care nu-l putea supăra.

Doamna Răzvan l-a găsit mai schimbat, poate mai obosit, poate preocupat. Deși intrase în cameră ca o vijelie, hotărîtă să-l dojenească puțin, în glumă, și după asta să-l îmbrățișeze și să se împace, aerul lui i-a tăiat aripile. Cu strîngere de inimă a trebuit să renunțe la tirada plină de gingășii pe care o pregătise în minte.

— Mi-a părut rău că nu te-am găsit ieri ! se pomeni spunînd, fără voie, cu un ton amărît. Ai găsit o scrisoare ?

— Cum să n-o găsesc ? ! izbucni, plin de dragoste, Peleș, căruia în clipa asta, îi căzu o pînză de pe luminile ochilor, și se repezi s-o îmbrățișeze... Mi-ai lăsat vreodată o scrisoare care a dispărut ?

O luă pe genunchi, încingînd-o cu brațele.

— Mi se pare că ești supărat.

— Supărat ? Vai de mine !

— Ai avut un caz grav ?

— Da... dar nu prea... în fine... Ar fi putut să mă dispenseze...

— Și ai stat mult ?

— Da, că era consult.

— Am impresia că mă minți.

— Nu, serios... Cum poți să crezi ?

— Pînă acum n-am crezut...

— Și acum... ce te face ?...

— Ceva... Nici eu nu știu... La ce oră ai fost acasă ?

— Acasă ?... Tîrziu. Mi-am închipuit că nu stai să m-aștepți. După asta am plecat.

— Unde ?

— Am fost la profesor. Tot trebuia să-l văd.

— Și ce-a ieșit din consult ?

— Nu cine știe ce gravitate.

— Un bolnav sau bolnavă ?

— Un bolnav. Pe cuvînt. M-am dus pentru că mi-e prieten.

— Nu îl cunosc și eu ?

— Nu cred.

— Cu ce se ocupă ?

— E... gazetar... secretar de redacție.
— Parcă te-am auzit. Și ce are ?
— Cred că apendicită.
— De ce nu l-ai dus la spital ?
— N-a vrut.
— Nu e domnul care-ți da bilete de teatru ?
— El e, săracul, răspunse Octavian, care se înflăcără. Îți închipui că pînă ieri dimineață n-a avut niciodată nimic. Ieri mergea liniștit pe stradă, tocmai prin dreptul spitalului Colțea, cînd a simțit o împunsătură, cum spune el, în pîntece. A mai mers doi, trei pași și n-a mai putut.
— Vai, bietul om ! E tînăr ?
— Tînăr ? Nu tocmai ! E mai mare ca mine chiar mult : cred că are cincizeci de ani...
— Ei... și ?...
— Durerile au crescut... a căzut pe trotuar.
— De ce nu l-or fi dus chiar la Colțea ?
— A ținut să se ducă acasă.
— Și este, cel puțin, însurat ?
— Cum nu, are copii !
— Și de unde știi că e numai apendicită ?
— Se bănuiește... numai. Durma e de altă părere.
— El ce crede ?
— Deocamdată nimic. Se îndoiește, doar, de apendicită.
— Și ce-i faceți ?
— Eu am fost pentru deschidere imediat.
— Are temperatură ?
— Are.
— Și-acum ce-a rămas ?
— Să așteptăm pînă mîine.
— N-o să fie prea mult ?
— Cred că trebuie operat... Închipuiește-ți că alaltăieri a fost pe la mine.
— Mi-ai spus.
— Mă gîndesc și la biata nevastă-sa.
— E de mult însurat ?
— A, dinaintea războiului ! Și trăiesc foarte bine, un menaj admirabil.
— Copiii erau acasă cînd l-au adus ?

— Nu, erau la liceu. Pe urmă l-au văzut. Tot timpul au stat lîngă el. Cel mare plîngea pe înfundate, cu batista la gură. Cel mic era mai tare : o încuraja pe maică-sa. Am căutat să-i înșel că nu e nimic grav.

— Și ei credeau ?

— Așa cred. La plecare, nevastă-sa a ieșit după mine, în sală. I-am spus și ei tot așa. Ce să-i spun ?... Am fost indispus toată ziua. Nici n-am putut să lucrez. (Cu ton silnic :) Ce bine-mi pare că ai venit mai devreme !...

Începutul minciunii a fost mai anevoios. Mai trîziu a mers strună. Octavian însuși se minuna de ușurința cu care îi veneau la îndemînă atîtea născociri, cum se înșurubau de simplu. Simțea că pe seama accidentului, din fericire inventat, întîmplat bunului lui prieten Vlădoianu — se mira cum nu i-a pronunțat numele — ar fi putut să brodeze încă o sută de peripeții. Se mulțumise însă să spună numai cîteva, absolut de rigoare, pentru mica iluzie de adevăr ce trebuia închegată. Știa că Magda e foarte ușor de mințit, pentru că ea nu credea în minciună. Ce o făcuse să se îndoiască de el astă-seară ? Să se îndoiască... ce vorbă ! Fusese, probabil, mai mult un mic joc de-a gelozia.

Chiar în timp ce-și debita înșelătoria, Peleș nu era cu totul prezent : prin minte îi treceau gînduri străine, fragmente din conversația ce avusese cu Irina Stanian, în grădină. Revedea pe femeia sprintenă, plină de vrere, sigură de grația și inteligența ei, jucîndu-se cu cele mai gingașe vorbe, pline de spirit și colorate cu atîtea nuanțe. Nu se îndoiește că mica soție a inginerului are pentru persoana lui cel puțin o curiozitate, cum au uneori femeile cele mai fine. La rîndul lui, n-ar fi putut spune că îl interesa prea mult ca femeie. Se întreabă pentru ce îl atrage. Cum se mai poate strecura în cugetul lui, alături de imaginea Magdei — ce nu poate fi alungată — chipul altei femei ? — Ce înseamnă freamătul, neliniștea care îl stăpînește de cîte ori se gîndește la noua prietenă ? Poate că femeia nu face decît să se distreze cu el, așa cum s-a distrat și el cu atîtea prietene. Dacă ar fi vrut — gîndește fără nici un orgoliu — ar fi putut clădi o piramidă de victime. Se spusese tot-

deauna că ar fi avut trecere la femei și că era frumos. Asupra ultimului punct nu era lămurit, cît despre primul, își aduce aminte destule probe. Dar singura femeie pe care a dorit-o cu adevărat fusese Magdalena Răzvan, care, e drept, a răspuns și ea la apel. Erau ani de atunci și pentru că dragostea asta urmase unui șir întreg de amoruri mai mici sau mai mari, dar mai ales pentru că credea că e timpul să încheie capitolul sentimental, omul era convins că va fi cea din urmă.

După cîțiva ani de experiențe și cunoaștere profundă a tuturor cutelor sufletești și trupești ale Magdei, patima se scuturase de zguduiri. Descoperiri de senzație nu mai erau posibile, dar prietenia Magdalenei îi era scumpă și necesară. Ca să se poată ocupa în liniște și de altceva decît de iubire, doctorului nu-i mai trebuia nici altă femeie, nici alte femei trecătoare.

Cu sentimentele astea și doar cu un fel de tristețe și oboseală în suflet, pe care nu și le putea limpezi, a ieșit în calea ultimei femei pe care a cunoscut-o : a doamnei Stanian. Despre ea crede — nu totdeauna — că e o amatoare de jocuri, și recunoaște că e prima oară cînd se simte atras într-un joc făcut de altcineva decît el. În jocurile întreprinse de alte femei nu se amestecase decît în glumă, doar cu închipuirea. Spre jocul ăsta se văzu atras cu putere. Era vorba de un partener care știa să provoace, să-i zgîndărească curiozitatea, poate ambiția. Izbînda era grea, dar aducătoare de glorie.

Inima se dezmorțise și bătăile se simțeau.

Se întreabă dacă femeii îi e indiferent cu cine joacă. Ce aduce din sufletul ei, din gîndurile ei, din nervii și din închipuirea ei în această distracție ? Îndoielile astea îl frămîntă și-i aruncă în față gheme de întrebări pe care trebuie să le descurce. Și e puțină suferință în asta.

Doctorul a vrut să trimită după mașină, dar Magdalena n-a mai vrut să facă în seara asta plimbarea obișnuită pînă la Arc. Simțea că sufletul lui Octavian e depare de ea și, neliniștită, i-a propus să rămînă împreună acasă. Era o practică pe care o făcea de cîte ori

se îndoia de el : în timp ce el o îmbrăţişa cu ardoare, ea, absentă, pasivă, încărcată de temeri, îi urmărea fiecare mişcare, îi cîntărea fiecare elan şi fiecare cuvînt. Dar de pe urma temerii şi a luptei iscoditoare, rămînea totdeauna abătută, chiar dacă se convingea că se temuse zadarnic : tristeţile îşi luau foarte greu zborul. În aceleaşi ceasuri, Peleş se străduia şi el să-i cucerească sufletul, pe care îl credea îndepărtat.

În scenele astea, femeia îl iubea mult mai mult, cu toată inima răscolită şi plină de frică, dar Octavian străbătea, întristat, singurele lui clipe de gelozie. O învinuia în gînd de răceală, de blazare şi de indiferenţă, pe cînd sufletul ei, mult deasupra zvîrcolirilor fizice, se ridica în flacără fără zgură. În seara asta, fără să ştie bine de ce, Magdalena sorbea iarăşi otrăvile îndoielii. Mîndria şi sfiala o opreau totdeauna să arate ce crede, să spună că tocmai în clipele cînd e bănuită mai depărtată, ea îl iubeşte cu o suferinţă care-i măreşte inima. Din fericire, şi de data asta, tulburele presentiment a înşelat-o : nu numai că în alintările lui Octavian nu apăru o umbră de lîncezeală, dar niciodată ele n-au fost mai pline de patimă.

Pe la opt dimineaţa, după ce au luat cafeaua cu lapte pe măsuţă, în dormitor, au coborît în stradă. Magdalena era stăpînită de bucuria că, după făgăduielile doctorului peste cîteva zile se vor duce să vadă Balcicul. Se duse la birou îmbătată de mirajul apropiat. Nu Balcicul pe care îl visa de multă vreme, dar cea mai mică plimbare serală la braţul lui Octavian era pentru ea fericirea. De teamă să nu-l stînjenească, ea nu-i ceruse niciodată altă bucurie decît cele pe care i le îngăduiau orele libere. Ca să nu-l facă să se gîndească la lucruri grave în legătură cu viitorul ei, ca să nu-i lase nici un nor pe frunte, îi spusese odată, cu ton de glumă dar cu glas foarte ferm, că nu se va mai mărita niciodată. Gîndindu-se la ea uneori, departe de ceasurile de patimă, cînd o putea înţelege mai bine, Peleş o găsea o femeie adevărată, o femeie-copil, frumuseţe şi gingăşie îngerească risipită dintr-un mare fond sufletesc. Niciodată pînă în seara aceea nu o minţise. Niciodată pînă atunci nu lipsise de

la o întîlnire. Niciodată nu o făcuse, cu voie, să simtă cea mai mică amărăciune, cea mai mică părere de rău că i se dăruise. I se părea neîncetat curios că o asemenea femeie putea să fie a lui, că pentru el încetase să mai aspire la o fericire durabilă precum şi la orice altă fericire. Toate gîndurile, toate bucuriile, toate grijile ei erau copilăreşte agăţate de el. Nu-i devenise nevastă. ştia, numai din voia ei. O singură sugestie a ei ar fi fost de ajuns să-l facă să şi-o lege pentru totdeauna de viaţă. Dacă, soţie, ar fi fost şi mai fericită, Magdalena nu îndrăznea să se gîndească. Dar căsătoria n-ar fi fost măcar în cea mai mică măsură, o schimbare ? Şi această cît de mică schimbare nu putea aduce o cît mai mică răceală ? Miile de bucurii din fiecare zi ale prieteniei libere nu îi sînt de ajuns ? Nu sînt ele chiar totul ? Tot ce-ar putea să fie, în orice alt regim, fericire prin dragoste ?...

Peleş s-a despărţit de Magdalena frumos, dar grăbit, în apropiere de Cişmigiu. Ea a plecat spre slujbă, iar el s-a oprit pe loc, uitîndu-se în toate părţile, după o maşină.

— Am cam întîrziat, spusese la despărţire, şi tocmai astăzi cînd vine profesorul. Poate a şi venit.

Chiar de acasă începuse să fie neliniştit. Se uitase la ceas, ca şi cum şi-ar fi amintit deodată ceva important. A încruntat sprîncenele, dar îndată şi-a revenit. Magdalena n-a luat seama, pentru că era sigură că tot ce se poate petrece astăzi în sufletul lui, după o mare noapte de fericire, nu poate fi decît o dulce şi prelungă beţie, aşa cum era în toată fiinţa ei.

Ţinuse să conducă pe Octavian o parte din drum, convinsă că nu-i putea face o bucurie mai mare. Şi n-au vorbit decît despre Balcic. Se ocupa de micile pregătiri pentru drum, de alimente, şi de îmbrăcăminte, şi de alte amănunte, plină de rătăcire. Era vorba de drumul cu trenul şi de cel cu maşina. A vorbit numai ea, îmbătată de propriile ei cuvinte. Doctorul a ascultat-o zîmbind şi, preocupat, i-a răspuns cu cuvinte puţine, fapt care pen-

tru ea trăda o preocupare de același minunat subiect. În realitate, Octavian suporta din ce în ce mai enervat ploaia de vorbe și exclamări. De două, trei ori a vrut să scurteze din drum, dar Magdalena l-a rugat să mai ocolească.

— N-ai grijă, că n-a venit profesorul.

— Nu-l cunoști, i-a răspuns doctorul agitat, dar forțîndu-se să-și învăluie frămîntarea.

— Nu e nimic. Spune-i că te-am ținut eu, glumi, nevinovată, Magdalena.

Gluma îl plictisi și mai mult. Nu se gîndise la vreme, nu cumpănise bine lucrurile, și acum mergeau prost. Nu prevăzuse că Magdalena va ține să-l acompanieze de dimineață, agățată de brațul lui, cu toată tona de fericire care acum îl exaspera.

Înfățișarea ei beată, transportul naiv din care ieșeau toate revărsările lirice, îl scoteau din sărite.

Cînd mașina a trecut prin dreptul casei din strada Colonel Mihail Ghica, Irina Stanian, cu o revistă în mînă, intra tocmai în casă. În curte rămăsese scaunul de răchită pe care șezuse probabil pînă în clipa asta. Doctorul n-o întrebase dacă în fiecare dimineață stă o oră afară. „N-aș vrea să o pierd, își spuse, la spital, în timp ce-și îmbrăca, gînditor, halatul. Am avut ghinion, am scăpat-o".

Se condamna că nu îndrăznise să se despartă cu cinci minute mai devreme de Magdalena. În starea ei de suflet n-ar fi bănuit nimic rău. De teama celei mai neînsemnate cruzimi pierduse ceasul de întîlnire. Gîndindu-se mai stăruitor, se convinse că nevasta inginerului pe el îl așteptase atît de tîrziu. Cu atît mai mult era nefericit.

După ce trecu în revistă salonul, se duse în cancelarie. Camera înaltă, cu pereți albi lustruiți, cu ferestre imense ca pentru a înghiți tot cerul, cu portretele în ulei ale foștilor medici primari, cu lavoarul alb din ungher, era goală. Peleș se așează pe scaun și scrise în registrul de observații. Dar în timp ce scria, gîndul ocolea casa din strada apropiată. Noua prietenă îi

arătase un interes de care, oricum ar privi lucrurile, nu se poate îndoi. Mîine va ieși mai devreme și nădăjduiește s-o vadă, poate chiar să-i vorbească. Îl interesează, deși nu se gîndește să-i ceară deocamdată nici o favoare. Se mulțumește să o poată vedea, s-o audă rîzînd și vorbind. A isprăvit de scris în registru, a pus tamponul peste cele trei fraze scrise între liniile verticale ale paginii groase. Se uită pe geamul uriaș. În lumina roșiatică, zumzuitoare ca un roi zburător de albine, se înalță, scăpărînd de aurul soarelui, plopii din grădina rezervată bolnavilor. În loc de frunze, arborii înalți și trufași, ca niște turnuri masive, au numai ornamente lucitoare de aur. Dacă ar bate vîntul, ar porni o muzică de metal, nesfîrșită. Ce surpriză pentru bieții bolnavi risipiți pe alee sau pe bănci, tînjitori în halate verzi de spital! Ce surpriză pentru surorile rumene, în șorțuri vărgate de școlărițe, care forfotesc peste tot, încrucișîndu-se în drum spre pavilioane! În clipa asta Magdalena șade la masă și scrie, dacă nu e tot pe drumul Balcicului. Iată, i se împlinește dorința. „În orice caz, ce bine că au mutat-o la Eforie! Cît ne servesc unele împrejurări care par a ne pedepsi! Dacă ar fi fost aici, nu mai puteam visa, ca un adevărat poet, nu mai puteam să văd în locul plopilor încă verzi, niște arbori de aur, gata să și cînte. Numai dacă pînă duminică nu s-o întîmpla ceva. Poate tocmai atunci am să fiu ocupat... am să fiu invitat... Dacă aș ști, cel puțin, mai din vreme, ca să schimb lucrurile... Altfel, mi-ar părea rău că i-aș smulge o bucurie pe care de-abia o așteaptă. Ar fi a doua minciună pe care aș fi nevoit să i-o spun și chiar mai crudă decît cea cu boala bietului Vlădoianu".

În vreme ce gîndea la toate astea, cu ochii neclintiți pe aurul plopilor, ușa cancelariei s-a deschis de cîteva ori, oamenii de la spital s-au uitat înăuntru și, negăsind pe cine căutau, s-au retras.

Prin mintea doctorului defilează unele scene și, mai ales, stăruie unele vorbe ce se cer lămurite. „Poate că e o simplă cochetă. Poate că ceea ce face astăzi cu mine, a mai făcut de o sută de ori, cu o sută de inși

Mi-ar fi de ajuns, cred, să fiu sigur de asta, ca să mă vindec. Şi pentru că nu mă simt bine... am să-mi dau osteneala. Deocamdată, ceea ce văd şi ceea ce ştiu e puţin lucru.

Am să caut să înţeleg."

A doua zi de dimineaţă n-a mai întîrziat. Pînă la piaţa Victoriei s-a dus cu maşina, iar de acolo înainte pe jos, potrivindu-şi mersul în ritm cît mai încet. Cu toate că era frig, soţia inginerului, în rochie deschisă, cu capul gol, sta afară la masă. Peleş a salutat-o, descoperindu-se pînă la pămînt. În clipa asta fu şi mai convins că femeia îl aşteptase şi în ajun. Se opri.

— La ce oră trebuie să fii la spital ? fu întrebat.

— Nouă... nouă şi jumătate. N-am oră fixă.

— Ieri mi se pare că n-ai fost.

— Am fost, da din nenorocire, am trecut mai tîrziu.

— Ai trecut tot pe aici ?

— Sigur, te-am şi zărit.

— Eu cum nu te-am văzut ?

— Tocmai intrai în casă.

— Am stat aici pînă foarte tîrziu. Ţi-am spus că stau în fiecare dimineaţă în curte...

— Domnul inginer n-a venit ?

— Mîine după-masă sau poimîine.

— Şi, iarăşi te întreb : nu te plictiseşti singură ?

— Nu, m-am obişnuit.

— Pot să te vizitez, să-ţi mai ţiu de urît ?

— De ce nu ?...

Servitoarea mai aduse un scaun.

— Parcă lucrai la o comunicare pentru străinătate... spuse doamna, cu aer interesat.

— Da.

— Nu e gata ?

— Nu încă. Am cam lăsat-o...

— Probabil că eşti prea ocupat.

— Poate şi din pricina asta...

— Dar... trebuie s-o termini...

— Sper că am s-o termin.

— Vezi că astăzi nu te mai tachinez, nu te mai necăjesc.

— Nu m-ai necăjit niciodată.

— Ba da.

— Cînd oare ?

— Cînd am vorbit despre doctori, chiar cînd ne-am cunoscut. Nu ţii minte ?

— Tocmai fiindcă ţin minte.

— Spune sincer, dar sincer de tot : aşa e că atunci te-ai cam supărat ?

— Nu, Doamne fereşte !

— Atunci, de ce ai plecat de la „Bulevard“ ?

— Nici eu nu ştiu.

— Asta e : că te supăraseşi. De ce nu vrei să recunoşti ?

— Aţi intrat în grădină ?

— Nu, adică da, am intrat, dar n-am stat : n-am vrut să stăm ; era lume prea multă. De acolo ne-am dus la „Nestor“.

— Şi la „Nestor“ aţi stat ?

— Peste o oră.

— Împreună cu Vlădoianu ?

— Da. Dumneata te-ai dus acasă ?

— Nu imediat. Am trecut şi eu pe Victoriei.

— Vezi, şi n-ai stat cu noi...

— V-am şi văzut la cofetărie.

— Şi de ce n-ai intrat ?

— Vrei să mă laşi să-ţi spun ceva mai tîrziu ?

— Trebuie să te gîndeşti cinci minute ?...

— Nu, trebuie să mă gîndesc mai mult...

— Ştii ce ? Stanian a hotărît să dea nişte serate. Printre primele persoane la care s-a gîndit ai fost şi dumneata. Ai vrea să iei parte ?

— Dumneata ce crezi ?

— Poate ai treburi mai serioase...

— Vrei să-ţi răspund printr-o mică întrebare ?

— Poftim.

— Crezi că n-aş prefera să amîn orice treabă, ca să fiu... în apropierea dumneavoastră ?...

— Asta nu cred.

— De ce nu eşti... sinceră ?

— Sînt mai mult decît sinceră !

— Îmi permit să nu cred. Nu simţi, de pildă, că m-aş simţi bine în societatea dumitale ?

— A mea ? Cum să-ţi spun, n-am aspirat niciodată la atîta onoare.

— Acum cred că eşti sinceră ! răspunse, stînjenit, doctorul.

— Şi adineaori am fost.

— Dar mai puţin, pentru că ai fost mai puţin crudă.

— Atunci, spune : ne faci plăcerea să vii ? Sigur că vine şi Vlădoianu. Şi altă lume simpatică... Şi conițe nostime.

— S-ar putea să nu viu ? glumi, cu jumătate de voce, Octavian, simţind şi el că convorbirea trebuia puţin răcorită.

— Dacă n-ai, cum am spus, altceva serios...

În toată conversaţia, doctorului i s-a părut că printre vorbele femeii se ascundea un uşor sentiment, cu care ea se juca, colorîndu-l cînd mai slab, cînd mai tare. Ştia să se stăpînească. „Poate se distrează cu mine numai din lipsa altei ocupaţii, gîndea Peleş. Mi-ar părea foarte rău“.

Din cauza acestor gînduri, a răspuns cu întîrziere ultimei întrebări.

— Şi cînd voi avea bucuria ? întrebă în sfîrşit.

— Cred că începînd chiar de săptămîna viitoare. Am să te înştiinţez.

— În ce mod ?

— Telefonic... prin poştă.

— Comunică-mi mata, personal, invitaţia.

— Ţi-am spus : s-ar putea să-ţi telefonez.

— Nu vrei să-mi spui cînd trec spre spital ?

— Ba da. Poţi să ne găseşti pe amîndoi în grădină. Cu ocazia asta vezi şi pe Stanian.

Peleş pregătise în gînd o vorbă caldă pentru despărţire. Acum nu mai putea s-o rostească. Nu pentru că ultimele cuvinte ale soţiei inginerului îl făcuseră să nu

mai creadă în primele lui observaţii, ci numai pentru că ele schimbaseră atmosfera prielnică.

Singurul gest ce putea face, ca să fie la locul lui, era să-şi ia un rămas bun, simplu, fără nici o înflorire. I-a sărutat mîna dreaptă, ploconindu-se respectuos.

Dar a plecat cu totul contrariat...

A doua zi, în trecere spre spital, s-a uitat în van în curtea casei din bulevard : nici masa nu mai era afară. Nici un semn că Irina Stanian ar mai fi petrecut ceasul obişnuit în grădină. A treia zi însă, doamna nu era numai în curte, ci chiar la poartă, după gardul de grile.

— Ieri nu te-am văzut, îi spuse Peleş, care venise pe jos.

Se opri şi scoase pălăria.

— Da, ieri am stat în casă, răspunse femeia, cu voce leneşă, muzicală. Ai trecut ?

— Sigur. Nu erau nici măsuţa, nici scaunul, nici un semn că şezuseşi afară.

— Ţi-am spus că n-am ieşit.

Cu obrazul îmbujorat, doctorul întrebă, mîngîietor, ca să îndulcească mult îndrăzneala :

— Nu ştiai că trec eu ?

Irina îi răspunse prompt, tot leneş şi cu prefăcută răceală, ca şi cum ar fi fost întrebată dacă a luat cafeaua.

— Am vrut să stau în casă... am citit.

— Pot să ştiu ce-ai citit, cu noaptea în cap ?

— Nu se poate, răspunse cu cochetărie femeia.

— Atunci am priceput : o carte... de scandal... decoltată.

— Ai ghicit !

— De ce nu spui ?

— Ţi-am spus că ai ghicit.

— Bine, ştiu, dar ce carte ?

— O care franţuzească ; mi-a dat-o cineva mai de mult.

— Domn sau doamnă ?

— Un domn, un prieten din şcoală.

— Prieten și cu domnul Stanian ?
— Nu, numai al meu.
— Prieten bun... intim ?
— Sigur că intim.
— Și cum poți să primești o asemenea carte de la un domn ?
— Dacă sîntem prieteni...
— Ca să primești o asemenea carte, presupune un anumit fel de prietenie... de familiaritate. Nu crezi ?
— Nu cred.
— Are și poze ?
— Sigur că da.
— Interesante ?
— Sînt și urîte...
— Vrei să-mi arăți și mie odată cartea ?
— Nu !
— De ce ?
— Pentru că asta ar presupune un anumit gen de prietenie...
— Tocmai de asta.
— Azi e foarte frumos. Păcat că trebuie să stai în spital.
— Cînd vrei să mă primești în vizită la mătălică ?
— Azi nu pot.
— De ce ?
— Nu vreau.
— Și pentru ce nu vrei ?
— Pentru că nu ești serios.
— Ce am făcut de nu sînt serios ?
— Nu pot să te primesc.
— Bine, dar aș vrea să știu pentru ce.
— Nu ți-am spus ? Că nu ești serios.
— Bine că se apropie seratele.
— Nu le mai dăm.
— Se amînă ?
— Nu. Nu le mai dăm niciodată.
— V-ați supărat așa rău ?
— Sigur.
— Pe toată lumea ?
— Nu.

— Numai pe anumite persoane ?...
— Numai pe dumneata.
— Am fost atît de groaznic ?
— Poate.
— Şi supărarea e definitivă ?
— De-fi-ni-ti-vă !...
— Dacă ai vorbi aşa cu domnul Stanian, te-ar lua în braţe...
— Vezi că nu eşti cuminte ?
— Cînd ai spus asta ai fost şi mai drăguţă.
— Te rog, să schimbăm conversaţia.
— Bine, nu te mai supăr... îţi cer iertare.
— De sărbători te mai duci la spital ?
— Numai sîmbătă dimineaţa. De ce mă întrebi ?
— Stanian se gîndeşte să ne plimbăm cu maşina pe Valea Prahovei. Credeam că poţi să mergi...
— S-ar putea să nu merg ?...
— Dacă nu te reţine nimic.
— Cînd plecaţi ?
— Cred că sîmbătă dimineaţa. Şi venim duminică după-masă sau seara. N-ai spital ?
— Nu, desigur.
— Atunci, mergi ?
— Mai merge cineva ?
— Vlădoianu, probabil. Dacă nu, atunci numai noi.
— Sărut mînuţele. Îţi mulţumesc. Dar cum să ajung... pînă la dumneavoastră ?
— Foarte bine. Spune că vrei să mergi şi gata !
— Şi gata ! Ştii cine spune : şi gata ? Numai copiii !
— Mi-ai promis că te faci serios...
— Şi nu sînt ?
— Aşa... dacă vrei să mergi...
— Cui să mă adresez cu adeziunea ?
— Bineînţeles că lui Stanian.
— Şi în ce împrejurare ?
— Cînd vii pe la noi.
— Dar... cînd viu ?
— Dacă vrei... şi diseară.
— Trebuie să mă anunţ ?
— Spui că vrei să vii să ne vezi.
— Sărut mînuţele de milioane de ori.

La întîlnirea de seară, Peleș spuse prietenei lui, cu un ton cît se poate de calm, în cursul unei conversații banale :

— În privința Balcicului, aș fi fericit să nu ne împiedice inspecția ministrului. Nu e vorbă, că, dacă n-am putea merge sîmbătă, săptămîna viitoare am pleca negreșit. Am putea să stăm pînă luni. Ce zici ?

— N-am înțeles ce e cu inspecția.

— Nu ți-am spus că e vorba să ne viziteze ministrul ?

— Nu mi-ai spus niciodată.

— Nu cred că ar putea să vină tocmai acum. În orice caz, directorul a luat măsuri. O să ne prezentăm bine. Dacă ar aproba și construcția aripii de contagioși, am avea un spital ideal.

— Omule, fă-mă să înțeleg : ce spui ? Despre ce ministru e vorba ?

— Al Sănătății. Care să fie ?...

— Și... cînd să vă viziteze ?

— Știu eu ?... Știabu crede că săptămîna asta.

— Cînd : săptămîna asta ?...

— În fine, vorba vine... dar se prea poate.

— Și... ce să vadă ministrul ?...

— Poftim : ce să vadă ! Spitalul ! Nu ți-am spus că ne trebuie bani ? Să clădim !

— Octavian... nu pricep...

— Cum nu pricepi ?

— În sfîrșit, poate pricep... dar... nu vreau...

— Cred și eu că nu vrei. Îți închipuiești că eu vreau ?

— Nu știu... De cînd e vorba să vie ministrul ?

— Mai de mult, ai uitat ? Ți-am spus.

— Dar acum cine ți-a spus că vine ?

— Zvonuri. Poate că nici nu vine. Mîine, în orice caz, o să știm.

— Și... trebuie să amînăm Balcicul ?

— Draga mea, nu ți-am spus că nu știu ? ! Și chiar dacă l-am amîna, ar fi strict pentru o săptămînă. Sîmbăta viitoare să vie și mama ministrului și tot plec ! Nu mai pot !... Magdalena... am impresia că te-ai supărat... Spune : te-ai supărat ?

— Nu, nu m-am supărat, răspunse Magdalena, ridicîndu-și batista la ochi.

— Poate că nu crezi ce ţi-am spus... Nu vezi şi tu că e o copilărie ? Crezi tu că de bună voie aş renunţa la Balcic ? De cînd tot aştept ziua asta ! Hai, fii cuminte... Dacă ştiam că plîngi... Nu mai plînge. Ţi-am spus că nici nu e sigur. E doar o vorbă. Pentru asta trebuie să plîngi, să te superi ? Crezi că numai ţie ţi-ar plăcea să mergem ? De ce nu judeci puţin ?...

La zece fix, maşina a pornit din faţa caselor Stanian. Inginerul lîngă şofer, la volan. Doamna şi Octavian Peleş în cupeu. Cu cinci minute mai înainte, Vlădoianu s-a scuzat că nu poate veni. Irina Stanian şi-a luat din mîna soţului pardesiul şi l-a pus lîngă ea, în dreapta. Doctorul i l-a cerut, ca să n-o stînjenească şi l-a luat pe genunchi. În lungul şoselei încolăcite, cei din cupeu schimbau din cînd în cînd cîte o vorbă cu inginerul, care, provocat, întorcea capul, cu tot bustul deodată, ca să poată auzi. Trecuseră de Periş şi între doctor şi soţia inginerului nu se făcuse nici o apropiere, nu se schimbase nici o vorbă prietenească. Femeia şedea neclintită, ţeapănă, ca pentru a-şi ţine un echilibru neprimejduit. Privea drept înainte, cu o mină gravă. încordată şi rece. Aproape numai ea se adresa inginerului aruncînd cîte o întrebare lipsită de orice noimă, vădind că nu urmăreşte decît să-i arate că nu e cu gîndul decît numai la el. Vorbele ei porneau la intervale aproape egale şi doctorul observă îndată artificialitatea scurtei corespondenţe. Soţul era nevoit să se întoarcă mereu să asculte. Se menţinea zîmbitor, dar se vedea bine că ar fi preferat să nu mai fie strigat.

Peleş, care crezuse că va avea prilej să vorbească mult mai apropiat tinerei doamne, se văzu aruncat la o distanţă umilitoare. Începuse să înveţe lungimea intervalelor la care vorbele tovarăşei de maşină trebuiau să-şi ia zborul. Aştepta, din ce în ce mai plictisit, sunetele absurde şi afectate şi ar fi dat mult să nu le mai audă. După felul acestor moşturi începu să creadă că se înşelase asupra inteligenţei soţiei lui Stanian. Pentru ce oare această poză gravă şi încordată ? Pentru ce toate aceste vorbe rostite ca pentru a-l ţine pe el la distanţă respectuoasă ? Să fie

un mijloc de a-l zgîndări, de a-i crea frămîntări ? Chiar așa să fie, jocul e afară din cale de banal și cu totul lipsit de duh. Peleș se simțea și mai stingherit decît în primele ceasuri din seara cînd a vizitat-o, la ceai. Făcuse imprudența să se angajeze pentru toată excursia. Dacă ar putea, ar inventa un pretext și s-ar întoarce imediat la București. Nu se mai gîndea la nimic altceva. Poate la Ploiești, unde era hotărîtă prima oprire, îi va fi cu putință. Va exploata cea mai mică întîmplare. Se va înapoia cu trenul, cu primul tren. Ar putea spune că se simte rău, că are amețeli, că s-a îmbolnăvit subit. Ar putea spune orice, — chiar un lucru absurd — ar trebui să aleagă înadins un lucru de necrezut, ca să se vadă că pretextează, că nu-l atrage tovărășia și că renunță. După plecare. atît doamna cît și chiar domnul, care, de altfel, e cu adevărat simpatic, vor fi liberi să creadă orice. Cu atît mai bine dacă sensul purtării lui va fi înțeles.

De la un timp, el care nu făcuse decît să se uite extatic la profilul perfect al tovarășei de canapea, să-i soarbă fiecare mișcare, așteptînd să-și coboare, în sfîrșit, ochii asupra lui, de la un timp încetase s-o mai privească. În definitiv, se credea îndreptățit să fie considerat drept om civilizat, gata oricînd să facă actul eroic al renunțării — dacă se cere — dar pentru asta nici o cruzime nu e obligatorie. Nu mai crezu necesar să-i pună nici măcar o întrebare de formă. Matematic, la intervalele stabilite, doamna Stanian adresa inginerului mica, cocheta, absurda și caraghioasa ei frază.

Înainte, la dreapta și stînga, se desfășura cîmpul sub aburii argintii ai pămîntului. Era drumul pe care Peleș îl străbătuse de zeci de ori, totdeauna cu bucurie și însuflețire copilărească. Acum nu-l mai urmărea și nu-l putea înțelege. Zeci de kilometri nu scoase o vorbă. Mașina ajunse la pînzele de apă, cu aspect de baltă, cenușii, revărsate placid, ale Prahovei. Inginerul încetini mersul.

— Cum merge ? întrebă, întorcîndu-se cu tot corpul spre doctor.

Ca zguduit de un hop și trezit din gîndurile plictisitoare, Peleș nu putu să răspundă îndată.

— Nu prea ți-aud glasul, urmă Stanian.

Maşina mergea încet şi vocile se auzeau bine.

— Merge bine, răspunse, în sfîrşit, amabil, doctorul.

— Nu vă e frig ?

— Nu.

— Nu ţi-e frig, scumpa mea ? De ce nu pui pardesiul ? Pune-l pe umeri : oricît ţi s-ar părea, trage.

— Nu mi-e frig. Mai tîrziu.

Cu o mişcare mecanică, bruscă, Octavian luă pardesiul uitat pe genunchi şi-l oferi doamnei, al cărui răspuns nu-l prinsese. Dar, cu toate că doamna spusese că nu-i e frig, cînd îşi văzu haina întinsă în faţă, o luă şi o puse pe umeri.

— N-o îmbrăcaţi ? întrebă Octavian, cu ton sec, fără cea mai mică urmă de curtenire, dar simţind că trebuia să spună o vorbă.

Irina Stanian clătină din cap în semn că primeşte. Doctorul i-l luă de pe umeri şi i-l ţinu să se îmbrace. Doamna se întoarse, prin forţa lucrurilor, spre el. În timp ce-şi trăgea haina pe umeri, ochii ei se lăsară deodată, grei, învăluiţi de un nor de gînduri adînci, în ochii doctorului, şi acolo rămaseră pînă se sfîrşi operaţia.

— Dacă sînteţi de părere, am putea să nu mai stăm la Ploieşti, spuse cu voce tare inginerul, întorcîndu-se iarăşi.

— Cred că ar fi mai bine, se grăbi să răspundă Octavian. Afară dacă doamna...

— Mie mi-e indiferent, spuse doamna Stanian. Şi, peste o secundă : Trecem mai departe.

Maşina reintră în viteză. Peleş se simţi luat de o frămîntare pe care nu şi-o putu stăpîni : se aplecă şi sărută fulgerător mîna albă pe care femeia o ţinea pe genunchi, deasupra poşetei. Ea tresări şi ridică încă o dată ochii : aceeaşi privire adîncă, de lac îngheţat, se aţinti mai multe secunde asupra chipului lui.

Doctorul oftă şi se cutremură lung, ca un om ce se deşteaptă dintr-un coşmar sau de sub cloroform.

Nu era nici fericit, nici măcar conştient de ce se întîmplă. Suferise şi se zbuciumase prea mult, în interval de o oră. Trebuia mai întîi să se dezmeticească.

IV

Sîmbătă dimineaţa, Magdalena Răzvan, singură în biroul imens de la „Eforie“, s-a simţit pentru prima oară nefericită în prietenia ei cu doctorul. Cu toate că nu-l crede în stare să mintă, cu toate că nu se îndoieşte că se face inspecţia, e tristă şi neliniştită. Nu-i făcuse scena de mîhnire, din gelozie, ci din cauză că nu-şi mai putea ascunde durerea. În lunga lor prietenie, nici o petrecere exterioară mai deosebită nu le înfrumuseţase viaţa : toată distracţia lor se reducea exclusiv la plimbările serale la şosea şi la audiţiile de radio de la Octavian. Balcicul, de care vorbiseră de atîtea ori, nu o atrăgea prin frumuseţea naturii lui, ci mai mult ca un cadru în care dragostea lor să-şi afle un minunat adăpost. După un singur drum, pe jos sau cu automobilul la şosea, ea se întorcea cu sufletul şi închipuirea pline de cuceriri şi de muzici, cu care îşi împletea dragostea şi o gătea ca pe o păpuşă sublimă. De fiecare dată, după aceste mici evadări, înconjura gîtul lui Octavian şi îi mulţumea în gînd, pentru darul nepreţuit. Cel mai mic lucru devenea minunat. Frumuseţea cam tristă a şoselei îi producea o bucurie care o înfiora. Fără voie se înghesuia cît mai mult la pieptul prietenului, îi lua mîna sau îl apuca de braţ cu putere. Pentru că doctorul, gînditor, se uita pe fereastră, ea avea senzaţia că e pentru un timp părăsită şi, la întoarcerea acasă, trebuia să şi-l reapropie, să-l readucă la ea. Îl iubea cu toate gîndurile şi tresărea de fiecare nimic. Ar fi dorit ca dra-

gostea lor să se reverse în toată lumea și, totuși, întîmplările cele mai neînsemnate o zdruncinau de cînd punea piciorul pe scara mașinii, pînă își lua adio de la tot ce a fost pînă atunci. Fericirea lor mare, dar parcă neîncetat pîndită de o nenorocire, își desfășoară toate comorile numai în camera mică, puțin cam rece, ca de becher, a doctorului. Numai aici se simte stăpînă pe fericirea ei. De aceea, fiecare părăsire a cuibului are ceva dureros, ca o clipă de înghețare a inimii. De aceea, după fiecare întoarcere din plimbări, tot ce-a putut culege din locurile încîntătoare, ridică în brațele avîntate și atîrnă de gîtul prietenului, fericită și plină de teamă.

A rămas vorba ca, pentru cazul cînd nu va fi inspecție, doctorul să-i telefoneze la nouă.

Ora convenită a trecut, deci Octavian trebuie să fie ocupat și tot spitalul în vîlvă. Pentru că îl cunoaște atît de bine, Magdalena Răzvan vede în minte sălile largi, cu mozaic lucitor, cu zidurile masive, albe, cu ferestrele înalte și drepte, cu scările vaste desfăcute în două aripi spre caturile superioare : spre chirurgie, spre raze. Din distanță în distanță, portrete și statuete ale medicilor mai vechi, o icoană a Mîntuitorului, sub care e o inscripție creștinească, în litere poleite... Magdalena are de lucru, dar n-are liniște să lucreze. Chiar la ora asta se produce inspecția. Pîlcul de doctori și doctorițe străbate sălile mirosind a dezinfectante, în halate, cu caschete albe, înconjurînd și conducînd peste tot oaspetele important. Cei doi profesori, de la chirurgie și interne, dau explicații, deschizînd pe rînd ușile saloanelor în care bolnavii cuminți, pregătiți și ei de inspecție, stau smirnă în așternuturi, pătrunși de febra solemnității. Paturile sînt pline pînă la unul ; printre lungile șiruri își fac drum, în vîrfurile picioarelor, surorile tinere și cochete, cu părul ieșind grațios de sub caschetele vinete ! Nu se aude un geamăt, nici vuietul permanent, obișnuit, nici strigătele, mai rare, ce izbucnesc din împunsătura durerii. Spitalul se prezintă în ordine. Domnul ministru este satisfăcut și, la capătul expediției, după ce va fi trecut în revistă întreaga galerie de chipuri pămîntii sau de ceară, se va opri, pentru zece minute, în cancelarie, unde nu va întîr-

zia să-şi arate mulţumirea şi va face şi aşteptatele făgăduieli.

Magdalena a uitat de Balcic : vizita ministerială e însemnată atît pentru spital cît şi pentru Octavian. Poate că chiar înainte să plece de la spital, el va telefona, spunîndu-i cu voce plină de bucurie veşti bune. Asta e principalul. Pentru liniştea şi bucuria lui e în stare să renunţe la multe bucurii ale ei. Balcicul... poate fi văzut mai tîrziu. E puţin abătută, e, fără să ştie pentru ce, agitată, dar îşi spune în gînd că e fericită... Interesele lui Octavian nu sînt simple capricii. Îi place, e fericită cînd îi vorbeşte uneori despre ele, preocupat, serios, cu fruntea puţin încruntată. Ea îl ascultă cu atenţie, mişcată şi mîndră de mărturisirile lui bărbăteşti. Niciodată nu e mai mulţumită decît cînd îi vorbeşte despre profesia lui, despre relaţiile cu lumea medicală, despre clinică, despre gîndurile de viitor. În ceasurile astea de linişte şi de confesiuni, pe care de cele mai multe ori ea le provoacă, are impresia că Octavian îşi dă seama că ea este singurul lui prieten, interesat de cea mai mică mişcare a lui. Pentru conversaţiile astea serioase ar da bucuroasă cea mai patetică îmbrăţişare. Îi cunoaşte fiecare prieten şi-i simte fiecare concurent şi duşman. Ştie pe de rost publicaţiile româneşti şi străine la care e abonat, îi cunoaşte şi o bună parte dintre clienţii cei mai interesanţi. Secretul profesional e respectat de Octavian numai cu privire la nume, pe care le ţine în micul registru de vizite din sertarul biroului. La doctorul Peleş vin şi cliente. Deseori Magda a întîlnit pe scări chipuri tinere şi frumoase. În hol ele aşteaptă de obicei gînditoare, răsfoind paginile revistelor văzute de multe ori, sau, grăbite, strîngîndu-şi hainele, potrivindu-şi bucle rebele sau pălării. Toate aceste doamne bine îmbrăcate — doctorul ia un onorariu măricel — au de regulă trei aspecte sub care se înfăţişează : în hol sînt gînditoare, tăcute, distinse şi grave, privind, îndepărtat, peste capetele bărbaţilor. În cabinetul de consultaţie, de cum au făcut primul pas, se aud izbucnind într-o ploaie de ciripiri şi rîsete familiare, ca şi cum n-ar fi aceleaşi, iar la ieşire sînt invariabil afectate, preocupate de mici detalii ale îmbrăcăminţii şi

totdeauna grăbite, ca și cum ar fi întîrziat de la treburi extrem de interesante. Magdalena își cunoaște semenele dar nu le invidiază și nu e geloasă. Știe că locul ei e printre cele mai bine și, chiar cînd glasul doctorului se amestecă cu trilurile lor, nu se teme. De cîteva ori a avut curiozitatea să facă și ea pe clienta, așteptîndu-și rîndul, gravă și gînditoare, în sala de așteptare. A rămas cea din urmă. Doctorul, deschizînd ușa după fiecare consultație, o zărea, dar rămînea serios. După plecarea ultimului client, se ridica și ea și, după dispoziție, pășea încet sau da buzna în brațele lui Octavian.

A trecut ora zece, a trecut ora unsprezece, a sunat de douăsprezece ori pendula. Magdalena e din ce în ce mai neliniștită.

„E drept că n-am hotărît să-mi telefoneze după inspecție, gîndește. Și poate că inspecția s-a făcut mai tîrziu. poate e chiar acum. N-am nici un motiv, dar sînt tristă. Dacă mi-ar fi telefonat doar o vorbă...“

De cîteva ori, plimbîndu-se prin birou, s-a oprit lîngă aparat, a luat receptorul, l-a lipit la urechi și a ascultat vuietul mat, uitîndu-se în toate părțile cu ochi speriați, temîndu-se parcă să nu fie surprinsă săvîrșind faptul. De teama asta, de altfel, suferă de mai multe zile : are impresia că e urmărită de fiecare privire ce-i iese în cale și poartă, pregătită, pe buze, o negație gata să izbucnească. Se știe timidă și încearcă să se supravegheze, să se corecteze, să se conducă, dar fiecare sforțare o răscolește și mai mult și o face și mai stîngace, „Poate ar fi bine să-i telefonez eu întîi. Dar dacă e ocupat ? !“...

În sfîrșit, renunță, așază receptorul, fără cel mai mic zgomot. La ora unu iese repede din gangul Eforiei. Se uită pe bulevardul Elisabeta, în sus și în jos. Stă pe trotuar un minut, două, trei. Urmărește cu mare atenție mașinile și trăsurile ce se apropie și se depărtează : în fiecare din ele ar putea să fie Octavian, dar într-una ar fi cu neputință să nu sosească. Știe că a ieșit și e probabil că va veni să o conducă acasă.

„Nu e... nici aici... nici aici...“

Supravegherea și numărătoarea vehiculelor n-o face acum prima oară : o face zilnic, chiar cînd știe sigur că Octavian nu vine să o ia de la slujbă. Printr-o minune s-ar putea, totuși, să vină, oum s-a mai întîmplat. Ce fericire cînd se întîlneau așa, pe neprevăzute ! Cu cîtă bucurie sărea el din mașină și cu cîtă recunoștință ochii lui îi mulțumeau că l-a așteptat !

„Nu e nici în asta", își spuse, cînd o mașină, stopînd din goană, oprește lîngă bordura trotuarului și o atinge ou aripa. Oprirea bruscă o face să tresară. Pornește. Tristă ca întotdeauna cînd se întoarce singură acasă, descurcîndu-se greu, rătăcită prin zarva și gloatele omenești de pe bulevardele Elisabeta și Academiei.

Cînd și-a mai limpezit puțin gîndul, doctorul a crezut că n-ar fi rău să întindă mîna spre mîna albă a vecinei. Dar gestul, abia schițat, a fost retezat brusc de femeia care se vede că îl pîndea.

De data asta Octavian n-a mai fost nici mîhnit, nici contrariat și cu atît mai puțin umilit : măsura de prevedere — era, bineînțeles, o măsură de prevedere — a doamnei, nu putea fi decît o înțelegere și o complicitate.

Și-a dat seama pentru ce i se cerea, deocamdată, cumințenie. Era liniștit și asta îi permitea să mai arunce cîte o privire către spectacolul naturii. Intraseră între dealurile pe care se cățărau șiruri drepte, aliniate, de pruni, cu coroanele de un verde bronzat, prin care licăreau luminile aurii ale cerului. Căsuțe mititele, ca niște cutii de păpuși, răsăreau răsfirate pe muchiile dealurilor, pînă unde ducea cîte o potecuță firavă. Nici o apariție omenească, nici un Adam în paradisul acesta cu licăriri de toamnă.

După dealuri a început cremenea cenușie și roșiatică a munților împietriți în straturi asemenea talazurilor, cu smocuri de flori galbene păioase, încurcate prin jnepeni, încolțite prin încheieturile stîncii.

Șoseaua se împletea deseori cu linia trenului. Mașina încetinea mersul lîngă cantoanele albe cu clopoțel la ureche. De-a lungul șinelor pitorescul nu era mai prejos

de cel al șoselei : trecătoarea îngustă, cu aripile înflorite de imortele, era și mai în munte. Prahova se ivea la cotituri, cînd dreaptă, cînd revărsată pe pietrele albe, spălate. Comarnic — șoseaua e împărătească — Valea-Largă... Sinaia.

Octavian era fericit. I se poruncise să fie de treabă și se făcuse supus și ascultător, respectuos de consemn. Se putea gîndi la lucruri ceva mai vechi și la altele foarte apropiate în legătură cu această dragoste fulgerătoare. Toate micile scene nu aveau în sine nici o semnificație. Dar pentru el se întorceau pe partea cu sunet și adînc înțeles : pentru că nimicurile acelea erau intenționate, pentru că ascundeau sau dezveleau colțișoare de suflet. Irina e măritată. Ea trebuie să se apere, să cedeze cu prevedere, să se ferească... dar nu e vorba de un simplu joc, cu un partener fără nume.

„Nu cred să fie joc : nu se poate preta să joace ca orice femeiușcă stupidă".

În prima parte a drumului cu mașina n-au vorbit pentru că Octavian fusese, din capul locului, izolat, cu brutalitate. În a doua parte, îi venea și mai greu să vorbească. Pîlcuri de plute argintii se iveau din cînd în cînd. Cîte un copăcel slab se uita singuratic în apă.

— Irinelule, vrei să stăm la Sinaia ? întrebă Stanian, întorcîndu-se și privind-o.

— Nu știu, adică cum vrei, răspunse soția. Dacă vreți... ne oprim.

— Să întrebăm și pe doctor...

— Despre mine... cum credeți... spuse Octavian zîmbitor.

— Mai bine la Bușteni, reluă doamna. Nu tot rămînem acolo ?

— Bine, hotărî inginerul, eu vă duc unde vreți, și lăsă mașina să urce în voie serpentinele albe.

Cele cîteva vorbe schimbate, care au făcut pe femeie să pună o întrebare doctorului, au fost pentru ea un prilej de a-și lăsa încă o dată ochii în ochii lui, fără teamă. Ochi verzi de culoarea bradului de la poalele munților. Ochi neclintiți, împietriți, ca pentru măsurarea sufletului.

„Ce vreţi să spuneţi ? îi întrebă Octavian în tăcere, tremurînd sub tăria lor ca sub o greutate covîrşitoare. Ce spuneţi ? Ce spuneţi ?“

Şi îşi mişcă buzele ca şi cum întrebarea din minte i-ar fi alunecat pe ele.

La fiece pas peisajul se îmbogăţea cu alte aspecte. Fumurie-albastră începu să se deseneze pe cer namila de granit a Bucegilor. Între Sinaia şi Poiana-Ţapului şi de aici la Buşteni, cotiturile scurte se ţin de mînă. Din uriaşele înălţimi vin pînă la şosea pîrîiaşe cu licăriri de cristal. Casele fabricilor, fabrica de hîrtie... şi, din punctul acesta, Bucegii, se dezvelesc deodată în întregime, înalţi ca eternitatea. „Cum nu se prăbuşesc o dată, laolaltă cu cerul şi cu tot universul ? Întreaga măreţie, cu tainele cele mai sacre, se lasă goală în faţa oamenilor, ca un trup de împărăteasă. Unde s-a mai văzut atîta măreţie înmărmurită ! Probabil că nu ne-am pătruns încă toţi de prezenţa acestui mare munte în mijlocul ţării. Pentru că ţara nu l-a sărbătorit niciodată, adunată la poalele lui, creştineşte, înălţînd către negura lui, către stelele lui, către soarele lui, către veşnica lui întrebare, lauda cea de taină. Pentru ce nu se scriu de aici legile ? De ce nu se predică de pe culmile lui ? Ce altă ţară, cu Bucegii la mijloc, nu i-ar face altar pentru jertfă şi rugăciune ?“

Vorbele astea înfiorate Octavian nu şi le poate spune şi astăzi, cu înţelesul şi înflăcărarea lor veche, dar parcă-i vin în gînd, aşa cum şi le-a întocmit în atîtea plimbări pe aici, ca o poezie ştiută pe de rost. E prima oară cînd nu mai vede, ca adîncime, decît adîncul ochilor care de la Sinaia nu s-au mai ridicat din ai lui. De acolo ochii lor nu şi-au mai despărţit flacăra. Ar fi putut inginerul să oprească maşina, s-ar fi putut produce un accident, dar încleştarea ochilor nu s-ar fi desfăcut. Ca un lunatic, ţinînd înţepenit capul, ca să nu se mişte lumina, Octavian îşi forţează fluidul şi nervii lui vorbesc verdelui ochilor : „Ce spuneţi ? Ce spuneţi ? Ce spuneţi ?“

— Am sosit ! răsună deodată glasul şoferului care sare şi deschide uşa din dreapta.

— Am şi ajuns ? întreabă, uluită, ca de pe altă lume, Irina Stanian... Am ajuns... da... aşa e...

Și se scuturã adînc, ca de frig, de toate rătăcirile, de tot păienjenișul din luminile ochilor.

Inginerul întîrzie parcă înadins. Își deschide combinezonul, ridică ochelarii peste caschetă, își scoate mănușile groase, își trage batista din buzunarul de sus... În sfîrșit, se dă jos...

Dejunul l-au luat la „Bușteni-Palace", după ce în același hotel s-au odihnit un ceas în camerele oprite prin telefon. După-masă au coborît în sala de spectacole și au asistat la un festival al ultimei serii a scriitorilor ce se aflau la odihnă. Un dramaturg cunoscut a deschis festivalul printr-o conferință asupra ploilor la Bușteni. Conferința a plăcut publicului puțin rămas în localitate și în septembrie, cînd despre ploi se putea vorbi întrucîtva la trecut. Au urmat lecturi și declamații de poezii. După festival, grupul lui Stanian se amestecă în grupul oamenilor de litere cu care în parte se cunoștea de la „Capșa", și merseră împreună la restaurantul „Ursul din Carpați". În ghereta lungă, acoperită cu pînză, erau strînși toți vizitatorii tomnateci ai Bușteniior. La mese răsfirate, grupuri de scriitori cu care noii veniți se salutară. Atmosferă simpatică, familiară, plină de glume. La o masă centrală, scînteind de butelii și sifoane, familia romancierului Vlădăreanu. Printre picioarele meselor și ale scaunelor, doi șpiți cu panglici de mătase roșie se alergau într-o neîncetată spirală. Cursele erau ordonate de stăpîni, care își țineau gleznele depărtate, pentru că nu erau alergări cu obstacole. La altă masă, familia dramaturgului ce conferențiase, compusă tot din patru persoane. Caracteristica acestei mese lipsită de sticle este mîncarea, într-o egal de strălucitoare abundență. La alte mese — cele mai multe — scriitori tineri, gălăgioși, fără grijă. Încolo, lume burgheză, ocupînd toate mesele.

Noii sosiți se așezară în apropierea orchestrei. În toată șandramaua e voie bună și desfătare, rîsul se sparge în clocote izbucnite, iar orchestra de mandoline nu cruță nici una din romanțele modei : tangoul cutare, *Ilinca*, *Radu mamii*, *Nu mai plînge*, *Baby*, *Ți-am luat un mărțișor*... Mandoliniștii cîntă, toți, și din gură.

Noroc că la restaurant muzicii nu i se cere decît un ritm aproximativ şi stridenţă. Comenzile sînt zgomotoase, paharele se ciocnesc, lumea e veselă şi gălăgioasă, chelnerii aleargă strecurîndu-se printre mese, încărcaţi cu tăvi şi baterii : e sărbătoare. Pînă la ora asta cerul Bucegilor se menţine limpede, în ciuda observaţiei conferenţiarului, care ţinuse să-l prezinte răutăcios şi capricios, gata să-şi dezlănţuie din senin tainicile şuvoaie. Către orele unsprezece, o bubuitură, prin nimic prevestită, zgudui tot pămîntul, şi, încă nedomolită uriaşa vibraţie, izbucni alta, şi mai puternică, după care burduful negru al cerului se sparse şi apa se prăbuşi cu zgomot vijelios îngropînd maghernița şubredă cu forfota caraghioasă. Acum ţîrîitul mandolinelor, corurile destrăbălate, comenzile, strigătele şi ciocnetele paharelor se stinseră în darabanele şi urletul ploii. Acoperişul de pînză se zbuciuma, şi trombele, ca aripi mari de corabie înfruntînd uraganul, scoteau tunete înfundate. Un suflu rece şuiera încolăcindu-se prin restaurantul de pînză. Luminile păreau mai nesigure, zgomotele omeneşti erau şoapte.

— „Buştenii şi Ploaia", aşa parcă i-a spus, vorbi inginerul. bine dispus, dînd grai unui gînd care-i muncea. probabil, pe toţi.

— Şi n-a avut dreptate ? răspunse o doamnă foarte decorativă, soţie de scriitor. Aşa o ţine de două săptămîni. De-abia îndrăznim să dăm fuga de la hotel la restaurant şi înapoi. Sîntem condamnaţi la închisoare şi la bîrfeală.

— Vara viitoare o să venim şi noi la Buşteni, spuse Irina Stanian, apucîndu-şi soţul de braţ, ca şi cum n-ar fi auzit plîngerea doamnei care vorbise.

— N-aş fi contra, dar trebuie să ne obişnuim să bîrfim.

— Cam greu : asta e specialitatea noastră, rîse o tînără scriitoare.

— Ziariştii o revendică pentru ei, doctorii tot aşa. Despre actori... am auzit lucruri mari, rosti inginerul.

— Numai voi, inginerii, nu bîrfiţi, glumi soţia lui.

— N-am spus că nu, dar o bîrfeală nestilizată.

Glasurile, chiar la aceeaşi masă, se auzeau vătuite. Octavian Peleş nu fusese atent cînd se pomenise de doc-

tori, și nu răspunse. Gîndurile lui înconjurau un singur obiect, ochii lui urmăreau o singură arătare, urechile i se deschideau pentru un singur sunet, pe care-l descurca, limpede, cu cleștele încordării, din urzeala de sunete, în care el era un firișor de argint. Nu înțelegea totdeauna ce spunea acest glas și nici nu-l interesau vorbele : culegea, însă, mărturisirile tonului, descoperind în moliciunea și catifelarea lui, mai mult decît orice vorbă i-ar fi ajuns la auz. Simțea că vorbele astea, altfel rare, și probabil niciodată în acord perfect cu conversația de la masă, erau spuse doar pentru el, ca s-o audă, s-o recunoască, ca să n-o piardă în vijeliile ploii, ale vîntului rece și ale zgomotelor din sală. Acestor vorbe Octavian le răspundea prin ascultare încordată. Îi spunea în gînd : „Îți mulțumesc că vorbești, știu că e pentru mine". O simțea neatentă la conversație. Din cînd în cînd, ochii verzi, plini de gînduri, se opreau în ai lui, cu tot cuprinsul lor sufletesc, fără nici o sfială. Ochi verzi, cu revărsări nesfîrșite de gînd și culoare. Verde fără limită. Prin ce capriciu, femeia minunată a ținut să pună, pentru ziua de astăzi, și la festival și la restaurant, rochia verde, în care primise pe Octavian prima oară, la ea acasă ? „Verdele ochilor dă străluciri și adîncime rochiei verzi, sau culoarea cu străluciri a mătăsii aruncă în ochi lumina tare de cetină întunecată ? Toată lumea e verde, cu strălucire verde ! Diamant verde... se poate ?" gîndește Octavian. Și, adîncindu-se în ochi ei, la un moment dat nu o mai vede aici, între oameni necunoscuți și gălăgioși, ci în holul caselor ei, sus la capătul scării... Verde... ochii, rochia, pantofii...

„Se poate un diamant verde ?" se întreabă, privindu-i fix luminile neclintite ale ochilor, în timp ce evocă depărtarea și magnifica viziune... Și vorbele, depănate în gînd, i le adresează mutește, nădăjduind că alintarea lor o atinge : „Diamant verde... diamant verde".

Pentru că ploaia n-avea de gînd să slăbească, a trebuit să se hotărască să plece, înfruntînd biciuirea torentului. În restaurant, de altfel, pe nebăgate de seamă, publicul se rărise. Doctorul se ridică de pe scaun cutremurat

de aerul umed. În ciuda potopului sau poate rîvnind să-i acopere urletul, orchestranții, în picioare, izbucniseră — instrumente și voci — într-un marș formidabil. Zdrăngănirile coardelor și strigătele cîntăreților în ținute războinice, bubuiturile cortinei de pînză de deasupra și murmurul nearticulat din magherniță păreau acum dirijate de patronul localului. Încremenit, cu cuțitul de pîine într-o mînă și cu o furculiță de murături în cealaltă, în picioare, în dosul tejghelei, ca un dirijor la pupitru, cu mustața mai îndîrjită ca totdeauna, celebrul Popescu conducea grozăvia. „Asta e capelmaistrul", își spuse Peleș, zărind în treacăt imaginea napoleoniană a omului cu ochii revoltați și scăpărători pe care-l cunoștea de mulți ani. „El conduce infernul. Generalul Popescu... Napoleon Popescu".

Însă, de astă dată, doctorul nu rîse cu toată convingerea de propria lui glumă și observație.

Noaptea pînă tîrziu, au petrecut în sala de joc de la „Bușteni-Palace". Atît doamna Stanian cît și doctorul s-au amestecat în mulțimea cunoscută și necunoscută, bine dispuși, ca și cum n-ar fi trăit sub o mare obsesie. Au schimbat între ei vorbe de complezență, ca și cum nimic altceva mai adînc nu i-ar fi stăpînit. La ora două s-au dus sus la culcare. În camera lui, Peleș a deschis o fereastră spre cerul care pe Caraiman își refăcuse seninătatea cu stele. Într-un singur fior înghețat se unea freamătul muntelui cu murmurul Prahovei... Sub fereastră, să le ajungă cu mîna, se legănau ușor vîrfurile brazilor negri din grădina hotelului. Cîtva timp doctorul a privit întunericul și a ascultat spovedania culmilor și a apei. Să fi ținut un ceas. După privire și ascultare, Octavian și-a lăsat fruntea pe perna de covor a ferestrei și, cu lumina aprinsă, a rămas nemișcat, fără să-nchidă ochii pînă la ziuă. Cînd a crezut că a sosit ora să coboare, și-a făcut toaleta și a vrut să iasă. A observat că lampa e aprinsă. S-a uitat la ceas : opt. A stins lampa. Mașinal, fără să-i fi trecut mai dinainte prin gînd, a scos portvizitul și din el o carte de vizită, s-a așezat la masa de sub oglindă, a tăiat cu briceagul băgînd în buzunarul jiletcii partea cu numele, iar

pe cartonul alb a scris cu creionul : „Irinelule, te iubesc. De ce nu întinzi mîna spre mine, ca să mă faci să adorm sau să mor ?“

N-a iscălit și a coborît cu bileţelul în pumn. În holul de jos, doamna Stanian, tolănită pe o canapea de răchită. își aștepta bărbatul. Doctorul s-a dus direct la ea, i-a sărutat mîna și i-a dat cartonașul, pe care femeia l-a primit, l-a îndoit cu vîrful degetelor și l-a băgat în mănușa 'naltă, îndeptînd spre chipul ostenit al lui Octavian flacăra verde a ochilor, ceva mai cenușie ca altă dată.

— Bună dimineaţa, doctore. Cum ai dormit ? întrebă inginerul pe Peleș care rămăsese în picioare în faţa soaţei lui.

— Foarte bine, răspunse Octavian.

— Dar, eşti cam palid... E cam palid, Irinel, nu ţi se pare ?

— Bine... după o noapte de chef... ce vrei ?... Şi eu sînt obosită.

— N-ai dormit bine ?

— Nu spun că n-am dormit... totuși sînt obosită.

— Ţi-am spus să stai în cameră, să te mai odihneşti. Dacă nu mă asculţi... Nu eşti cuminte. Şi eu care plănuisem să mergem la Azuga pe jos... Acum... cum o să te mai luăm ? Noroc că, pentru orice eventualitate, avem doctor cu noi.

— Mersi... nu ştii că n-am încredere în doctori ?

— Bine, dar domnul Peleș nu e din ăia... care crezi dumneata.

— Să vă ferească Domnul să apelaţi la mine ! glumi Peleș.

— Ai văzut ? Aşa e că n-ai căuta-o ?

— Dar cine l-ar ruga, spuse doamna Irina.

— Nici dacă v-aș consulta gratis ?

— Nici măcar gratis, făcu doamna, clătinînd capul cu gest de copil răsfăţat. Cu siguranţă că mi-ai da vreo otravă. Am chiar motiv să cred.

— Dacă eşti obosită, amînăm pe diseară. Cred că o să fie lună. Seara e mai frumos pe Zamora.

— Știu, am fost și altă dată.

— Deocamdată, mai bine să rămîi la hotel.

— Cred că așa am să și fac. Nu vreau să obosesc, ca să n-am nevoie de oficiile domnului Peleș. Să nu spună că m-a tămăduit.

— Vrei să-ți trimit gazete ?

— Nu, n-am gust de citit.

— Atunci, la revedere. Noi am plecat. Ne ducem după cucoane. Așa e, doctore ?

— Chiar am văzut cîteva nostime, răspunse Octavian, aruncînd o privire înnorată asupra femeii, care-i răspunse cu o uitătură adîncă.

— De tine mă îndoiesc, spuse doamna, dar în domnul Peleș n-am nici o încredere. Așa sînt doctorii, știm noi.

Cei doi bărbați au trecut în revistă vilele aliniate pe șoseaua națională, strada centrală a Bușteniior. Vilele adormite, gardurile copleșite de flori galbene și albastre, mai cu seamă de dalii, somptuoase însă pline de grație. Aerul era rece și umed. Caraimanul lupta din greu să se descurce din miile de văluri pe care norii i le puneau pe creștet.

Hotelul „Bușteni“ — hotelul scriitorilor — dormea încă și el. Clădirea pătrată, de piatră, înconjurată de balcoane de scîndură înfloratâ, părea adîncită în gînduri. Numai în curte, la poalele plutelor uriașe, zburdau cîțiva copii ai pensionarilor, îmbrăcați în culori sclipitoare. Haine roșii, albastre, funde albe, mingi galbene...

„A rămas la hotel să-mi citească scrisoarea, gîndește doctorul. A primit-o fără o ezitare, deși i-ar fi fost foarte ușor să o refuze cu grație. Dar poate a primit-o de milă sau din simplă curiozitate, știindu-se destul de stăpînă pe sine, ca să nu-i fie frică să atingă un bilețel ce nu poate fi decît caraghios. La înapoiere sau altă dată îmi va spune că nici nu l-a citit, că l-a azvîrlit, rupt în bucățele, pe fereastră, sau va glumi că-l păstrează, ca să-l arate, cînd va crede, soțului. Dar l-a primit. Și cred că mai mult dintr-o delicată îngăduință femeiască, bănuind că, în stadiul prieteniei noastre, nu-i pot aduce, în orice caz, vreo jignire. Inteligența ei, în privința asta, nu se poate înșela.“

În timpul plimbării matinale, cei doi bărbaţi admiră maiestatea muntelui. Vilele, înecate în iederă sau acoperite cu flori, privesc prin geamurile lucitoare sau prin ochiurile mansardelor de-abia zărite din plantele urcătoare.

Pînă la cooperativa nemţească, prietenii au avut tot timpul să admire sau să critice casă cu casă, să improvizeze planuri şi amplasamente ingenioase de vile, de drumuri, pentru viitorul oraş. Inginerul vorbea neîntrerupt, se oprea în faţa vilelor mai frumoase, de multă vreme cunoscute doctorului. Dar Peleş îşi păstra neliniştea şi bucuria sufletului adăpostite tocmai de vorbele lirice ale tovarăşului.

Erau gînduri şi sentimente noi, care-i dau o suferinţă plăcută, o dulce voluptate. Răspundea inginerului cu promptitudine exagerată, cu zîmbet permanent, de comandă, cu aprobări scurte dar pline de patos, în vreme ce în minte i se reproduceau toate scenele drumului : plecarea, muţenia tovarăşei în maşină, curiosul ei joc de teatru şi, mai tîrziu, privirile verzi, nesfîrşite, lăsate în ochii lui, fiecare vorbă a ei, fiecare, fiecare, absolut fiecare, cu accentul — mai ales cu accentul şi intonaţia ei — încadrată în împrejurarea clipei cînd s-a produs, cu semnificaţia ei posibilă, cu mărturisirea ei, cu nepătrunsa ei taină. Vorbele, scenele, gesturile, nu erau multe. Se puteau lesne rememora şi interpreta. Dar, întocmite cu grijă, ca cifrele pline de sunet de pe tablele unui astronom, nu spuneau în fiecare moment aceleaşi lucruri. Şi toate s-ar fi răvăşit într-o pulbere fără expresie dacă printre ele, pe deasupra lor, ca pe o albie de prundiş, nu s-ar fi revărsat neîntrerupt apele verzi ale ochilor. Vorbele, descifrate în întunericul inimii, ca nişte semne de foc într-o grotă de vrăjitor, spun uneori lucruri atît de mari... Dar marea lumină izbucnită se reînchide repede, ca litera de foc a filmelor colorate. Cheia înţelesului scapă undeva, jos, pare a intra în pămînt. Noi litere se aprind brusc, dar ele spun altceva. Altceva. Şi apoi altceva. Dar totul nu e decît frămîntare. „Negreşit că o interesez“, îşi spune, în concluzie, Octavian, străbătut de spirale de frig. Slovele se aprind şi se sting, dar lumina verde a ochilor

rămîne totdeauna aprinsă. Cine a mai putut să privească cu atîta privire ?

Dacă ar fi singur pe stradă, Peleș ar începe să murmure, ca să-și înțeleagă mai bine gîndurile. Buzele vor să se miște, să articuleze cuvinte sau cel puțin să îngîne, ca omul care vorbește în somn.

Cînd a plecat de la hotel, i-a sărutat mîna. Scoate batista și o duce la nas : e parfumată, același parfum i-a rămas și pe mînă. Ridică mîna, fără batistă, și absoarbe mireasma. Și merge ca pe un drum al închipuirii. Rostește, în gînd, cu adîncă plăcere : „Diamant verde !“ I se pare că e numele ei, că o mîngîie spunîndu-i-l și că ea îl ascultă, zîmbitoare, de la distanță.

Conversația dintre Peleș și Stanian părea foarte plăcută. După ce s-au uitat la fiecare vilă și fiecare priveliște, unul cu sete și voluptate, altul cu privire distrată dar fericită, s-au înapoiat la hotel. Erau orele zece. Tocmai cînd dau să intre, Irina Stanian cobora încet scara, spre holul de jos. Doctorul, surprins, se uită cu ochi mari către frumoasa femeie ce cobora treptele covoruite. Ea îi răspunse cu o privire caldă și puțin abătută. Cînd își înclină ușor capul, ca să răspundă salutului. Peleș îi zări în ochi o dulce și eterică bucurie. În orice caz nu era supărată.

Urcară în mașina care îi aștepta și ocoliră pajiștea din fața hotelului, îndreptîndu-se spre Azuga. Așezați tot ca la venire, călătorii se simțiră mult mai apropiați, conversația era foarte ușoară, plină de voie bună, femeia își amesteca notele de argint ale glasului cu vocile bărbătești.

În fața mînăstirii Predeal inginerul a scos ceasul, l-a privit lung, socotind, apoi a spus :

— Avem timp să mergem la Brașov și să și stăm puțin în oraș. La trei trebuie să fiu înapoi la Bușteni, la lucrare.

Automobilul se lăsă ca o barcă pe fluviu, pe șoseaua șerpuitoare a Timișului. Toți erau veseli. Pînă și șoferul crezu că n-ar fi rău să grăiască :

— Aici s-a întîmplat accidentul, domnule inginer, tocmai la cotă. Da e și curbă al dracului... trebuie să știi bine.

Doamna pălăvrăgea, doctorul o privea neclintit, ascultînd-o fără să înţeleagă ce spune. La un moment dat, îmbufnată, tovarăşa îi şopti, dojenindu-l :

— Aşa e că nu asculţi nimic din ce spun ?

— Cum se poate una ca asta ? glumi doctorul.

— Nu ? Atunci repetă ce am spus.

— Să-ţi reproduc vorbele ?

— Da !

— Nu pot, dar crede-mă că ascult.

— Mă asculţi, dar distrat. Nu-ţi mai spun nici o vorbă !

— De ce ?

— Pentru că nu asculţi, şi ce asculţi nu-nţelegi, şi ce-nţelegi nu te interesează...

— Mă laşi să-ţi sărut mîna ca să mă ierţi ?

— Nu se poate.

— Şi pentru ce nu ? Irinelule, te iubesc... mult de tot... te iubesc din tot sufletul. Cum te văd la întoarcere ?

Femeia răspunse încet dar fără şovăire, despărţind bine vorbele :

— La mine acasă.

V

Magdalena Răzvan ar fi avut mijlocul să vorbească cu Octavian şi mai devreme — îndată după masă, de pildă — dar o rezistenţă a sufletului şi o ciudată mîhnire au oprit-o să încerce să-l vadă şi chiar să-i telefoneze. A aşteptat sosirea orei de consultaţii, gîndind că purtarea lui nu merită să-i arate atîta interes, deocamdată. Era frămîntată, deşi credea în realitatea inspecţiei. Se duse spre doctor. Înainte de a intra, se plimbă de cîteva ori pe stradela din faţa casei. I se părea, sau ferestrele de la hol şi birou erau neluminate ? Se uită la ceasul-brăţară. „E totuşi ora de consultaţii, îşi spuse nedumerită".

Dînd să intre în antreu, se lovi de două doamne care ieşeau. Trecu repede şi urcă grabnic scara. Nici lampa din micul vestibul nu era aprinsă. Din cutia enormă de scrisori, ieşeau capetele cîtorva gazete şi reviste, semn că doctorul lipsise şi la dejun de acasă. Magdalena sună o dată, dar Iudita nu veni să deschidă. Mai sună de cîteva ori şi numai atunci lumina din vestiar se aprinse şi servitoarea zănatecă tolerată de doctor, crăpă uşa.

— No, serut muinile. Dumneavoastră eraţi ?

— Ce, domnul nu-i acasă ?

— Nu-i, coconiţă. N-o vint.

— Dar e ora de consultaţii.

— Ştii, c-o mai fost două doamne. Da-i musai se vine pînă diseară. Dumneavoastră puteţi aşteptaţi.

Magdalena avea în geantă cheia de la antreu. Ar fi putut deci să intre din capul locului. Se gîndi că este ora clienţilor şi se cuvine să se poarte discret. De aceea a sunat.

— Nu pot să stau. Dacă vine domnul doctor spune-i că am fost pe aici.

— Poate che veniţi mai tîrziu, o încurajă servitoarea, cu un timbru familiar.

— Nu cred. Bună seara, Iudita.

După o oră, Magdalena a intrat la un telefon public, pe bulevardul Carol, şi a format numărul doctorului. A aşteptat un minut, dar n-a răspuns nimeni. Nu era deci nici acum acasă.

„Pentru astăzi am încheiat cercetarea", îşi spuse doamna Răzvan, pornind de la telefon, cu paşi repezi spre casă. Întîrziase pe străzi, ca să poată telefona. Acum nu mai era nici mîhnită de purtarea lui Peleş şi nici neliniştită de rezultatul inspecţiei. Nici prin gînd nu-i trecea că el ar fi putut întîrzia la vreun client. Pînă acasă a mers în zbor. Era supărată şi supărarea îi da aripi. Avea sentimentul vag că în camera ei, între lucrurile ei prietenoase, se va simţi stăpînă pe sine, se va putea gîndi, va putea plînge, se va putea limpezi.

De mai mult timp era neliniştită. În mai multe ocazii i se păruse că gîndurile prietenului ei erau rătăcite, că omul care îi făcea procese de distracţie era în realitate el absent, că-l obsedează ceva care-l face neatent sau grăbit. Era, negreşit, o schimbare de care ea nu putea să-şi dea seama, dar pe care intuiţia nu putea să n-o înregistreze. Dacă aduna bine lucrurile, actele şi împrejurările, nimic consistent nu rămînea la vedere. Nici un capăt de acuzare nu se putea exploata. Poate că era vorba, mai stăruitor însă ca alte dăţi, doar de simple impresii. Dar inima femeii rămînea tot neliniştită.

Seara n-a stat la masă. La oră tîrzie a primit vizita unei vechi prietene, care i s-a plîns că soţul o neglijează. Musafira a plecat pe la unsprezece. Magdalena a ţinut s-o conducă pînă la staţia de tramvai. Cînd prietena a păşit pe platforma vagonului, Magdalena a pus şi ea piciorul

pe scară, tocmai cînd începuse să se ridice. Își spuseseră la revedere și, din fericire, prietena se așezase tocmai pe un scaun din față. În primul moment, Magdalena a vrut să înainteze spre ea, dar s-a trezit deodată și a rămas pe platformă. A coborît la o stație foarte apropiată de locuința doctorului și a mers direct într-acolo. Își călca în picioare mîndria și își simțea inima suferind. Cu umerii încovoiați, cu capul în piept, cu pumnii strînși, alerga.

La toate ferestrele, noapte.

„Să intru, să nu intru ? se întrebă, strîngînd clanța ușii de la parter. N-aș vrea să mai dau ochii cu Iudita".

Dar tocmai cînd să se hotărască să intre, ușa masivă se deschise.

— Dumneavoastră sînteți ? întrebă servitoarea, al cărei pas nu se auzise.

— Ah ! Am crezut că s-a întors, răspunse, speriată, Magdalena.

— Apăi, tot nu s-a întors. Și-o mai fost cineva. Apăi, mîine de acum, cine vrea vie.

— Sigur, Iudita. Eu eram îngrijorată să nu i se fi întîmplat ceva rău.

Se hotărîse să nu-l mai caute niciodată, dar, a doua zi, la ora consultațiilor, era la el. În cursul dimineții s-ar fi putut interesa de el la spital sau la institut. I-a dat prin gînd să facă o șiretenie : să întrebe la spital dacă inspecția s-a produs. Dar n-a vrut să se umilească față de ea însăși. S-a decis să se ducă la ora clienților, în mod fulgerător, cînd a bătut de șase ori ceasul.

„Poate el e străin — ca de atîtea ori — de închipuirile mele. Poate a plecat cu profesorul, undeva, în provincie. Înainte de a-l pedepsi, trebuie să mă interesez de el. Trebuie să mă duc !"

Judecata a durat doar o clipă, dar soluția i s-a părut singura indicată.

Pînă la ușa apartamentului nu și-a încetinit pasul și n-a sunat pînă n-a simțit inima că se domolește. Doctorul nu venise deloc acasă, dar servitoarea i-a spus că de la consultații probabil nu va lipsi.

În sala de așteptare mai erau trei clienți : două tinere doamne, pe care Magdalena nu le mai văzuse acolo și un

domn cărunt, slab, înalt, cu ochelari peste niște priviri foarte blînde. Pe aceasta îl mai zărise aici, pe cînd aștepta și ea în aceeași cameră, luîndu-și aere de clientă.

După un sfert de ceas, una din doamne se ridică de pe scaun și începu să se plimbe, plictisită, în lungul pereților, oprindu-se la fiecare tablou și uitîndu-se lung cu lornieta. Cealaltă, după ce-a răsfoit teancul de reviste de pe masa din mijloc, și-a pus mîinile pe genunchi și și-a luat un aer gînditor, rămînînd cu privirea ațintită într-un singur punct, care nu părea în lumea asta. La un moment dat se ridică brusc de pe scaun și, din trei pași, ieși din cameră. După plecarea ei, cealaltă clientă deschise ușa și schimbă două vorbe cu servitoarea. Vorbele se auziră în anticameră :

— Mîine sigur se vine... asta nu-i vorbă. Poate și astezi vine.

— Nu mai aștept, spuse doamna, viu mîine.

Își luă poșeta și un fular de pe măsuța din colț, dădu ușor din cap și ieși.

În clipa asta, domnul cu ochelari, care citise pînă atunci, puse gazeta pe masă și aruncă prin cameră niște ochi speriați, părînd a lua act, cu surprindere, că rămăsese singur. Își scoase ochelarii, îi șterse cu batista împăturită și numai cînd puse batista în buzunar, dete cu ochii de Magdalena, care sta nemișcată, în dreapta lui, adîncită în gînduri. Clientului cărunt și simpatic i se păru, probabil, că a comis o mare greșeală, altfel nu s-ar putea explica pentru ce îndată ce o zări, găsi cu cale să i se adreseze :

— Pardon !...

Magdalena tresări și se uită, surprinsă, la tovarășul de așteptare.

— S-a făcut șapte, spuse familiar domnul. Și, după o secundă : De acum nu mai vine.

Servitoarea intră și aprinse lumina.

— Ce zici, Iudita, mai vine ? se interesă domnul.

— No, io zic se mai staţi. Apoi cum credeţi.

După ce ieși servitoarea, clientul se adresă Magdalenei.

— Peleș are dreptate. Adică să întîrzie. Nici eu nu m-aș fi întors dacă am fi plecat împreună. Hei, la Bușteni,

la Predeal, poate chiar la Braşov... E frumos, toamna... Aşa că, cine ştie : vine, nu vine... Altfel... eu nu-s client, vin doar în vizită... Te-am mai văzut pe mata aici...

— Da, am mai fost, răspunse, cutremurată de un scurt fior, Magdalena.

Şi cu toate că ar fi vrut să pună o mie de întrebări domnului necunoscut, care-i dăduse o ştire atît de însemnată, simţi că nu poate vorbi. Nu era deloc diplomată şi orice situaţie grea şi neprevăzută o zăpăcea.

— E vreme bună la munte, urmă convorbitorul, cu un ton liniştit, de om serios, care nu face curte. Tocmai bine pentru excursii.

Magdalena clătină din cap afirmativ. Noroc că domnul cu ochelari nu trebuia provocat, nici întreţinut. Urmă :

— I-am prezentat o familie foarte drăguţă, mai deunăzi, la teatru. Stai, să văd cînd ?... la *Romanţa.*

Magdalena întrebă, în sfîrşit, după mare sforţare :

— Seara ?

— Da, seara. A fost un spectacol frumos. Acolo s-au cunoscut. Inginerul lipseşte multă vreme din Bucureşti... Are lucrări în provincie, dar stă şi pe aici. Şi e foarte de treabă. Amîndoi sînt gentili. Au plecat cu maşina.

— Au maşină, probabil, murmură, înecată, Magdalena.

— Daaa... sigur. Păi sînt oameni cu stare. Pînă la Buşteni — că Sinaia ştiu că nu era în program — să fi făcut trei ceasuri, patru, să zicem. Acolo Stanian are treabă. Dar de acolo s-au dus la Predeal. De la Predeal, cu siguranţă, la Braşov. De-aia cred că întîrzie. Am bănuit eu.

— Probabil că e timp frumos şi la munte, şopti Magdalena, fără să ştie ce spune.

— A, negreşit ! făcu domnul, convins. Mai frumos ca oricînd ! Îmi pare rău că n-am fost. Dar i-am spus coniţei că i-l trimit pe doctor. Ştiu că se împacă bine. Şi l-am trimis. De altfel, aranjaseră ei în principiu. După cît pricepusem, el plănuise să facă un drum la Balcic. Mai demult.

— O societate plăcută...

— Nici vorbă, asta în primul rînd. Tocmai acum m-au ţinut la ziar. Lipseşte directorul pentru cîteva zile.

Magdalena, al cărui gînd începuse să rătăcească pe valea Prahovei, urmărind o maşină în care era şi prietenul ei, se trezi brusc şi aruncă o privire uimită asupra convorbitorului. Deschise ochii mari şi lungi gîtul spre el. După ce-l privi cu uimire cîteva clipe, chipul lui i se păru şi mai simpatic ca mai înainte. Îl măsură cu o mare atenţie. Deşi vorbise cu el atîtea lucruri ce o puteau face să bănuiască cine este, nu-şi dăduse seama pînă la ultimele lui vorbe... Dar omul ăsta părea un bărbat perfect sănătos. Pe faţa lui, în vocea şi gestul lui nici cea mai mică umbră de boală sau istovire. „E Vlădoianu, fără îndoială, îşi spuse. Ciudat !“

— Vorbim amîndoi fără să ne cunoaştem, ca în tren, reîncepu domnul. Şi, înclinîndu-se :

— Ziaristul Ştefan Vlădoianu, de la *Momentul*.

— Ştiu, vă cunosc, spuse Magda, cu un mic zîmbet prietenesc, ieşit din simpatia şi grija ce avusese pentru omul necunoscut, vechi prieten al iubitului ei, care suferise un atît de grav accident.

— Cum spuneţi ? Mă cunoaşteţi ? întrebă nedumerit Vlădoianu.

— Din auzite ...

— Cu cine am onoare ?

— Doamna Magdalena Răzvan.

— Şi eu vă cunosc, de aici, cum v-am spus, dar numele nu l-am ştiut. Mă iertaţi, se scuză el puţin stingherit, căutînd parcă să-şi amintească ceva.

— Ştiu că aţi fost bolnav foarte rău, adăugă blajin, Magdalena.

— Cum aţi spus ? întrebă, şi mai mirat, ziaristul.

— Vorbesc despre accidentul pe care l-aţi avut acum cîteva zile. Eram aici cînd s-a întîmplat şi mi-a spus doctorul. V-a pomenit şi numele. Era foarte impresionat.

— Duduie dragă... dă-mi voie... o opri Vlădoianu... Acum văd că mă confundaţi... Eu n-am avut în viaţa mea nici un accident.

— Aveţi dreptate. Cred că am spus eu rău, se corectă femeia, convinsă că nu se poate înşela decît cel mult asupra termenilor. O maladie acută, mai bine-zis.

— Nici măcar atît ! Pe onoare ! Eu nu viu aici ca bolnav. Sau, ca să fiu sincer, mi-am făcut, dar mai de mult, niște simple injecții întăritoare. Altceva nu mai știu.

— N-ați avut dumneavoastră acum cîteva zile o criză de apendicită ? întrebă, cu ochi uimiți, Magdalena.

— Ferit-a sfîntul !

— N-a fost domnul Peleș la dumneavoastră acasă ? Nu v-a vizitat chiar atunci, la spital ? Chiar în ceasul accidentului de pe bulevard ?

— Vă înșelați, duduiță, zău vă înșelați. Vă rog să credeți !... Îmi pare rău că nu vă pot confirma. Poate aș deveni mai interesant. Dar, dacă nu sînt, nu sînt...

Și Vlădoianu rîse cu toată gura, ca de o întîmplare cu totul hazlie.

— Tocmai atunci, spuse el, urmînd s-o privească neclintit, tocmai cînd am fost la „Regina Maria". Ne-am distrat, am pălăvrăgit. Acolo i-am prezentat pe Stanieni. Acolo s-au cunoscut.

— Nu ați fost împreună ?

— Sigur.

— La teatru ?

— Nici vorbă...

— Dumneavoastră aveți doi copii... adăugă Magdalena Răzvan, fără noimă...

— Eu ?

— Pardon, așa e, probabil că v-am confundat.

— Păi, ați spus că ați auzit chiar numele meu.

— Vlădoianu, ziarist, așa cred.

— Însurat, cu copii ? Mare ți-e minunea ta, Doamne ! Spune drept : așa e că tot mai crezi că sînt eu ?

— Nu... pentru ce ?

Magdalena se ridică.

— Atunci, probabil că nu mai vine, rosti.

— Probabil, încheie, devenind fulgerător, foarte grav, Vlădoianu și sculîndu-se și el de pe scaun.

Magdalena îl salută, înclinînd ușor capul.

— Sărut mîinile, doamnă, spuse respectuos și tot foarte grav, privind-o, cu sprîncenele încruntate, ziaristul, care găsi că e mai bine să mai rămînă o clipă după plecarea ei.

Cînd uşa se închise în urma femeii, Vlădoianu rămase în picioare în mijlocul camerei. După cîteva clipe sună. S-a gîndit să pună Iuditei o întrebare. Dar a renunţat. Lăsă vorbă doctorului că l-a căutat şi plecă.

Înapoiaţi la Buşteni, cei trei prieteni opriră maşina la hotel şi intrară să se mai odihnească.

În camera lui, Peleş se aşează pe scaun şi braţele le întinse pe masă, ca un om profund obosit. În gîndul lui era un vîrtej. Se simţea încă în automobilul care îl zguduia. Prin faţa ochilor defilau şi jucau firele de argint ale Prahovei şi munţii cu aspecte necontenit schimbate. E aşezat la stînga femeii şi toate mişcările corpului ei, toate micile înclinări, pînă la cele aproape imperceptibile, lui îi vorbesc mai mult decît gesturile cele mai expresive. În fiecare din aceste mişcări vede preocuparea ei, gîndul ei frămîntat de persoana lui. Da, toate aceste mişcări şi nemişcarea îi spun în fiecare clipă o vorbă foarte interesantă. Fiece amănunt al voiajului se reîmprospătează. După cum înţelesurile sînt mai triste sau mai îmbucurătoare, figura doctorului se luminează de zîmbet sau se întunecă. Aşteaptă şi ascultă rarele cuvinte cu sunet atît de pătrunzător, cuvinte tresărite, punctate, retezate, mai scurte decît cele obişnuite. La întrebările ei răspunsese mai mult cu sufletul, fără grai. Acum, singur fiind, îi răspunde tot prin vorbele cugetului. Oricine l-ar privi, ar vedea că omul vorbeşte cu cineva, în chip tainic. „Trebuie să mă supraveghez. Parcă am început să-mi pierd minţile. Poate aş înceta să mă chinuiesc, dacă ar fi a mea. Deşi am impresia că-i iubesc mai mult spiritul decît trupul. Poate de aici toată boala".

Îşi iscodeşte cum poate propria conştiinţă, se examinează cu băgare de seamă, ca la spital. E şi el un bolnav. E un caz ceva mai interesant decît altele. Deodată pozele drumului încetează : automobilul, peisajul cu munţi. Nu se mai aud vorbe, nu se mai întîmplă nimic şi, din senin, se iveşte, singură, o imagine care, de cîtva timp, nu-şi mai modifică nici un detaliu : Irina Stanian, acolo sus, undeva. Peleş ştie că-l aşteaptă pe el, la capătul scării, dar

nu se vede nimic decît imaginea verde, răspînditoare de focuri.

Octavian ridică, obosit, fruntea şi o priveşte, ca s-o vadă mai bine. El ştie că e halucinare, ştie că peste un minut va pieri, de aceea o fixează cu toate forţele gîndului. În timp ce ochii îi stau nemişcaţi, covîrşiţi de lumina năvalnică, buzele i se mişcă încet, modelînd binişor două şoapte : „Diamant Verde". Dar imaginea nu vrea să se stingă, stăruie mai puternică şi mai limpede ca în orice ivire. Doctorul se simte străbătut de un frig care-l face să tremure. Dar, deodată, imaginea verde începe să-şi strîngă marginile în lumina electrică a odăii. Decolorarea merge spre verde masiv şi piere, încet-încet, şî de acolo pentru totdeauna.

În timpul mesei pe care au luat-o la hotel, inginerul a fost chemat la telefon.

În lipsa lui, doctorul ar mai fi putut sta de vorbă, dar, după făgăduiala că o va putea vedea la ea acasă, părea că între amîndoi se făcuse o înţelegere gravă şi însemnată şi că de aici înainte orice vorbă ar fi fost lipsită de importanţă. Îşi da seama că orice ar mai fi spus astăzi, nu putea decît să strice hotărîtoarea — poate — conversaţie de mîine. Se mulţumi să schimbe cuvinte banale şi doar să o privească îndelung, cu mii de întrebări amuţite. Tocmai cînd Stanian revenea, Peleş cutezase să se adreseze femeii :

— Nu poţi să-mi dai un mic semn, Irinel ? Un mic lucru pe care mîna ta l-a atins...

Dar ea nu avu timp să răspundă. Inginerul se aşează la masă, îşi înfipse şervetul în guler şi, bine dispus, îi vesti că programul excursiei va suferi o modificare : i se dăduse ordin — întrucît tot era pe aici cu maşina — să inspecteze şi şantierul unei fabrici de dincolo de Braşov. Voiajul se mai prelungea cu o zi. Cînd primi vestea, doamna Stanian aruncă doctorului o privire întrebătoare. Fără o clipă de ezitare, fără o tresărire în glas, Peleş se adresă amîndurora :

— Pe mine am să vă rog să mă iertaţi că nu vă mai pot însoţi. Regret foarte mult.

Inginerul îl rugă să nu-i părăsească, dar doamna înclină capul și nu scoase o vorbă. Peleș însă simți că nu era supărată. Probabil că și ea era obosită. Îi trebuia repaus și libertate, aici unde poate și inginerul s-ar simți mai bine numai cu ea. În decurs de o zi, fuseseră prea multe întîmplări. Octavian avea și el nevoie de liniște. Deocamdată ce ar mai fi putut cere prietenei ? Nu-i dăduse atîta ? Nu-i promisese totul ?

— Cu ce te înapoiezi ? întrebă doamna.

— Cu trenul. Cred că este un tren pe la trei.

— Da, ai acceleratul... Dacă nu vrei să mergi... E și un personal mai devreme... La nouă și ceva ești acasă.

— Noi cînd plecăm ? întrebă doamna pe inginer.

— Cum isprăvesc aici. Nu știu sigur.

— În orice caz nu înainte de șapte.

— Nu, negreșit. Stai, că uitasem : trebuie să dăm o fugă și la Sinaia.

— În cazul ăsta, ducem pe domnul doctor pînă la Sinaia... Dacă vrei, poți să iei trenul de acolo, adăugă ea, întorcîndu-se spre Octavian.

— Da, mulțumesc, dacă spuneți că mergeți. După-masă ce faceți ?

— Eu nu mai ies ; puteți să vă plimbați împreună.

— După șase, eu sînt liber și independent, rosti inginerul.

— Pînă atunci, sînt și eu la hotel, spuse doctorul.

La șapte fără un sfert, automobilul porni spre Sinaia.

Cum ajunseră, cei trei prieteni intrară în gară. Seara era albastră și rece. Pe Caraiman strălucea crucea de briliante.

Cînd făcu primul pas pe scara vagonului, Octavian simți în palmă alunecarea unei mîini mici, în jurul căreia n-avu vreme să strîngă degetele. În timpul cît a stat la fereastră, cu privirile pe urmele femeii, un țăran îi întinse un buchet de flori groase, tomnatice, înconjurate de brad. Doctorul le luă și plăti mașinal, fără să se uite la ele. Dar în mintea lui se și făuri gestul cu care le va întinde vechii lui prietene de la București. Rămase pe culoar pînă la Ploiești. Aici se așeză la locul reținut în compartiment.

Mai avea de călătorit un ceas și ceva. Dar nu mai exista timp : nici cel abstract, nici cel al gîndului lui și al imaginii succesive : în fața lui — spre Capitală, probabil — o mare vedenie ca o flacără verde, din care scapără mii de stele. Octavian nu cugetă la nimic, dar tot ce a fost pînă acum, e aici, în cutia vagonului. E obosit pînă în adîncul ființei, e obosit ca și cum din vîrful Omului s-ar fi rostogolit, fără suflare, pînă aici, dar ochii ficși nu se pot apăra de vechea închipuire covîrșitoare. E femeia pe care o iubește, nici vorbă, pe care a iubit-o din prima clipă, fulgerător, înainte de a-i fi cunoscut magica strălucire. Călătorii din compartiment stau de vorbă, se mișcă, se înlocuiesc la fereastra jumătate deschisă, rontăie ciocolată, beau coniac, citesc reviste ilustrate și gazete de seară. Doctorul zîmbește involuntar și rece, ca să se apere de atingere. Năluca de la capătul scării nu se șterge. E aproape de el, ar putea s-o atingă cu mîna. Dar nu îndrăznește să miște brațele : dacă s-ar depărta ?! „Să o duc pînă acasă. Să vedem am să pot ?...“ Mîna dreaptă și-o ține strînsă : în ea a rămas o atingere a unei mîini sau a unei aripi care a zburat într-o clipă. A rămas senzația unei alunecări, a unei alte temperaturi, ce încă stăruie și nu trebuie să se schimbe. Ca să-și poată strecura mîna în mîna lui, aproape în văzul oamenilor, ea a făcut un eroism mare. Înțelesul sentimentului nu poate fi decît unul. Tot ce a fost pînă acum a putut să fie vis sau halucinație, simplă închipuire : mîna, cu trecerea oricît de imaterială, a fost o realitate. În gîndul doctorului, într-o atmosferă de negură, trec sure imagini, alunecînd șerpește. Simte recile lunecări, curbele și salturile feline. Dar înaintea lui e o mare lumină, care-l forțează s-o privească. Cînd ochii ostenesc, imaginea femeii se șterge : ochii ei își revarsă verdele peste mătăsăria aprinsă. Nu mai rămîne decît culoarea verde, care orbește. „I-am spus diamant verde — gîndește Peleș — acum văd pentru ce“.

Cînd au început luminile risipite ale Bucureștilor, s-a ridicat de pe scaun, dar imaginea s-a mutat, tot în fața lui, la fereastră. El se uită la geam, surîzînd din convin-

gerea că n-o poate pierde, iar ea zboară cu trenul în viteză egală. „Să văd : am s-o duc pînă acasă ?“ își spune și își strînge orbitele, fălcile, își contractează toți mușchii să o păzească. În pumnul strîns ține o adiere, care-și păstrează forma.

Își ia valiza din plasă și buchetul înconjurat de brad. Coboară pe peron. Lume îngrămădită așteaptă : militari, civili, preoți. În fața lui e o doamnă care se trage brusc înapoi.

— Magdalena ! strigă aiurit doctorul, repezindu-se. Magdalena mea scumpă !...

Glasul are sunet ciudat, neuman, extrem de puternic, trădînd o disperare ce nu poate fi tăinuită.

— Magdalena mea scumpă !

Trecătorii grăbiți și cei grămădiți întorc capul către omul masiv, prăvălit, trup și suflet, asupra femeii frumoase, palidă, îmbrăcată în negru, care, probabil l-a așteptat.

— Cum știai că sosesc ? întrebă Octavian, tot strigînd, ca și cum i-ar vorbi de la sute de metri.

Și tot ce urmează să-i spună e un strigăt, străbătut de o dramă adîncă.

Doctorul îi cuprinse mijlocul și merg repede. În mîna stîngă omul ține buchetul imens, care atîrnă pînă la lespede și-i lovește genunchii. Ies din gară și se urcă în mașină.

— Strada cutare, numărul cutare, poruncește Octavian, indicîndu-și adresa, fără să întrebe pe Magdalena.

Și în timp ce mașina sfîșie drumul larg cu lumini strălucite, doctorul îi strînge amîndouă mîinile, o privește în ochi cu aprindere, îi caută însetat ochii, fruntea și gîtul, pieptul, trupul, și buzele-i tremură, neputînd să atingă tot ce-i vede privirea.

— Magdalena, Magdalena mea dragă ! izbucnește din nou, cu vocea aspră și stranie de la gară. Magdalena mea dragă !

Mai mult nu poate spune deocamdată. Și nici nu bagă de seamă că lîngă el, strînsă cu patimă, zgîlțîită de membrele lui nemiloase, fața femeii are o culoare văroasă și o clătinare fără voie, ca de cadavru. Doctorul nu-și pune

nici un fel de întrebare, din atîtea ce l-ar putea tulbura : de unde știe Magdalena că el plecase și că, la ora aceea, se va întoarce. Cine îi spusese unde a fost și cu ce tren va sosi. Îi dă prin gînd că toate astea, sau o parte din ele, le-ar fi putut afla de la servitoare... Dar nu e timp de asemenea adînciri. L-a așteptat noaptea la gară și a vrut să fie ea primul om pe care-l va întîlni. „Cîtă iubire, ce prevedere, cîtă atenție ! își spune... Magdalena de altădată !". Îi strînge mîinile fără să le simtă răceala și privind-o fără s-o vadă. Simte, în mod vag, că o întrebare, oricare din cele ce ar trebui puse, ar vătăma ceva. Și, tot vag, bănuiește și ce. Dacă și-ar putea arăta prin gesturi și vorbe bucuria extraordinară a revederii, ar părea că a înnebunit.

Fără nici o opunere, Magdalena Răzvan se lasă îndreptată spre casă. Din gang o ia chiar ea înainte, cum făcea totdeauna, suie scara lin, la dreapta doctorului, care n-o lasă de talie. La ușă, el nu are încotro : își ia brațul, își descheie pardesiul și scoate cheile. Deschide. Magdalena trece în antreu, Octavian îi scoate, mașinal, pălăria, apoi, foarte nerăbdător, pardesiul. După asta se dezbracă și el. Apoi se plimbă prin cameră, frecîndu-și mîinile, rîzător, fericit, ca într-un fel de extaz ce-i strălucește pe toată figura. Plimbîndu-se zărește buchetul cu cetină. Îl ia de pe etajeră și i-l pune în brațe.

— Uite ce ți-am adus ! Draga mea ! Magdalena mea ! Scumpa mea adorată !

O sărută pe frunte, rîzînd printre lacrimi, apoi reîncepe să cutreiere prin odaie, fericit, rătăcit.

Magdalena ridică ochii și-l examinează. Simte că fericirea lui nu e dată de ea și ciudata lui mîngîiere nu i se adresează. Exploziile lui succesive, modul de a o privi, felul de a-i vorbi, faptul că n-o întreabă nimic, că nu-i spune nimic, că nu-și dă cît de puțin seama că trebuie să-și justifice părăsirea vremelnică și să se scuze, arată pînă-n fund sufletul.

Se îndoiește că prietenul mai este în toate mințile. Fulgerătoarea lui fericire nu e decît o boală grozavă, ce nu trebuie exaltată. Magdalena îi urmărește pașii și-i

privește chipul străluminat. Deodată doctorul se oprește și o cuprinde violent în brațele deschise : o cursă gigantică.

— Magda mică și scumpă !

O strînge frenetic — totul în el nu e decît frenezie — apoi brațele i se moaie, și începe s-o mîngîie, cu toată palma, pe păr și pe frunte.

— Sînt cel mai fericit om ! Sînt prietenul tău, soțul tău, fratele tău, cum tu însăți mi-ai spus de o sută de ori, ca să mă faci fericit !

Magdalena se străduiește și izbutește să tacă.

Octavian o lasă un minut singură și trece în birou. Revine și o ia iarăși în brațe. Se depărtează un pas ca s-o vadă mai bine. Are aerul că se îmbată de frumusețea ei și de gîndul că această frumusețe îi aparține. Dar simte, cu un ușor îngheț, că e în afara realității, că visează realitatea, care joacă împrejurul lui, fantomatic, ca în jurul dementților, ce o tot regăsesc și o pierd.

Magdalena îl privește țintă în ochi ca să-i vadă chipul adevărat. E sigură că pe scaunul pe care stă nemișcată și rece, Octavian vede altă femeie.

— Ce-ai făcut tu ? Ce-ai făcut ? Nu ți-a fost dor de mine ? o întreabă, aiurit, ca de pe altă lume.

Și în vreme ce-i spune asemenea vorbe, își scoate, preocupat, fularul, cravata, apoi jiletca.

— Scumpa mea ! Magda mea adorată ! Mica și adorata mea scumpă ! Adorata mea dragă !

Îi mîngîie mîinile, brațele, umerii, fruntea, părul, îi ia degetele și le sărută pe fiecare, rupîndu-și vorbele cu sărutările pătimașe.

— Scumpa mea ! Scumpa mea ! Cît ești de minunată ! Cît de mult te-am dorit ! Cît de mult te iubesc !

Magdalena își descurcă un braț din lațul brațelor lui și-i înconjură gîtul. Palma ei se deschide întreagă și îi mîngîie, drept, neted, fără o tresărire, o apăsare, fruntea. O mîngîiere din adîncul gîndurilor, pătrunzătoare, încrezătoare în forța de potolire.

Doctorul se mai liniștește. Se lasă lîngă ea, ostenit. Capul îi cade, de pe umărul ei, pe pernă. Dar mîngîierea îl urmărește. Magdalena se ridică ușor, ca să-l poată a-

tinge mai bine cu toată palma, și îl privește. Sub alintarea neîntreruptă, Octavian se moaie necontenit și respiră greu, parcă ar geme. Pe degetele Magdei se lipesc picături mari de lacrimi.

— Iartă-mă ! Te iubesc ! E din cauza asta ! Te iubesc, iartă-mă ! izbucnește Octavian, ridicînd fruntea, cutremurat, cu ochii plini de o lumină ciudată din care cad lacrimi strălucitoare ce-i inundă obrazul. Iartă-mă ! Am greșit, am... uitat. Sînt bolnav, sînt bolnav. Iartă-mă !

Capul îi recade pe pernă și se ridică iarăși și iarăși cade. Apoi rămîne pe loc, și se domolește.

„Vorbele astea sînt pentru mine“, își spuse Magdalena.

Îi bagă capul sub braț și cu celălalt urmează să-i mîngîie fruntea. Mîngîierea rodește : bolnavul începe să se zbuciume mai puțin, fruntea și fața încep să se răcorească, lacrimile, fără putere, au rămas înghețate la colțurile ochilor. Mîngîierile frunții țin mult. Opera asta de liniștire n-a mai făcut-o pînă acum Magdalena. Acum, după primele rezultate, se instruiește : pacientul — femeia are impresia că îngrijește un bolnav, la spital — își recapătă liniștea, răsuflarea normală. Doctorița întîmplătoare își face datoria mecanic, fără interes special, parcă dintr-o rutină. Pe fața ei nici o urmă de suferință, de teamă, de supărare.

Octavian, în sfîrșit, a strîns profund pleoapele și fața nu-i mai este nici roșie-vînătă, nici brăzdată și nici plină de lacrimi. Un zîmbet ușor, ca un voal străveziu, o învăluie. Doarme și, probabil, visează.

Magdalena stă neclintită, întoarsă cu tot trupul spre el, și îl privește țintă. Din cînd în cînd, doctorul e zguduit de fiori care-i zbuciumă capul. Și uneori mai vibrează ca de frig. În nemișcarea trupului lui, Magdalena citește ceva, se uită lung, îl examinează încruntată. Își spune că după marea aventură — despre asta e sigură — trebuia să doarmă așa cum doarme. Ochii dilatați ai femeii îi cercetează cutele feții, finele mișcări ale sprîncenelor și mai ales zîmbetele ce licăresc, cu izvorul la coada ochilor. Gîndurile prietenei spintecă plasele unei lumi despre care nu are decît datele furnizate de Vlădoianu. Pe

cele ce știe și pe cele ce vede își ridică închipuirea. Că va trece această mare criză sentimentală sau numai erotică, e convinsă. În altă împrejurare n-ar fi găsit în sine atîta forță și atîta răbdare, dar, identificată cu rolul, e preocupată de delicata și strania înfăptuire artistico-medicală : este un caz de clinică neobișnuit. Sînt ore întregi de cînd, cu ochii ficși, își privegheză prietenul scufundat într-un leagăn de vise. Ce natural ar fi fost ca, la un moment dat, să se scoale de lîngă trupul lui, care nu-i mai aparține. Să fugă de lîngă cugetul lui, în care nu mai are adăpost ! Dar e un om zdruncinat în temeiul vieții. Dragostea ei nu l-a mai putut reține. Omului tînăr îi trebuie o patimă nouă și o taină schimbată. „Sînt o femeie geloasă, cugetă Magda. Acum de ce nu mai sufăr ? Nu am dovadă că el mă minte sălbatic ? Altădată, ce îngrozitoare — poate pentru amîndoi — ar fi fost clipa cînd, deșteptat, el ar trebui să se explice !... Ce va avea de spus ? Poate va îndrăzni, după cum a început, să-mi facă o mărturisire".

În camera care începe să primească lumina voalată a zorilor, s-a făcut parcă frig, dacă nu e numai frigul neodihnei și al istovirii nervoase. Octavian urmează să doarmă și să zîmbească. Lucrurile încep să se lumineze : hainele doctorului, ca niciodată, sînt aruncate în toate părțile. Pe fotoliul dintre geamurile ce dau în curte, buchetul de brad cu cotorul în sus, atingînd parchetul cu florile, aruncat de mîinile ei. „Ce-are să fie cînd s-o scula ?" se întreabă, începînd să fie neliniștită. Pînă la ora asta capul ei nu și-a schimbat nici o clipă poziția. Acum se mișcă, în neastîmpăr. Nu trebuie, însă, să-și trezească bolnavul care are probabil nevoie de odihnă imensă. „Orice s-ar întîmpla, în definitiv, mi-este indiferent. A trebuit o întîmplare ca asta, ca să-mi pot lămuri propriul sentiment : nu-l iubesc. M-am înșelat, din nevoia de dragoste și de prietenie. Cîtă vreme am crezut în realitatea lor, sentimentul s-a menținut — căldicel, cum bine a observat — dar acum... totul e limpede. De ce, altfel, aș fi în clipa asta atît de calmă ? În definitiv, e și-n asta un fel de bucurie : aceea de a-mi da seama că încă mă stăpînesc, după voie. Poate că Octavian, dragul meu Octavian, bunul

și scumpul meu Tavi are dreptate : nu o singură dată mi-a atras atenția — și cu ce copilărească mîhnire ! — că nu-l iubesc îndeajuns. Îi răspundeam, leneșă, cu o vorbă de repezeală, din afară de mine, fără să înțeleg, aproape fără să fi auzit întrebarea. Simt că eu sînt cea vinovată, că eu am provocat moartea dragostei noastre, îndepărtarea lui pentru totdeauna. N-am mai fost nouă pentru dragostea lui, pentru că m-am învechit pentru patima lui...“

Se mișcă, plină de iritație și simte nevoia puternică de a sări din pat și de a pieri cît mai repede.

La deșteptare, el va trebui să se găsească, neapărat, singur, ca să se pună de acord cu propriile lui gînduri besmetice, sau să-și poată pregăti, liniștit, o minciună solemnă, cu aspect convenabil.

„Trebuie să-i las negreșit libertatea de a-și aduna gîndurile. Dacă mă va minți... cu atît mai bine !... Voi ști, o dată pentru totdeauna, că m-a mințit. Și voi fi și mai tare. Nu va mai fi nimic de pierdut. Am să fiu calmă și... rezonabilă. Am să-i dau, prietenește, libertatea dorită. Știu sigur că va suferi mult. Știu... și nu știu ! S-ar putea să nu-i pese. Dar... chiar ideea nepăsării lui mă lasă indiferentă. Mi-e indiferent... mi-e egal. Mai bine o situație limpede... și definitivă. Și poate că e mai bine că lucrurile s-au precipitat. Bietul Octavian !... De atîtea ori mi-a atras atenția și nu l-am înțeles ; acum m-a convins. Și-a găsit, în sfîrșit, o femeie, mai frumoasă sau mai urîtă, dar în orice caz proaspătă. Eu sînt de vină, sau, cel puțin, și eu.“

Nu mai poate să stea. Chiar dacă ar fi sigură că singurul lucru ce se impune ar fi să rămînă, nu-și mai poate potoli frămîntarea. Se scoală, zgîlțîită de frig, cu grijă deosebită — nu pentru că pacientul are nevoie de liniște, ci în lumina noii ei judecăți — pentru că el nu trebuie s-o oprească lîngă el, cu gîndurile încă nelimpezite. Pentru că dacă s-ar deștepta și ar vedea — o înfurie gîndul că ar înțelege că ea l-a vegheat și examinat — ar vrea s-o rețină în pat, și astăzi comedia n-ar mai avea nici un haz să sfîrșească într-o stupidă îmbrățișare, presărată cu lacrimi, ca de atîtea ori altădată. Se îmbracă în grabă, întinzînd mîinile, ca să nu pășească spre lucrurile ei risipite.

E îmbrăcată. Octavian doarme. „Ce somn îngrozitor ! Ce mizerabilă consimțire !“ își spune Magda, în timp ce-și trage, cu aceeași băgare de seamă, și pardesiul trîntit pe canapea peste pernele brodate de ea, pe care le privește cu scîrbă și cu revoltă. Pe masa din mijloc sînt coli albe și plicuri. Ar putea, dacă ar mai găsi cu cale, să-i scrie o vorbă. Dar n-are nimic să-i comunice — așa gîndește : să-i comunice, ca și cum domnul care doarme n-ar fi decît un necunoscut de care trebuie să se teamă, căruia nu trebuie să-i lase nici un semn de la inima ei. Se uită o secundă în oglindă. Își spune că Iudita încă nu s-a scu-lat, își construiește planul unei ieșiri cît mai discrete. Ochii îi cad pe buchetul de flori, răsturnate cu capul în jos. Buchetul... a fost adus pentru ea ? Poate nici asta... În orice caz... nu o interesează. Se uită la el cu dezgust, ca și la pernele care reprezintă, în formă prea delicată, dragostea ei adevărată, gîndurile cele mai sincere pentru „monstrul care visează“.

În picioare, Magdalena caută cu privirea prin cameră să se asigure că n-a uitat pe undeva un semn cît de mic al prezenței ei de o noapte. N-a lăsat nici un semn. Dacă ar putea ar lua cu ea și pernele dăruite fostului prieten, în ocaziile cele mai tandre. Ca să nu rămînă nimic după ce va închide binișor ușa, pentru totdeauna, desigur. „Ce bine e că nu sufăr !“ gîndește, în vreme ce, cu ochii pe chipul adormit al doctorului, merge spre ușă, pășind de-a-ndăratelea. Din ușă, unde se oprește o clipă, îi mai aruncă o privire intensă și închide.

Ajunsă în aerul rece al scării de piatră, se simte mai ușoară. Poate din cauza aerului zdravăn, poate din cauza coborîrii repezi, care îi dă frenezia mișcării, asemănătoare cu zborul.

Octavian Peleș s-a deșteptat tîrziu, pe la zece, cu capul foarte greu, deși dormise zece ore fără întrerupere. Își simte greu nu numai capul, dar și trupul, iar ochii îi sînt plini de oboseală și de durere, împăienjeniți și umflați. Instinctiv și violent întinde brațul și ia ceasornicul de pe noptieră : zece. „La unsprezece ar putea să sosească.

după cum a fost vorba. Acum sînt la Ploiești, dacă au plecat după itinerar. Trebuie să mă scol !“

Se aruncă din pat, își pune halatul pe umeri și sună. Întreabă grăbit pe Iudita cine l-a căutat, dacă au fost clienți noi și cine dintre cei cunoscuți.

Despre Magdalena Răzvan servitoarea nu găsește cu cale că trebuie să mai pomenească, convinsă că doctorul a aflat despre vizitele ei chiar din gura iubitei. De la baie, se-ntoarce în grabă în dormitor și se îmbracă. De cîtva timp n-a mai trăit decît într-o fulgerătoare iubire, cum singur gîndește. S-a întrebat o dată : „Oare am încetat să mai iubesc pe Magdalena ? Dacă ar trebui să spun ce aștept de la noua prietenă, mi-ar fi greu să răspund, mai ales în cuvinte puține. O doresc ca amantă ? Mă interesează trupul ei ? M-a preocupat el singur vreodată ? Nu. Îmi controlez amintirile. Nu-i vreau trupul, sau mai bine-zis, numai trupul. Atunci, sufletul ? Asta e cu putință. Dar nu singur. Vreau, poate — nici eu nu sînt luminat — cugetul și trupul laolaltă : cugetul cu scăpărări de lumină și trupul care ascultă comenzile lui, străbătut de ele în fiece fibră. Nu mă interesează unul fără celălalt. Aș vrea ca toată această piatră de preț să fie a mea, cu toate luminile ei. Nu ca o femeie ce poate să vină și să se ducă, nici măcar ca o femeie care iubește întreagă. Aș vrea să fie a mea, cu toate luminile verzi, nu ca o femeie a patului, nici cu mine la masă, nici cu mine pe stradă. Aș vrea să fie proprietatea mea integrală, ca și cum la mine s-ar fi născut, la mine ar fi crescut, la mine și-ar fi căpătat strălucirea, și e logic să fie a mea, nu după acte, după învoieli amoroase. A mea fără voie, fără mișcare, fără clintire, dar strălucind ca acum din focul ei verde, pe care numai eu îl pricep. Aș vrea să fie a mea ca o bijuterie plătită de mine, proprietar pe viață. Să fie bijuteria mea de la inelar, prinsă într-o gheară de aur ce nu se rupe, pe care, după voie, să o îngrop în întunericul buzunarului, să o acopăr cu un singur deget, s-o întunec printr-o mînă acoperind pe cealaltă, cu orice gest, obișnuit, pe genunchi sau la piept. Piatră pe viață la degetul meu : diamant verde ! E o avere pe care nici

un alt bărbat n-ar putea s-o dorească altfel. Trebuie toată : nu se poate renunța la nimic. Să întorc gheara cu diamantul spre mine, ca să-i sorb milioanele de focuri. Să mi-o pun între ochi și s-o țin cît pot să suport : tot cugetul ei într-o piatră cu focuri, tot trupul, la care nu mă gîndesc, sub reflexele pietrei"...

E îmbrăcat și e gata să iasă. E sigur că la ora asta Irina Stanian e acasă, iar gîndul ei e la el : așteaptă, curajoasă, ca doctorul să-și facă, din minut în minut, apariția. Inginerul nu bănuiește nimic. Vizita prietenului comun e cu totul normală. E chiar obligat cu o vizită grabnică, și ca prieten... și ca medic, după voiaj. „E o oră la care nu se fac vizite. Am să-i telefonez. Nu, nu e timpul ; abia a sosit și nu poate fi singură. Trebuie să o apăr, chiar dacă singură ar vrea să facă o imprudență."

Nici un gînd despre Magdalena.

Servitoarea ridică buchetul răsturnat pe fotoliu și îl pune pe masă, împingîndu-l printre alte obiecte. Octavian îl revede, surprins.

— Dar... doamna... m-a căutat ?

— Doar o fost... știe domnu !... Am crezut că v-o spus.

— Mi se pare că da...

— N-o cerut nici cafeaua...

— Se grăbea, răspunse liniștit Octavian.

— Și o mai fost și domnul de la gazetă.

— Bine c-a fost.

— Și, o spus că tot ui grăbit, că nu-i musai s-aștepte...

— Dar, buchetul de ce nu l-a luat ? Tu nu erai aici ?

— Apăi nu știi... dacă n-om văzt...

— Ia o hîrtie și învelește-l...

Cu buchetul de flori pe canapea lîngă el, Octavian se îndreaptă cu mașina spre locuința Magdalenei Răzvan. Drumul e ocolit, iar la cotituri mașina smucește și buchetul se deplasează. Cu gîndurile foarte departe, doctorul îl trage înapoi, să nu cadă. Deși merge spre Magdalena și acolo l-ar putea aștepta o situație dificilă, dacă nu foarte grea, fața lui nu trădează nici o neliniște. Cum stă picior peste picior — poziție cam înțepenită — simte nevoia de a se răsuci ca să se dezmorțească și își

netezește instinctiv, pantalonii. Nu mai gîndește lucid nici la viforoasa lui apariție verde, pentru că în ora asta e atît de plin de ființa ei încît dacă mașina s-ar sfărîma de un arbore, din trupul lui ar țîșni o coloană de sînge verde, creierul adunat de pe jos ar fi verde, inima verde. Sufletul, tăind cale spre cer, ar fi o flacără verde. Toate astea Octavian le simte, le crede, și le închipuie, fără să le gîndească, le vede fără să le privească, cu pleoapele pe jumătate închise. Așa că nu se poate spune că în clipele astea gîndul lui urmărește un drum natural, ca și drumul mașinii.

Un singur lucru îi stă neclintit în minte ; astăzi, își va revedea noua iubită. Ideea asta singură nu se poate clinti, ca un piron înfipt jumătate în creier. E mai mult decît o dorință : o siguranță oarbă.

Șoferul oprește la numărul indicat de călător cînd s-a suit în mașină.

Doctorul a spus strada și numărul, ca să scape de orice alt contact cu conducătorul și, prin el, de toată lumea exterioară. Octavian coboară liniștit și își ia și buchetul. Sună. În aceeași secundă, ca și cum l-ar fi așteptat lîngă ușă, Magdalena deschide. Doctorul, plin de o luminoasă bucurie, se repede să o îmbrățișeze, dar brațele se întind în zadar : Magda a făcut un pas înapoi, sau ce s-a petrecut ?

Octavian nu pare a se întreba. Merge înainte, cu pas sigur, spre camera atît de prietenă, a atîtor mărturii de iubire. Magdalena îl urmează. Vechea prietenă încuie, ca de obicei, ușa. Doctorul, rămas în picioare, cu buchetul în mîna dreaptă, are o clipă de stingherire. Magda se întoarce spre el, dar nu ca să-i cadă în brațe, ca totdeauna. Doctorul pune buchetul pe măsuța îngustă din fața oglinzii. Femeia se așază pe fotoliu și-i face semn să stea pe divan. Înainte de a se așeza, el se apleacă și o sărută pe păr, întrebînd-o încet :

— Ce e cu tine ?

— Nimic, răspunde, tristă, prietena.

— Cum „nimic" ? întreabă doctorul, privind-o în ochi.

Magdalena îi mai răspunde o dată :

— Nimic, și îi arată ușa întredeschisă de la camera mamei ei.

— Nu mă întrebi unde am fost, ce-am făcut ? A... pardon... știi... pentru că ai fost la gară. Dar... apropo, de ce n-ai rămas acasă cu mine ?

— N-am putut, răspunde Magdalena, gînditoare.

— N-ai putut... Ce idee ! Spune, mai bine, că ești supărată. Sau că vrei să pari supărată. Și te asigur că n-ai nici o cauză...

E prima dată de la plecarea în excursie cînd prin mintea doctorului trec gînduri limpezi asupra situației lui. Acum, în sfîrșit, s-a trezit. În camera asta, lîngă femeia asta, i se refac, ca prin farmec, toate realitățile : vede, simte și înțelege. A redevenit omul de acum cîteva zile, redeșteptat dintr-un somn neînțeles.

— Magdalena mea scumpă, spune... plin de înduioșare, de la un timp te superi prea des pe mine...

— Vorbește mai încet, șoptește, abătută, femeia, arătîndu-i ușa.

— Nu știu de ce te superi.

În minte i se face un început de lumină și se desfac unele legături.

— Ai dormit bine ? întreabă Magdalena, palidă și atît de adîncită în tristețe, încît nu i se poate simți tragica ironie.

— Vai de lume ! răspunde Octavian, cu convingere... Pentru ce ai plecat ?...

— Nu-mi era bine.

— Magdalena, mă minți, adăugă doctorul ațintind-o în ochi.

— Se poate, grăiește ca o adiere, prietena.

— Mă găsești vinovat și te superi pentru lucruri care n-au nici o noimă.

Odată cu limpezirea, încet-încet, îi revine și siguranța. Se așază mai comod pe divan, ochii, pînă acum obosiți, își recapătă claritatea obișnuită.

— Înainte de a te supăra — urmează cu perfectă stăpînire de sine — de ce nu mă întrebi cel puțin ce s-a putut întîmpla ?

Magdalena își păstrează tăcerea. Ar face impresia că-l ascultă, dacă buza lăsată într-o parte n-ar arăta că n-o interesează și că nu crede ceea ce i se spune. Îl privește cu un aer puțin mirat. Doctorul încetează pentru cîteva clipe. Prietena îl întreabă, calm și distrat :

— Ați avut inspecție ?

Este singurul fapt la care, peste atîtea împrejurări și senzații, Octavian nu s-a gîndit în minutele premergătoare simplei întrebări a femeii.

— Inspecție ?...

— Poate n-ați mai avut...

— Nu... sigur... nu ți-am spus ?

— Cînd ?

— N-am mai avut... că s-a contramandat. Am fost anunțați prea tîrziu.

De aici firul se va depăna mai ușor. La întrebările Magdei, Octavian răspunde cu deplină seninătate. Glasul și-a recăpătat siguranța și timbrul, iar vorbele curgerea sănătoasă, normală.

— Am vrut să-ți cumunic prin telefon, dar n-am mai putut. A trebuit să las totul baltă. Știu, ție, săraca, îți pare rău de Balcic ! Dar, crede-mă, te rog să mă crezi, că și mie îmi pare.

— Ai plecat chiar atunci, înainte de masă ?

— Chi-ar-a-tunci !... (rîde ironic, cu înțelesul : caraghioasă ești cînd faci pe detectiva !). Dacă n-aș fi plecat chiar atunci nu ți-aș fi dat un semn ? Dar... cine ți-a spus unde am fost ?

— N-are importanță.

— Probabil Iudita. Nici nu știu dacă am avut vreme să-ți las vreo vorbă. Mi-a spus că m-a căutat o mulțime de oameni. Habar n-am ce le-a spus. În definitiv... Nu de asta-mi ardea. Crede-mă că am trecut prin clipe destul de grele.

Magdalena îl privește mai cu atenție. Antrenată de vorbe, începe, fără voie, să-l urmărească și, la nedumerirea ochilor ei, el răspunde :

— Știi ce s-a petrecut ?

— Ce ?

— Cu Vlădoianu, săracul !

— Ce i s-a întîmplat? Un accident, mai demult...

— Nu frate, asta, nu accidentul. Acum, în urmă. Am crezut că ți-am spus. Nu ți-am spus de ftizie?

— De ftizie?

— Cred că se pierde, nenorocitul! Eu mi-am făcut datoria. Le atrăsesem atenția și lui și nevestei. Dacă ar fi plecat la timp undeva să se odihnească, la aer, ar mai fi fost speranțe... Nu era la primul acces. Știa bine ce-i trebuie. Altădată se ducea cînd la Sinaia, cînd la Predeal. O dată i-am recomandat eu Cîmpulungul, altă dată l-am trimis la Comarnic. Păcat de nevastă și de bieții copii! El, în definitiv, se blazase. Viața nu-l mai lega. L-am lăsat într-un hal... Și operația ar fi fost mai ușoară, dacă n-ar fi avut un teren...

Îi trece prin gînd, ca și la minciuna de odinioară, că face rău pomenind și un nume. Asta e singura stînjenire care îl plictisește.

— De-abia l-am putut transporta cu mașina.

— Pe Vlădoianu?

— Nu... pe Papa Inocențiu al unsprezecelea! Vezi cum te îndoiești? Vezi cum mă suspectezi? Eu n-am încredere în providență. Cred că e prea tîrziu. Și nici n-aș fi vrut să-l duc tocmai lîngă Brașov, cu toate că sanatoriul e excelent.

— Și... l-ai dus la Brașov?

— Cum ți-am spus: vai de păcatele lui! L-am lăsat cu nevasta.

„Despre care Vlădoianu vorbești? se gîndi să întrebe Magdalena, cam zăpăcită. De gazetar, de prietenul lui?“

— Cel cu apendicita?

Încruntă sprîncenele din ce în ce mai interesată.

— El, bietul om. Scapă de una și dă peste alta, mai strașnică.

— Domnul acela cu ochelari, care venea deseori pe la tine?... Care aștepta totdeauna pînă plecau clienții?... Care purta un sacou cadrilat, englezesc? Cu buzunarul plin de gazete?...

— El, el, tocmai el! răspunse, cu asprime, doctorul, ca și cum atîtea întrebări curioase ar începe să-l enerveze.

— Și unde spui că l-ai dus ? La Brașov ?...

— Parcă ți-am spus o dată !...

— Și ce-ai spus că are ?

— Oftică ! Ce să aibă ! izbucni Octavian, cu o mină de disperare, trîntindu-și brațele pe genunchi.

Apoi, rămase tăcut, privind abătut într-un colț al odăii, ca pentru a-și rumega disperarea.

— Și... l-ai lăsat la Brașov ? întrebă, de astă dată cu ton degajat, Magdalena.

— Ba nu ! S-a dus într-o fugă pe Caraiman !... N-ai văzut florile pe care ți le-am adus ?... (Cu ton de imputare.)

— Le-am văzut... mulțumesc...

— Am crezut că or să-ți placă... Văd că ești bosumflată...

Rămîn tăcuți unul în fața altuia. În odaia alăturată se aud pașii vătuiți ai bătrînei care s-a ridicat din fotoliu și se plimbă, tîrîndu-și picioarele țepene. Doctorul nu mai are ce spune. Gîndește că poate a procedat prost, că altfel trebuia ticluită minciuna. Stă cu capul în jos, făcînd la rîndul lui pe supăratul, dar privirile aplecate urmăresc liniile pulpelor femeii. Observă, cu surprindere și tresărire, că pantofii sînt la fel cu ai Irinei ; ciorapii — asta e extraordinar — tot așa. Și... arcuirea gleznelor pînă la genunchi... Nu-i vine să mai ridice ochii, ca să nu-și risipească neașteptata imagine. Contemplă cu nările întărite, pantofii albaștri, ciorapii, arcul zvelt al piciorului. Și, în timp ce privește, își simte ochii împăienjenindu-se. Deodată se scoală drept în picioare, se repede la Magdalena, o ia în brațe peste tot pieptul, a cărui elasticitate și parfumată căldură îl fac să se clatine. Se uită cu privire aprinsă la ușa despărțitoare a camerelor, apoi șoptește, înăbușit, la urechea trandafiric a amantei :

— Nu... închizi ușa ?

Magdalena se mulțumește să-l depărteze, împingîndu-l cu degetele.

— De ce nu vrei ?...

Ea îl îndepărtează mai mult, cu aceeași mișcare.

— De ce ești răutăcioasă ? șoptește doctorul.

Din părul femeii crește o mireasmă ușoară. „Parfumul ei...!“ cugetă Octavian, închizînd ochii. Își lasă brațele peste trupul femeii, cu însetare, mîngîind-o în gînd : „Irina, Irina mea dragă. Parfumul tău, parfumul tău, trupul tău lîngă mine... ești lîngă mine“.

Ca o sălbatecă, Magdalena se ridică și îl împinge cu amîndouă mîinile, parcă i-ar fi auzit gîndul. Octavian înlemnește, uimit de gestul pe care nu-l înțelege. Ar trebui să riposteze într-un fel. Dar Magdalena stă dreaptă în fața lui, cu mîinile gata să se apere de o nouă brutalitate, cu ochii fulgerînd de mînie.

Cu o mișcare repede, pe care ar vrea să o facă pe-depsitoare, doctorul își ia pălăria de pe scaun, deschide violent și iese, lăsînd ușa deschisă.

Dar goana lui disperată nu ține decît pînă la poartă ; aici își simte picioarele înmuindu-se, iar pe stradă începe să pășească încet... să pășească încet și... să cugete. Își dă seama că s-a purtat prea brutal cu o femeie care-l iubește, cu o femeie plină de bunătate, cu o prietenă mult încercată. La colțul străzii se oprește ; are impresia că stînd va răsufla mai ușor și va putea gîndi cumsecade. „Ar trebui să mă întorc, își spuse. Ar fi un gest generos, pe care Magda îl merită, în definitiv... E unsprezece și jumătate...“

Dar, după un minut, pornește înainte, spre bulevard, spre casă. Pare preocupat, deși nu gîndește nimic. A hotărît să telefonze numai după-amiază. Pînă atunci... mai este. Deși poate că în vreme ce el caută modalități elegante, Irina îl condamnă de nepăsare și îl judecă aspru. Pînă la dejun nu e prea mult, și timpul va fi ocupat. Vremea e foarte bună ; soarele palid e de culoarea frunzelor de castan, totul în natură e blînd și cerul tomnatic e material și blajin, ca un dulce acoperiș.

Octavian privește, cu ochi mari, bulevardul. Are impresia că s-a schimbat mult. Pe o bancă s-a așezat un flașnetar slăbănog și învîrtește în silă manivela cutiei cu sunete lungi, învăluite, pătrunse parcă unul în altul, ca tonurile unui covor decolorat. Dar cîntecul nu este, ca de obicei, prăfuit : e chiar una din romanțele auzite la Bușteni. Orchestra de mandoline îl cînta leneș,

dar flașneta e și mai leneșă. Acolo, cîntecul, auzit în răstimpuri, i se păruse groaznic. Își amintește că și-a exprimat chiar mirarea, în fața prietenilor, că asemenea melodii și asemenea vorbe pot fi ale unei generații istețe. Melodia se apropie de *Nu pot crede*, cîntecul favorit al mamei lui. Este prea lîncedă și dulceagă, iar vorbele sînt tot ce poate fi mai prost ca literatură. Totuși, doctorul se oprește, ascultă. Instrumentul cu coarde de lemn își urmează amestecul tonurilor. Aproape de bancă, sprijinit în baston, doctorul pune vorbele ce-și mai amintește, pe cutele moi ale sunetelor. Dar pentru că trece publicul, să nu pară ridicul, se face că citește un afiș colorat de pe cutia electrică. Dar pe afiș nu sînt slove, ci imaginea limpede și puternică a unei mese de restaurant : aici șade cutare, aici doamna aceea citită și palavragioaică, dincolo inginerul, lîngă el Irina. Muzica, natural, cîntă pe estradă. Prietena e voioasă și doctorul simte că toate vorbele ei sînt numai pentru urechea și inima lui. Toate vorbele se refac, privirile de asemenea. Cînd flașneta se oprește, de la blocul în fața căruia a cîntat, se deschide brusc și răsunător o fereastră. O slujnică cu bonetă aruncă o monedă care sună pe trotuarul uscat. Flașnetarul se ridică greoi de pe bancă și se apleacă să o ia. În aceeași clipă doctorul aruncă jos o monedă, apoi pleacă încetișor, cum n-a mai mers niciodată. Dar timpul trebuie să se desfășoare într-un fel și omul n-are nimic de făcut : nu-l cheamă nici casa, nici spitalul, nici conferința părăsită pe masă, nici Institutul, unde ar trebui negreșit să se ducă. E un hoinar, un om al străzii și al caterincelor, și nu se poate opri nicăieri. Se lasă în voia pașilor care-l plimbă prin București ca pe alte tărîmuri, trezindu-l la fiecare clipă și surprinzîndu-l cu miile de aspecte, altădată mii de banalități. E oarecum frămîntat ; în fundul inimii i se lasă drojdia amărăciunii provocată de purtarea avută față de Magdalena, dar ochii îi licăresc de o sclipire ciudată. Luminița albastră dă întregului chip un aer copilăresc și naiv. Nu se gîndește la nimic, nici cel puțin la bizarele lucruri ce se întîmplă de la un

timp. Trăiește, poate spune, un sentiment profund care numai în rare răstimpuri se dezvăluie scînteierilor conștiinței.

O durere se amestecă undeva, în tainițele simțirii, cu o fericire cel puțin tot atît de puternică. Instinctiv, merge către o țintă pentru ziua de astăzi, strict pentru ziua de astăzi. La ziua de mîine, la cea de poimîine, la „viitor" nu se gîndește nici măcar într-o vagă sclipire. De la o vreme numai clipa e însemnată. Trăiește răvășit în prezent, amestecat trup și suflet în plasa lui de secunde cumplite. S-a examinat și a priceput că niciodată n-a trăit cu atîta intensitate, cu atîta ardoare. La începutul dragostei pentru Magdalena avea răgazuri cînd se putea întoarce la sine. Întrezărea clipa cînd femeia frumoasă îi va cădea în brațe, cînd își vor mărturisi pasiunea. Se vedea în rolurile de prieten total. Acum nu întrezărește nimic, nici prin gînd nu-i trece că Irina-i va fi amantă și nu întrevede nici un moment din desfășurarea posibilă a afecțiunii cotropitoare. Închipuirea a încetat. Cîntecul de flașnetă i-a găsit deschise lacătele ființei și a intrat în ea cu durere și freamăt, ca primul cîntec ce ar fi auzit, după ani de surzenie. În cutia de lemn, cu panglici și cu nituri vopsite, era un acord din tragica lui poveste. Merge acum fericit și simte că zîmbește. Cu încetul durerea se estompează și în inimă rămîne doar fericire. Oamenii trec cu fețele inundate de o lumină ce pare a ieși chiar din ei. Tinerii grăbesc spre întîlniri amoroase, femeile, chiar acum dimineață, spre întîlniri primejdioase și cu atît mai ispititoare, elevi și eleve de școală invadează cu tinerețea tot bulevardul. Toată lumea e fericită. Doctorul nu e mai vîrstnic decît liceenii ce vin in corpore de la „Lazăr". Unul din ei ține în dreapta ghiozdanul mototolit, iar în stînga trei violete pe care le tot duce la nas. E un acord universal al iubirii. Fiecare om care trece pe lîngă flașnetar, își ia la drum notele potrivite proaspetei pasiuni. „E o zi ca de primăvară", gîndește Octavian. Pașii încep să se dezmorțească ; merge chiar repede, e departe. Deodată, instinctiv, se oprește. Aici trebuia să ajungă. Își ridică privirea spre placa de pe casa din față să veri-

fice dacă pașii nu l-au trădat : Bulevardul Colonel Mihail Ghica.

Casa iubitei se zărește perfect. „Am umblat ca un somnambul și am ajuns la țintă", își spune și îi vine să rîdă cu hohote. Dar nu este decît ora dejunului. Dacă va întîlni un prieten, va sta cu el la restaurant două ceasuri, ca să se miște vremea. Ar mai rămîne numai trei ore. Traversează, pășește pînă la un punct de unde curtea și casa familiei Stanian se văd în întregime. Aruncă o privire spre geamurile înalte, acoperite complet de perdele, apoi pleacă, cu mers hotărît, spre Victoriei. Au apărut gazetele de prînz, cumpără ce-i iese în cale. „Mîine am să mă duc la spital mai devreme. Trebuie să reiau și comunicarea... să mă așez pe lucru".

A regăsit casa Irinei Stanian așa cum a lăsat-o la plecarea din București și i-a fost de ajuns să capete o liniște și o asigurare : nu e vorba de o simplă iluzie. În casa asta, deschisă oricînd pentru el, va intra astăzi. peste un mic număr de ceasuri, și va fi primit cu ardoare de prietena lui, îmbrăcată într-una din rochiile știute. Poate în cea gri, care o face mai sprintenă, strîngîndu-i mijlocul pînă la frîngere. Poate în cea neagră, în care apar atît de sigure formele. Poate în rochia... verde ! În care i-ar fi frică să o îmbrățișeze. Nimic, între timp, în spațiul celor două zile de excursie nu s-a schimbat, așadar. la București, deși lucrul pare ciudat. Pe poarta asta pe care de prima dată a deschis-o cu mîna tremurătoare, va intra, după cîteva ore, ca un fel de stăpîn. Poate că și bărbatul va fi acasă, dar e de așteptat ca în ceasul acela să fie tot în provincie... Sînt multe moduri în care Irina Stanian și-ar putea arăta prietenia — chiar dragostea — și ele se schimbă în fiecare minut. Fantezia ei o va înfrumuseța și mai mult, cînd amanții își vor arăta patima.

După ieșirea bruscă a doctorului, Magdalena a rămas un minut aiurită, în mijlocul camerei. Loviturile primite de la vechiul prieten sînt nemeritate, dar, pentru că le pricepe mobilul, nu îi par prea absurde. Poate că înțelegerea și prosternarea înaintea unei fatalități îi mărginesc

și suferința. Simte numai o amețeală, ca după o încordare istovitoare. Viața de mîine — una cu dragostea viitoare — i s-a întunecat înainte. Toate vechile drumuri, cele de pînă astăzi, de pînă ieri, de pînă în clipa asta, s-au înfundat. Nu poate judeca. Nici nu încearcă să descurce firele întîmplărilor pline de neguri. Nu are nici un regret și, pentru că nu de la ea a pornit lovitura, nu va avea, desigur, remușcări. Deocamdată amețeala îi tulbură și vederea. Trebuie să se lase pe scaun, mai bine pe marginea patului. Dar, mai întîi, să ferece ușile, ca să se poată reculege în taină. Peleș nu e cu totul vinovat. Cu toate astea, nici o uitare, nici o împăcare, nici o iertare, nu mai sînt cu putință. Magdalenei i-a fost totdeauna teamă de viață și de propria ei libertate. Se crezuse la adăpost, în umbra dragostei lui Octavian. Acum zarurile au căzut, e singură, între viață și moarte, înconjurată de vînturi și de prăpăstii.

Dar în cameră e oarecare deranj, scaunele s-au deplasat, patul e scormonit... și... buchetul acesta... oribil. Unde l-ar putea arunca chiar îndată, ca urmă grotescă a groaznicei nerușinări !

Se lungește pe pat, își întinde și picioarele și își încrucișează brațele goale sub cap. Sînt singurele mișcări ce poate să le facă. Buchetul, deci, a trebuit să rămînă pe masă. Totul e doar tăcere, dacă nu chiar liniște, liniște sufletească, o mare și netedă și desăvîrșită liniște, ca o piatră de groapă. Odată cu retragerea dragostei, iată că viața nu s-a distrus : capetele, s-au regăsit în adîncimi, netăiate. Și poate și inima se va lecui, într-o asemenea stare. cu încetul.

Lungită pe pat, în camera cu storurile lăsate, își lasă gîndurile, lîncede, să voiajeze haotic, după bunul lor plac. Cînd încearcă să le oprească într-un punct, să le dea o direcție, simte o greutate și o durere în cap : cursa oprită brusc nu poate fi mult timp stăpînită. Gîndurile își reiau goana și mai năpraznic. Dar astfel e mai odihnitor.

Dacă, cel puțin, n-ar deranja-o nimeni cîteva ceasuri și atîta vreme cîtă i-ar trebui ca să-și vină în fire.

De aici, sigur că Octavian a plecat la noua lui dragoste. Părea pregătit, ahtiat. La ea descărcase o năvală întreagă de basme și de prostii, ca să nu-și consume din prospețimile patimei concentrate : tot sufletul lui, ocrotit, va îmbrățișa cu toate puterile pe noua iubită.

Ca niciodată, singură între ruine, crede că înțelege limpede pe Octavian. Știind ce a însemnat pentru ea, știe ce va fi pentru noua lui dragoste. Dacă în clipa asta doctorul ar deschide ușa, Magdalena n-ar clinti nici un deget, pentru că n-ar simți nici o tulburare. Dacă el ar rămîne aici, prezența lui — monstruos de bizară — ar obosi-o de moarte. Dacă chiar dragostea lui s-ar reîntoarce, cu toate tragicele aspecte de odinioară, ar fi același lucru.

„Probabil că flăcările m-au consumat pînă la cenușă, cugetă ea, înghețată. Asta e înțelesul."

Tot divagînd, de cîteva ori i s-a părut că a auzit soneria. Dar a fost ca prin vis. Acum, însă, e adevărat. Sună. Pași subțiri, de femeie, s-au oprit chiar la ușă.

De ce s-a sculat să deschidă ? E cu totul ciudat. Prietenei care intră i se pare totul în ordine. Nu bagă de seamă nici o schimbare la Magdalena, care e sigură pe sine, fiind distrată.

Vizita doamnei Flavian, farmacista spitalului, a durat mai bine de o oră. În vremea asta, Magdalena a răspuns și a întrebat, admirîndu-și singură calmul. Numai de două, trei ori a rămas cu ochii țintă, departe.

— Ai și un buchet de flori de la munte, a observat, înviorată, prietena.

Ca surprinsă asupra unui act prea intim, contrariată și zăpăcită, Magdalena aruncă o privire revoltată, ca o injurie, asupra buchetului.

— Da.

Și nu a mai găsit alte vorbe. Cu toate că nici o zbatere nu-i mai zbuciuma sufletul.

Femeile și-au strîns amîndouă mîinile și s-au sărutat pe colțul buzelor.

— Ce-ai de gînd zilele astea ? a întrebat-o prietena.

— Nu știu, a răspuns cu un zîmbet ușor Magdalena... S-ar putea să mă sinucid...

— Ha, ha, ha, ha !... Asta-i bună... La revedere !... Bată-te, Magda !...

VI

Deci între două și cinci doctorul Peleș a colindat prin oraș. A trecut pe la spital, unde a stat de vorbă cu personalul de gardă și cu cel de serviciu. La fiecare minut scotea ceasul, băgînd de seamă că timpul se urnea amorțit, dar, cum îl punea în jiletcă, îl scotea iarăși, imediat, să-l privească și în aceeași clipă uita ce-a văzut pe cadran. La ora cinci fix va lua receptorul. Probabil că Irina îl așteaptă și mai curînd. În cîteva minute — după telefon — va fi la ea. Cugetă, zîmbitor și perfid că, de data asta, nu servitoarea, ci chiar stăpîna va fi la ușă. Casa din bulevardul Ghica va fi toată învăluită într-o liniște mare, nu ca atunci cînd locatarii lipsesc, ci ca în ceasurile cînd, după o perdea neclintită, plină de patimă și de spaimă, femeia trădătoare își așteaptă amantul. Ea nu va aștepta ca soneria să înjunghie de trei ori, și, fiind lîngă ușă, va sări într-un zbor să deschidă. Prin deschizătura îngustă, Octavian va trece repede ca o alunecare, ținînd mîna mică asemeni unei chiparoase albe a iubitei care-i va strînge degetele ca semn de tăcere. Vor ajunge tiptil dar grăbit pînă în mijlocul... cărei camere? Poate... în dormitor! Închipuirea doctorului pînă aici îl poartă, pînă în încăperea pătrată pe care într-o zi a zărit-o. Irina, inteligentă, va rupe distanțele inutile, iar Peleș se va opri înaintea ei, în picioare. Îi va străpunge ochii cu tot strigătul așteptării îngrozitoare. După primul

minut de tăcere împietrită, cînd el nu va mai ști ce să facă, ea se va desprinde din groaznica îmbrățișare, ca să tremure în voie... Asta pare probabil... Deși n-ar fi exclus ca această femeie a voinței să rămînă lipită de el pînă cînd....

Gîndul lui Octavian nu economisește nici un detaliu, și nu pentru că ar vrea să-și făurească mai dinainte bucuriile așteptării, ci pentru că nu mai poate opri depănarea obsesiei. Încearcă să lupte. Ar fi fericit și cît de sigur de sine, dacă pînă la ora aceea și-ar mai regăsi liniștea. Tremurul ăsta cu zguduiri îl va pune într-o stare de stîngăcie, deci de inferioritate. Știe că femeia nu se va milostivi de un biet om ce cerșește. Dar nu este nimic de făcut ca să-și stăpînească nervii. Ceva îi spune că ea n-ar putea accepta decît un om de o voință și stăpînire egală, un om tare și mîndru, un bărbat peste linia celorlalți. Va fi o scurtă clipă de nebunie, o secundă electrică, rece. Și numai după aceea — nu se știe bine dacă se va întîmpla — vor urma clipele celelalte, la nivelul obișnuit al marilor pasiuni. Mai mult ca oricînd, doctorul își dă seama — acum cînd e sigur că faptul se va produce — că nu numai atît a rîvnit, că a vrut mai mult, că și-a închipuit fulgerul fără stingere. Însă astăzi, în păienjenișul amurgului, în mobila încălzită de existența fizică și spirituală a femeii, se va deschide totuși magica poartă. „Dacă mi-ar ști gîndurile, ar vedea că ar fi fericită, cugetă Octavian. Dar, probabil că știe...“

Desfășurarea clipelor întîlnirii urmează. Doctorul e spectatorul conștient al propriei lui fantezii. La „scenele cele mai tari“ îi vine să aplaude și să strige — ca într-o sală veritabilă de spectacol. După astăzi va fi un mîine etern... Dacă va trece astăzi. Doctorul, din obișnuința supravegherii și cercetării bolnavilor, este și pacient, dar și medic. Și, printre picături, se examinează, atent, după toate regulile științei. În puterea de a se mai examina într-o asemenea stare, el își simte o fărîmă de libertate, și diagnoza nu e prea gravă. Cumpănește lucid tot ce ar putea aduce prevăzutul și neprevăzutul. Pentru orice situație, pentru orice surprize, — ar putea fi, de ce nu? și surprize — Peleș își făurește replici ingenioase și ati-

tudini hotărîtoare. Deși e aproape convins că, înainte de a se da, lupta a și fost cîștigată.

„Mă frămînt prea mult și am să mă prezint aiurit și urît“ — își spune, rezonabil, plin de îngrijorare, examinîndu-și chipul și hainele în oglinda unui magazin din calea Victoriei. Ar fi trebuit să pună un costum nou și o altă cravată. Pe pantofi s-a așezat o grămadă de praf. E foarte bine : va mai zăbovi cîtva timp, să se curețe. Se oprește la lustragiu. Își scoate necontenit ceasul. E din ce în ce mai nervos. Lustruitul ține prea mult. Totuși, la telefonul public de la bazarul „Bulevard“, intră cu un sfert de ceas înainte de ora fixată. Cinci fără un sfert. Înainte de a pune mîna pe fier, îl străbate un frig. Simte că nu va putea să vorbească. Pe frunte îi apare sudoare care îngheață. Cu degete fără vlagă introduce fisa metalică. Se mai uită o dată la ceas. Nu și-ar putea răspunde pentru ce n-ar fi ținut cu orice preț să vorbească înainte de cinci. Poate ca să nu-și trădeze graba înfrigurată. După o zi de alergături, fără rost și inutile, pentru că nu i-au putut risipi neliniștea, în clipa asta își simte, și mai cumplită, slăbiciunea fizică și nervoasă. Și, deodată, acum, în fața aparatului de comunicație, toată încrederea pierdută, toate construcțiile nădejdii și închipuirii distruse. Nu, fără vorbă : nimic din tot ce s-a întîmplat între el și această femeie — între doamna căsătorită și cel mai nou cunoscut al familiei — nu-i poate justifica așteptările nebunești, cursele caraghioase și tragice ale închipuirii. Nu s-a petrecut între ei nimic care să-i dea un pinten către marea prăpastie. S-a revăzut — într-o singură zi — în alte pasiuni aprige și s-a recunoscut în omul fără greutate și sprijin, de totdeauna. Dar, și-a spus, cu reală înțelegere, că acum e mai grav. Și-a spus că de aprinderea lui numai piedicile din cale sînt vinovate : ele îl provoacă, îl îndeamnă să le doboare. Personalitatea femeii este o redută care atrage către o mare luptă. A înțeles că dacă drumul era mai lin și biruința s-ar fi întrezărit, inima și-ar fi îmblînzit și ea mersul. Mai ușurat, ar fi dibuit și găsit arma sigură și calea cea dreaptă.

Din toate gîndurile care într-o singură zi i-au sfredelit creierul, acum, în clipa premergătoare unei extraordinare, poate, întîmplări, nu mai simte în gînd decît o răceală, ce vine, pare-se, de la firul de telefon. Un singur gînd, clar, se impune : nu trebuie să telefoneze. Pentru că, pur și simplu, femeia nu a fost prevenită. Modul ăsta de a-i reapare în cale e cel mai neinteligent, pentru că e cel mai rigid. Ar fi trebuit, negreșit, ca mai întîi să o vadă, și, dacă se putea, să-i vorbească, oricum, despre patima lui. Să-i spună — și cu toată convingerea — că nici o primejdie n-o așteaptă dacă binevoiește s-asculte și chiar să creadă. Un lucru deci, este absolut sigur : nu trebuie să-i vorbească. Puterile lui zdruncinate nu trebuiau irosite în întreprinderea asta de întîlnire de la distanță, ci în organizarea unei așteptări, naturale, de o zi, două, trei. Nici un minut nu-i trebuie doctorului, ca să refacă și să examineze totul, ca să se condamne, cu atîta luciditate, pentru o lipsă de tact grosolană. Pare un veac de cînd n-a văzut-o. Fără îndoială că, pe urma unui asemenea drum, tînăra doamnă e încă serios obosită. Altele sînt ocupațiile și grijile ei în ora de față. Pe urmă, drept vorbind, ce să spună la telefon ? Să-i declare... amor ? Să-i ceară întîlnire ? La capătul acestor preocupări, Octavian a dus fierul la gură și la ureche. Ascultă sunetul grav, egal și rotund, fără nici o stridență. Degetele, de gheață, împung în ochiurile cadranului și răsucesc discul, pe care, mai abitir, împung ochii, ca să nu greșească cumva. Cum nu e scaun în gheretă, își reazimă spatele de perete. A întocmit numărul și așteaptă.

— Alooo... Cine-i acolo ?... aude.

— Cine este, mă rog ? Casa inginer Stanian ?

— Cine întreabă ?

— Aici... un prieten... articulează zîmbind.

A recunoscut glasul cu picături de argint. Dar tonul întrebării a fost de somație.

— Vă rog cine este la aparat ? întreabă glasul, și mai înghețat.

Doctorul nu are inspirația să răspundă că... este o greșeală, sau să arunce, la întîmplare, un nume, și să

plece imediat. Se simte încovoiat de spaimă, de umilință. Dacă nici la somația asta nu va răspunde, telefonul se va închide.

— Eu sînt !...

— Cine este, mă rog ? mai grăiește vocea recunoscută, tăios și enervat peste fire.

— Cum, nu mă recunoști ?

Glumește... și își dă bine seama ce imbecilă e gluma. Are senzația că se scufundă. E aproape de sfîrșitul real al puterii. Însă, mecanic, vorbe noi se înșiruie, să nu piardă comunicarea.

— Bine, atunci să-ți spun : Doctorul Peleș.

— Ah... da !... bănuiam !... Nu m-ai mai căutat și acum cinci minute ?

— Nu, acum prima dată.

— Ai ajuns bine ?

— Mulțumesc, foarte bine.

— Și... te-ai grăbit să telefonezi ?

— Mă rog, cum ați spus ?

— Am spus că... ai început să mă necăjești...

— Cum... să te necăjesc ?

— Așa cum ai înțeles să o faci.

— Și... nu trebuia să te chem ?

— Eu așa cred.

— Te plictisesc ?... E... cineva acasă ?... simte că trebuie să se prăbușească.

— Nu pricep întrebarea.

— Vreau să știu dacă... te-am supărat.

— În sfîrșit, nu-i nimic... Vrei să-mi spui pentru ce m-ai chemat ? Cred că nu e o simplă glumă...

— Domnul... inginer... e acasă ? întreabă, după mare sforțare, Octavian, care a uitat numele omului.

— Nu. Am să-i spun că l-ai căutat.

— Da ? Mersi, aș fi vrut să-i vorbesc.

— Poți să-ncerci mai tîrziu, pe la opt, pe la nouă.

— Mulțumesc, sărut mîna.

Aerul e acum foarte rece. Conversația telefonică, la care, de altfel, în ultimul moment, se cam așteptase, i-a pus un văl cenușiu pe gîndire. Simțise că întreprinderea

nu va fi norocoasă, dar nu suferise. Acum, izbucnit pe trotuar, pe lîngă o mare senzaţie de îngheţ, pe lîngă negura creierului, îl şi doare ceva, undeva, poate inima. Răsuflă greu. În corp se dă o luptă a unor organe ce vor parcă să spargă acoperişul. Creierul se zbuciumă şi el, pentru o lumină care, cu siguranţă, e undeva, în afară de craniu, în aerul rece al străzii. Octavian duce mîna la buzunarul ceasornicului, ca pentru a-l scoate, însă renunţă... De acum toată vremea este numai a lui. Singura supărare e că nu va şti cum s-o întrebuinţeze. Simte că şi-a tăiat orice legătură cu oamenii, cu spitalul, cu munca. N-a mai rămas nimic împrejur, decît ziua asta plumburiu-albicioasă, goală şi uriaşă, în care chiar acum inima universului a încetat să mai bată. Tot ce se vede există şi nu există, trebuie şi e inutil. Numai durerea pieptului pare a fi o realitate. În durerea asta este viaţa, probabilă. Gîndul născoceşte, copilăros, întrebări, ca şi cum ar fabrica jucării. Dar întrebările nu durează. Doctorul se scutură de avalanşa lor caraghioasă. Nu e timp de pierdut şi... porneşte deodată grăbit, cu paşi siguri, spre un nou telefon ! Telefonul e într-un chioşc de ziare, cîţiva paşi de aici. Cumpără fisa de la ghişeu, ocoleşte şi intră prin dos în cabina cît o carceră militară. Trage după el uşa. Bulevardul e plin de un zgomot îngrozitor : maşini şi tramvaie. Chioşcul tremură şi zbîrnîie neîncetat. Probabil că va fi greu de vorbit. Bagă fisa, formează numărul şi aşteaptă. De la conversaţia anterioară dacă au trecut cinci minute. Aşa că nu şi-a făcut nici un plan.

— Casa inginer Stanian ? întreabă, cu voce dulce, uşor glumeaţă, cînd aude ridicîndu-se receptorul.

— Cine întreabă ?

Este aceeaşi voce.

— Tot aceeaşi persoană...

Tăcere.

Oricît de grea ar fi situaţia, trebuie să vorbească.

— Acolo... doamna inginer Stanian ?

— Da, domnule !

— Vreau să ştiu dacă... v-a trecut supărarea... îngăimă doctorul.

Aude aparatul închizîndu-se.

Deci, nu mai are nimic de încercat. Surîde, așază liniștit receptorul. Își încheie, tot atît de domol, un nasture de la haină, împinge ușa în afară. Iese. De la Ministerul Lucrărilor Publice ia tramvaiul. O altă direcție, — cît de limpede i se arată casa. În tramvai i se pare că liniștea ce a urmat convorbirii se prelungește.

Acasă, în vestiar, nu e nici o pălărie, nici o haină, nici un baston : nimeni nu îl așteaptă. Cu pălăria pe cap, dă buzna în birou și, în picioare, ia receptorul.

— Acolo casa... i se răspunde ceva. Mă rog, aș vrea să vă spun o singură vorbă... dacă se poate.

Tăcere.

Dar doctorul rămîne la aparat. Își vede mîna albă-gălbuie, din ce în ce mai vînătă, strîngînd, ca pentru a-l sfărîma, fierul negru. După două minute îi dă drumul de sus pe mapa de piele, renunță definitiv. A ajuns la convingerea, întemeiată, că nu mai e nimic de încercat. Probabil — și e atîta de natural ! — că prietena lui de cîteva ceasuri întîmplătoare și-a corectat, în sfîrșit, cam brusc, e adevărat, atitudinea. E limpede, e categoric și... pentru totdeauna. Gîndirea asta plină de logică se înscrie în minte cu litere mari, arătoase, ca o frază de cretă pe o tablă neagră de școală. Fondul e întuneric. Cu capul în jos, ațintind un punct la mijlocul mesei, mai așteaptă puțin. Atmosfera de răcoare și umbră a camerei plină de obiecte reci, profesionale, îi ține companie ușoară, cu o anumită pace. Ușa dinspre vestiar a rămas pe jumătate deschisă. Octavian sare de pe scaun și o închide. Deschisese și intrase atît de discret, încît nu fusese auzit de femeie. Ce fericire ! Se reinstalează pe scaunul larg al biroului.

Timpul se scurge cu repeziciune. Începe înserarea. Felinarul înalt din stradelă înjunghie brusc întunericul, al camerei și al creierului. Dar sfredelul de lumină n-a produs tulburare.

„Nu e încă ora de consultație, gîndește Octavian, mergînd repede pe bulevardul Carol, spre profesorul Avramescu. Cu atît mai bine ! Am să pot să-i cer sfaturi

și să-i dau lămuriri. Nu aici, dincolo, uite firma : Doctor Al. Avramescu, boli nervoase... Ce-o să zică ?... Îl cunosc din vedere. El pe mine, probabil, din auzite. Ar fi trebuit să-mi fac cîteva însemnări, ca să nu uit ceva : greutatea din cap..."

Se oprește o clipă în fața casei și se uită în sus, să se mai asigure că nu se înșală, apoi intră în gang. În dreapta e zidul construcției a cărui culoare nu se distinge din pricina întunericului. Ușa monumentală, deschisă. Cutia ascensorului așteaptă după grilaj, cu lumina rămasă aprinsă. Dar doctorului îi e frică... de amețeală. Pe scara de mozaic e mai sănătos și mai simplu. Și, pînă la catul al doilea, mișcîndu-se și respirînd aerul rece, se va simți mai bine. Va fi în stare să susțină o conversație liniștită. Își va da osteneala să nu fie luat drept nebun. Gîndește că dacă i s-ar prezenta lui un asemenea caz, n-ar fi în stare să prescrie clientului decît medicațiile generale ale carnețelului portativ : oarecare bromură, o schimbare de mediu, o hidroterapie. „Dar Avramescu cunoaște, desigur, cazuri interesante ; doar e specialist. E o boală a sufletului. Că nu cunosc nimic despre ea, nici vorbă că e inferioritate : jumătate din ființa umană îmi e necunoscută. Mă simt atît de amețit. Și trebuie să par, din capul locului, zdravăn. Deocamdată am să mă plîng numai de astenie cu amețeală. Treaba lui, în definitiv, ce va crede. Numai că scara asta e formidabilă, și cu toate că e masivă ca o stîncă, parcă se clatină. Cît mă simt de slăbit ! Nu, e adevărat, tot se mișcă... Și, de la mijloc, se răsucește greu, ca un trup uriaș de șarpe, cu inele de piatră. Capul fiarei e sus, dincolo de apartamentul profesorului. Să mă țin bine. Parcă alunecă... solzii șarpelui, negreșit. Urc deodată cu monstrul. În dreptul firmei profesorului am să mă arunc drept în ușă. Și cu mîna pe sonerie. Numai de s-ar deschide chiar în clipa atingerii... Șarpele se va încolăci, cu siguranță, pîn' la al cincilea. Dovadă că e șarpe, este că nu-mi aud pașii pe trepte. Calc pe mușchii lui și pe pielea care alunecă. Deși... văd că sînt tot aici, la intrare: monstrul abia se mișcă, poate niciodată nu mai ajunge."

Pe lîngă Octavian trece grabnic o umbră, tot cu pași fără zgomot, coboară, poate, tot de la Avramescu. „Am

s-o opresc, ca să-ntreb despre scară, bineînțeles într-un mod ocolit, ca să nu par suspect. Dacă ar fi urcat, m-aș fi luat repede după ea. Figura nici nu se vede, dar, judecînd de unde vine, fereala se cam explică : toți clienții doctorilor de nervi se ascund, precum sînt totdeauna triști și distrați. E știut că se cred urmăriți și suferă ca și cum orice ochi li se afundă în suflet. Își feresc conștiința. Și... deși nu e cazul... poate că n-ar fi rău să fiu și eu mai cu băgare de seamă. Dacă n-aș veni la profesor ca pacient, — deși probabil că n-am nimic grav — dacă aș veni ca un prieten sau cu un interes oarecare, puțin mi-ar păsa de orice ochi indiscret. Acum... mă jenează. Drumul în sus e, de altfel, mai greu, și din cauza alunecării, dar, la plecare, am să mă las pe vine și am să-mi dau drumul ca copiii, pe tîrșite. Nu e nici un pericol... și... aici... nu e nimic ciudat".

Aude, chiar deasupra capului, un zgomot de ușă ce se trîntește. E de la primul cat. Nu îl interesează. Dacă ar fi fost ușa de la al doilea, ar fi strigat de jos, rugînd să i se indice o cale mai lesnicioasă. „Interesant ar fi dacă tocmai acum ar veni doctorul din oraș. Am sui împreună, poate chiar și de braț. Doamne, sînt obosit"...

Își sprijină cotul de stîlpul rampei și se reazimă cu tot spatele de lemnul lustruit de uzură. Închide ochii și stă cu capul plecat. Dar tocmai atunci pornesc o sumedenie de inși, unul după altul, să suie. El nu oprește pe nimeni, pentru că e hotărît să se ascundă. După ce șirul s-a scurs, ridică fruntea și se uită pe urmele lui cu ochi grei, osteniți. Acum îi pare rău că n-a întrebat nimic. Poate printre cei ce suiau, era chiar eminentul profesor... poate — gîndul ăsta îl consternează — l-a și zărit. Cu atît mai delicată îi va fi situația. Va părea ori prea bolnav, — și asta va putea înrîuri diagnoza — ori beat, și va fi destul de plictisitor. Ar fi mai bine să nici nu mai suie. Pînă mîine poate nici n-ar mai fi nevoie de doctor. Și... poate ăsta ar fi cel mai bun lucru ce-ar putea face. „Deși... dacă am venit pînă aici, e mai bine să intru. Numai să pot înfrunta șarpele... Asta e socoteala. Dacă aș încerca să o iau în genunchi ? Nu e absolut nimeni. Și, în definitiv, admițînd că m-ar întîlni cineva... M-aș preface că am pierdut ceva. E mult mai sigur :

iau contact integral cu materia. Într-o singură clipă aș fi sus, într-o singură convulsiune a bestiei... Sper că, așa cum e întocmit, fiindcă tot nu cred că e șarpe adevărat, arcurile trebuie să se destindă la fiecare etaj, ca să lase vizitatorii. La urma urmei, întrucît te scutește de orice oboseală, invenția nu e rea. Numai de nu m-ar arunca de pe el. Dacă n-aș fi atît de amețit, atît de amețit, atît, Doamne, de amețit, n-aș avea nici o grijă. Înainte să plec de acasă era bine să fi făcut un duș. Nu mai pot : toată casa se învîrtește. Și nu trece nimeni, un locatar sau un servitor. Orice s-ar întîmpla, trebuie să stau jos". Se așază pe prima treaptă. „Dacă n-aș simți că se clatină, aș fi sigur că e scară ca toate scările. S-ar putea, însă, ca șarpele să ducă numai pînă la el, pînă la al doilea. Poate că e chiar opera doctorului Avramescu, făcută înadins pentru o primă examinare sui-generis, a bolnavilor, știut fiind că, în fond, demența nu e decît o dezlegare din chingile realității, o amețeală sau o plutire — după Janet, o mică boală ca toate bolile, o deviere uneori lină, o chestie de nuanță, fără ruptură. Șarpele poate fi, deci, un mijloc de încercare a echilibrului. Odată ajuns la ușa profesorului, cazul pacientului s-ar prezenta limpede, ca o carte deschisă. Numai de formă, doctorul i-ar mai pune unele întrebări în genere cu privire la analize. Sau l-ar privi în ochi... Deși... mi se pare absurd... În primul rînd, aici... nu stă numai el. Un șarpe, chiar mecanic, ar stînjeni toată casa. E o scară ca orice scară, numai eu sînt amețit ca un june... din cauza dragostei. Îmi vine să și rîd... e ridicol... Asta e caz să te duci la un doctor de nervi ? Numai pentru asta, numai pentru că mi-a dat prin gînd să-l consult, va trage concluzia că tocmai sănătos nu prea sînt. Sînt și eu medic, îmi dau seama de multe, dar... parcă simt că... de Avramescu mi-e frică."

În timp ce stă de vorbă cu sine însuși, se aude deschizîndu-se, cu zgomot de tunet, o ușă de sus. După acest zgomot nenatural — ca un groaznic avertisment făcut poate numai ca să-l trezească pe el, doctorul Peleș înțelege îndată că e ușa profesorului. Acum e sigur că a fost observat. Poate unul dintre cei ce-au trecut înșirați a fost el. Trîntește ușa ca să-l dezmeticească, să-l

stimuleze şi să-i arate calea. „Cu siguranţă că profesorul e în uşă, îşi spuse Octavian. Şade în uşă, în ţinuta lui dreaptă, îngheţată şi se uită spre mine, fix, zărindu-mă prin încolăcirile şarpelui. Numai acum îmi dau seama de superioritatea faţă de noi, a doctorilor cugetului. De-abia m-a zărit — într-o trecere grăbită, intenţionat ca să nu pară că mă urmăreşte — şi şi-a dat seama cc e cu mine. Cum, probabil — adică, ce probabil ? cu siguranţă — a mai făcut cu zeci şi zeci de bolnavi prăbuşiţi pe treptele scării... Atîta că, în privinţa mea, se cam înşală magistrul... Fiindcă eu n-am nimic, absolut nimic, nici o leziune, care să-i îndreptăţească aerele astea... teribile. Eu sînt, pur şi simplu, amorezat, un doctor amorezat. Mai bine-zis un om slab, un om ca toţi oamenii, bîntuit de o patimă. Dacă i-aş spune, punct cu punct, întîmplarea, ar vedea şi el că totul nu e decît o simplă... decît un simplu turment, ce nu va lăsa nici o urmă. Mi-ar prescrie, negreşit, schimbarea mediului, o mică sau mai mare excursie prin locuri cît mai atrăgătoare. Altceva... ce-ar mai putea să-mi dea ? O să-i pară, cu siguranţă, ciudat că la nimicurile astea nu m-am gîndit chiar eu. E probabil, dar ce probabil ? sigur că nu e vorba decît de o tulburare... uşoară. Deocamdată mă supără ameţeala."

Uşa de sus bubuie încă o dată, şi mai străpungător. Ca pe căile unui vis, Octavian se opreşte şi ascultă cu încordare. Tot ce-a gîndit pînă în clipa asta, a uitat, ca prin farmec. Se găseşte în faţa grandiosului şarpe, sub apartamentul doctorului profesor, care, în cadrul uşii deschise, îi face semn că a aşteptat îndeajuns. Octavian deschide ochii mari, dar nu priveşte în înălţime — de frică sau pentru că ghiceşte imaginea. Un singur lucru mai pricepe cu claritate : „al doilea semnal ? Probabil că în total vor fi trei, după uzul în genere obişnuit. La al treilea, pacientul, rostogolit, trebuie — viu sau mort — ... ha-ha-ha... să pornească. Ia-ţi patul tău şi umblă ! ordonă din naltul cerului, doctorul Avramescu, însuşindu-şi porunca Mîntuitorului... La al treilea tunet... va trebui să urc. Cu orice risc, cu orice sforţare. Dacă nici atunci n-am să pot să păşesc, sînt bolnav, sînt bolnav

serios.“ Avramescu mai aşteaptă o ultimă detunătură şi, pe urmă, e lămurit. Dacă bolnavul nu se ridică, e condamnat. Examinarea va fi numai de formă. E, probabil, ultima metodă ştiinţifică. Poate încă în curs de experimentare, în orice caz îndeajuns de interesantă. Acum Peleş are o preocupare destul de încordată ; îşi aminteşte perfect lungimea spaţiului dintre cele două semnale şi numără clipele pînă la cel din urmă, cînd va da marele lui examen. Zgomotul uşii nu s-a produs încă, nu se produce, dar Peleş îl adulmecă închegîndu-se în depărtări, din întîia vibraţie stîrnită de presimţirea uşii că va fi zguduită, căci, înainte de producerea actului, trebuie să fie ideea. „La început a fost doar cuvîntul“. Vibraţiile se înmulţesc, tunetul se apropie. Şi pe măsură ce se apropie, sufletul lui Octavian captează toate undele şi se umple de larmă, iar corpul îi tremură, îngheţat, în ritmul furtunos al vibraţiilor. Cu o secundă înainte de tunet, Peleş ştie că va veni. Toată fiinţa lui geme de zgomotul care-a inundat-o ca pe un vas, gata să spargă cercurile.

— Bummmm !

Capul îi izbucneşte în sus şi-i aleargă înainte, iar după el corpul. E parcă numai gîndul care fuge pe trepte abia învăluit de pojghiţa materiei, atît de uşoară încît nu-l stăpîneşte cu greutatea. Şi totuşi e trupul lui pe care-l vede alergînd ca în zbor, ca şi cum l-ar privi în oglindă. Durata zborului e durată de fulger, dar în suirea fulgerătoare totuşi se precizează, şi imaginea care zboară îl înspăimîntă, pentru că trupul lui de carton zugrăvit e o mască a lui, iar capul, uriaş, e legat de el printr-un fir care-i lasă o mulţime de jocuri. Dintr-un singur fior a ajuns. Şi, înaintea uşii deschise, prin care se vede, negru, interiorul, ca o gură de carceră, cade drept la picioarele doctorului, în genunchi. Nu ridică ochii spre el, dar îl vede : e înalt şi masiv, ţeapăn, învăluit pînă la tălpi în manta de cauciuc negru, şi pe chip poartă mască, tot neagră, strălucitoare, cu două găuri prin care se zăresc apele de oţel ale ochilor. Doctorul Avramescu stă drept, ca statuia voinţei şi autorităţii. Octavian, prăbuşit la picioarele lui, s-ar simţi umilit şi jenat, dacă,

într-o singură clipă, nu și-ar fi și făcut planul izbăvitor.

— Iartă-mă, te rog, domnule coleg... domnule profesor... Veneam, într-adevăr, la dumneata... Am suit pînă aici foarte bine — absolut fără nici un accident în tot drumul — și, tocmai acum — culme a ghinionului — mi-a căzut din mînă ceva... un mic obiect — în amintire îi fulgeră ceva — un... diamant verde!

Ultimele cuvinte le-a rostit cu un sunet metalic, învăluit în vibrații care îi cutremură toată făptura... Pentru că numai el știe ce înseamnă diamant verde.

Dar, după ce le-a rostit, așa, dintr-o dată și cu tot sufletul — cu vocea însăși a sufletului — probabil că și profesorul a înțeles... „El nu scapă nici o vorbă, nici un simplu accent, nici o inflexiune de timbru. Din ele își face prima fișă memorială. Cu siguranță, deci, că a înțeles. Trebuie să-i spun totul! El e deja pe drumul adevărului! Ochiul lui îmi sfredelește tot corpul și sufletul. Nici un ungher nu rămîne în întuneric. Dar profesorul tace, tace și mă privește. Mă lasă să mă tăvălesc la genunchii lui, și-mi atinteste convulsia. Cînd va crede de cuviință, printr-un gest sau o vorbă — dacă și atunci nu va întrebuința tot un semn — mă va ridica din țărînă. Acum însă e peste putință. Mă împleticesc, mă încurc în picioarele care nu se pot îndrepta. Și... mi-a venit din nou ameteala. Atît de tare, că s-ar putea să și mor. Deasupra creștetului meu, ca un preot care ascultă spovedania, profesorul stă drept. Poziția lui nu se schimbă, numai masca se estompează și, de dedesubt, încep s-apară, mai întîi ca o pată, apoi mai vizibile, mustățile, sprîncenele, favoriții și ochelarii negri. Seamănă a detectiv; adică spiritul și-a creat forma. Prin lentilele negre strălucesc ochii ficși; două cuie. E, probabil, o nouă formă a omului, oricît, pentru un nou fel de examinare, o formă mai expresivă, evoluată. N-aș putea să-i ascund nimic. În fața profesorului detectiv orice forță mă părăsește. Trebuie să mărturisesc. Dacă mi-ar pune întrebări, poate m-aș putea strecura printre ele, dar în imensitatea liniștii lui mă pierd, mă topesc; nici un atom din mine nu mai rezistă... Minunată metodă... trebuie să recunosc! E doctor mare! Are o sigu-

ranță, o liniște definitivă ! Acum, chipul i se întunecă, se întunecă, se întunecă : probabil că mă găsește înfrînt, fără scăpare. Sper, însă, că am să-l pot dezminți. Cu toate că din ce în ce mai mult se întunecă... A... pricep... ca să semene a cioclu. Transformarea profesorului în cioclu înseamnă, fără îndoială, pierderea pacientului. Trebuie să fac imposibilul, ca să-nving. Știu de ce sufăr și orice va crede cioclul, mă lasă indiferent. Am mai suferit și altădată. Un singur lucru rău are metoda asta oarecum vizuală : e prea rigidă, prea aspră : nu ține seama de bietul suflet al pacientului, care ar putea să înnebunească de-a-binelea... În privința asta ar fi multe de spus și, cînd voi fi liber și liniștit, am să studiez problema și am să scriu sau să fac o comunicare. Dar, trece vremea și mă zvîrcolesc în zadar, ca un șarpe. Simt că-mi pierd răsuflarea. Mă sufoc ! Ajutor ! Mă sufoc ! Ajutor ! Ajutor !“

În camera de culcare a lui Octavian Peleș, aerul era într-adevăr greu, pentru că în afară de el și... imaginea doctorului de nervi, răsuflau de mai multe ceasuri alți cîțiva inși, care îl priveghеau.

La ora nouă seara, după obișnuință, Iudita intrase în dormitor să pregătească patul. În timp ce așeza lucrurile, socotindu-se singură în apartament, i s-a părut că aude zgomot în birou sau în hol. A stat și a ascultat. A mai auzit zgomot. Nu se putea ca doctorul să fi venit, pentru că niciodată nu se întoarce din oraș fără s-o sune imediat. Nici în vestiar, nici în cabinet și nici în sala de așteptare nu văzuse lumină. Prietena stăpînului, care are cheia din față, dacă ar fi venit, n-ar fi stat pe întuneric. Servitoarea se apropie de ușa cu geamuri și auzi o răsuflare puternică. Tocmai cînd vroia să deschidă ușa, geamurile mate ale holului se luminară brusc. Surprinsă și zăpăcită, servitoarea bătu la ușă. Octavian îi spuse să intre. Femeia intră și îl găsi stînd încă în picioare, lîngă comutator.

— Ce e, Iudita ?

— N-ai știut, cine este, me rog, domnul doctor.

— Eu sînt, răspunse, răsuflînd adînc, Octavian.
— Poţi se faci camera ?
— Sigur.

Niciodată Iudita nu-şi văzuse stăpînul cu o faţă atît de schimbată. Niciodată el nu se întorsese acasă fără să-i pună îndată cîteva întrebări şi să-i spună şi o vorbă de glumă. Observase şi ea că, de la o vreme, stăpînul vorbea, e drept, tot mai puţin. Clienţii se mai împuţinaseră, şi de multe ori doctorul pleca de acasă înainte de ora de vizite. Se petrecea ceva şi ceea ce se petrecea era fără orînduială şi nu aducea bucurie, cum ar fi putut să aducă însurătoarea, care, la un moment dat, păruse că se apropie. Fusese un timp, nu prea depărtat, cînd doctorul era copilăresc de voios. Veselia lui îi trecea peste inimă şi Iudita nu rămînea străină de marile ei pricini. Octavian îi vorbea de mutare, de schimbarea mobilierului, de cumpărări de cadre şi de perdele. Nu pronunţa nume, pentru că bătrîna femeie înţelegea, nici vorbă. Odinioară, doctorul nu-şi oprea iubita în casă pînă la ziuă şi, mai ales, nu o însoţea dimineaţa, pe stradă, în văzul vecinilor şi al oamenilor străini. Mai tîrziu însă, Iudita se deprinsese să-i servească deseori pe amîndoi, cu aceeaşi supunere, simţind cît de mult îi plăcea domnului ca buna prietenă să fie privită ca stăpîna casei. Femeia le ducea cafeaua în dormitor şi surîdea văzîndu-şi viitoarea stăpînă ocupată cu aranjarea camerei în care, în curînd, de bună-seamă, va veni pentru totdeauna. După cafea, tinerii porneau în oraş. Pe scări se întîlneau cu alţi locatari cu care Peleş se saluta serios, fără nici o sfială. Ajunşi în stradă, aşteptau, înaintea casei, o trăsură sau o maşină, în care se suiau liniştiţi, negrăbiţi, ca doi soţi. Din toate aceste semne, Iudita trăsese încheierea că totul duce către căsătorie. Nu erau decît cîteva zile — cam de cînd coniţa Magdalena intrase noaptea în cabinet şi lăsase o scrisoare pe masă — de cînd lucrurile luaseră o ciudată întorsătură. Şi, după înţelegerea Iuditei, schimbarea nu era bună. Iudita vedea, cunoştea şi înţelegea totul, pentru că de ani de zile singurul ei univers era căsuţa simplă şi liniştită a doctorului. Învăţase cu sîrguinţă să cureţe

uneltele și măruntele obiecte de sticlă și de metal, să pună la locul lor, în ordinea cea mai bună, sticluțele, siringile sau flacoanele, după zilnica întrebuințare. Și dacă i s-ar fi cerut, ar fi primit să muncească și înzecit, cu condiția ca domnul să n-aducă jupînească — cum auzise odată. Văzîndu-l acum atît de schimbat și ursuz — cum n-a mai fost niciodată — nu îndrăzni să-i vorbească nici ea, cu libertatea pe care și-a luat-o totdeauna din zîmbetul prietenos și atît de îngăduitor al tînărului stăpîn. Și tocmai astăzi ar mai fi vrut să-i ceară și unele medicamente pentru boala care începuse din nou să o supere. O apucaseră iarăși căldurile și iarăși o poftă de bolboroseală, de vorbărie în bobot pe care nu o putea stăpîni. Pofta de vorbă o apuca totdeauna odată cu fierbințeala și odată cu trecerea bierbințelii o părăsea. Doctorul o vindecase de teama că începe să se țicnească și de atunci dragostea și recunoștința femeii ajunseseră nemăsurate. Dar, o bună bucată de vreme crizele apăruseră foarte des, vorbele izbucneau fără șir, se rostogoleau în cascadă. După trecerea crizei, cu toate asigurările doctorului, Iudita rămînea multe ceasuri abătută. De data asta gîndea că n-ar fi de mirare ca criza ce se apropie, să pornească din neliniștea și neorînduiala ciudată în care se află toată casa. De multe ori o singură vorbă a domnului făcea mai mult decît doctoria, acum însă, nu-i putea cere nimic și, din păcate, își da seama că nici ea nu e în stare să-l îngrijească cu toată ființa. Doctorul Peleș, pe care niciodată nu l-a văzut fără guler în camera de consultație, acum era fără guler, cu marginile cămășii răsfrînte pe piept, ca un om suferind, cu părul răvășit, cu luminile ochilor înroșite.

La mijlocul nopții, Iudita, care picotea pe marginea patului, cu capul pe masa cu calendar și icoană de sticlă, fu zguduită deodată de viscolul soneriei. Cu inima răscolită alergă în dormitorul stăpînului. Doctorul i-a spus să-i facă numaidecît un ceai, pe care, în cinci minute, femeia i l-a adus. Octavian lungit pe pat, fără haină, l-a sorbit dintr-o înghițitură, după care s-a ghemuit sub pătură. Tremura din tot trupul și îi clănțăneau fălcile, deși era leoarcă de nădușeală. Iudita a rămas lîngă el.

Peste puțin timp, văzînd că tremurul nu încetează, binișor, l-a mai acoperit cu o pătură. Femeia îl privea speriată și îi punea întrebări, la care domnul nu răspundea. După mult zbucium, a ridicat capul și i-a spus, cu ochii holbați și chipul galben, plin de șiroaie :

— Telefonează.

— Telefoneze, me rog, a răspuns servitoarea, alergînd spre birou, dar oprindu-se cînd și-a dat seama că nu știe cui să telefoneze. Unde telefonez, mă rog frumos, coconaș ? Ioi-ioi, Doamne ! Io nu știi ce se facem !...

— Domnului Vlădoianu.

— Știi, știi, numere ! Înțeles coconaș, iată, acum se vine, iată se vine. Pote fii sigur, domnule bun este, el știe chiame doctore, duce spital. Ștepte, nu tremure ! Ioi, mama me, Domne !...

Din vorbele gîfîite ale unguroaicei care-și pierduse tot cumpătul, părînd aci că plînge, aci că rîde, Vlădoianu a înțeles totuși că la prietenul lui se întîmplă ceva anormal și că trebuie să alerge. La ora unu și jumătate ușa i-a fost deschisă de Iudita, care tremura vargă. Vlădoianu a trecut pe lîngă ea fără să o întrebe ce s-a întîmplat și s-a oprit numai în dormitorul cu lumină puternică, lîngă patul bolnavului.

— Ce e, Octavian ? Nu ești bine ?

— Cheamă te rog, un doctor de la spital, de oriunde.

Gazetarul îi puse mîna pe frunte și o ridică plină de nădușeală.

— N-ai nici o preferință ?

— Nestor să vină.

Vlădoianu se duse la telefon și într-un sfert de oră, doctorul Nestor se prezentă. Dar gazetarul, care trebuia să ia parte la un congres la Galați, peste o jumătate de ceas urma să fie la gară. Fără zăbavă și fără să mai întrebe pe Peleș, chemă la telefon casa inginerului Stanian și, după cum era sigur, inginerul primi fără șovăire să-l înlocuiască pentru cîteva ceasuri de noapte. Doctorul Nestor așează termometrul și cercetă pulsul. Pacientul, cuprins de mare zbucium, n-avea temperatură. În prima clipă nu se putu pronunța asupra cauzei bolii, dar făcu suferindului o injecție liniștitoare.

Peste o jumătate de oră nu numai domnul, ci și doamna inginer Stanian se înfățișară.

— Pe cine am mai putea să chemăm ? întrebă Vlădoianu pe servitoare.

— Pote pe Magdalene, coniţe, nu știi, pote cunoște... Ele bun este... Musai se vine.

— Strada și numărul ! îi porunci scurt Vlădoianu.

De la colțul străzii luă mașina și, în trei minute, gazetarul fu la poarta Magdalenei Răzvan. Spre marea lui mulțumire, deși era atît de tîrziu, la o fereastră văzu lumină. Poarta era descuiată. Intră în curte, ocoli casa pătrată și se opri în dreptul camerei cu lumină, în care, într-un nor de fum de tutun, zări trei tineri, dintre care unul în uniformă de licean. Bătu agitat, tare, fără să șovăie. Tinerii, din pat, de pe scaun, se repeziră la geam. Vlădoianu făcu semn de chemare. Ieși mai întîi unul, dintr-un singur salt, apoi ceilalți doi.

— Domnilor, spuse, cu vorbe precipitate, necunoscutul, sînt trimis de doctorul Octavian Peleș să anunț familia dumneavoastră că este cam bolnav. El nu are rude în București și cred că nu e bine să fie singur. Nu cred că m-am înșelat cu adresa : aici stă doamna... familia... domnișoara.

— Doamna Magdalena Răzvan. Nu v-ați înșelat, domnule, îi răspunse Miron, trecînd repede lîngă vizitator. Eu sînt fiul domniei-sale.

— Foarte bine, îmi pare bine. Mă numesc Vlădoianu. Eu trebuie să plec chiar în clipa asta la gară. Nici nu știu dacă... — scoase ceasul — nu e tîrziu...

— Mama, să vedeți, n-ar putea, dar merg numaidecît eu, spuse cu înfocare băiatul.

— Bine. Pot să te duc cu mașina, e vreme.

Cei trei prieteni se repeziră în cameră și într-o secundă ieșiră din nou, îmbrăcați. Miron se urcă în mașină, după domnul cu ochelari.

În scurtul drum cu mașina în mare viteză, Vlădoianu s-a întrebat dacă ceea ce a făcut, fără învoirea doctorului, nu era o greșeală, cel puțin o greșeală de tact și de formă. Pînă în clipa cînd a vorbit cu tînărul care îl însoțește, n-a știut nimic despre doamna Magdalena

Răzvan. N-a bănuit că a fost — probabil că nu mai are bărbat — măritată, şi mai puţin că putea să aibă un băiat atît de mare. În ziua cînd a stat de vorbă cu ea, la locuinţa doctorului, numai spre sfîrşitul taifasului şi-a adus deodată aminte că a văzut-o încă de cîteva ori pe acolo şi, e drept, a bănuit că relaţiile dintre ea şi Octavian sînt mai calde decît cele obişnuite între client şi medic. Tocmai de aceea îşi întrerupsese brusc firul poveştii cu plecarea lui la Buşteni. Tînăra şi frumoasa domnişoară sau doamnă se interesa prea de aproape de inocentul voiaj.

Din ziua aceea gazetarul se mai gîndise cîteodată la ea şi, cînd venea la Peleş, contrariat în socotelile lui, era mirat că n-o vede. Cînd părăsea cabinetul, arunca o privire pe stradă, gîndind că era şi mai natural ca ea să aştepte afară plecarea clienţilor. Dacă ar fi revăzut-o în camera de aşteptare, fără nici o sfială i-ar fi vorbit. Dacă ar fi văzut-o pe stradă, cu mare bucurie s-ar fi mulţumit s-o salute adînc, pentru frumuseţea armonioasă. În cele cîteva minute de convorbire, în timp ce femeia, muncindu-se să-şi ascundă sentimentele şi senzaţiile, se trăda totuşi prin atîtea lucruri ce nu pot fi ascunse, el începuse să o simtă aproape, ca pe un om ce-ţi deschide, cald, sufletul. Mărturisirea fără cuvinte era cu atît mai frumoasă cu cît era mai fără de voie. Sub discretele aparenţe, trebuia să trăiască marea taină a dragostei. Vlădoianu se pricepea oarecum la femei, dar înţelegea cu deosebire genul cel mai gingaş. Prietena lui Octavian — n-avea nici o îndoială de asta — este una dintre femeile al căror suflet creează din revărsare perpetuă formele fizice. De la luminile puţin înnourate ale ochilor cu uşoare oboseli, de la culoarea lor îndulcită de vălurile unor nori diafani, pînă la tonurile acum adumbrite, acum luminate, ale tenului, totul nu e decît suflet transformat în expresie, în materie iradiată. Gazetarului, om cu mare trecut amoros, i-au fost de ajuns cîteva minute de contemplare ca să recunoască în cunoscuta întîmplătoare prototipul frumuseţii femeieşti, nealterat de mimetismele sociale. Nici o stridenţă nu este în toată făptura aceasta, nici un accent al sprîncenelor, al bărbiei, al nasului, al pometilor. Totul

limpede, curgător, necesar. Ochiul lui meșter a trecut de la figură la corp și, fără surprindere, a recunoscut linia feminină a umerilor, înflorirea molatică, fără silă, a sînilor. După asta, zvelta subțirime a mijlocului, ascuțimea ovală a genunchilor, prelungirea dintr-o singură linie, a pulpelor pînă la vîrfurile picioarelor. De la corp, Vlădoianu a trecut la îmbrăcăminte : totul calm, totul net, fără efect urmărit, totul urmînd linia și grația, după o intuiție fără greș. Poate după porunca unei gingașe sfieli modelatoare, după comanda bunului simț cel mai femeiesc. Nici un mare artist al înfrumusețării n-ar putea realiza asemenea frumusețe din asemenea simplitate. Nici un pictor n-ar putea să îmbrace asemenea frumusețe și nici un sculptor n-ar putea păstra șerpuirile fără voie ale grației.

E, de altfel, și vremea cînd inima femeii se rumenește, iar culorile ei se ivesc de sub orice veșmînt. Vremea cînd începe un plîns curios și un rîs alterat de nesiguranță. La vremea asta, în genere, orice femeie suferă, e profund fericită, e totdeauna gata de sacrificiul vieții pentru iubire, și e pornită pe lacrimi : mărturisire nevolnică. Dragostea e acum prea mare să mai poată încăpea într-un simplu surîs sau o vorbă oricare. Marginile de flacără ale ciclonului trec peste aria inimii și izbucnesc în afară, deasupra trupului și cugetului. În cele cîteva minute de conversație cu vorbele, dar mai ales cu tainele Magdalenei, Vlădoianu a pus peste ființa și în adîncul ei toate costumele și toate muzicile interioare ce a crezut că i se potrivesc. Dar, și-a spus, ca om cu experiență, că, deși totul este pentru concepția asta, s-ar putea totuși să se înșele. Ca să nu surpe minunata întruchipare, nu a mai stăruit în închipuire. Și-a spus că s-ar putea ca Octavian să nu o înțeleagă, ca el, și atunci — dacă pentru el este de ajuns — ea n-ar fi în nici un caz deplin fericită.

Cînd mașina s-a oprit la casa prietenului, gazetarul a scos din nou ceasul, l-a ridicat la ochi și a socotit. Miron a sărit pe trotuar, mulțumind domnului serios care îl adusese, și a dat buzna pe scări. În dormitorul

lui Octavian Peleș erau cîteva persoane străine. El s-a apropiat de pat și, fără să se întrebe ce impresie va produce, sau dacă și în asemenea împrejurare are îngăduința, a luat mîna moale a bolnavului. Numai după ce s-a așezat, ca la el acasă, pe scaunul de la capătul patului, și-a dat seama că nu era singur și a tresărit, ridicîndu-se repede, rușinat, frămîntat de gîndul că poate nici nu a salutat. O undă din frigul ce zgîlțîia pe Octavian l-a fulgerat și pe el. S-a uitat împrejur. Alături de el, în picioare, inginerul Stanian se uita la fața nădușită a doctorului și, lîngă el, servitoarea, înțepenită. Lîngă fereastra ce da spre stradă, doctorul Nestor vorbea în șoaptă cu soția inginerului, probabil despre starea bolnavului.

La plecarea de acasă Stanian ceruse voie să-și însoțească bărbatul, dacă nu crede că ar fi cumva nepotrivit. Stanian s-a grăbit să primească. Irina, cu toată emoția, n-a uitat să-și pună rochia ce-i place lui Octavian. Și-a potrivit, cu destulă grijă pălăria, pieptănătura, lăsîndu-și tîmplele descoperite și, în timp ce se aranja la oglindă, și-a compus și aerul cu care va intra în camera suferinței. Nu s-a îndoit nici o clipă că de boala acestui om fără frînă numai ea este vinovată. Nu putea fi, însă, ceva grav. Știa că Octavian Peleș e un sentimental cu inima la vedere, dar îl credea capabil să facă și o fărîmă de teatru. Din toate gesturile lui și din tot ce-i spusese, pricepuse că bietul om suferea serios, dar avea și convingerea, mai puțin absolută, că, în serviciul sentimentului lui neîndoielnic, punea și o picătură de artă, în care nu se sfia să strecoare și efecte de umilință. Tocmai picătura asta de artificiu ținuse ea — și încă persevera să — să i-o pedepsească.

Gătindu-se în oglindă, gîndește, cu toată luciditatea, că actul ăsta nocturn e cel mai tare din tragicomedie. Trebuie să se prepare, să nu fie depășită de partener. În primul rînd, se va face cît mai frumoasă, ca să nu piardă prima tărie. În al doilea rînd va compune cîteva replici și cîteva gesturi puternice.

Cînd a intrat însă în dormitorul doctorului, a văzut de îndată că boala nu era înscenare. S-ar fi putut, deci,

să aibă și altă cauză... din nefericire. Cu tînărul doctor nu se putea vorbi, dar împrejurarea era nimerită să înlesnească luarea cîtorva informații de la Iudita — auzise de ea — pe care s-a grăbit s-o tragă mai la o parte. „De cînd e bolnav ? Cum i-a venit ? Domnul ăsta e doctor ? Cine-a vorbit la telefon ? Chiar bolnavul a spus să ne cheme ?“

Din puținele și răvășitele vorbe ale femeii, nu a reținut decît răspunsul limpede, la întrebarea din urmă :

— Nu, asta nu, domnul care-ai venit, el spune. Asta așa este.

Așadar, doctorul e bolnav. Și boala lui s-ar putea — e aproape probabil — să nu aibă nici o legătură cu dragostea. După lămuririle Iuditei, Irina s-a apropiat de bolnav, care însă nu mai prezenta interesul de acum un minut. Și faptul de a se fi înfrumusețat atîta înaintea oglinzii, umilește femeia și o revoltă. Omul ăsta străin, pentru care ea se sculase din somn și alergase prosteşte, nu suferă pentru ea. E atît de supărată încît nici nu-i vine să-l mai privească, iar poziția lui, de bărbat cît un munte zăcînd în pat, e pur și simplu dezgustătoare.

Dacă pînă acum se complăcuse întrucîtva în rolul de Julietă și lăsase iubirii doctorului, sau poate numai ambiției lui masculine, oarecare speranță, scena cu boala asta adevărată o smulse la realitate și judecată. Din ceasul ăsta, nici un fel de favoare, nici măcar amiciție. Prin gînd îi trecură cîteva scene copilărești — acum cu totul ridicole — din București și de la Bușteni, scene în care ea consimțise să joace ceva nesărat, absolut de prost-gust, dar finalul îl avea la îndemînă, pentru orice moment. O revolta mai ales aducerea aminte că în timpul spectacolului se simțise chiar încîntată de rol. Doctorul luase din capul locului rolul în serios, devenind tragic.

După ce se interesă de la doctorul Nestor despre boala lui, înțelegînd că nu poate fi vorba decît de o criză aspră de surmenaj intelectual, — și-a amintit și de comunicare — se întoarse iarăși la patul de suferință străjuit de bărbatul ei care-i păru deosebit de ridicol,

în concentrarea lui, de servitoare și de tînărul liccan care, chiar de cînd intrase în cameră, i se păruse — nu-și poate explica pentru ce — prost crescut și voit insolent. Asigurîndu-se că Peleș e cufundat în somnul lui răscolit, găsi că e momentul să se strecoare, convinsă că n-a fost recunoscută. Se apropie de inginer și șopti :

— Nu crezi că am putea să plecăm ?

— Nu, răspunse numai din cap, Stanian.

— Eu, în orice caz, plec.

— Bietul doctor, cum vrei să-l părăsesc ?

— Tu mai poți să rămîi.

Convorbirea a fost pe șoptite. În timpul ăsta, doctorul Nestor se apropiase să le spună că, fiind de gardă la spital, nu mai poate să stea.

— Eu rămîn, spuse Stanian.

— Sînteți, desigur, rude.

— Nu, doar prieteni.

— Dacă tu mai rămîi, eu plec cu domnul doctor, hotărî Irina.

— Sînt cu mașina, se înclină doctorul, arătînd că acceptă să o conducă.

— Eu am trimis mașina, rosti inginerul. Dacă nu vă stînjenește... vă mulțumesc.

Irina întinse mîna pe care soțul o atinse cu buzele și, trecînd pe lîngă tînărul ce sta înlemnit, cu un chip foarte grav, în picioare, rosti tare, cam înțepat, fără să-l privească :

— Este prea multă lume. Bolnavului îi trebuie aer.

După plecarea soției și a doctorului, inginerul se așează pe scaun.

La o întrebare a lui Miron, Iudita, cu ochii împăienjeniți de o ceață rău prevestitoare, pe care băiatul o cunoștea, răspunse printr-o divagație :

— Acum mergi la Orade. Acolo este tramvai. Cine spus că nu e tramvai ? Știe che minte. Tote lume știe che este. Numai cine nu vre, nu se știe. Io iei trenul și du-te. Gara este în Orade, încă pre mare. Vine trenu și plache trenu. Cine vine, musai el vede. Și tramvai, și tresure, și gare și restaurante și tote. Acuma bolnav

este. Nu-i la Orade, mama me moarte este. Cine știi ? Apoi face el senetos. mergi Orade...

— Iudita, adu o cană cu apă ! îi porunci Miron, încleștînd-o de braț. Și cu o voce mai apăsată, ca să-i înfigă vorbele în creier : nu vezi că domnul e bolnav ? Hai, isprăvește odată !

Femeia izbucni într-un plîns zgomotos, cu sughițuri. Miron o împinse spre ușă. Dar ea se opinti în pervaz și izbucni și mai tare :

— Acume, coconaș bolnav este. Acume moare. Ducem Orade. Iudita bolnav este, amendoi moare, mama me, mama me !

— E cam zănatecă, lămuri Miron pe inginer, după ce încuie. Are crize de astea. Nenea Tavi spune că nu e nebună, îi tot dă doctorii șî îi face injecții. Tocmai acum i-a venit...

— S-a mai șî speriat, grăi Stanian. Vlădoianu a plecat la Galați ?

— Așa cred, murmură Miron, după o pauză, cînd pricepu despre ce era vorba.

— N-are nici o rudă în București ?

— Nu are, adică... sîntem noi... mai apropiați.

— Sînteți rude cu doctorul ?

— Nu... propriu-zis cunoscuți... buni prieteni.

— Tot Vlădoianu te-a chemat și pe dumneata ?

— Da, dumnealui m-a adus cu mașina.

— Cred și eu că e o tulburare nervoasă, cum spune și Nestor. L-am mai luat, noi pe la Bușteni, să mai schimbe. Surmenaj. Să nu crezi că e glumă : spitalul, Institutul de igienă, după-masă clienții. Pregătea și o comunicare. Și aia îi lua vreme. Muncă obositoare... Parcă răsuflă mai liniștit. I-ar face bine dacă ar dormi adînc.

Inginerul n-a părăsit pe bolnav pînă în zorii zilei. Octavian adormise profund. La capul lui n-a mai rămas decît micul prieten care, ca să n-adoarmă, răsfoiește un vraf de reviste aduse din sala de așteptare. Din timp în timp se scoală binișor de pe scaun și face un ocol prin odaie. E fericit că-și poate veghea prietenul mai în vîrstă și gustă de pe acum bucuria ce va simți nenea Tavi, la deșteptare, cînd va da peste el.

VII

Cînd Octavian Peleș deschise ochii în ziua mare, zări pe Miron care, nu demult, aţipise. Maldărul de reviste era răsturnat şi răvăşit pe covor. Odinioară, într-o asemenea situaţie, ar fi luat mîna băiatului şi l-ar fi tras lîngă el, cum fac părinţii cu odraslele lor dimineaţa. Nu e prea multă vreme de cînd se juca cu el, îi da cutii colorate de doctorii sau îl prepara la cîte o materie de şcoală, toate săvîrşite cu' o mare plăcere. Miron îi aducea în casa plină de cărţi şi de instrumente, odată cu seninătatea nesfîrşită a unui suflet copilăresc, parfumurile cele mai tainice ale Magdalenei. Îl iubea şi mai mult pentru asta şi deseori se pierdea, zîmbitor, în contemplarea atîtor asemănări fizice şi sufleteşti dintre mamă şi fiu. Pe Magdalena niciodată nu o putuse contempla îndelung, sfiindu-se să nu fie surprins, dar tot ce i se părea mai atrăgător în fiinţa ei, regăsea în Miron, şi era liber să admire şi să amănunţească. Cînd îi netezea fruntea, palma aluneca şi pe fruntea lină a femeii, şi în vorbele drăgăstoase ce-i spunea, intrau multe gînduri şi dezmierdări ce mergeau mai departe. Dar astăzi, cînd, deschizînd ochii, îl zări adormit, strînse, supărat, pleoapele. În secunda aceasta îşi dete seama, ca într-o fulgerare, că între ziua de ieri şi cea de astăzi s-a întins veşnicia, că o viaţă întreagă s-a prăbuşit undeva, într-o groapă, şi că oamenii ce se văd sînt doar umbrele celor morţi.

Cînd era în delir, de cîteva ori i se păruse că e înconjurat de oameni mulți, care îl priveghеau. Visul întunecat avusese și transparențe de o secundă pentru lumea realității. Din cînd în cînd, gonea pe treptele nesfîrșite ale scării lui Avramescu, se oprea brusc, ca izbucnirea soneriei unui deșteptător, după care urmează o tăcere mai puternică decît strigătul. Octavian își da atunci seama că e bolnav, că e întins pe pat, că prieteni cu ochi încruntați îl măsoară, dîndu-și silința să-l aducă la viață. Cu ochii închiși în care se zbăteau flăcări neîntrerupte, izbutea să lămurească odaia și să recunoască chiar oamenii. Dar clipele albe se stingeau ca scînteile sub aripa neagră a delirului, părînd ele fulguiri dintr-un vis. Deasupra tuturor curselor pe căi năzdrăvane, marțială și înghețătoare, răsărea, sus de tot, în dreptul ușii care da în văzduh, imaginea uriașului transformist, genialul doctor. La un moment dat, pe cînd Peleș aștepta, făcut ghem la picioarele lui, semnul să se ridice, s-a produs o bubuitură, după care s-a schimbat și tabloul : în locul scării și a diabolicei arătări a apărut dormitorul și, în el, deodată, ca o lumină răsărită în prag, ca o lumină verde, uluitoare, Irina Stanian.

Nu i-a auzit chiar și vocea ? Sau tocmai asta a fost divagarea ?

Însă doctorul a avut vreme să se înalțe cît mai mult în genunchi și să scoată un strigăt, un strigăt (parcă s-a poticnit în gît) : „Dia-mant ver-de !“

În aceeași secundă și-a simțit sufletul străduindu-se să-și smulgă leșul de la pămînt și să-l înalțe înaintea imaginii. Dar tocmai atunci a izbucnit un alt sunet și, într-o clipă, în conturele verdei arătări a intrat, înghețat și neîndurător, Avramescu.

Ori de cîte ori pe scara diabolică se producea un zgomot sau o mișcare, tabloul suferea o cutremurare, o clătinare și apărea în locul lui, dormitorul bolnavului, plin de oameni care stau în picioare. Dar, după multe întretăieri ale vieții cu visul, în gîndul doctorului s-a făcut deodată liniște mare, o mare liniște mîngîietoare, ca după o luptă pe viață și pe moarte, și, în negurile

ostenelii biruitoare n-a mai rămas să-i lumineze adîncimile decît imaginea — așa cum se vede pe cer dimineața, — unei stele mari care plînge.

După atîta veghe și neodihnă, Miron se cufundă tot mai adînc în somn. Fața galbenă primește eterica lumină a soarelui blajin ca o simplă încercare. Doctorul, nemișcat, îl privește. La început, cînd l-a zărit printre gene, a fost luat de un cutremur, ca în fața unei amenințări : copilul, ostentativ parcă, își reprezenta tocmai în ceasul ăsta mama, și niciodată chipul lui — împalidat acum de veghere — nu semănase mai extraordinar cu al ei. De aceea prezența lui părea insuportabilă. Ca și odinioară cînd, privindu-l, Octavian îi adresa în tăcere vorbe de dragoste pentru femeia-mamă, îi grăia și acum, în alt fel, dar cu aceeași convingere : „Nu te mai pot iubi, s-a sfîrșit, e zadarnic".

Însă lumina zilei pătrundea tot mai larg și se revărsa peste tot. Și, pe măsură ce totul se limpezea, pe măsură ce privirile fără halucinație rămîneau tot mai mult pe chipul străveziu al băiatului adormit, inima suferindului începea să cedeze înduioșării. Nu mai era vorba de o femeie, fie chiar Magdalena, ci numai de copilul-prieten care, în ciuda sforțărilor de a rezista somnului pîn' la capăt, pentru a-l apăra, adormise și el. „Bietul băiat" își spuse doctorul, ațintind capul galben pe brațele grele atîrnate pe lîngă corp. Se ridică din pat cît putu mai încet și veni lîngă scaun. Dar cînd ajunse lîngă el, Miron tresări din tot trupul, ochii buimăciți se opriră speriați asupra doctorului. Bolborosi dezlînat :

— Te-ai sculat, nene Tavi ?

Aruncă o privire rătăcită prin cameră, se ridică în capul oaselor, depărtînd cu piciorul maldărul de reviste. I se citea pe figură părerea de rău că fusese găsit adormit. Dar Octavian îi alungă supărarea :

— Tu nu te-ai putut odihni, Mironică. Ai vegheat lîngă mine, bietul băiat. Și, ca să-i dea importanță : Mi-a fost foarte rău.

Pe fața băiatului luci o mare undă de mulțumire. Se învioră ca la poruncă și-și recăpătă siguranța. De

bucurie că Octavian se trezise, nu știa ce să facă. Simțea nevoia să-l îmbrățișeze într-un ropot de vorbe, ca să-i întoarcă atîtea acte de prietenie primite cînd și el suferise. Dar nu știa cum să înceapă. Octavian îi luă amîndouă mîinile și îl privi în ochi :

— Ce-am făcut, Mironică ? Așa e că n-am fost serios ? Parcă prin vis am simțit că ești lîngă mine. Cine v-a anunțat ? Vlădoianu ?

— Chiar dumnealui a venit. Trebuia să plece la Galați și n-avea cine să rămînă cu dumneata. Mama încă nu știe.

— Știu că a venit și Nestor. Mi se pare că chiar eu am trimis după el. Ce spunea ? Mai ții minte ? Nu că sînt surmenat ?

Glasul care vorbea era limpede și în luminile ochilor obosiți fluturau unde sfielnice de bucurie forțată, în care Miron vedea o totală însănătoșire.

— Ia să bem noi amîndoi cîte o cafea cu lapte, cu cozonac, cum ne place nouă.

Iudita aduse tava. Doctorul sorbi laptele fără să se miște din pat. După ce goli ceașca, Miron strînse revistele de pe jos, le așeză pe masă, apoi le luă în brațe și le duse la locul lor, în sala de așteptare. Cum Octavian Peleș trebuia, probabil, să se scoale, să se îmbrace, băiatul deschise ușa și trecu în birou. *Testut*-ul îl aștepta desfăcut la pagina unde citise ultima oară. Se așeză în fotoliul cel mare, ca un sultan, sau, mai bine-zis, ca un doctor adevărat, și începu să citească. Lectura era surprinzător de ușoară și toate înțelesurile științei sînt mai prejos de puterea pătrunderii lui. O dată mai mult, își spuse, că medicina este cea mai ușoară dintre învățături, numai să memorezi. *Testut*-ul este și mai ușor decît alte cărți, cum ar fi, de exemplu, tratatul acela de patologie, în care, după ce a crezut că surprinsese toate tainele unei glossite exfoliatrice, de care suferea pare-se mama lui, la capitolele următoare dete peste un snop întreg de neamuri de boli asemănătoare. Leziunile, chiar dacă se asemănau mult în aparență, dar cauzele, cauzele, ele erau atît de ciudate ! La capitolele de încheiere ale terapeuticii, toate cunoștințele se prăbușeau. Probabil că de aici, de

la descurcarea ițelor ăstora, pornește greutatea inițierii. Bolile astea se aseamănă toate între ele, și asta creează colosale confuzii. Cînd a spus lui Octavian ce descoperise, doctorul a rîs foarte mult. Miron își amintește întîmplarea, nu fără oarecare mîhnire. *Testut*-ul e mai limpede, fiind cartea studenților. Numai după cîteva pagini ai impresia că ești un savant. Totuși e atît de plăcut să cuprinzi atîtea adevăruri dintr-o simplă ochire. Dă pagină după pagină, cu o voluptate pe care de mult nu și-a mai îngăduit-o. Acum e mult mai împrietenit cu termenii medicali, pe care altădată îi scotocea, enervat, în *Larousse*-ul medical de alături — și el, de altfel, tot un fel de comoară miraculoasă încărcată de figuri minunate.

În biroul ăsta, de cîte ori n-a stat singur, ceasuri întregi, cercetînd cărți imense cu imagini colorate, în care fizicul omenesc se desface pînă la pulbere. Cunoștința cu textul a făcut-o numai de vreo doi ani, de cînd înțelege mai ușor franțuzește. Octavian îi recomanda cu un aer foarte serios cărțile cele mai potrivite. Cînd închidea copertele uriașe, Miron avea sentimentul că făcuse o cucerire mare și conversația dintre el și Octavian urma de îndată, atît de instructivă și pitorească. E drept că, după întîmplarea cu glossita exfoliatrice pierduse mult din inițiala trufie ; după zecile de pagini atît de clare ale prezentării diferitelor boli, știa că vine, către sfîrșit, în loc de o explicabilă deslușire, surpriza unui uriaș labirint. I se părea că cele mai multe maladii au aceeași tulpină, atît sînt de amestecate în simptomatologie și de răsucite în geneză. A găsit că glossita exfoliatrice, care pare o simplă iritare a mucoasei, poate proveni din stomac, din ficat, din sifilis, din nervi și din cîte și mai cîte procese fizico-chimice, greu sau poate cu neputință de lămurit. Cît despre tratament... se înțelege :

— Variază după bolnav, i-a răspuns într-o zi doctorul la o asemenea întrebare.

Răspunsul ăsta i-a luminat surprinzător o seamă de umbre ale închipuirii, dar i-a și adumbrit multe căi ce mergeau spre un absolut. Prilej însemnat pentru iscodirile lui Miron care aducea fără întîrziere și acasă noile descoperiri, întrebările adînci dătătoare de frămîntări și

iluzii. Magdalena îl aştepta totdeauna nerăbdătoare şi îl asculta fericită. Fiecare cuvînt al băiatului era nu numai o minunată dovadă a bunei lui judecăţi, dar şi un petec plin de vibraţii din atmosfera personală, din felul de a gîndi şi din preocupările doctorului. Miron era ceva mai mult decît copilul Magdalenei Răzvan şi ceva mai mult decît micul prieten al lui Octavian, încărcat cu toată muzica tainică şi tot parfumul legăturilor dintre ei. Niciodată în cugetul nevinovat al băiatului, doctorul n-a surprins înţelegerea acestor vechi legături, şi totdeauna s-a ferit de a tulbura prin cea mai mică indiscreţie, cristalul sufletului lui atît de curat. Dacă undele lui s-ar fi tulburat, poate că tulburarea ar fi trecut şi în apele sufletului femeii, tot atît de adînc şi tot atît de nevinovat. Doctorul se obişnuise să descifreze din privirile unuia ceea ce se afla în inima celuilalt. În convorbire Magdalena pronunţa de nenumărate ori şi în orice fel de împrejurare numele lui Miron, iar băiatul îşi împletea tot micul lui univers în jurul ei.

— Nene Tavi, ştii că mama nu crede chestia aia cu guturaiurile suspecte. Mi-a fost imposibil să o conving. Spune că a avut o sută de guturaiuri şi că nici unul n-a fost tuberculos. Înţelege-te cu ea, dacă poţi! Ea se ia după mama-mare, care spune că n-a avut niciodată vreo boală. Ceea ce poate fi numai o simplă întîmplare. Aşa e? Dacă vreau să o lămuresc, rîde. E nostimă... nu-i aşa?

— Şi dumneaei ce părere are, meştere Mironică? Aşa e că nu înţelege, ca noi?

— Ea crede că glumesc, răspunde, afectat şi puţin necăjit, băiatul. I-am spus să nu mai umble aşa subţire îmbrăcată, că o să vadă pe urmă.

— Bine-ai făcut, Mironică. Trebuie s-o mai ţinem de rău, că noi tot ne pricepem, fiindcă citim la carte. Ai văzut bine la „Maladiile căilor respiratorii...“

— Sigur că da. Nu ţi-am spus? Dar crezi că ea vrea să priceapă? Spune s-o las în pace, sau izbucneşte în rîs. I se pare de glumă. Degeaba a stat atîta timp la spital!

— Altfel, noroc că e sănătoasă, urmă Peleş, serios, ca să-l liniştească. Dar, negreşit, nu e bine să se expună.

Miron mai povestea doctorului și alte lucruri ce se întîmplau în casă : îi vorbea despre meditația zilnică, îl ținea la curent cu orele de culcare și deșteptare ale tuturor ; îi istorisea despre acordorul de piane, despre ciudățeniile mamei-mari, despre conflictele dintre Marioara — pisica — și Nero — cățelul negru cu sprîncene de antilopă. Din povestirile astea se întocmea — în toate amănuntele — viața intimă a întregii familii, deci și a Magdalenei. Prin aceste nimicuri de fiecare minut, ca printr-un păienjeniș transparent, se strecura minunata făptură a femeii iubite. Doctorul asculta fiecare cuvînt, cu o mare băgare de seamă, cu fiecare cuvînt și cu cunoașterea întîmplării celei mai neînsemnate putînd să pătrundă tot mai adînc în viața ei de puritate, de candoare și grație. Dar nici Magdalena nu se lăsa mai prejos cu poveștile :

— Știi că domnul Miron al dumitale n-a mîncat oul de dimineață ? Ar trebui să-l cam certi. Azi a asurzit-o pe biata mama cu radio. N-ar fi rău să-l întrebi dacă și-a îmbrăcat toate cărțile.

Toate aceste încriminări sînt spuse, e drept, cu destulă tandrețe, dar și cu o atît de îngerească convingere și cu un aer atît de serios, încît doctorul cu greu își poate ascunde zîmbetul în fața ploii de gingășie. Din tonul serios și însuflețit, se vede bine că astea sînt și cele mai mari și cele mai mici întîmplări din viața ei toată. Miron în sus și Miron în jos. „Miron mi-a adus o pară atît de frumoasă, splendidă, că am mîncat-o înainte de masă, mama ne-a și certat, că ne stricăm foamea. Miron spune că n-a mai văzut om să nu se ducă la cinema, ca mine. Știi că i-am cumpărat lui Miron un ceasornic, dar nu știe încă. Nu i-l dau pînă la ziua lui. Cred că n-ai să mă spui".

Și așa mai departe.

După o bună vreme de rătăciri prin *Testut*, Miron își dete seama că doctorul întîrzie cam mult. Nu mai era îngrijat, însă, de sănătatea lui. Mai deschise și *Tratatul* de lîngă el. Obosise și ochii îi lunecau pe dea-

supra rîndurilor. Închise, în sfîrșit, și a doua carte și își aruncă ochii pe birou ; se uită, somnoros, prin cîteva reviste românești și străine, întorcînd leneș foile.

Ușa dinspre hol se deschise și apăru servitoarea.

— Ce s-a întîmplat, Iudita ? Domnul nu s-a sculat ? întrebă cu vorbe precipitate, băiatul.

— O, de cînd ai plecat ! răspunse, minunîndu-se, servitoarea.

— Și... n-a știut că sînt aici ? Asta e nostim. S-o fi dus la spital ?

— Așa e, la spital. Sigur : unde se mergem ?

— Era bine ? Se plîngea de ceva ? Nu ți-a spus dacă-l doare ceva ?

— No, ce se spune la mine ? Coconaș tiner este. Io ești bolnave. Domnu' doctor nu ești bolnave. Iudit, face senetos... spune. No, cine știi ?

Miron mai ascultase de cîteva ori deraierile bietei femei, dar, prevenit de Octavian că nu e decît o boală curioasă a vîrstei, nu se speriase niciodată de ele. Acum, singur cu ea în toată casa și temîndu-se ca femeia să nu izbucnească mai rău, se pregăti să plece. Făcu puțină ordine printre tipăriturile de pe masă, introduse în marele *Tratat* semne la pagina întreruptă și vru să se scoale de pe fotoliu, cînd ochii deteră peste un plic pe care citi, cu surprindere, numele mamei lui. Pentru că scrisoarea era închisă, plicul bine lipit și fără mărci, gîndi că el fusese destinat să o ducă. Mai făcuse treaba asta de multe ori. Băgă plicul alb, mare, cu hîrtie groasă, ca toate ale doctorului, în buzunarul larg al tunicii și plecă fără să mai gîndească nici la sănătatea lui, nici la conținutul scrisorii, nici la starea de boală a servitoarei, care, în prima clipă, îl zguduise puțin. În gînd mai stăruiau încă frînturi de înțelesuri din cărțile răsfoite. Va discuta despre ele chiar astăzi cu Magdalena, deși ea nu-l ascultă totdeauna cu egală și cuvenită încordare. Îi pare rău că pînă acum încă nu s-a învrednicit să caute, printre bolile bănuite, suferința Iuditei, să-i lămurească cel puțin datele aparente, pînă la punctul unde lucrurile obișnuit se complică. Nu din convingerea că tocmai el ar putea să găsească un leac pentru chinu-

rile devotatei femei, ci pentru că rar are ocazia să facă o confruntare între mărturisirile pacientului şi arătările cărţii. Odată şi odată, nu chiar cît de curînd, cînd va isprăvi ceea ce a început, va căuta *boala întoarcerii vîrstei*, cum a numit-o Octavian. Îi pare atît de bine că nenea Tavi s-a făcut sănătos. Boala lui neaşteptată, la care a asistat din fericire, îi dă prilejul să vorbească cu mama lui despre lucruri grave, puţin obişnuite şi cu atît mai interesante cu cît în joc a fost însăşi viaţa bunului lor prieten. Dacă Magdalena va fi încă acasă, chiar acum îi va spune totul, fără nici o rezervă, totul, tot ce s-a petrecut atît de neaşteptat. Cît de mulţumită se va arăta ea cînd va afla că el a alergat noaptea, pe neştiute, la doctorul care, iată, a fost şi el o dată bolnav.

Mergînd grabnic spre casă, se simte înălţat de mîndrie şi îşi făureşte în minte tabloul care va fi acasă. Cu toate că îşi închipuie toate culorile prin care va trece chipul mamei, cu toate că şi-o închipuie sorbindu-i vorbele şi îmboldindu-l să ajungă mai repede la punctele principale ale istorisirii, el va povesti totul în amănunt, tacticos, ca să facă o expunere cît mai completă a situaţiei. Va pomeni — tocmai în apropierea casei îşi aminteşte — şi de doamna fardată, nesuferită, care a găsit să spună că tocmai el strica aerul din odaia bolnavului...

VIII

Cu toate că i se părea că n-are de ce să fie neliniștită, Irina Stanian n-a putut să închidă ochii pînă la întoarcerea soțului. Cînd auzise prin telefon despre boala surprinzătoare a lui Peleș, avusese o mare și tainică tresărire. Fără să se gîndească la nimic, alergase să-l vadă. Dar, la căpătîiul bolnavului, suferise o serie de contrarieri, care au sfîrșit într-o senzație de dezgust față de omul în toată firea care zăcea în pat, neputincios, în fața atîtor oameni îngrijorați. La început nu și-a dat bine seama de ceea ce se petrecea în sufletul ei. A trebuit să se întoarcă acasă, să se dezbrace, să se așeze în pat, ca să poată începe să se mai limpezească și... să se liniștească. Cu trecerea ceasurilor de meditație, în întîmplarea haotică începu să se precizeze o pîrghie. Femeia însă se temea să o dezvăluie cu totul, ca să nu fie nevoită să spună ea însăși despre sine o vorbă îngrozitor de gravă și de umilitoare.

Cînd inginerul a răsucit cheia în broasca ușii, trează, cu ochii măriți șî figura galbenă de neodihnă, a strîns repede pleoapele. Dar cînd ușa s-a deschis, fără voie a deschis și ea ochii ațintindu-i asupra bărbatului.

— Ei, ce-a mai fost ? întrebă, cu ton făurit cît mai nepăsător.

— Absolut nimic. E mai bine. A fost doar o criză... ciudată, e-adevărat.

— Cine-a spus că... o criză ciudată ? Aţi mai chemat alt doctor ?

— Nu, am telefonat chiar lui Nestor să nu se mai ocupe.

— Bine, dar Nestor nu găsea nimic ciudat, cum spui tu. N-a spus că este vorba de surmenaj ? Ce-ar putea să fie ciudat într-o criză de surmenaj ? Dacă n-o fi, poate, chiar mai puţin : o simplă influenţă cu febră. Eu nu cred să fi fost surmenaj. Cum surmenaj, cînd, în ultima vreme el mai mult se distra ? Îşi neglija şi spitalul şi clientela particulară. Nu mai lucrase nici la comunicare. Cine ştie ce-o fi ? Să nu fie... amorezat ! Ha, ha, ha...

Cînd a pronunţat ultimele cuvinte atît de glumeţe şi urmate de un hohot de rîs, Irina a simţit că se îneacă. Nădăjduise că, înainte să ajungă pînă la ele, va căpăta un răspuns. Dar a trebuit să le spună, cu vocea seacă, cu sunetele rămase pe jumătate în gît.

— Nici pomeneală ! Nici vorbă de o prostie ca asta ! izbucni, cu o mare convingere, inginerul. Să te intereseze şi tu, dacă plec.

— Vlădoianu a plecat la Galaţi ? întrebă soţia plictisită, nemulţumită de răspunsurile stupide ale bărbatului, şi trecîndu-i prin gînd că s-ar putea interesa şi aiurea. Şi, apropo... dar... băiatul ? Dar băiatul acela ?...

— Sigur că a plecat.

La ora zece, plină de siguranţă şi stăpînire de sine, Irina se duse la telefon şi întocmi numărul. Dar aşteptă zadarnic răspunsul. Pentru că chiar Stanian o sfătuise să se intereseze de sănătatea doctorului, va întreba fără nici o sfială pe oricine va veni să vorbească. Cu toate că, înainte de a se duce la aparat, presimţise că bolnavul nu mai are nimic, că s-a sculat din pat frumuşel şi că şi-a reluat de îndată treburile obişnuite. A doua oară n-a mai încercat să vorbească. Rămăsese ca Stanian să se intereseze după-amiază. Dar inginerul, care

plănuise să se repeadă cu mașina pînă la doctor, a fost hărțuit și furat de o serie de treburi mărunte, care nu i-au mai lăsat vreme. Seara a telefonat de acasă, însă tot de pomană. A doua zi, dis-de-dimineață, a trebuit să plece cu mașina la Cîmpina, de unde urma să se înapoieze chiar seara, dacă de acolo nu va fi chemat la Brașov. La ora dejunului, Irina a fost anunțată că el și-a urmat drumul și că va lipsi cel puțin două zile. La auzul știrii, femeia s-a întristat. De ani de zile era obișnuită să rămînă singură pentru cîte o vreme. Acuma însă, ideea singurătății a speriat-o. Va fi o bucată de timp absolut goală, absolut goală. Ar trebui poate să se intereseze de sănătatea doctorului. Dar e hotărîtă să nu mai facă nici un fel de încercare. Este hotărîtă să vrea.

Așa cum presimțise, lipsa lui Stanian s-a dovedit apăsătoare, chiar din primele ceasuri. Femeia a încercat toate mijloacele ca să omoare timpul : a revizuit toată casa, a lucrat. A trecut în revistă toate cărțile din bibliotecă și a tras una din ele ceva mai ieșită din rînduri, pe care știa că o mai citise. Cartea, care altădată îi păruse frumoasă, acum o găsi plată și îngrozitor de lungă pentru moftul ce cuprindea. Filele erau atît de presate, încît parcă și ele voiau să oprească lectura. Privirile urmăriră rîndurile îmbîcsite cu litere foarte mici. Se întreba cum de a avut răbdare odinioară să citească în întregime sute de asemenea cărți, toate sau aproape toate, fără interes, fără întrebări și răspunsuri omenești, arzătoare. Clasicii fuseseră pînă a nu se mărita, autorii ei preferați. După căsătorie i-a orînduit cu mare atenție în bibliotecă, între altele și pentru că nu erau pe placul lui Stanian. Bărbatului, foarte mult ocupat, îi trebuia o lectură cît mai puțin obositoare. Irina, devenită cu multă bucurie lectriță, i-a citit în fiecare seară cîte o jumătate de oră, cîte o oră. Gyp, Willy, Dekobra, Georges Ohnet și mulți alți autori din biblioteci cartonate și ilustrate, au fost consumați. Deși ea nu se prăpădea de fel după ei, citea totuși cu o mare plăcere și regreta de cîte ori Stanian îi lua, somnoros, cartea din mînă, spunînd că a obosit. În partea stîngă a bibliotecii așezase intenționat căr-

ţile negre, denumite astfel în glumă. La ele nu umbla decît cînd îi cerea soţul sau cînd împrumuta cunoscuţilor.

În seara asta, după ce s-a convins că nu poate urmări un text mai serios, s-a gîndit să se adreseze şi ea raftu-rilor uşoare. Cărţile lucitoare şi-au prezentat cuprinsul prin simplele nume ale autorilor, de pe cotoare. „Toate cărţile astea se iau la întrecere să ocolească adevărata viaţă", îşi spuse, păşind încetişor pe covor şi înălţîndu-se în vîrful picioarelor ca să vadă în rafturile mai înalte. Privind vrafurile înţesate, recunoscu totuşi, gîndind mai serios, că oamenilor de astăzi, obosiţi şi cu atîtea pe cap, fetelor şi băieţilor tineri, nu le poate strica o literatură ca asta, nevinovată. Ochiul ei e însă prea tăios, prea pă-trunzător, gîndul ei prea ascuţit pentru lucruri fără în-ţeles mai adînc. Numai cînd citeşte soţului ei, ascultîn-du-şi glasul sigur, impetuos, cu sonorităţi de argint, simte o desfătare care-i luminează faţa şi îi pune în ochi o strălucire de bucurie copilărească. Citeşte încîntător şi, de multe ori, Stanian, rătăcind anecdota, se mulţumeşte să-i asculte doar glasul, cu ritm muzical şi sonor, îm-bătat de propriile cadenţe. A avut însă totdeauna pu-terea de a se face că nu urmăreşte altceva decît întîmplă-rile operei. Exaltîndu-se, ca un copil ce ştie perfect poe-zia, nu se gîndeşte la propria figură rătăcită şi stră-luminată de debitarea unor peripeţii pentru ea ca-raghioase. Citind cu atîta pasiune verbală, trăieşte în afară de propriile ei sentimente, exclusiv pentru rătă-cirea gîndului soţului ei, purtat pe aripa de hîrtie a lec-turii. Cu adevărat însă, lectura nu e pentru spiritul ei faptul de căpetenie, precum nici unul din actele ei zil-nice nu-i cere interesul adînc, pasiunea. Nici legăturile sociale, nici întîlnirile de cucoane la jocuri de cărţi, unde ea duce o scînteiere şi simpatie de care e sigură, nici cinematograful, nici teatrul şi nici un fel de spectacol nu îi mişcă într-adevăr sufletul. În fiecare din ele pre-zenţa ei e aproape numai materială. Întîmplările mai puţin obişnuite nu o ating, operele frumoase nu o uimesc, deşi le pricepe toate resorturile, îmbogăţindu-le şi mai mult cu închipuirea. Gîndul i se desfată cînd e provocat să dezlege, să povestească în înfloriturі şi să creeze noi

game pentru aceleaşi teme. Dar sufletul şi-l simte, în orice împrejurare, departe, dincolo de lacrimile care, la cîte un mare spectacol, îi dezvăluiesc verdele ochilor, dincolo de zîmbetele — ce par a fi fericirea — care înfloresc, ca în timpul lecturii, în ochi şi pe întreaga figură. Inginerul Stanian, căruia ea îi dă toate nepreţuitele expresii ale prieteniei, nu poate bănui că ea ar avea de dat mult mai mult. De cîte ori, în braţele lui care i se par uriaşe, de cîte ori, chiar în braţele lui, stînd cu pleoapele închise şi cu gîndul foarte departe — în zone unde nu fusese totuşi mai fericită decît acum —îşi permisese să se întrebe dacă bunul, generosul şi vrednicul ei soţ şi prieten, simte că în pieptul ei se mai află o inimă, neştiută — chiar pentru ea ferecată — şi care, foarte probabil, va muri ferecată ! E sentimentul de totdeauna al neparticipării ei integrale la nici o întîmplare a vieţii. Dar Stanian îşi păstrează netulburată liniştea, liniştea şi încrederea, aşa cum au fost la început. Pentru că n-a avut nici vreme, —, timpul material, cum se spune, atît de ridicol, de altfel — şi pentru că nimic nu l-a provocat niciodată să încerce să dea la o parte stratul primei realităţi aparente, ca să se uite şi dincolo. Irina îi este soţie, amantă şi prietenă exclusiv din voinţă, iar micile libertăţi — totodată asemenea jocurilor — nu sînt decît expresia tot în mod absolut exclusivă a firii ei proaspete, a inteligenţei ei fără simţuri în neîncetată mişcare şi născocire. Stanian a primit totdeauna cu voioşie pe foştii prieteni ai Irinei, iar în lipsa lui, ei au fost primiţi doar de ea. Un spirit scînteietor, ca un joc minunat, risipit de femeie, oferă tuturor nu un mic dar tangibil, ci ceva mult mai mare şi mai frumos, dar totdeauna îndepărtat. S-a întrebat ea vreodată dacă jocul ei între oameni nu e aducător de durere ? Nu aprinde o anumită însetare ? Nu creează o deznădejde ? Dacă e fără nici o răspundere ?

Cînd a cunoscut pe Octavian Peleş, ăsta era felul ei de purtare. Curiozitatea ei fără pace, dorinţa de a-l învălui cu strălucirile spiritului, fantezia ei, ca pe un arbore sub poleielile vîscului, o făcuse să-şi încerce şi data asta jocurile artistice şi complet gratuite. E, în de-

finitiv, simplu sport, în care numai un partener prost-crescut — neputînd să-şi dea seama că strică jocul ar putea întrebuinţa inima lui reală. „Poate îmi place să cochetez, pentru că nu îmi iubesc cu adevărat bărbatul“, gîndise într-o bună zi. Dar cugetarea a fost fără reacţie : încă o mică jucărie a judecăţii. „Fapt este că în nici un caz nu trăiesc integral“, şi-a mai spus într-o seară, cînd toată lumea i-a apărut deodată inutilă şi stearpă. „Eu trebuie să mai am încă o inimă, pe care o presimt, dar care nu s-a deşteptat încă : o inimă care ar funcţiona cu sînge“.

Era căutată, dorită, pentru că accepta formele şi pentru că nu era îngîmfată de evidentele forţe ale duhului. Lîngă ea, inginerul, om cumsecade şi de societate, înconjurat de egală simpatie şi stimă pentru cunoscutele daruri burgheze, se comportă ca un soţ foarte atent şi cît se poate de mulţumit şi de sigur. Dar sub toate atenţiile şi supleţele lui, din ce anume neputîndu-se spune, se bănuieşte prezenţa catifelată a unei sigure autorităţi bărbăteşti. După orele de distracţie între oameni, aproape totdeauna arătîndu-se mulţumită, Irina îi înconjoară gîtul cu amîndouă braţele. Pentru gestul mai mult copilăresc decît femeiesc, Stanian o mîngîie de două ori şi îi sărută fruntea sau părul cu adîncimi albastre. Numai după această obişnuită delicată formalitate, femeia reintră, în sfîrşit, în camera ei de odihnă, cu scrinul la peretele opus geamurilor ce dau spre stradă, cu măsuţa poleită de lîngă dormitorul lui Stanian, cu divanul acoperit de scoarţe oltenești, descoperite şi cumpărate de ea, se regăseşte în tiparele ei, complet netulburată, tocmai ca la plecare. Se dezbracă fără nici o atenţie pentru toate podoabele în care a strălucit, şi, după ultimul act al distrugerii : strîngerea cu putere a părului, pentru noapte, zîmbetul de pe faţă începe şi el să se stingă coborînd tot mai jos, către buze, care se refac netede, drepte şi înghеţate. Încăpută iarăşi în ietăcelul pătrat, ca o păpuşă în cutia ei pe măsură, cu plapumă lucitoare, cu cearşaf în dantele şi cu pernele bombate scrobite, femeia răsuflă fericită de a se regăsi. Pe obrazul curat, din puţinele farduri îm-

părțite cu meșteșug prin anumite puncte, nu rămîne o urmă : pielea este de cretă, și, între genele redevenite atît de negre, ochii și-au refăcut verdele natural, rece poate, dar permanent tare și străbătător ca un strigăt. Ieșită din straiele prea încărcate, păpușa a rămas palidă, albă, goală și simplă. Este cuminte și nu regretă, precum nu dorește nimic din lucrurile care încîntă pe toată lumea și dintre care unele pot aduce primejdii. Pot să aducă ? Și, printre ele, care ? Se va întîmpla o dată ? Pentru inima ei cunoscută nu trebuie să se teamă, pentru că toate poveștile despre oameni sînt curgătoare și line, aproape, dacă nu totdeauna, revoltător de line, și toate orizonturile vieții sînt fără nori, o, cît de întristate ! În zadar se căznește să stîrnească mici furtuni mincinoase ! Totul se întoarce la platitudine, acalmie, dezastru. S-ar putea ca cealaltă inimă să fie și un nou univers. Tot ce se poate. Dacă ar exista...

Din nenorocire, deocamdată, nici ea nu interesează. Nici pe ea nu ar vrea s-o cunoască. Îi e indiferentă. Frigiditate, îndrăznea, uneori, să gîndească cu aceeași răceală.

A doua zi după plecarea lui Stanian, nu a ieșit din casă și a poruncit servitoarei să nu introducă pe nimeni. Nu știa cum să-și petreacă vremea și o neliniștea senzația așteptării unei întîmplări mari.

Cînd, din mila lui Dumnezeu, s-a lăsat întunericul, după ce o zi întreagă nu și-a găsit un loc nicăieri, a intrat definitiv în iatac, aici, între toate lucrurile alese, cumpărate, lucrate și așezate numai de mîna ei, fără cel mai neînsemnat amestec al soțului. E prietenă din mare simpatie și prețuire cu toate aceste mici mobile care-i păzesc și împresoară viața. Și nicăieri ca aici nu-și simte mai ocrotită libertatea de a nu exista. La ora asta casa s-a liniștit, și, mai cu seamă pînă la dormitorul înadins făurit mai departe, nu pot ajunge zgomotele tulburătoare. Singură în atîta tăcere, singurele zvonuri netăinuite sînt ale gîndului. S-a jucat toată viața, începînd din copilărie, cu lucrurile cele mai serioase, cele mai grave. A ascultat, a primit, a înțeles și a rezolvat totul, cu o ușurință și siguranță impersonală. Acum, neputînd adormi, o mulțime de fapte și întîmplări i se

întorc în minte. A fost un copil voluntar și a rămas neschimbată. De cînd își poate aminti, știe că a fost prețuită mereu pentru frumusețea trăsăturilor sigure ale feței — astăzi aceleași — și pentru agerimea inteligenței, proaspătă și acum. Dar, de atîta vreme, numai ea își dă seama că bunătatea și mlădierea ei — și acestea, sau mai cu seamă acestea, mult prețuite — nu a fost decît din dorința de a nu fi supărată, de a rămîne liberă cu prețul oricărei acomodări, și pentru ca să placă. A voit totdeauna, de cînd își aduce aminte, să se simtă plăcută, prețuită și admirată, să audă spunîndu-se că e deșteaptă și că are inima bună.

Și, din dorința asta — acum, mai ales își dă seama — a trebuit să mintă, să se prefacă în permanență. Era încă fetiță cînd și-a putut spune, cu toată convingerea, că, în realitate, n-are inimă bună, și tot pe vremea aceea s-a mărturisit și părinților, care, însă, nu s-au clintit. Prin școală a trecut foarte bine, dar și-a făcut și capriciul să spună, la sfîrșitul examenelor strălucite, că, totuși, e superficială. S-a crezut, ca îndeobște, că e vorba tot de un mic joc al spiritului, de o nevinovată înscenare, care poate fi lăudăroșenie mascată. A alinat și supravegheat creșterea celor doi frați mai mici, pierzînd, cu voie bună, nenumărate din orele de distracție sau de joacă. Dar știa că nici asta n-a făcut-o *din inimă*. Și-a iubit, oare, cel puțin părinții, pe care e tot atît de adevărat că nu i-a supărat niciodată ? Și anume cît i-a iubit ? Și, mai cu seamă, cu adevărată iubire ? Oare în acest chip se iubește ? Asta e dragostea filială, așezată printre marile sentimente ? Prezența ei în casă n-a fost niciodată o greutate : a ascultat, a învățat și a făcut totdeauna ceva mai mult decît i s-a cerut. Ce ar fi trebuit să îndeplinească, spre a fi mai cuminte ? A fost privită ca un copil minunat și docil, fără să se bănuiască voința, curioasa voință ce punea în supunere și pe aceea ce intra în dragostea filială. Părinți, frați, prieteni, profesori, o pricepeau la fel. Și ce altă dovadă mai serioasă de ascultare i s-ar fi putut cere decît faptul că s-a și măritat după gustul părinților ? Nici ca să primească tovărășia lui Stanian, să hotărască pasul suprem al vieții,

n-a făcut vreo sforțare. Avea oare, pe atunci inimă, o adevărată inimă omenească ? Avusese cîțiva prieteni, din facultate. Fiecare dintre ei a crezut-o frivolă, gata de prăbușire, dar s-au înșelat, cu surprindere. Cînd i s-a propus mariajul, s-a găsit integral liberă și, cu însuflețire, gata și de suprema cedare.

— În orice caz, oricare ar fi părerea noastră asupra acestui om, îi spusese cu aerul cel mai serios și mai părintesc tatăl, tu ești liberă să gîndești... și să hotărăști.

— Dar pentru ce atîta gîndire ? a răspuns, plină, ca totdeauna, de voie bună. Cred că voi v-ați gîndit de ajuns. Mi se pare simpatic.

Mai mult ca oricînd, pentru că împrejurarea era într-adevăr însemnată, a simțit, chiar în timp ce-și debita vorbele de primire, că spune una și simte altceva. Dar avea prilejul — unicul prilej — de a juca și în clipa solemnă. Tot ce va mai urma nu va putea întrece acest mare moment și orice nouă întîmplare a vieții, sub altă formă înlănțuită, va birui-o forța ei de acomodare. S-a măritat cu acest om pe care, pe nesimțite, l-a modelat după ea. Pînă la data asta n-a fost nici o mare întîmplare între ei : nici un eveniment tragic, nici un eveniment fericit. Acum are vechime în căsătorie, are societate, preocupări casnice, și nici un fel de piedică în cursul vieții obișnuite. Mai are sentimentul absolutei independențe. În dragostea pentru Stanian nu e o frămîntare, o întrebare, o gelozie. Dacă s-ar întîmpla ceva grav, poate s-ar despărți, *poate s-ar despărți chiar de viață*. Nu știe cum i-ar părea situația, dar, probabil, viața și-ar urma trecerea, orice s-ar întîmpla. Destul de des Stanian ascultă vorbele ei de iubire, pline de gingășie și grație, vorbe despre care ea e convinsă — altfel nu le-ar rosti — că nu pot cauza nici un rău. Dacă soțul i-ar cere, n-ar refuza să-l țină toată viața în declarații de dragoste, împărtășindu-se din bucuria ce i-ar produce. Omul are tot dreptul să se bucure de plăcerile căsniciei. Și ea nu șovăie să i le dea, totdeauna. Prietenii și neamurile n-au nici o îndoială de fericirea lor casnică, înconjurată de admirație și invidie.

În nici o casă această fericire nu are aparențe mai expresive și mai surîzătoare.

„E liniște și bine în cameră, gîndește, fericită și rătăcită, ca un motan amorțit care toarce. În clipele astea viața pare sfîrșită, pregătită de moarte. De cîte ori n-am simțit că se stinge! Și n-aș fi avut un regret. Firul se subțiază, se subțiază... E chiar o picătură de voluptate. Trebuie să fiu foarte palidă."

Două zile Irina n-a mai văzut pe nimeni. La început i s-a părut că are nevoie de singurătate, ca să rămînă cu propriile ei gînduri. Nădăjduia că va putea să tăinuiască cu sine însăși, dar gîndurile au trîndăvit. Au fost două zile de așteptare zadarnică a unui grai din adînc. Două zile în care gîndul ei a tăcut, tocmai cînd ar fi trebuit să vorbească, pentru o limpezire, pentru o descătușare. Cînd se lungea pe pat, poziția orizontală înlesnea închegarea apelor unui tablou, pe care voința ei, în orele celelalte, îl zgîlțîia, ca să-i tulbure liniile. Doctorul ăsta nu merită un tratament special, o atenție mai mare decît aceea pusă de ea în orice copilărească cochetărie. E drept că dintre toți curtezanii, el e cel mai înflăcărat. Dar tocmai înflăcărarea asta cere pedeapsa. El nu a înțeles, ca ceilalți, că totul e numai joc și că acest joc însuși e cea mai mare favoare pentru un muritor. În acest joc intră numai iluzia ființei Irina Stanian. De aici pînă la femeia adevărată sînt milioane de trepte. Numai Octavian se încumetă, aruncîndu-se, ca un orb, înainte.

În ziua și exact la ora cînd ar fi trebuit să sosească, inginerul telefonă de la Sighișoara. Înainte de două zile nu se poate întoarce.

I-a ascultat vorbele, puțin aiurită. Nu putea spune dacă ar fi dorit ca Stanian să fi revenit mai curînd, dar chiar în minutele convorbirii, simți că lipsa lui va prelungi prea mult o singurătate înghețată și va mări un gol care o înconjoară și un apăsător sentiment al pustiului. Ea n-a pus nici o întrebare și n-a avut nici o izbucnire. Toate vorbele soțului i s-au întregistrat în gînd, pe o porțiune neutră, ca pe o placă rece.

— Da, bine, da, bine, am înțeles. Vasăzică, poimîine. Bine. La revedere.

Dar cînd a lăsat receptorul i s-a părut că golul din preajma ei chiar se vede. Crezuse totdeauna numai în golul inimii ei, dar nu simțise existența unui gol din afară. În odăița pătrată, așezată cu atîta orînduială, e o uscăciune de moarte. Și chiar în afară de camera asta, de zidurile casei, de Capitală — de aici pînă la Sighișoara — toată viața e searbădă. Nimic din viața asta nu merită să trăiești. Ar putea ieși să se plimbe prin aerul proaspăt al străzilor, dacă n-ar ști că pe ea nimic nu o influențează, dacă n-ar ști de mult că ea e mai tare ca viața, pentru că n-o iubește, după cum s-ar cădea. „Sentimentul ăsta de moarte e o fatalitate, își spune. El naște în mod natural, la sfîrșitul spectacolelor, iar viața mea nu a fost decît teatru, în care eroina a jucat zeci de roluri numai dintr-o extraordinară înclinare, dintr-o maladivă înclinare. Ce aș putea să cer de la viață, cînd nu i-am dat nimic ?“

Patru zile și patru nopți, ca patru blocuri pătrate, egale, s-au succedat, deosebite numai după culoarea de la fereastră. În dimineața a cincea, Stanian trebuia să coboare din mașină, în fața porții. Ca totdeauna — ce limpezi sînt aceste tablouri ce se repetă — șoferul va trînti ușa, cu zgomot, apoi își va urma stăpînul, urcînd scările, cu brațele încărcate de haine, pleduri și geamantane. Înapoierea tovarășului plin de viață și de prietenie, va face să izbucnească, probabil, iarăși, apa miraculoasă a vieții. Femeia își leagă toate nădejdile de această sosire, prin care, odată cu obiceiurile înrădăcinate, se va întoarce și sănătatea.

De la doctorul Octavian Peleș n-a primit nici o veste. Ce fericire ! Ce nebunie din partea lui ! Ce ciudățenie ! Ce îndrăzneală stupidă ? Ceeee...

„Foarte bine“, își spune, strîngîndu-și dinții străbătuți de un fior înghețat. „Foarte bine“ ! șoptește, cu gura strînsă de răutate, întrezărind în obscuritate un om prins de spasmurile morții, răsucit diabolic. „Foarte

bine! E foarte bine!“ O singură faptă ar săvîrşi acum, dacă ar putea căsca gura ghintuită de dinţii încleştaţi: ar izbucni într-un rîs să dărîme pereţii, să sfărîme pămîntul. Dar rîsul ăsta ar trebui auzit! Şi neputînd năvăli în afară, i se sparge în piept şi, cu ţăndări, îi umple auzul. E o revoltă şi o stare de umilinţă insuportabilă! Nu mai poate opri valul care se urcă din inimă. N-a mai plîns niciodată. Şi, iată, plînge, fără să fi învăţat lacrimile, uluită de ele. Pe obrazul cu culori minunate, curg, în rîuri năvalnice, lacrimile păpuşii. Inima zbuciumată îi zguduie trupul şi capul, vrînd parcă să sfîşie şi să spulbere valurile sărate, cotropitoare, înveninate.

Dar, după ele, vine înseninarea. Atîta lucru, chiar în această clipă, tot mai poate pricepe.

IX

După ce Miron a trecut din dormitor în birou, Octavian, tresărind ca de o importantă aducere aminte, a îndoit braţul şi s-a uitat la ceasornicul rămas toată noaptea la mînă. Vederea orei matinale a fost asemenea unei comenzi care i-a scuturat fulgerător toropeala. A sărit din pat, cu mişcare uşoară, şi s-a îmbrăcat repede. În afară de puţină lîncezeală a membrelor şi de o mai accentuată oboseală a gîndului, nu simţea nici un rău. Atmosfera rece a camerei îl ajuta să se dezmeticească. Uitase, printr-o ciudăţenie a memoriei, tot ce-i frămîntase pînă acum sufletul — şi chiar noaptea de groază ce abia se scursese. În timp ce se îmbrăca, controla mereu ceasul şi îşi fixa treburile ce avea de înfăptuit. Socoti cu deplină exactitate numărul zilelor în care lipsise de la spital, de la Institut, şi a celor în care n-a mai primit clienţi. Dacă absenţa ar fi fost încă o dată mai mare, lucrurile s-ar fi complicat în mod grav. Din fericire, acum totul poate fi reluat, după mici motivări şi puţină încordare. Are impresia că timpul scurs în apriga zguduire a fost timp de repaos, de împrospătare a forţelor. Ce fericire să reintri în viaţa ta bine organizată conform înclinării şi pregătirii tale ! Munca prinsă în ritmuri obişnuite şi ajunsă natură, nu e decît odihnă care creează. Îşi va relua de îndată toate treburile şi, ca să-şi dea o pedeapsă, va pune în fiecare din ele o concentrare şi sîrguinţă sporită. Atîtea ocupaţii temeinice

părăsite dintr-o slăbiciune condamnabilă — trecătoare, din fericire — atîtea ocupații atrăgătoare !

Doctorul e la vîrsta tuturor forțelor și munca lui nu e mai puțin prețuită în cercurile profesionale decît printre clienți. Curiozitatea științifică este încă neînfrînată. Clientul de acasă, ca și bolnavul de la spital, este de multe ori urmărit mai departe, prin scrisoare cu timbre pentru răspuns. Pentru orice tulburare locală, pacientului i se face un consult general, după care, în timp ce compune rețeta sau completează fișa, doctorul, amintindu-și ceva, se ridică de pe scaun și mai ciocănește într-un punct, mai împunge o dată în dreptul stomacului sau ficatului, sau ascultă, sus și jos, la plămîni. În sala de așteptare publicul moțăie sau se plictisește, dar nu se supără nimeni, știind că toți vor trece prin cele treizeci de minute de consultație.

De astăzi înainte toate aceste obiceiuri vor fi cu avînt reluate. Chiar astăzi se va duce la spital, iar de acolo, la douăsprezece, cu mașina, la Institut. Se gîndește puțin și își aduce aminte pînă unde a dus o lucrare statistică începută. Pe pupitrul de stejar a lăsat graficele liniare și pe cele rotunde, în care cifrele reprezentînd maladii sînt figurate prin linii, unghiuri, puncte sau cruci, etuve, siringi. Toate au fost lucrate cu dragoste. Nici o cifră n-a scăpat neverificată înainte de a trece în pozăi, și toate semnele astea uscate pentru el sînt proaspete și evocatoare.

La ora nouă și jumătate pleacă. În grabă nu mai cheamă nici pe Iudita și uită și pe Miron. Iese repede, mergînd cu capul în jos — deseori merge astfel — gîndind la o mulțime de lucruri. De acum înainte drumul vieții va străbate, clipă cu clipă, numai prin muncă. „Nu trebuie să uit că am privit medicina drept o nobilă meserie și că pînă astăzi sînt departe de roadele cele mari".

La spital, în fața cabinetelor de consultație, pe băncile lungi de zăbrele sau forfotind de colo pînă colo, așteaptă o mulțime de oameni, aproape toți de la țară, femei în broboade, cu prunci galbeni în brațe ; mahalagioaice cu pălării ferindu-se de mulțime ; bărbați cu

fețe stoarse și ochii arși de febră, elevi de liceu, țigănci în picioarele goale, vardiști. Cei de pe bănci își povestesc păsurile, ronțăind covrigii cumpărați de la poarta spitalului ; cei mai spălați se plimbă, cu grijă să nu se atingă de straiele zdrențuite, care duhnesc a boală și năduşeală. În picioare, chiar cu mîna pe clanță, mai înalt decît toți dimprejur, așteaptă să intre actorul Silviu Dobrescu, vechi client al tuturor serviciilor din spital. Medicul primar trece repede prin mulțimea ce se dă la o parte, și intră, întrebînd dacă în lipsa lui s-a petrecut ceva însemnat. Medicul secundar Antonescu și doctorandul Arnăuțeanu îi dau locul dinaintea mesei de sticlă ocupată cu casetele fișelor, la care au stat ei pînă acum. Ca și cum n-ar fi lipsit nici o singură zi, așezat în scaunul de pînză, cu spătar de metal, doctorul Peleș examinează oamenii introduși cîte unul. Pentru cei mai mulți dintre ei, tot el a fixat, de la prima consultație, tratamentul. Aceștia defilează mai repede, întrucît medicul nu are în general de văzut decît efectele posibile ale tratamentului, sau de încheiat fișa. Doctorul Antonescu, cu glas foarte încet, și cu două gesturi neschimbate ale brațului, prezintă oamenii și le face semn cînd urmează să se îmbrace sau să treacă alături, în camera de injecții și pansamente. Bolnavii cu fișă proaspătă sînt consultați mai mult. După ce cu degetele, cu palmele, cu ochiul puțin încruntat, cu urechea plimbată peste totul bustul, sînt examinați în tăcere, doctorul pune cîteva întrebări al căror răspuns parcă nu îl ascultă Nimic în modul de a consulta nu trădează oboseală sau rătăcire. Cînd șirul oamenilor cu fișa în mînă s-a încheiat, în costumul alb cu caschetă, urmat de cei doi colegi tineri, Octavian străbate sala cea mare pînă la capăt și urcă treptele spre salon. Nu a văzut încă, pentru că nici n-a căutat, pe medicul director. În salon Antonescu îl duce mai întîi la noile paturi — cum se indică pacienții cei noi. Bolnavii care pot, se ridică puțin, alții rămîn întinși și numai ochii lor urmăresc, întorcîndu-se, totul. Octavian Peleș ascultă cele două, trei vorbe de prezentare ale lui Antonescu, în timp ce privește bolnavul. Mai aruncă o uitătură și la măsuța cu

sticle de doctorii. Ştie, în sfîrşit, cam despre ce e vorba. Poate să vadă singur. Pune mîna pe fruntea bolnavului, îi pipăie gîtul, trage pătura pînă la mijloc şi se uită îndelung la piept şi la pîntec. Pe urmă se apleacă, ciocăneşte, ascultă. Atmosfera în salon este caldă, dar bolnavul, dezvelit, ţine să schiţeze un tremur ; spectacol ce nu variază. Ca totdeauna, examinarea de dimineaţă e obositoare pentru toţi pacienţii, dar cu deosebire pentru paturile mai noi. Toate observaţiile şi măsurile luate de Antonescu au fost şi sînt bune. După noile cazuri, urmează cele bine ştiute, ale bolnavilor mai vechi, atît de deprinşi cu consultaţia, cu medicamentele, cu personalul medical şi de asistenţă, cu alimentele, cu boala. Printre ei, doctorul Peleş, trece prietenos, ca printre nişte buni cunoscuţi. Acestor oameni nu le mai poate aduce de la o zi la alta, o veste surprinzătoare. În general, tot ce e grav nu se întîmplă decît în primele ceasuri sau în primele zile de internare ; după asta, boala care se prelungeşte înlocuind deznodămîntul fatal, nu mai seamănă a boală, ci e un fel de stare de echilibru particular cu care omul se obişnuieşte pînă la a o trata cu indiferenţă, şi, nu în puţine cazuri, cu zeflemea. Înainte de a ieşi din spital, unde au intrat plini de spaimă, cei săraci, pe care nici o fericire nu-i aşteaptă dincolo de porţile monumentale, regretă chiar liniştitul răgaz, prieteniile realizate, masa la vreme, curăţenia, ordinea generală şi situaţia blîndă de ocrotiţi. Doctorul Peleş cunoaşte acest spirit, care formează veşnica faţă a sălii de suferinţă obştească. N-a uitat nici un caz şi dacă priveşte o singură clipă, îşi aminteşte evoluţia bolii şi încercările leacurilor. Nu s-a întîmplat, în adevăr, nimic grav. Ca şi în societatea validă, — îşi spune — în spital e, în genere, mediocritate — cu privire la cazurile ciudate.

Părăseşte salonul, trece în cancelarie şi stă de vorbă cîteva minute cu directorul, care nu găseşte de cuviinţă să stăruie asupra absenţei. Poate ar stărui, dacă stăruinţa şi-ar putea face drum printre relatările serioase ale colegului. Directorul mai înţelege că orice i s-ar răspunde, n-ar mai avea importanţă, întrucît treaba a revenit la

normal. Ieşind de la el, Peleş nu bagă de seamă că n-a fost întrebat, şi a uitat că nu şi-a explicat lipsa.

E aproape de douăsprezece, şi nu trebuie pierdut Institutul. Pînă la Institut e un drum. Tramvaiul ocoleşte prea mult, şi totul trebuie grabnic înfăptuit. Urcă într-o maşină şi se aşază cu multă grijă, pentru că astăzi orice lucru trebuie făcut cu ordine exemplară. Şi, în timp ce maşina alunecă, el vede amfiteatrul, pe director şi pe şefii de secţie controlînd lucrările colegilor veniţi pentru o lună din toată ţara. Cu mulţi dintre ei a fost coleg de facultate şi iată că, după zece ani de pribegiri, se regăsesc în aceste bănci de şcolari şi, nu fără oarecare sfială, în faţa profesorului. Doctorul Peleş îşi păstrează locul de la început, deşi lumina prea mare din acest punct e supărătoare. Cărţile şi hîrtiile cu însemnări şi crochiuri, cu şiruri de socoteli şi simboluri, îl aşteaptă. Cheia e la locul obişnuit, în buzunarul vestei. Gîndul încearcă să mai evadeze din chingi, dar Octavian îl ţine încordat către muncă. Construieşte amănuntele risipite, cu limpezime desăvîrşită. La ultima lecţie, observase că nu mai are creioane în culori şi se gîndise să aducă de acasă, dar a uitat de ele. Spitalul astăzi nu l-a interesat, din nenorocire; la Institut, însă, poate fi mai interesant. Ziua de lucru trebuie împărţită cu precizie în secţii, ca pe hîrtie; să nu rămînă un gol! Cine a spus — şi cu cîtă dreptate! — că omul iubeşte numai cînd nu are de lucru?! Dacă nu-ţi organizezi munca, pierzi stăpînirea propriei judecăţi.

Toate aceste amintiri şi gînduri ale doctorului au durat strict cît şi zborul maşinii. Peste o clipă maşina va opri. El va străbate, glonţ, curtea şi va intra în sala de cursuri, trecînd drept la pupitru, unde, cu ceasul pe călimară, cum obişnuieşte să lucreze, nu se va clinti pînă la închidere. „Viaţa mea, deocamdată, este bine înlănţuită“, gîndeşte, cu o bucurie şi siguranţă puternică.

Maşina a ocolit mica piaţă şi a oprit. Octavian coboară, sprinten, cu servieta în mîna stîngă şi păşeşte în curte. Dar, după cîţiva paşi, ridicînd ochii, zăreşte noua clădire, încă netencuită a Institutului. O cunoştea, desigur, dar într-o singură săptămînă zidurile au crescut enorm şi au schimbat toată faţa lucrurilor: vechea clădire dinspre

poartă nu se mai vede. Peleș ocolește prin dreapta. Noua privelişte l-a contrariat. În fața clădirii celei noi, un grup de domni stau de vorbă, cu ochii spre zidurile de cărămidă. În mijlocul grupului e chiar profesorul Dumitropol, directorul studiilor. Ceilalți nu pot fi decît niște tehnicieni. Octavian salută pe profesor și intră în sala de cursuri. Dar lunga sală e goală ; numai într-un colț, în halat, îndoit peste masa lui mică, bibliotecarul. În jurul lui, pe parchet, vrafuri de cărți cartonate, din care doctorul Șeptilici culege cîte una, o ștampilează, îi trece numărul respectiv și o așază în teancul dinapoia biroului ! E o liniște înaltă, ca de biserică, în care un singur credincios s-ar ruga, la altar. Surprins, Octavian rămîne în ușă ; liniștea marii săli, cu pupitrele goale, îi produce o senzație covîrșitoare. De altfel, chiar începînd de la poartă, tot peisajul n-a făcut decît să-l surprindă. Prin întreaga grădină, pașii doctorului au trecut cu un fel de nesiguranță, ca pe un pămînt nevăzut. Fără să întrebe pe bibliotecar — care are locuința în Institut — își dă seama imediat că astăzi nu se țin cursuri. Nu poate bănui din ce cauză. Și, în definitiv, motivul nici nu-l interesează. Poate ar fi bine să se intereseze dacă miercuri — cursurile nu se țin zilnic — se va lucra. Dar nu-i vine să întrerupă pe omul în halat, care nu l-a văzut sau se preface că nu-l zărește — ca să-și apere liniștea. Are putința, deci, să se retragă ușor, ca dintr-o încăpere cu totul goală. Trage binișor ușa.

Ziua de muncă s-a sfărîmat. Mai bine-zis : s-a sfărîmat numai munca, iar restul zilei a rămas neatins.

Dar, ieșind din catedrala pustie, Octavian duce afară ceva din liniștea neclintită a credinciosului adîncit în rugă. Trecînd din nou pe lîngă grupul din fața construcției celei noi, își ridică puțin pălăria. Dar profesorul nu l-a zărit. Cu atît mai bine. Străbate curtea, obișnuit acum cu schimbarea decorului și, ajuns în stradă, se oprește și se uită în toate părțile, după un vehicul. Dar nu așteaptă prea mult și pornește pe jos, gîndind că, în definitiv, ziua tot e pierdută. Nu mai este nimic de făcut decît să se întoarcă acasă, unde un pustiu și mai mare așteaptă. Ajuns acasă, deschide cu precauție ușa apartamentului și

din sala de aşteptare trece drept în birou. Aici, ca peste tot pe unde a cutreierat, nu e nici o durere ; parcă tot ce a fost suferinţă s-a consumat şi a rămas doar sentimentul singurătăţii. Se instalează pe fotoliul larg, în faţa biroului, aici, unde, începînd chiar de astăzi, îşi va concentra toate forţele în muncă. Din cărţile astea — şi acum desfăcute — mai are de luat date pentru comunicare. Deocamdată nu le atinge. Nu vrea să răscolească nimic înainte de a se simţi liniştit şi capabil de muncă. E hotărît să lucreze, dar îşi mai acordă, în ce priveşte comunicarea, încă un răgaz, de o zi sau două. I se pare curios că, în ceasul ăsta, se simte obosit — şi e convins că nici lucrările, mult mai uşoare, de la Institut, nu le-ar putea duce la capăt. Dar gîndeşte că suferinţa s-a încheiat — şi gîndul ăsta e ca o adiere de bucurie. Crede că slăbiciunea a fost învinsă. Marea criză, în orice caz, a trecut, şi, oricîte zguduiri ar mai fi să urmeze, vor fi mai uşor de îndurat şi vor fi trecătoare. „La vîrsta mea, nu se mai moare din dragoste“, îşi spune, glumeţ. Trebuie ocolit jarul. Chiar astăzi va primi clientela ; de aici va veni uşurarea. Are cîteva lucruri în stare de observaţie, destul de însemnate ca să dea vieţii interes şi culoare. Şi iată, la ora patru şi jumătate îşi face apariţia o clientă, încă necunoscută, care, un sfert de ceas mai devreme, l-a întrebat cît este onorariul. Pînă la şase a mai venit o pereche provincială. Din clientela veche însă n-a mai apărut nimeni. Se va interesa prin tefelon de mersul bolii în cîteva cazuri şi va anunţa prin gazete că, după o scurtă lipsă din Capitală, s-a reîntors şi şi-a reluat consultaţiile. Şi Iudita pare mai sănătoasă ; în ochi i se citeşte mulţumirea de a-şi revedea stăpînul la muncă. „Pentru bolile sufleteşti leacul este uitarea, gîndeşte Octavian, — uitarea, adică înmormîntarea. Cîtva timp însă trebuie o sforţare, deoarece mortul e îngropat de viu. Pînă se va obişnui cu pămîntul“. Operaţia asta a mai făcut-o şi au mai făcut-o încă milioane de oameni, bărbaţi şi femei, de-a lungul veacurilor. Ca să te prăbuşeşti, cu toate leacurile ce-ţi oferă voinţa şi judecata, este o laşitate. E o bucurie din cele mai extraordinare să urmăreşti, să asişti, să-ţi dai seama, etapă cu cu etapă, cum te vindeci de dragoste. La capătul suferin-

ţei te simţi deodată uşor şi întinerit, luminat şi purificat, ca după o boală gravă. Ca şi după bolile fizice, urmează o convalescenţă cu muguri şi frunzuliţe verzi, după care inima reîncepe să palpite normal. Tristele şi comicele întîmplări ale firii — cugetă Octavian — şi zîmbeşte.

După orele şase a ieşit în oraş. Pînă la şapte a colindat pe străzi, să respire. La şapte a intrat la un cinematograf de pe bulevardul Brătianu. Se juca *Romeo şi Julieta*, cu Norma Sherer şi Leslie Howard în rolurile eroilor. Actorii erau cam bătrîiori pentru tinereţea eternă pe care trebuiau s-o simbolizeze. Din pricina asta filmul suferea serios. Octavian observă că chiar artistul mult îndrăgit de el, John Barimore, care interpreta pe Mercuţio — deşi trecea cu mult peste capetele protagoniştilor — nu era la înălţime : şarja. Altfel, piesa, bine montată ; muzicile adecvate şi bune izbuteau să dezmorţească pe spectatori.

Ca totdeauna la spectacolele de cinema, spiritul lui Octavian Peleş plutea uşor pe deasupra celor arătate pe scenă : în sfera asta îi fu cu neputinţă să nu se întîlnească cu propriul lui suflet. În rolul lui Howard, pe nesimţite se strecură el, şi multe dintre vorbele minunate adresate Julietei, se desfăceau dintre buzele lui. În anecdotă nu prea se regăsea. Dar, de atîtea ori, actorul spunea lucruri pe care doctorul, dacă nu le grăise, le avea, în tot cazul în inimă. În scena balconului, confruntarea patimii lui cu aceea a eroului lui Shakespeare nu mai fu cu putinţă, şi, în faţa ochilor încordaţi ai lui Octavian, nu mai era Julieta, ci doamna Stanian, care avea îndurarea să asculte. Reintrarea în adevăratul lui rol, s-a făcut de către doctor lesne, ca un fapt necesar. Două ceasuri şi jumătate şi-a retrăit toate fericirile şi chinurile tragediei de care scurtă vreme se crezuse iertat. Niciodată, în realitate, el nu va avea îngăduirea să-şi facă amarnica spovedanie, nici să îmbrăţişeze trupul de aur al adoratei, însă astăzi, prin mijlocirea spectacolului, îi spune tot ce are pe suflet. E o beţie zguduitoare în care se aruncă cu deznădejde, ca într-o flacără uriaşă, din care ar vrea să nu mai iasă nici

scrum. Flacăra îl consumă, îl istoveşte, dar îi cuprinde toate vijeliile inimii.

În cele din urmă... Irina Stanian — pentru că Julieta s-a rătăcit de mult — se înduplecă şi deschide... şi Octavian — pentru că Romeo n-a fost decît o iluzie — intră. Între ei se petrece tot ce închipuirea nebunească a doctorului a putut să viseze, tot ce marea lui deznădejde a socotit pierdut. Irina îl răsplăteşte pentru toate iluziile şi fiecare oră de disperare. Este ceea ce trebuia — fără greşeală — să se întîmple. Şi ceea ce, fără greşeală, se va petrece cît de curînd tot într-o cameră înaltă cu balcon spre grădină, cu stele ca suliţele şi cu lună extraordinară, de cinematograf. Noaptea asta — noapte ce va veni — şi fericirea asta — fericirea ce va fi mîine — numai nerăbdarea şi marea lui stîngăcie le-a ţinut atît de departe. Spectacolul din sală se va prelungi lin în realitate şi fiecare pas de acum înainte al doctorului va urma ritmul muzicii scenice. Nici un pas nu va aluneca alături. E atît de uşor ! E atît de uşor ! Cu condiţia să nu-ţi faci singur obstacole, să te îmbărbătezi şi totul să ţi se pară posibil. Romeo, timid şi stîngaci, cum ar fi putut odihni pe o pernă cu Julieta, dacă n-ar fi avut inspiraţia simplificării ?! Dacă voinţa de dragoste a femeii e slabă, nu trebuie ca el să i-o sprijine ? Din atîtea dovezi nu se poate convinge că are pentru ce să nădăjduiască ? De la spectacol să porneşti către viaţă. Fără întrebări, fără îndoieli, fără gînduri ! Cine ar cuteza să se îndoiască — dacă ar judeca — de sensul adevărat al prieteniei Irinei pentru el ? Nici în minutul în care s-au salutat prima oară, la teatru, femeia asta nu l-a privit fără o licărire de interes special. „Trebuie, însă, să recunosc că sînt în faţa unui exemplar femeiesc foarte tare şi că eu trebuie să mă adaptez. Dar, deocamdată, treptele dintre noi sînt surpate : firul trebuie înnodat, evenimentele vechi reînsufleţite pînă la cele din ziua de despărţire, pînă la ultimile înţelesuri ale privirilor. Conversaţia telefonică trebuie să se uite.“

Cînd se întoarce acasă, limpede şi uşor, crede că lucrul cel mai simplu şi mai nimerit ce are de făcut, e să telefoneze. E aproape convins că i se va răspunde cu bună-

tate. Dar își aduce aminte că s-a gîndit să fie prevăzător — și renunță.

Cu gîndurile înseninate, a petrecut o seară și o noapte pline de liniște. Nimic nu e pierdut. Toată disperarea ieșise dintr-o simplă prostie : nu-și dăduse îndeajuns seama de faptul că Irina Stanian e cineva și că e măritată. Se lăsase în voile patimei și procedase fără nici o măsură. Mai dăduse și un groaznic spectacol de slăbiciune și de lașitate. Căruia, din fericire, nimeni nu i-a putut ști cauza adevărată. Și... după asta... visul. Vis cu adevărat nebunesc ! Doctorul Avramescu... scara miraculoasă... strania consultație de la capătul scării. E cu putință să fi și vorbit, în delir. Va avea, poate, bănuieli de înlăturat. Dar minunata femeie e atît de departe de asta... și atît de nevinovată... Se va duce la ea fără răutate, fără ură și fără odioasa sfială — cu sentimentele cele mai omenești.

De dimineață doctorul era și mai înseninat și mai surîzător. Fără nici o umbră în cuget, reîncepu examinarea situației, interpretînd cu logică faptele și ancorînd, în sfîrșit, într-un ocean de recunoștință pentru neprețuita prietenă. Toate falsele înțelesuri și toate beznele nebunești i s-au spulberat fără urmă. Adevărul, limpezit și bine sprijinit pe atîtea dovezi, este că Irina i-a arătat — chiar în scenele cele crude — o atenție anumită. Este un moment de nouă realitate, cu perspective proaspete, luminoase. O patimă și un egoism erau gata să omoare o mare poemă de dragoste. Gîndindu-se astfel, în timp ce se îmbrăca, îi vine în minte — nu pentru prima oară — imaginea inginerului. Cu el în curînd va avea poate o explicație. E latura întunecoasă a poveștii. Nu știe și caută să alunge din fantezie modul cum s-ar putea produce această explicație cu omul care-i este prieten. În noaptea de boală i s-a părut că-l zărește și pe el în odaie și, cu toate că era dus de pe lume, a simțit o tresărire de remușcare și spaimă. Își da seama că vorbea fără frîu, că, în fața inginerului, vorbele ar putea să-l trădeze. Realitatea era strîns împletită cu aiurarea. În gîndul plin de întunecimi și revelații de o clipă ale realității, se întocmiseră chiar, deșirate vorbe de scuză și renunțare, pe care inginerul Stanian merita să le audă. Dar ispita de a în-

tinde spre el o mînă eroică şi ispăşitoare, doctorul nu o simţise numai la boală : inginerul a fost totdeauna o mare primejdie pentru conştiinţa lui cu povară. De cîte ori se găseau laolaltă, Octavian se temea să nu se pomenească spunînd vorbe ce trebuiau ascunse. Îl mustra cugetul şi se gîndea că mărturisirea ar rupe farmecele şi ar reda tuturor viaţa descătuşată. Lucru ce ar fi şi uşor, de altfel, din moment ce toată vina ar fi numai a lui. Dar, în cele din urmă, a trebuit să-şi dea seama că nu are nimic de mărturisit : inginerul, om sănătos la minte şi măsurat la fapte, va pricepe dintr-o singură clipă că e un simplu joc caraghios. Numai cînd pasiunea lua forme dramatice, icoana lui Stanian se ştergea din închipuire : în arenă nu mai rămîneau decît cei doi jucători ai unui joc tragic.

Pînă la ora de consultaţii va avea vreme să dea o raită pe bulevardul Colonel Mihail Ghica. Va fi un fel de plimbare de recreaţie, pe un drum atrăgător. Ştie că nu va vedea pe Irina, dar se bucură că-i va putea spune că a făcut asemenea plimbări fără noimă. Aerul de cristal al dimineţii e îmbătător ; fericirea supremă este poate foarte departe, poate nu va fi niciodată, dar fiecare pas împrejurul ei şi fiecare gînd pentru ea este tot fericire.

A ajuns în piaţeta dreptunghiulară în care este situată casa. Chiar din punctul acesta opus şi destul de depărtat vede foarte bine ferestrele. Cele două ale iatacului sînt acoperite cu storuri. S-ar putea chiar în clipele astea storurile să fie ridicate. Dacă se va întîmpla ca tocmai atunci el să fie în dreptul casei, va scoate pălăria şi va saluta fără nici o sfială, cu mare reverenţă. Pentru ca ea să nu se creadă ameninţată cu asemenea vizite caraghioase pe sub ferestre, va saluta şi va trece, serios, înainte. E convins că ea îi va preţui probele de discreţie. Dar, s-ar putea întîmpla — şi ar fi atît de... hazliu — ca la geam să apară chiar soţul. Va fi indiferent, indiferent, din moment ce astăzi — astăzi, în ceasul ăsta — Peleş are conştiinţa curată. Sentimentul lui astăzi nu e decît prietenie, lumină şi voie bună. Niciodată, de cînd a cunoscut pe Irina, nu s-a simţit mai nevinovat, mai împăcat ca acum. E gata de toate aşteptările, de toate renunţările... şi de toate uitările. Vîntul fraged al orei de dimineaţă îi

răcorește trupul și sufletul. Are senzația că pășește pe vată și că, într-o asemenea stare de suflet, nimic grav nu se poate petrece. Nu va mai face nici o sforțare de acum înainte. Va aștepta oricît va trebui, un rezultat... ce poate fi oricare. Dacă totul se va reduce numai la bucuria de a o întîlni cîteodată, va fi destul de mult. Acum are altă intuiție a fericirii.

Calcă rar, pregătindu-și zîmbetul cu care va întîmpina mișcarea eventuală a storurilor. Dar, cu fiecare secundă ce trece, zîmbetul i se face mai trist. E ora cînd nici un cunoscut nu l-ar putea surprinde în curioasa colindă. Se gîndește în treacăt și la asta. Ca și la cinema, cînd însoțea patima lui Romeo, își dă seama că pasiunea lui, în fond, e tot atît de copilărească, tot atît de... ridicolă. „Fără îndoială că sînt puțin ridicol“ își spune, cu nepăsare, ca și cum a fi ridicol, a hrăni o patimă demodată, nu e supărător. „La vîrsta asta nimeni nu mai iubește ca mine și ca Romeo ; poate de aceea trebuie să fiu pedepsit : nesocotesc noile ritmuri și obiceiuri și am pretenția să fiu... înțeles... Irina ar fi poate mai înclinată spre dragostea unui adevărat bărbat, a unui adevărat om al zilei de astăzi : o dragoste care nu se încovoaie în umilințe și disperare“.

De două-trei ori i s-a părut că albele storuri s-au clătinat. Nu, au rămas nemișcate.

La cele două stații de tramvai lumea se grămădește tot mai mult ; strada își ia aspectul obișnuit al ceasului cînd doctorul trece zilnic către spital. Au apărut și figurile zilnic întîlnite : cîțiva bărbați, militari și civili, cîteva doamne care se duc la slujbă. Nici o mișcare la geamurile acoperite. Pentru că nu se mai poate plimba ca un descreierat, pentru că trebuie să se depărteze, lumina sufletului se înnorează. Clipa asta este o despărțire și, ca toate despărțirile, tristă. Irina nu va ști că a trecut pe aici, nu va ști cu ce gînduri și poate, — de ce nu ? — nici n-o interesează. Probabil că nu o interesează.

Tramvaile trec din ce în ce mai des și mai încărcate. Fiorul mulțimii care grăbește îl străbate ca o împunsătură de gheață. Oamenii ăștia toți au un rost pe pămînt. Un grup trece pe lîngă el și-l atinge ; trecătorii vorbesc

foarte tare, despre lucrurile cele mai omeneşti ; nu au nimic cu el şi cu dragostea lui caraghioasă. Dar, la trecerea lor, luat de curent, porneşte în grabă, ca împins de o altă voinţă, spre spital.

E abătut şi contrariat : a făcut un lucru neserios.

Şi se dispreţuieşte.

Octavian Peleş ajunse la spital puţin aiurit, pentru că gîndurile lui erau învălmăşite şi foarte departe de casa asta albă, cu ferestrele uriaşe, de furnicarul ăsta de oameni în uniforme albe şi cenuşii. Priveliştea suferinzilor grămădiţi în faţa uşilor albe, păzite de cîte un servitor în halat, pentru prima oară îl plictiseşte. Sînt oameni care vin la spital, liniştiţi, siguri de dreptul lor de a fi internaţi şi tămăduiţi. Ca să poată să treacă, doctorul trebuie să se lovească de ei, să-i dea la o parte. „Toată munca spitalicească e o corvoadă, lipsită de orice strălucire, de orice interes — şi orice străduinţă e inutilă. Cu toate că suferinzii sînt fără număr, bolile nu se schimbă," gîndea.

După consultaţii doctorul urcă, posomorît, în salonul cu paturi, însoţit de cei doi ajutori. Înainte de a se apleca spre bolnavi, stă un minut lîngă fiecare pat şi ascultă micul raport al internului de serviciu. Examinare foarte scurtă... După o recomandare de două vorbe, trece mai departe, preocupat parcă de cutele şorţului, la care se uită tot timpul, încruntat şi stăruitor, cu ochii brumaţi de oboseală şi gînduri. După o jumătate de ceas părăseşte spitalul, tot aiurit — aşa cum a intrat — şi e convins că nici la Institut — către care, maşinal, se îndreaptă — nu va face nici o descoperire interesantă. Nu-l atrage şi nu-l interesează nimic.

La Institut ajunge înainte de vreme şi ia contact cu cele cîteva cărţi şi cu planşele lucrate pe jumătate. În timp ce le priveşte, găsindu-le nu numai fără nici un folos, dar chiar absurde, sala începe să se populeze, cu încetul. Cîte un coleg se apropie de el şi îi vorbeşte cu glas tare şi voioşie. Octavian Peleş e furat, pe nesimţite, de apele vorbelor. Se pomeneşte rîzînd cu hohote. După taifas se aşază la lucru. Şi e uimit : niciodată n-a lucrat cu atîta uşurinţă şi siguranţă. Îşi spune că trebuie să cîş-

tige timpul pierdut și speră că, după două zile de lucru, nu va mai fi în urmă.

La plecare, trece grăbit prin grupurile colegilor, strîngîndu-și la piept servieta. Ajuns în stradă, dintr-un salt se aruncă în tramvai. La prima stație, pe scaunul dinaintea lui se așază o doamnă care seamănă izbitor cu Irina. Surprins, se strînge din tot corpul, ca și cum s-ar apăra de o lovitură. În clipa asta îi e frică de imaginea asta, văzută chiar în închipuire.

La coborîrea din tramvai un parfum foarte cunoscut îl impresoară. Se uită la doamna care rămîne pe scaunul ei și nu îl privește. „Nu mai scap, nu mai scap!“ își spune în gînd. În locul unei prudente așteptări, nu era bine să mai telefoneze ? Orice-ar fi auzit, era mai ușor de îndurat decît chipul ăsta al neștiinței. Va căuta să vorbească. Și dacă rezultatul va fi negativ, cu atît mai bine. Se va sfîrși o dată. Va arăta prin două, trei vorbe că e mulțumit că i se dă libertatea. Și... poate că va rosti adevărul. O nouă cruzime a femeii nu va face decît să-i întărească voința și să-l hotărască.

Ajuns acasă, intră direct în birou, trîntește servieta pe masă, ridică receptorul și cheamă.

Aude zgomotul soneriei.

— Casa inginer Stanian ?

— Da, vă rog, cine întreabă ?

— Acolo doamna inginer Stanian ?

— Nu, vă rog, fata din casă.

— Doamna nu este acasă ?

— Doamna nu poate să vină la telefon. Cine o caută ?

— Bine, încheie Octavian. Cu mîna încă pe receptor, gîndește că e mai bine că nu a vorbit. Ce-ar fi putut să spună ? Ce i s-ar fi putut răspunde ? El ar fi îngăimat iarăși vorbe umilitoare, ar fi bîlbîit ca un prost. Poate că servitoarea nu va spune stăpînei că a fost căutată. Ar fi mai bine. Și, dacă îi va spune, poate ea nu va bănui cine a căutat-o.

Ridică brațul și se uită la ceas, răsucind de buton pînă la capăt și gîndind : „Probabil că ea a dat ordin să mi se spună că nu poate veni. Se aștepta s-o chem. Se îmbată de propria răutate, ca o fiară. Chemînd-o la telefon, n-am

făcut decît să-i dau încă o satisfacţie. Parcă s-ar răzbuna de ceva. Acum îmi dau bine seama : e o simplă cochetă înveninată, care îşi plăteşte înfrîngerile trecute. Asta e adevărul. Şi eu ispăşesc pentru toate dezamăgirile. Dacă aş fi capabil, aş pedepsi-o. Crîncen. Cum merită !“

Cute nervoase îi întretaie faţa, îi trec prin braţe, prin piept, prin picioare, îl fac să-şi strîngă pumnii, să se frîngă pe scaun. Îl scîrbeşte propria-i slăbiciune, propria-i laşitate, şi se cutremură. Toată făptura îi e numai dezgust. Deschide geanta, scoate un teanc de hîrtii, le aşază în faţă şi începe să le privească. Dar abia îşi aruncă ochii pe ele şi soneria telefonului aruncă un ţipăt asurzitor, ca o grindină de metal, care îl sperie.

— Cum aţi spus ? Cine ?

— Casa inginer Stanian.

— Casa inginer Stanian ?

— Da. La aparat doctorul Peleş ?

— El, în persoană ! Acolo ? întreabă de formă, neştiind ce să spună în grabă.

— Aici doamna Stanian. Ce faci ? Te-ai făcut bine ? Mi-a lăsat vorbă Stanian să mă interesez.

— Da ? Sărut mîna, îţi mulţumesc.

— Mi-a spus chiar mai de mult, dar n-am putut, că am fost ocupată.

— Cum, dumnealui nu e în Bucureşti ?

— Nu, e plecat la Braşov, poate şi mai departe.

— Şi va lipsi mai mult timp ?

— Sigur nu ştiu, cred că mai întîrzie.

— Deci... eşti singură ?

— Da, pentru cîtva timp.

— Pot să viu să te văd ?

— De ce nu ? Dacă vrei...

— Şi... pot să-ţi mai pun şi o întrebare ?

— Anume ?

— Pentru ce ai fost supărată ?

— Cînd am fost supărată ?

— Cînd am încercat să-ţi vorbesc.

— Cum ai înţeles că eram supărată ?

— Nu pot să-ţi spun acum.

— De ce nu poţi ?

— Nu pot prin telefon ; dar, dacă mă primești, am să-ți spun.
— Nu, dacă ești bun, spune-mi la telefon.
— Îmi vine greu ; pînă la dumneata vorbele mi-ar îngheța pe fir.
— Nu pricep.
— Nu e nimic, ai să pricepi în curînd.
— Nu vrei să-mi spui acum ?
— Nu, prefer la dumneata acasă.
— Aici nu vreau eu.
— Pentru ce nu vrei ?
— Nu vreau.
— N-ar fi decît aceleași vorbe pe care le-ai auzi și acum.
— Se poate, dar nu vreau.
— Ți-e frică să nu fie vreo declarație ?
— Poate.
— Și... nu-ți plac declarațiile ?
— Nu-mi plac.
— Bine, atunci am să te dispensez. Dar, spune-mi, te rog, pot să te văd astăzi, după-amiază ?
— Astăzi... Astăzi nu cred.
— Mîine ?
— Mîine... poate. Încearcă. Cheamă-mă la telefon, ca să-ți spun.
— Dar... dacă va veni Stanian ?
— Nu înțeleg întrebarea.
— Dacă la telefon va veni Stanian ?
— Nici acum nu înțeleg. Te-ar plictisi să vorbești cu el ?
— Nu, dar...
— Dar te supără...
— Nu am spus că mă supără... Dar — doctorul simți că surîde prostește — aș fi vrut să-ți spun... un secret.
— Eu n-am secrete față de Stanian.
— Bine, dar nu un secret compromițător.
— Nici un fel de secret.
— Pot, atunci, să viu mîine ? întrebă repezit, cu glas aspru, cu vorbe întretăiate, ca în prima convorbire telefonică de acum două zile. Simți că trebuie să curme ime-

diat conversaţia, ca să oprească stîngăcii şi umilinţe mai mari. Tonul fusese destul de coborît, după vorbele lui prost găsite.

— Mă rog, eu mi-am făcut datoria faţă de prietenul dumitale, să mă interesez ce mai faci. Sînt mulţumită că eşti bine şi sînt sigură că-i va face plăcere. Şi acum... bună ziua.

Doctorul nu ştie dacă ultimele lui vorbe de-abia rostite : sărut mîinile, au mai fost auzite. Nu se învinuieşte că ar fi făcut vreo greşeală ce merită atîta pedeapsă, dar recunoaşte, acum ca şi odinioară, că e lipsit de un anume tact, de o anumită răceală, fără care nu poţi să stai de vorbă cu o femeie.

În orice caz, trecînd peste acest accident de formă, care va fi trecător şi-i va servi pentru altă dată, convorbirea i-a adus o mare bucurie, pe care, înţelept cum devenise, o aştepta, de altfel.

Astăzi nu se poate duce în vizită, dar mîine se va duce şi, cu toate necazurile, ea îl va aştepta şi primi. Dacă ar fi în stare să-i vorbească mai liniştit, amuzant, mai senin, cu aerul că nu aşteaptă de la ea nimic extraordinar, poate şi-ar crea o atmosferă plăcută şi o temelie pentru o prietenie mai mare. Tot ce s-a frămîntat în cugetul lui acum două zile, în ziua de ieri, a fost şters. Tot ce-a fost ieri, astăzi s-a nimicit fără urmă. Tot ce-a fost astăzi, azi, pînă acum două clipe, a dispărut fără urmă. Acum se construieşte o nouă realitate, pe care noile visuri vor creşte cu mai multă putere.

Cuprins în marea plasă a dragostei şi privind prin reţeaua de sfoară în toate direcţiile, doctorul îşi face iluzia că, în sfîrşit, e liber, mai liber ca altădată, acest altădată începînd de acum o lună şi sfîrşind în secunda cînd a închis telefonul. Un lucru, în orice caz, i se pare oarecum sigur : gîndul i s-a limpezit mult. Dacă nu vede perfect împrejur, se vede binişor pe el însuşi. Ştie pentru ce suferă, şi se poate analiza. Ştie ce trebuie să facă pentru a nu se mai chinui. Şi, peste toate aceste ştiinţe şi iscusinţe, simte, mai ales, o putere de a nădăjdui fără teamă şi de a-şi organiza, cu tact, rezistenţa... S-ar putea ca starea de astăzi să nu fie decît un început de eliberare, îşi spune cu un zîmbet, totuşi nesigur, în colţul gurii. Are o

părere de rău : e convins că dragostea Irinei fără dragostea lui ar fi moartă și că, deci, trebuie s-o iubească cu forța, ca să n-o piardă. Pentru că dragostea acestei femei trebuie să existe, trebuie îngrijită. Dacă nu din motive sentimentale, cel puțin din ambiție și mîndrie.

Profund liniștit, destul de sigur de sine, fericit că în ceasul acesta e singur cu propriile lui gînduri, încearcă să-și amintească și să descifreze pe rînd vorbele de la telefon. E liniștit — gîndește — pentru că Irina a binevoit să coboare de pe soclu și să-i vorbească fără să fie rugată. N-ar putea spune că doar își închipuie ceea ce s-a petrecut în camera femeii cînd a răsunat telefonul deschis de el : vede cu ochii întreaga scenă și e sigur că nu se înșală : a dat ordin servitoarei — asta, probabil, cu o zi înainte — să spună domnului ce va telefona, vorbele auzite. După porunca asta a trecut multă vreme — negreșit că și pentru ea un ceas durează cît secolul — și în toată această vreme, ea a înconjurat aparatul, așteptînd cu nerăbdare. Cînd a izbucnit soneria, servitoarea, din nenorocire, s-a repezit și într-o clipă a și răspuns. În zadar stăpîna a alergat în goană ; a fost silită să asculte, resemnată, debitarea propriilor ei vorbe absurde și zadarnic răutăcioase, fără să le poată reteza șirul. Dar cînd servitoarea a terminat, ea n-a mai întîrziat să ia receptorul. Vorbele i-au fost — cum se și cuvenea — înțepate, dar fiecare din ele era o minciună. Nu, nu pentru liniștirea lui Stanian se interesa ea de sănătatea doctorului. Stîngaci cînd trebuie să-i vorbească, Octavian nu e stîngaci în înțelegerea vorbelor ei. N-are nici o îndoială că femeia se gîndește la el și dacă luptă să-și amintească, totuși, fiecare cuvînt ce l-a spus, e numai pentru sunetele lor minunate în care se învăluie un sentiment ce nu se poate ascunde. Fiecare cuvînt reînviat îi va sculpta în fraze, în felul cel mai neîndoielnic, chipul și sufletul.

Octavian reușește să și le amintească și le scrie pe un notes, în ordinea cea mai deplină. Îi scapă, bineînțeles, unele mai mărunte, dar încearcă să le refacă după nevoile frazelor. Acum le are în față. Citește și recitește dialogul, destul de scurt, pînă cînd sensul general logic și micile sensuri posibile ale cuvintelor, luminate o dată, încep din nou să se încețeze, să se șteargă în formele

literelor devenite comune. Astfel, că după o oră de contemplare, în locul zîmbetului întipărit pe față, i s-a ivit o nedumerire. Acum nu mai vede nici măcar semnele, ochii i-au obosit. Și îi e cu atît mai greu să se descurce din hățișurile gîndirii.

De altfel, nici nu mai vrea. Mîine după-masă se va limpezi totul. Dar nici rezultatul zilei de mîine în clipa asta nu-l mai interesează. Va aștepta. Dacă nu se va deștepta liniștit, își va impune liniștea. Va căuta — e și o chestiune de tact — să nu provoace, să lase totul desfășurării normale. În definitiv el a făcut toate demersurile. Dar, drept vorbind, ce anume? Dacă s-a chinuit, dacă i-a glăsuit nebunește, de la distanță, de unde nu putea fi auzit, știe oare femeia ceva despre suferințele lui? Va fi înțeles și altceva decît ceea ce i-a putut spune el? I-a bănuit, cel puțin, prezența în jurul ei, în fiecare clipă a zilelor și nopților ce s-au scurs? A bănuit de unde i-a venit boala? Și, ce crede ea despre toate astea? În realitate, dacă nu e și ea bolnavă de dragoste, dacă cugetul ei nu se întîlnește cu al lui, ca o flacără cu o altă flacără pe deasupra întunericului, din ridicolele lui declarații ce-ar putea să priceapă? E tot atît de greșită și tăcerea, ca și reaua alegere a termenilor.

Doctorul Peleș își strînge pumnii cu îndîrjire: spun totul, absolut tot, cu riscul de a lovi prin sinceritate și mărturisiri necerute. „Să-ți deșerți toate ungherele inimii, să nu-ți fie nici o rușine de propria-i rană. Ca să poți arăta adevărul. Ca înaintea supremei judecăți, să te spovedești... și chiar dacă vei fi înfrînt, spune totuși. Dar — îi vine să rîdă de propria neputință — ca să poți spune totul trebuie să-ți găsești mai întîi tonul, ca și la telefon. Mie îmi vine greu să-l găsesc. O ureche foarte atentă, însă, dar numai o ureche foarte atentă și foarte pătrunzătoare, mi-ar putea distinge în glas, ca un ritm înfrînat, palpitația inimii. Sînt romantic și un isteric. Mîine voi avea o zi mare, dacă nu se va înnegura ca și celelalte. Dacă nu va fi o zi tot fără fapte, ca și ziua de ieri, ca și ziua de astăzi. Și, după ziua de mîine, așteptarea va deveni și mai grea. Mai ales că nimic, afară de asta, nu-mi mai fură atenția. Visez monstruozități și

mă trezesc speriat ca copiii, nu mănînc, nu mai dorm, nu mai pot să lucrez.

Pînă mîine vor mai curge cîteva veacuri. În felul ăsta sînt un nemuritor. E de rîs, ha, ha, ha !... Du-te de te culcă, zevzecule ! Caraghiosule ! Amorez de profesie..."

După ce puse receptorul pe furcă, Irina mai ţinu cîtva timp pe el mîna moale. Se simţea obosită ca după o muncă fizică istovitoare. Şi pentru că doctorul ţinuse să fie iarăşi curtenitor şi dulceag, fu foarte contrariată. Crezuse că el va răspunde respectuos, simplu, fără moşturi sentimentale — care trădează oricum, siguranţă şi insolentă încredere în sine, — dar se înşelase. Ceea ce simţea pentru ea, poate o interesa, dar nu admitea să audă, trebuia numai să bănuiască. Octavian trebuie să-şi tacă toată afecţiunea şi să fie bun să vorbească exclusiv lucruri indiferente şi distractive. De deasupra aparenţelor, ea va scruta, cu reţinută bucurie şi savantă ascuţime, sunetul adevărului, căruia, nu se ştie, poate-i va cere totdeauna să rămînă acoperit. Crede că dacă l-ar putea ţine astfel, sub observaţie, ca pe un bolnav, ciudata ei poftă de dragoste ar fi mulţumită. Pînă acum, niciunul din flirturi nu-i deşteptase în inimă atîta cruzime. Niciodată nu ţinuse atît la spectacolul unui caraghios de îndrăgostit. Şi îşi aduce aminte că, chiar de la primele lor relaţii, a simţit pofta asta crudă de joacă şi tiranie, poftă care a crescut pe măsură ce doctorul s-a arătat mai supus şi mai pasionat.

De multe ori, în puţinele conversaţii, s-a simţit ispitită să-i taie aripile, printr-o vorbă severă. N-a făcut-o, nu pentru că ar fi vrut să-i păstreze prietenia, în orice înţeles, cît din voluptatea de a-l tiraniza. Îşi făcuse un joc din întreaga ei viaţă, crezîndu-se fără răspundere, şi nici acum nu făcea altceva şi nu i se părea că păcătuieşte.

Doctorul e o fire prea slabă, dacă nu un om care minte — un mincinos sentimental. Pentru ambele cazuri, o pedeapsă i se cuvine. Iar dacă lucrurile vor începe să devină grave — ceea ce e mai puţin de crezut — răul va fi printr-o singură vorbă şi pentru totdeauna stîrpit.

Îi trecuse într-o doară prin minte că, în cazul de față, o primejdie pentru ea nu e cu totul exclusă, și, în mod nuanțat, a îndreptat cît a putut albia fluviului gata să se reverse. Din ceea ce făcea, lucruri mici de altfel, nimic nu trebuia să ajungă la urechea lui Stanian. Și pentru ca încrederea lui să rămînă statornică, cochetăriile se vor desfășura numai sub privirile lui. De altfel, prezența bărbatului niciodată n-a stingherit-o, ci, dimpotrivă, părea că o stimulează. Alături de el se simțea mai liberă și mai în siguranță. Afară de Vlădoianu, toți ceilalți prieteni comuni, după educație și temperament, o curtează. Departe de inginer, simțindu-se fără ocrotire, femeia se simte slabă și fricoasă. După o seară de flirt, se atîrna de gîtul masiv al bărbatului, îl îmbrățișa cu exuberanță și îi cerea, cu mii de drăgălășii, semne de dragoste, ca o recompensă că a strălucit și că s-a purtat bine. Stanian, senin și sigur de ea, privea lumea peste umerii ei, și chiar pe ea o vedea mai departe, în lumina dragostei și îndatoririi consfințite de lege. Micile ei nebunii nu se puteau revărsa peste granițele legale.

După telefon, nu mai știa cum să se condamne că a vorbit, deși era convinsă că își măsurase cu precizie fiecare cuvînt, mai mult chiar decît odinioară. Se împăca numai la gîndul că dacă Octavian, în naivitatea lui, își făcuse noi iluzii, mîine ele vor fi din nou spulberate, cu îndoită voluptate și hotărîre. Nici vorbă că va veni s-o viziteze, nu va pierde prilejul. Îl va primi și, ca niciodată, va fi la largul ei, să-l mai domesticească. O să fie o ședință interesantă, de la care prietenul, dacă nu e lipsit de inteligență, nu va avea decît să cîștige.

Toate aceste reflecții, soția inginerului le face cu puțină mînie. E încă supărată pe ea însăși, la gîndul că, în orice caz, a făcut o faptă de slăbiciune, chit că lucrurile se vor putea chiar mîine îndrepta. Și este supărată pe doctor, simte bine că e supărată pe el, dar pentru ce nu-și poate da seama. Dacă Stanian ar fi în București, n-ar avea nici o grijă : jocul sentimental s-ar putea desfășura și îmbogăți în aspecte. Este ultimul ei mic capriciu, și, pînă la cel următor, ar trebui prelungit.

Mîine, poate, se va alege.

X

Plecînd obosit de la Octavian, Miron s-a dus direct acasă. Nu se preocupase deloc de faptul că doctorul plecase şi îl lăsase să aştepte atîta timp în birou. Era fericit că putuse să stea lîngă el toată noaptea. De acum înainte, prietenia lor va fi mai apropiată şi mai liberă. În sentimentul lui pentru doctor este ceva din felul prieteniei elevelor mici cu colegele din cursul superior. Lungile disertaţii ale lui Peleş, toate cu subiecte de medicină, sînt ascultate de Miron nu numai cu interes, dar şi cu plăcerea particulară că vin de la un prieten mai vîrstnic şi foarte drag, care-l priveşte cu o mare încredere. Acum băiatul e sigur că încrederea şi prietenia au mai sporit : îi va fi şi mai uşor să-i pună serii de întrebări şi să-şi arate, fără jenă, nedumeririle.

Dacă mama lui e sufletul cel mai bun, Octavian e omul cel mai frumos, doctorul cel mai mare, prietenul cel mai generos. Intimităţi pe care se sfieşte să le încredinţeze Magdalenei, doctorului i le comunică fără teamă. De altfel, de nici una din aceste mărturisiri nu trebuie să roşească, şi doctorul nu i-a vorbit decît despre lucruri ce nu se pot vorbi decît între şcolari silitori şi cuminţi. Miron e sigur că în toate relaţiile lui sociale, doctorul se comportă ca şi cu el : cu blîndeţe şi cu răbdare. La căpătîiul bolnavilor din spital el duce aceeaşi siguranţă, linişte şi mare ştiinţă. Fără îndoială că şi

acolo se așază pe scaun, la capătul patului, și ascultă, vorbește, răspunde, glumeț și zîmbitor, ca și acasă. Într-o zi îl va ruga să-l ducă și pe el la spital, să asiste la consultație. Peleș i-a povestit o mulțime de cazuri interesante și Miron și-a făcut o imagine serioasă a unei săli de spital. În orice caz, el știe mult mai multe lucruri în legătură cu meseria doctoricească decît oricare dintre elevi. Afară de lecțiile zilnice, medicina e singurul cîmp în care își poartă gîndurile, cu interes și plăcere. Nu va fi mult de așteptat, și, în locul uniformei copilărești, va îmbrăca sacoul studentului și va intra și el, în toată regula, în labirintul studiului de oase al primului an. Va intra în catacombele de disecție, va despica trupurile înțepenite, conservate în gheață, va scormoni mărunțaiele vinete. Și tot ce i se va părea greu de înțeles, va cere prietenului lui bun să-i dezlege. Nu prea tîrziu vor ajunge colegi, vor lucra, probabil, în același spital și Octavian îi va trimite și clienți, cu recomandare. Curios este că tocmai omul ăsta a toate tămăduitor, are zile cînd e însuși bolnav. Atunci, cum a fost noaptea asta, e nevoit să trimită și el după doctor. Poate că-i e lene să se mai ocupe și de el însuși, gîndește Miron. E plictisit cînd e vorba de el. Mîine, poimîine va întreba pe Octavian de ce boală a suferit. Asta trebuie să o știe, și pe el îl interesează pentru că, după simptom, ea nu seamănă cu nici una de care a auzit sau despre care a citit. Mai ales că, după spusele doctorului Nestor, pacientul n-a avut febră. De aci, mai cu seamă, necunoscutul și curiozitatea. După ce Peleș își va spune părerea, Miron va deschide, cum bine știe, tratatul de patologie la boala indicată și se va instrui. Are prilejul să studieze o boală, pornind de la observația clinică, nu de la teorie, ca altă dată.

În scrisoarea ce duce în buzunar, probabil că Octavian vestește pe mama lui că e cam bolnav și o roagă să vie sau să-l trimită pe el să-l vadă. Doctorul n-are rude în București. Bine că i-a trecut! Magdalena va afla că acuma e bine și nu va mai avea motiv să se întunece, cum face uneori, și, de la un timp, tot mai des.

Acasă pare a fi liniște. Magdalena e plecată la slujbă, mama-mare moțăie în fotoliu, iar servitoarea își vede de treabă. Miron intră în camera lui, își scoate tunica și se lungește pe pat.

De multă vreme nu a mai fost o zi atît de senină, soarele a aprins geamurile și troienește în odaie, copleșitor. În încăperea bătrînei, aceeași lumină de aur vibrează de pe toate lucrurile. E curios că revărsarea asta torențială nu-i tulbură aromirea. Miron simte că dacă ar mai sta cinci minute pe pat, ar adormi. Și nu e contra, dar, mai înainte, să dea o mică raită prin casă. Mama-mare doarme de-a binelea ; nepotul calcă ușor să n-o scoale, deși somnul ăsta i se pare ciudat.

În bucătărie, servitoarea îl privește cu ochi mirați și întrebători, pentru un moment în tăcere, dar deodată îl întreabă :

— Ce face domnul doctor ?

— Ce doctor ? se face a nu pricepe Miron.

Femeia își încruntă sprîncenele, nedumerită :

— N-ați fost la conașul Octavian ?

— Cine ți-a spus că am fost ?

— Nu se poate : ați fost !... V-a văzut conița ! Doar a fost dînsa și v-a văzut !

— Unde-a fost ? Cum era să mă vadă ?...

— Păi, n-a fost dînsa azi-noapte, curînd după ce ați plecat ?

— Bine, femeie, dar cum a aflat unde am fost ?

— A auzit vorbă și v-a văzut plecînd. Ați lăsat și ușa descuiată ; putea să intre oricine. Cred că și-a închipuit, că doar unde era să vă duceți noaptea ?

— Bine, dar am plecat cu băieții...

— Eu atîta știu că s-a luat după dumneavoastră. Altceva nu știu.

— Păi, n-am văzut-o la domnul doctor.

— Dar dumneaei v-a văzut. Nu e bolnav conașul ? Ei, păi...

— Nu e... a fost... i-a trecut... Și conița s-a dus la slujbă ?

— Dus. Și mi-a spus că dac-oți veni, să nu treziți pe cucoana mare. N-au dormit toată noaptea, amîndouă.

Și m-au ținut și pe mine. Tare cătrănită mai e conița. Of, doamne !

Neliniștit, Miron, în loc să se ducă în camera lui, să se culce, s-a gîndit să mai treacă o dată prin odaia bătrînei. Poate s-o fi sculat. E îngrijat și vrea să afle mai repede ce s-a întîmplat acasă. Cînd pășește pe prag, dă peste bătrînă în picioare, clătinîndu-se în cîrje, gata-gata să cadă. Îl privește cu ochi holbați, plini de somn și de spaimă, cum nu l-a mai privit niciodată.

— Ce face... doctorul ?

— Ce să facă ? E bine, răspunse băiatul, care a venit să întrebe, nu să răspundă. Dar de unde știi ? Cine ți-a spus ?

Bătrîna îi răspunde prin gesturi și clătinînd din cap că știe.

— Mama, spune Maria, a fost acolo.

— Da, da, mormăie bătrîna. Cine era acolo ?

Pentru întîia dată, vorbind despre Octavian, bătrîna nu îi spune pe nume.

— Vlădoianu, un domn Vlădoianu... care m-a chemat și pe mine.

— Și altcineva ?

— Un doctor necunoscut... și alt domn...

— Și a fost și-o femeie ?

Miron își aduce aminte :

— Da, o cucoană... Bine... dar... cum m-a văzut mama ? că eu n-am văzut-o.

Bătrîna își scoate cîrjele cu greutate, și se așază în fotoliu.

— Mare ți-e minunea ta, Doamne ! șoptește Miron Culcă-te, mamă-mare : am auzit că n-ați dormit toată noaptea.

Miron a simțit că de la bătrînă nu putea afla mare lucru. Din fața ei abătută, chiar speriată, din modul de a vorbi și din expresia ochilor, înțelese că în casa lor intrase iarăși o mare amărăciune. Și dacă ar trebui să se ia după ochii bătrînei, supărarea asta ar fi mai mare ca celelalte.

— Mi-a dat o scrisoare, adăugă el, într-o doară, încet, ca pentru el însuși.

Bătrîna întinse mîna. Miron își aminti că scrisoarea e în tunică și, fără să se întrebe dacă e bine s-o dea, se repezi s-o aducă. Bătrîna i-o luă repede, cu mîna ei numai oase.

— Dă-o la mine, spuse.

Și o băgă sub catifeaua scaunului, într-un colț.

— Nu-i spune. Să nu-i spui de scrisoare, șopti. Și pentru sine : Cine știe ce-i scrie !

Miron plecă în camera lui. Cînd ajunse acolo, lumina soarelui îi lumina parcă și cugetul. Imaginea bătrînei înspăimîntată, care în clipa asta semăna cu moartea, avînd cîrje în locul coasei, i se șterse din minte. Și, într-o singură clipă, se liniști. „Nu e nimic, își spuse, va trece și asta". Dar nu apucă să se trîntească iarăși pe pat, și servitoarea intră și îi spuse că-l poftește cucoana. Băiatul alergă agitat. Bătrîna, în fotoliu, îl aștepta, cu plicul în mîna dreaptă întinsă, tremurătoare.

— Mironică... ia și citește... Ține... Eu nu pot...

— Să-ți citesc dumitale ?

— Da, mie.

Altă dată, înainte de a se supune, Miron s-ar fi întrebat dacă n-ar fi mai bine să nu deschidă plicul. Acuma, fără să stea pe gînduri, se execută, mașinal, ca împins de o forță din afară de el. Stînd în picioare, la dreapta bătrînei care se așează mai comod în fotoliu, citi, rar rîndurile :

„Dragă Magdalena,

Sînt sigur că scrisoarea mea nu-ți va aduce bucurie pentru ziua de astăzi, și, în primul rînd, eu sînt cel care suferă din cauza asta. În ultimul timp te-am mai întristat de cîteva ori, prin păcatele noastre cele fără de voie..."

Miron descifra cu greutate scrisul doctoricesc. După primele două rînduri citite, bătrîna, cu ochii holbați, întinse mîna zbîrcită ca o gheară de vultur și smulse hîrtia, împingînd-o sub pernă. După noaptea de neodihnă, Miron era istovit și destul de zăpăcit ca să poată pricepe din cîteva vorbe sensul trist al scrisorii. Poate că nu e vorba de ceea ce arată slovele scrise.

— Las-o la mine, spuse bătrîna, las-o la mine, mormăi ea a doua oară, mai încet, gîfîind. Și mai șopti și a treia oară : las-o la mine. Apoi, tot șoptit, apăsînd pe cuvinte : să nu-i spui de scrisoare, auzi ? Du-te băiatule... Te-am auzit cînd ai venit... Du-te, las-o la mine.

Miron plecă, legănîndu-se ; se întinse pe pat, căutînd să-și adune gîndurile, dar în cîteva minute adormi profund.

După plecarea lui Miron din odaie, bătrîna a rămas frămîntată de gînduri și de durere. În pumnul drept ține scrisoarea, mototolită, și o strînge cu ură. Își simte sîngele alergînd prin inima veștedă, zbuciumată. Știe că chiar dacă ar fi sănătoasă, n-ar putea face nimic sau aproape nimic, dar, țintuită pe scaun, nu numai că nu e în stare să aline o suferință, dar e convinsă că ea însăși e o povară și o durere pentru Magdalena. Dacă se abține totdeauna de a se amesteca în gîndurile sau chiar numai în micile ei treburi și orînduiri casnice, o face și de teama să nu-și atragă cel mai mic semn de plictiseală a fetei, care aproape numai prin munca ei — pensia bătrînei nu ajunge nici la chirie — întreține o casă. În afară de asta, Magdalena e o fire prea slabă și prea mult crezătoare în oameni. Veștile aduse de ea în legătură cu colegul ei doctor, la început au bucurat-o : Magdalenei îi trebuia un bărbat. Fata era atunci prea abătută, și proaspăta prietenie, în care ea punea o încredere copilărească, îi luminase deodată toată ființa, chiar prea copleșitor : ca soarele căzînd pe o floare anemică. Magda nu se gîndea ce va aduce, prin dragostea ei, doctorului ; mai curînd despre asta își da seama bătrîna, care îi cunoștea trupul și sufletul ; amîndouă ale unui mare copil. Magdalena nu se asemăna întru nimic cu bătrîna ei mamă ; tocmai de aceea Smarandei Tăușan îi venea atît de ușor să-i citească toate slovele inimii. Bătrîna, voluntară și rece, e limpede și acum și plină de hotărîre. Chiar din scaunul de zăcere, cîntărindu-și măsurile, să

nu înfrunte pe Magdalena, ia hotărîri și dă ordine unde simte că trebuie ; de aici, din camera cu aspect de pustiu, cu mobila uscată de atîta curățenie și supraveghere, în care prezența ei nu reține mai mult ca oricare din obiectele de aceeași mărime. După plecarea Magdalenei la slujbă și a lui Miron la liceu, Smaranda își începe și ea slujba cotidiană. Servitoarea îi aduce, pe tavă, de la bucătărie, carnea, peștele sau păsările, curățite ; ea le privește cu ochi pătrunzători, le întoarce cu vîrfurile degetelor pe o parte și pe alta, apoi dă ordine pline de grijă în privința gătirii. Servitoarea iese din cameră, luminată, dar pînă la bucătărie glasul bătrînei o urmărește, crescînd în sonoritate, cu repetarea însemnatelor sfaturi.

Rămasă în marea ei singurătate pentru ceasuri întregi, Smaranda întinde brațul tremurător spre măsuța cu neseser de lîngă fotoliu, ridică cu greutate o carte de mult începută, sau o revistă mare ilustrată, pe care și-o lasă pe genunchi și începe, cu aerul ei ciudat de liniște voită, să urmărească rîndurile și imaginile. După cîteva fraze citite, trece la poza simbolică, la care se oprește îndelung, ca să facă bine acordul dintre idei și imagine, și... ca să treacă incomensurabilul timp. Din cînd în cînd, fără să se uite la ceas, dar la intervale ce-au ajuns aproape egale după atîta practică, apasă lung butonul soneriei de lîngă ușă. Servitoarea vine fără întîrziere și, înainte de a fi întrebată, dă raportul bucătăriei : carnea a fost așezată la foc, legumele tăiate și curățite, laptele fiert și trecut la o parte. Astea sînt știrile de la ora nouă. Doamna știe precis cît timp trebuie unei mîncări să stea pe mașină și soneria nu sună decît la sfîrșit de etapă. La apropierea orei dejunului au rămas de pregătit numai vasele pentru masă și prăjitura de la cuptor, compotul, sau fructele de spălat. Conversația zilnică dintre paralitică și femeie nu-și schimbă aproape niciodată vocabularul : întrebarea ca și replica sînt aceleași. Dar tocmai repetarea asta nezdruncinată arată perfecta funcționare a lucrurilor. Fapt care, de altfel, nu slăbește marea încordare a bătrînei, care, în clipa cînd apasă butonul, se gîndește, cu teamă, dacă nu se

va fi întîmplat ceva rău pe mașină. Dacă s-ar arde friptura, dacă laptele ar da în foc, dacă prăjitura ar ieși prea uscată, ar fi o mare nenorocire. Bătrîna nu mai are, de multă vreme, alt univers decît al menajului mic; numai în roatele lui i se mai răsucește mintea și inima. Și, moralmente, orice s-ar spune, este o osteneală și-o mulțumire bucuria de a-și merita oarecum existența. E un orizont prea mic pentru marea vlagă a sufletului ei. Un univers de un metru în care ea, fizicește pasivă, ca copilașii din cărucior, trăiește numai ca spectatoare, cu ochii mari deschiși, din imaginile și firimiturile vieții celorlalți. Condamnată la nemișcare și la ochire, fără cea mai mică preocupare de propria ei făptură, în oglinzile ochilor ei se răsfrîng cele mai mici episoade ale celor două vieți adorate. Din scurtele convorbiri dintre mamă și fiu, dintre ea și copii, dintre aceștia și servitoare, dintre Magdalena și domnul proprietar, ea compune societatea și rostul fiecăruia între oameni. Pe Magdalena o urmărește cu un ochi special, intrigat și adînc, cu admirație și teamă pentru atîta gingășie și grație, cu grijă pentru atîta frumusețe și neștiință. Dar bătrîna își supraveghează vorbele și mișcarea care, dacă ar fi declanșate, ar umple toată Europa de lacrimi, de emoție, de mîndrie. Cînd fata se gătește de dimineață, dezvelindu-și părți ale trupului înaintea ei, mama o privește, ațintind-o îndelung peste tot, cu un singur ochi micșorat. Cînd Magdalena o surprinde privind-o, ochiul detectivei se închide subit, cu o grabă copilărească, sau se depărtează aiurea, rușinat de iscoadă. Același ochi care, mai puțin concentrat poate, dar totdeauna, a urmărit cu fereală frumusețile fiicei, chiar din copilărie. Cînd copila învăța carte, ca liceană și mai tîrziu ca studentă la litere (studenția a ținut doar un an, pînă cînd tînărul arhitect Nicolae Răzvan — un fel de rudă mai de departe — a luat-o în căsătorie, ca să moară dintr-o boală de inimă, șase luni mai tîrziu), fiecare nouă împlinire a formelor, fiece mugur roz care se desfăcea, fiecare mișcare ce se întocmea după legea realizării în frumusețe, erau observate de mamă cu bucurie și răsplătite cu o stîngăcie și atît de cunoscută asprime de apa-

renţă. Azi, mai ales, nu e vreme de duioşie şi, după cît se pare, nu va fi niciodată... afară de cazul cînd doctorul s-ar hotărî să curme starea asta de fericire primejdioasă. Pînă atunci ochii ei vor închide orice lumină, din ei nu va cădea nici o lacrimă trădătoare de slăbiciuni şi în ei nu va înflori niciodată o rază vestitoare de bucurie neadumbrită. Paralitica ştie că, în bună parte, pe atitudinea asta de forţă şi izolare se sprijină slaba tărie de suflet a Magdei.

Deocamdată, tot ce apare fetei ca expresie a unei fericiri tot mai sigure, pentru mamă nu e decît o tot mai sigură înşelare, cu atît mai mult inima ei se strînge într-un sentiment de nelinişte. Pentru că ea ştie că fiecare izbîndă în dragoste e, în fond, o cădere în adîncime, o lunecare într-o mare iluzie. Smaranda n-a fost niciodată frumoasă şi n-a iubit niciodată cu întreaga fiinţă, cum a ştiut şi a văzut iubind femeile cele adevărate, femeile absolute. Ea ştie că n-a atins niciodată haosul, nici culmea de lîngă soare a patimei. Ea n-a plîns niciodată în hohote pentru o clipă de înclinare şi, ori de cîte ori îşi simţea o căldură în tîmple, de izvor care-şi caută gura, n-a lăsat o lacrimă pînă la poartă. Ea a simţit că atunci cînd inima ţi se umflă şi ridică spre buze adierea fierbinte, nu trebuie să suspini ; că orice tulburare a sufletului, în suflet trebuie să rămînă ; că însăşi îmbrăţişarea cea înfricoşată trebuie mărginită şi, cît mai mult, netrăită în afară. La început, tînăra măritată nu şi-a spovedit sentimentele dintr-un fel de mîndrie amestecată cu teamă ; mai tîrziu, tînăra mamă, dintr-un instinct necesar şi, în curgerea vremii, din spirit... de pedagogie. Dacă bărbatului ei nu se învrednicise să-i arate tot sufletul, dacă copila ei nu se bucurase, de mică, de prietenia ei fără frînă, ca a tuturor mamelor tinere faţă de micile lor odrasle, acum (dacă pe vremuri va fi fost o greşeală) nu mai poate fi altfel.

Smaranda Tăuşan, redusă la atît de puţină mişcare a trupului şi la destulă cumpănită tăcere, trăieşte mai tare ca totdeauna şi lucrează cu gîndul şi puterea privirii. În camera ei, bătută toată ziua de soare, ca de o pulbere ce tot creşte, gîndurile-i torc fără pace. Se preocupă de

sănătatea trupească şi sufletească a băiatului, de alegerea prietenilor, de practica sporturilor, care, din nenorocire, crede ea, îl cuceresc şi pe el, făcîndu-l să lipsească tot mai mult de acasă, de mersul lui la învăţătură — materie cu materie şi oră cu oră. Vede în el aceeaşi moliciune, aceeaşi sfială, aceeaşi naivitate şi inocenţă primejdioasă, pe care le-a urmărit în creşterea Magdalenei. Fata a crescut cu prea multă supraveghere ; dacă bunica nu ar fi condamnată să zacă în permanenţă, băiatului i-ar îngădui totuşi unele libertăţi, privegheate în taină. Dar, ca să-i poată îngădui libertăţi, ar trebui să poată urmări pe teren rezultatele noii metode ; să poată, la cazul de trebuinţă, să curme jocul. Atît sufletul fetei cît şi al lui Miron par, însă, a se dezvolta mult mai mult din esenţe interioare şi nu se ştie întrucît împrejurările unei educaţii orînduite mai liber ar fi avut sau ar avea influenţe. Viaţa însă este acomodare şi asta se face în libertăţi sociale. Atît prin carnea trandafirie a Magdei, altădată şi astăzi, cît şi prin muşchii cu care a început să se fălească Miron, Smaranda vede limpede, ca prin sticlă, toate mişcările dinăuntru şi totdeauna ghiceşte, ajutată de cele de ordine, faptele neîmplinite. Bătrîna înţelege şi suferă, pentru că are credinţa că, odată ea dispărută, principiul de bază al echilibrului şi rezistenţei şubredelor făpturi va cădea deodată. Ea îi cuncaşte, îi înţelege şi de cîte ori voinţa ei nesimţită ia locul voinţei lor înclinate ! Ei se mulţumesc să-i răspundă prin dragoste. Şi nu e de ajuns pentru ei. Dar cît este de mult pentru încruntata ei iubire, plină de zbuciume !

Mama-mare ştie cîţi nasturi sînt la hainele lui Miron, care dintre ei a început să se clatine, în ce stare e fiecare lucru din rufărie, ea ţine seama de termenul hotărît al tunsoarei. Ideea că a uitat să întărească un nasture o obsedează ca un lucru covîrşitor. Băiatul poartă gulerul răsfrînt al cămăşii de vară peste gulerul tunicii (invenţia este a Magdalenei) ; poartă batistă de olandă la haină (aşezată îngrijit de mîinile Magdalenei) ; are totdeauna o batistă curată de rezervă în servietă (pusă de Magdalena). Cînd pleacă la şcoală, mama îi potriveşte îmbrăcămintea şi şapca. De multe ori, dimineaţa, mama iese împreună

cu fiul. Cît timp se pregătesc de plecare, mama-mare îi urmărește, întorcînd capul, rotindu-și privirile de la unul la altul și, la nevoie, răsucindu-și chiar trupul, ca să-i vadă mai bine. Privirile se țin de ei, la fiecare mișcare, ca hipnotizate. Înainte de a ieși, Magda se apleacă, cu pălăria pe cap, și sărută de două ori obrazul stîng și cel drept, al bătrînei ; bătrîna o sărută zgomotos și puternic, cu tot sufletul, strîngîndu-i și mîinile amîndouă, cîteodată înmănușate. O sărută cu atîta ardoare și atîta putere încît, de fiecare dată, parcă și-ar lua adio de la fata iubită. Miron se apleacă într-un salt, băiețește și, totdeauna din fugă, îi lasă o sărutare ușoară pe mîna întinsă ce tremură, pe mîna odihnită pe scaun. Mama-mare îl apucă cu cleștele degetelor și oftează. Nimeni nu se ocupă de acest oftat ; e un obicei ce nu moare. Cînd ușa se deschide, ochii mari ai paraliticei se căznesc să-i prindă pe amîndoi în obiectivul lor țeapăn, să nu scape nimic din realitate în această poză finală, cu care ea va rămîne ceasuri întregi ale singurătății. Numai din dragostea asta sprijinită pe grijă, se mai ține energia bătrînei care, în ciuda atîtor oboseli și a încremenirii între spetezele jețului, tot mai vrea să trăiască. Primejdii extraordinare și nebănuite pîndesc pe mamă și pe copil de la ieșirea pe poartă și îi așteaptă la fiece cotitură. Pentru grijile ei, Magdalena pare să nu fi fost măritată și, pentru că au trecut atîția ani de la moartea bărbatului, Miron nu pare a fi fiul ei, ci odrasla cea mică a bătrînei. Grijile Smarandei pentru copilă sînt tot ca pentru pura fecioară de altădată. Bluzele, rochiile (bluzică, rochiță) sînt mîngîiate de ochii și mîinile reci ale bătrînei, înainte și după ce fata și le pune pe corp. Bluza nu trebuie niciodată să fie prea strînsă la gît, dar nici pieptul să fie gol pînă la linia involtă a sînului femeiesc. Rochița nu trebuie să fie prea lungă, ca să n-o îmbătrînească, dar nici prea scurtă ca să răsară începutul ondulației gleznei. Moda de astăzi nu e frumoasă, spune Smaranda, apăsînd pe cuvinte, ca să le dea un sens mai complet. Ciorapii, prea scumpi, sînt pretențioși și mitocănești ; pălăria trebuie pusă cu grijă, ca să nu bată la ochi, ca la chivuțe.

Rămasă singură, după ceasuri de socoteli, potriviri în mintea ei și imagini : „Eu am cei mai frumoși copii de

pe lume", își spune, oftînd, ca o mult cugetată și fericită concluzie. Dacă se întorc din oraș, uităturile ei sînt și mai iscoditoare și mai pline de patimă. Cînd se întîmplă să intre amîndoi deodată, în odaie se face atîta lumină, încît trebuie să închidă mai întîi pleoapele : lumina nemișcată a soarelui e răzvrătită de fulgerul ce răsare. Dar îmbrățișarea e mai scurtă și mai febrilă : amîndouă mîinile Smarandei Tăușan se răsucesc îndreptîndu-se, convulsiv, spre sonerie, ca și cum tocmai în clipa asta și-ar aminti de o strașnică datorie. Servitoarea trebuie să apară într-o secundă și, din toate aparențele, să se vadă că totul e de mult pregătit și în ordine. Bătrînei i se trage la scaun o măsuță de trestie, iar copiii mănîncă în mica sufragerie alăturată, ale cărei uși rămîn de perete toată vremea dejunului, pentru ca bătrîna să nu-și înceteze conducerea, să vadă totul și să nu fie singură și acum.

Magdalena, care nu-și poate stăpîni inima, a ținut-o la curent, cu toate fazele prieteniei dintre ea și Octavian, de la primele începuturi. După referințele copilei asupra doctorului coleg, referințe în care se strecura tremurul simpatiei, bătrîna a desprins ițele dragostei ce începe. Prin iscoade abile și observații adînci și dibace, ea urmărea de acasă jocul ce se depăna la spital. Din cele spuse, cu voie sau fără voie și, mai ales, din bucuriile nuanțate și curioase ale fetei, și-a dat seama, clipă cu clipă, de prefacerea simpatiei în dragoste. Lucrul era fatal : pentru frageda viață a Magdalenei, căile erau prea pustii și istovitoare. La început Smaranda s-a bucurat de înviorările fiicei, dar pe măsură ce ea se făcea tot mai palidă, mai adîncită și mai transfigurată, bucuria a început să se transforme în grijă. O dată începute raporturile cu un bărbat, după spusele Magdei, atît de de treabă, rămîne în sarcina mamei să se ocupe cu viitorul. Înaintarea legăturilor dintre tineri nu mai putea fi zăgăzuită, cum nici nu era, de altfel, cu cale, dar cursul lor trebuia, pe cît cu putință, supravegheat și îndrumat pe căi bune. Magdalena se trăda cu inocentele alternări de bucurie și supărare, dar mai ales

cu multele ceasuri de adîncire, de aplecare asupra propriului ei suflet. Tot mai mult, conversaţia dintre mamă şi fiică nu se mai învîrtea decît în jurul spitalului, răsucindu-se tot mai strîns în jurul persoanei doctorului. Toate nimicurile vieţii de la birou erau relatate bătrînei şi printre cuvintele fără umbră, bolnava scormonea pe cele catifelate, pe cele sărite, pe cele spuse pentru întîia dată. Şi Magdalena avea din zi în zi mai mult de ascuns decît de mărturisit.

Într-una din zile s-a întors de la slujbă mai palidă ca de obicei şi cu buzele albe. Mama, care o socotea înaintată numai pe căile lirice, o privi consternată, fulgerată acum de alte gînduri şi întrebări. Poate că astăzi... Magda... Ochiul bolnavei, ca un cuţit, a scoromonit printre veşmintele, printre culorile, printre cuvintele, rare acum, ale fetei. I se părea cînd că înţelege ceva, cînd că nu e nimic de înţeles. Dar tăcerea, lăsată ca o cortină asupra făpturii răvăşite de boală, nu mai lăsa ochiul să pătrundă în încăperea pînă azi descuiată a inimii. Dintr-o curioasă sfială, tocmai cînd arta ei se cerea mai în faptă, bătrîna n-a mai putut iscodi. Pînă aici lucrurile nu s-au desfăşurat sub ochiul şi supravegherea, aproape sub conducerea ei ? Unde ar fi putut duce, dacă nu aici ? Bătrîna condusese, cu o baghetă de vrăjitoare, tot jocul plin de ameninţare, către clipa fatală. Dar astăzi, cînd peste transparenţele purităţii s-a lăsat recea cortină, cînd prin sînul înflorit al femeii nu se mai văd mişcările inimii, Smaranda Tăuşan se fereşte parcă şi ea să mai pipăie adevărul.

Bătrîna se înşelase oarecum în ziua aceea ; se înşelase însă numai cu un număr de zile. Magdalena trebuia să afle din gura mamei ei cîteva lucruri intime şi de mare folos. Bătrîna crezu, după cum urmărea curgerea faptelor, că totuşi s-ar mai putea întîrzia. Magdalena (în gîndul ei) va fi cuprinsă toată, de la o zi la alta, într-un mare vîrtej. Pînă să se supună noii idei, cugetul mamei a ars pe toate rugurile închipuirii. Din înfăţişarea chipului din ce în ce mai consumat al Magdei, Smaranda

își da seama că vindecarea nu va fi cu putință decît tot numai prin dragoste. Cînd se mai împăcă cu noua stare de lucruri și începu să-și mai vină în fire și să judece iarăși cu limpezime, negurile prinseră a slăbi. Din moment ce faptele aici trebuiau să ajungă. Dacă ar fi cunoscut pe Octavian, dintr-o singură uitătură i-ar fi ghicit în suflet. Și va trebui să-l cunoască. Dar, pînă atunci, la scurt timp după ziua primei tăceri și îngîndurări a Magdei, bătrîna a mai simțit... bănuit... înțeles... ceva. Și a plîns toată după-amiaza și bună parte din noapte. După asta a plîns de nenumărate ori. Poate nu e nimic... poate nu e nimic... A plîns singură, pe înfundate pe neștiute, în odaia năpădită de soare. A izbucnit în plîns de cîte ori Magdalena pleca, după mesele, fără rost, de acasă, de cîte ori se întorcea mai tîrziu ca de obicei, de cîte ori o simțea mai tulburată și mai strălucitoare. Fiecare din faptele astea era o îndepărtare a fetei de la sfînta ordine neclintită, de la sfînta îndatorire de mamă și fiică, și o cădere în neștiut.

În fața acestei fericiri nebunești nici un zăgaz nu mai putea fi ridicat. De cîteva ori, bătrîna, neîndrăznind să înfrunte din față puhoiul, încercă să-l cuprindă în rețea de aluzii și parabole mult chibzuite. Răutatea omenească, lașitatea, minciuna, temerea socială, decăderea, datoriile celelalte... vorbe ce se izbeau de muntele fericirii și cădeau în bucăți la picioare.

Într-o seară, profund distratră, aranjîndu-se în oglindă, Magdalena vesti mamei, cu un aer rătăcit și nepăsător, că se va duce cu Octavian la cinematograf. Și adăugă, convențional și tot atît de absent :

— Dacă întîrzii, să nu fii îngrijată.

Miron a mîncat singur, în sufragerie, stînd de vorbă de acolo cu mama-mare, care-i spunea fel de fel de nimicuri. Era întîia oară cînd băiatul mînca singur, și, oricît se străduia bătrîna să-i ușureze masa, era vădit abătut. Cu toată ascuțimea minții ei, mama-mare nu putea totuși să înțeleagă cum se face că băiatul nu e chiar mult mai abătut. El întrebase numai de două ori de mama lui : prima oară la venire și apoi cînd se așezase la masă ; prima oară cu o față surprinsă și încrun-

tată, a doua oară mai distrat sau mai gînditor și cu o privire ce nu era a lui.

La ora zece, bătrîna porunci servitoarei să închidă ușa camerei Magdalenei, care da în antreu, pe unde Miron ar putea să intre. Socoteala asta a fost fericită : după cină, Miron s-a dus în camera lui de și-a pregătit lecțiile, dar, către zece și jumătate, bolnava l-a auzit trecînd repede și ciocănind la ușa încuiată. Asta se întîmplase și altă dată și, ca odinioară, băiatul s-a dus la culcare, gîndind că mama a adormit. La mama-mare nu se putea intra decît tot prin aceeași cameră ; bătrîna se întristă la gîndul că nu și-a putut săruta nepoțelul pe frunte.

S-au făcut ceasurile unsprezece, douăsprezece, au trecut și de douăsprezece. Pe strada totdeauna tăcută nu se mai auzeau decît zgomote stinse, ce veneau de departe. Nici o trăsură, nici o mașină, nici un pas omenesc. Dacă s-ar fi mișcat o ramură de castan, bătrîna tot ar fi auzit.

Și, cu toate astea, n-a plîns.

Cînd a trecut miezul nopții, cu sforțări peste puterile ei, s-a sculat din fotoliu și a trecut la geam, și-a luat mîna tremurătoare de pe cîrjă și a dat într-o parte perdeaua. Strada era luminată de lună, părînd și mai pustie ca altă dată. A stat la geam pînă cînd brațele au început să-i tremure, îndurerate, pe lemnele lustruite ale cîrjelor. Cît a privit pe uliță n-a trecut nici un om. Parcă toți locuitorii împrejurimilor s-ar fi legat să nu se întoarcă pe acolo spre casă. Printre oamenii aceștia ferecați de blestem, va fi fiind, poate, și Magdalena, pe care legămîntul ciudat o va fi ținut în cine știe ce punct al orașului păcătos. Toate năzbîtiile și grozăviile copilărești au trecut prin fantezia bătrînei cu atîta ordine în minte. Ceasurile (minutele din pendulă) păreau și ele împietrite de groaznicul legămînt. Smaranda se temea de întîmplări extraordinare, de răpiri și de vărsare de sînge, deși în fundul cugetului stăruia mai mult convingerea dezgustătoare că Magda a rămas toată noaptea cu doctorul, ca o amantă obișnuită. Faptul adeverindu-se, va fi punctul cel mai grav dintre cele trecute ; mîine, în cazul ăsta, orice sfială va fi sfîrșită și răfuiala, cu

voie, fără voie, va izbucni... Răfuială ? chiar (dacă așa cum de atîtea ori s-a gîndit) vrînd să doboare dragostea pentru Octavian, nu va reuși decît să piardă, pentru ea, inima zdruncinatei fete. Cu orice risc (deși în ceasul ăsta nimic nu i se mai pare riscat), mîine va încerca. E o poruncă a răspunderii de viața fetei și a fiului. Nu se va mai da la o parte. Nu ține să se mintă nici să se ocrotească. Dacă cel puțin noaptea, copila ei bolnavă ar înțelege să stea acasă ! Miron n-ar iscodi, n-ar descoperi, nu și-ar vedea părăsirea. Smaranda s-a răsucit într-o plasă infernală de gînduri și nu s-a oprit la nici o metodă. N-a avut, cînd se cuvenea, îndrăzneala să întrerupă mersul patimei, prin atîtea mijloace ce i-ar fi putut sta la îndemînă ; acum este, poate, prea tîrziu. Toate lunecările fetei sînt doar nesocotințe ce s-ar fi putut îndrepta.

E drept că, închizînd ochii cugetului asupra scenelor ce trebuiau să se înșire în marea dragoste omenească a Magdalenei, bătrîna nu mersese atît de adînc cu închipuirea încît să bănuiască chiar o asemenea noapte.

Dar va încerca din toate puterile să mărginească nenorocirea. Se miră cum doctorul, despre care începuse să creadă cele mai bune lucruri, a putut săvîrși infamia. Magdalena e mai slabă ca trestia în bătaia vîntului. Dar el, el bărbatul, el prietenul, doctorul, omul inteligent ? Se vede că nu e decît tot un bărbat ca oricare, fără conștiință, fără întrebări, fără milă, fără prudență, fără... dragoste adevărată. El e cel vinovat !

Între camera lui Miron care doarme, poate neștiutor, poate neliniștit, și camera ei cu perdelele date într-o parte, în care intră atîta lumină de lună, este camera goală, cu patul nedesfăcut, cu toate lucrurile nepregătite de noapte. Magdalena a luat cu ea totul ; camera nu mai are nimic din sufletul ei mutat în alt loc. Mîine de dimineață (mai sigur către zori, în ceasul încetării desfrîului) acel suflet nu-l va putea readuce acasă. Același.

E foarte tîrziu. Lacrimi grele urcă și încrețesc obrajii, tîmplele, fruntea bătrînei, luptînd să se prăvale, dar Smaranda Tăușan rămîne mai tare : ea le strînge printre

cutele tăbăcite, schimonosindu-le și mai mult în lupta anevoioasă. Ceasuri nenumărate a țintuit cu ochii încordați petecul de stradă dinaintea ferestrei ; ceasuri întregi de judecăți mari și planuri, toate rostogolite. Nu va fi aspră, nu, în nici un caz aspră. Îi e mare silă că nu mai poate fi aspră, că nu mai poate să pedepsească. Nu, nu mai poate. Nu mai poate decît să fie lașă, adică o mamă, într-o asemenea situație, diplomată. Momentele nu sînt mari, ci sînt capitale ; judecata trebuie să fie largă, cuprinzătoare... Dar dacă nici la trezirea băiatului mama lui nu va fi acasă ?... A venit, s-a culcat, s-a sculat, a plecat !... își spune repede, ca o sonerie, bătrîna, electrizată de inspirația salvatoare. Pentru lucrurile cele mai mici, altădată cugeta multă vreme ; astăzi a rezolvat într-o clipă o problemă cumplită. Aparența va fi salvată. E mare lucru ; unul din cele mari. Și, după asta, s-ar putea întîmpla ca Magdalena să-și înțeleagă... crima și să n-o mai repete.

Faptele s-au petrecut deocamdată după prevedere. Dar, la scurt interval, nepăsătoare și rătăcită ca și întîia dată, Magda a plecat seara, după ce a anunțat-o, cerîndu-i cu o grație generoasă consimțămîntul, iertarea și sărutarea. Și încă un lanț de nopți bătrîna s-a pomenit că acceptă mecanic, ca uluită, plecările fetei, pudrată, absentă, grăbită, cu ochii rătăciți.

În fond, băiatul nu lua seama... Dacă se poate acoperi !... În prima vreme, așteptînd pînă în zori cînd ațipea cu capul căzut pe fotoliu, Smaranda a dat lupte grele, trecînd prin călduri și prin ghețuri și simțind cum încet-încet indignarea vrea să ia locul durerii, iertării, poate chiar dragostei de mamă, nesocotită. Cum s-a putut învoi Magdalena să plece de lîngă băiatul ei ? ! Să-l lase ceasurilor de întuneric, de izolare și — de ce nu ? — de întrebări ucigașe ?

Dar, după prima perioadă de lipsuri, s-a făurit în cugetul bătrînei răspuns și la frămîntarea asta ce părea mai grozavă. E drept că peste cîteva luni, peste un an, lipsurile s-au mai rărit. Atențiile Magdei pentru băiat și-au mai recăpătat catifelarea, căldura ; sufletul nu-i

fusese îmbolnăvit de moarte. Iar mai tîrziu Smaranda a simţit-o şi mai stăpînă pe sine. Furia dragostei începuse — după observaţia ei — să se mai potolească. Trecuse, probabil, marea şi primejdioasa criză sentimentală şi pacienta o suportase cu bine. Magda şi-a reluat tot mai mult calmul de altădată. A început să rămînă tot mai des după-mesele acasă, să lucreze dantele, să povestească chiar, cu seninătate, întîmplări de la slujbă. Inima tinerei va fi ostenit, după marea bătălie ; s-ar putea ca Magda să fi început să iubească mai rezonabil pe prietenul ei. N-ar fi cu totul de necrezut ca moleşeala asta să fie în fond agonia. Dar gîndul ăsta nu convine bătrînei ; ea ştie că Magda nu mai poate trăi fără dragoste, că chiar dacă în faza asta de apatie se simte bine, mîine chinul se va aprinde iarăşi, şi mai puternic. Fără prietenia doctorului pe care slăbiciunea ei s-a putut sprijini hotărît, inima bietei fete s-ar fi uscat ca o frunză fără lumină. În tot ce-a văzut şi mai vede Smaranda Tăuşan nu e decît un înţeles : totul se clatină, dar tot ce se clatină este, aşa cum trebuie, probabil, în general, să se prezinte viaţa. O renunţare peste marile şi micile renunţări, toate cu durere mai mare sau mai uşoară. În cele din urmă, paralitica a gîndit că prietenia asta nu trebuie încă sfîrşită : mama şi fiul nu-şi pot deschide chiar de acum propriile lor aripi. Peste cîţiva ani situaţia va fi uşurată. În ideea unei căsătorii, bolnava nu a crezut decît în orele cînd cu asemenea minciună trebuia să-şi încurajeze copila. După schiţele prizărite ale Magdei şi ale lui Miron, Smaranda îşi făurise o imagine a doctorului, fizică şi morală. Se gîndea dacă, prin absurd, acest om al închipuirii nu va fi semănînd cu cel de aievea, întru atît îşi întărise plăsmuita icoană. Dintr-o teamă ciudată (cunoştinţa doctorului să nu aducă vreun rău Magdalenei), se codea să-şi arate dorinţa, reală, de a-i fi prezentat. Pentru a-l cunoaşte n-ar fi fost altă soluţie decît aceea de a-l aduce aici, acasă, în camera ei, alături de camera, alături de patul Magdalenei, alături de camera copilului care a avut un tată. „Nu mi-ar plăcea deloc să văd în faţa mea un om în toată firea, un bărbat de care se leagă toată viaţa fetei mele, forţat să facă pe

virtuosul, să facă păpuşeria sentimentală obişnuită a logodnicilor sau candidaţilor, toţi ridicoli. Să se comporte mai mult ca amorez, sau chiar ca protector al femeii şi copilului. Poate chiar ca un mare binevoitor al întregii familii, din care nici eu n-aş fi lipsă.“ Gîndul ăsta e poate cel mai dezgustător. Nu o singură dată Magdalena a încercat să o facă să-l primească în calitate de medic, cînd se simţea mai rău. Dacă bătrîna era într-adevăr mai slăbită, nu e cu totul sigur dar la auzul propunerii pe care o făcea Magdalena cu un timbru vocal exasperant de melodios, Smaranda se îmbolnăvea în mod cert : o cuprindea un tremur care făcea să-i clănţăne barba, şi numai din asta fata trăgea cuvenita concluzie. Uneori, bolnava, văzînd că nu e de ajuns înţeleasă, cu multă silă se hotăra să spună şi vorbele de dezaprobare. Magdalena, învinsă, suferea, dar nu deznădăjduia şi, la prima ocazie, îşi reînnoia melodioasa şi exasperanta propunere. Terenul însă nu era pregătit ; mai trebuia aşteptare. Şi timpul a îndeplinit opera : într-o bună zi între mamă şi fiică s-a putut vorbi, fără nici o nenorocire, şi despre asta. Întortocheatele gînduri ale Smarandei se mai opriră din hoinăreală ; femeia crezu că oarecare filozofie nu strică. Poate că oboseala o făcea filozoafă, o oboseală chiar a gesturilor ei speciale cu braţele şi a tremurului capului, de care diplomaţia ei ştiuse să se servească ades. După o noapte întreagă de gingaşe socoteli, de planuri copilăreşti şi ingenioase, Magdalena se hotărî, la scurt interval, să-şi mai încerce norocul. Din întîmplare, bătrîna era, însă, mai sănătoasă ca totdeauna. Dar cu atît mai bine : pentru că Octavian Peleş nu trebuia invitat cu orice preţ numai în calitate de doctor. Magdalena renunţă la nerodnica strategie şi se decise să vorbească... deschis, deschis dar cu toată solemnitatea. Va cere serios mamei ei să lase mofturile de o parte şi să admită să-i prezinte prietenul. Nu se gîndeşte că în felul ăsta ?... Mai ales că Miron îl cunoaşte de atîta vreme. La trebuinţă, dacă bătrîna se va opune, îi va ţine şi un oarecare discurs, plin de nenumărate argumente elaborate în luni de zile. Un presentiment o asigură că astăzi lupta nu va fi prea grozavă : mama va fi mai înţelegătoare cu formele, ea care a îngăduit atîtea lucruri însemnate de fond.

Magda s-a gătit de plecare și a intrat în odaia bolnavei. Miron plecase cu două-trei minute înainte. Prin draperiile bătrînești, demodate, prinse cu șnururi groase și răsucite de rozetele poleite, soarele dimineții se revărsa blajin și egal în curata încăpere. Figura Magdalenei, obosită de marea muncă a închipuirii, era palidă ; fruntea puțin încruntată trăda o preocupare ce nu putea scăpa ochiului atoatevăzător al bolnavei.

— Ce ai tu ? Nu ți-e bine ?

— Nu mi-e bine ? răspunse, surprinsă, surîzînd și uitîndu-se în oglinda venețiană, să se asigure, Magdalena.

Pentru că nu se așteptase la asemenea observație, fu o secundă descumpănită.

— Nu ești tu bine, urmă bătrîna, examinînd-o cu ochii întristați.

Magda își trăgea mănușile și vedea cum, după operația asta nu va mai avea nici un pretext de a rămîne aici.

Bătrîna continua să o măsoare, îngrijorată.

— Mamă dragă, am să te rog ceva, se trezi izbucnind fără voie, Magda. Am să te rog ceva... mult... și nu văd pentru ce... tu care mă iubești...

Vocea îi tremura, cuvintele erau despicate, năduful i se urca în gît.

— Am să te rog... să-l primești ! Vezi tu, nu-ți cer să fii prea amabilă ; nici n-am să-ți fac supliciul de a-l ține prea mult ! Nu, nu te teme ! De atîtea ori mi-a spus că ar vrea să te vadă. Ai acceptat să i-l prezint pe Miron. Nu înțeleg cum poate să-ți inspire atîta groază, atîta ură ! Pentru că am observat că-l urăști !

La ultimele vorbe, toată forța de stăpînire și toată strategia — de la început trădată — a Magdalenei, s-au prăbușit într-o cataractă de lacrimi. S-a trîntit pe scăunelul de lîngă jețul bătrînei și în ruperea lacrimilor au căzut lacrimi vechi, adunate de mult, ferecate.

Speriată și cutremurată adînc, bolnava o privi și ea printr-o ceață de lacrimi.

— Copilița mea mică și proastă, copilița mea mică și proastă ! cine ți-a spus grozăviile astea ? Că mi-e groază de el... că urăsc eu pe Octavian... Cum poți să-mi spui tu una ca asta ? Cum ți-a trecut prin cap ? Mi-ai

spus vreodată că vrea să mă vadă și n-am vrut să-l primesc ? De unde ai scos asta ? Dacă l-aș fi urît, n-aș fi încercat din capul locului să te despart de el ? Nu te-aș fi oprit... Dumnezeule ! Ce prostie ! Nici nu l-am cunoscut și îl urăsc... Auzi vorbă !

— Da, îl urăști, îl urăști : știu eu că îl urăști ! izbucni cu toată patima fiica. Îl urăști, pentru că n-ai vrut să-l vezi niciodată ! Mi-ai îngăduit — ai dreptate — prietenia asta, dar pe el l-ai disprețuit totdeauna, ca... și pe mine. Tu ești convinsă că nu mă iubește... că nu ne iubim ! Am văzut ! Ai suportat situația fără să-mi spui ce simți, dar m-ai făcut să pricep ! De atîtea ori am vrut să-l chem să te vadă, cînd te simțeai mai rău — și ai refuzat... Nu te-ai gîndit... și la mine !...

Pălăria Magdalenei, smulsă de degetele bătrînei, căzuse pe covor. Mama se canonea să-i scoată mănușile care păreau lipite de mîini. Chipul copilei, încărcat de diamantele lacrimilor, ardea, părul se risipise pe tîmple și se udase.

— Îl urăști ! Da, îl urăști ! Am simțit că-l urăști ! Și... nu mă poți iubi nici pe mine. Altfel n-ai putea să fii rea. Uite... am venit să te rog să-l primești. Ce-ar putea să-ți facă ? !... Niciodată n-ai avut încredere în mine ; eu nu sînt Miron, să te fac să te înduioșezi. Nu mai sînt fata ta...

Bătrîna îi mîngîia fruntea, părul și tîmplele ude, cu degetele apucate de tremur.

— Nu ți-am spus niciodată, pentru că am văzut că te fereai totdeauna. Cum era să-ți mai spun ? ! Și dacă ți-aș fi spus, nu tot mă refuzai, cum tot m-ai refuzat cînd vream să-l aduc ca doctor ? Iartă-mă, mamă dragă, dar cum vrei să-ți arăt ce am pe suflet, cînd tu-mi opreşti în felul tău cea mai mică îndrăzneală ?

— Ei, bine... acum taci, nu mai plînge... o dezmierda bătrîna, care abia auzea cîte o vorbă, pentru că în gînd se mustra de faptele de care cu toată dreptatea se găsea învinuită. Se condamna. Fata avea dreptate. Și o cît de mică înțelepciune și prevedere ar fi obligat-o mult mai demult să caute să cunoască pe doctor. N-a vrut decît să-și menajeze nervii, să ocolească o întîmplare cel mult

plictisitoare. Poate, însă, că timpul nu a trecut, o reparaţie se mai poate face. În locul cetei lacrimilor, oţelul hotărîrii ei obişnuite îi apare în ochi.

— Ştii tu că tocmai eu n-am vrut să-l cunosc ? Dar... eu trebuia să-l poftesc ? Nu era datoria lui să-şi arate dorinţa de a vedea şi pe bătrîna şi neputincioasa ta mamă ? Că nu ţi-am spus să-l aduci ? Dacă te-ai gîndi bine, ai vedea că nu puteam să fac asta înainte de a şti că şi el... că nici el nu se sfieşte de mine. Spune mai bine aşa. Tot n-ai mai plîns de mult. Acum... te-ai liniştit. Auzi dumneata, ce prostie ! Eu... care... chiar am vrut să-l cunosc. Ei, acum nu mai plînge ; cred că ne-am înţeles. Gîndeşte-te în ce mod ai putea să-l inviţi. Dacă vrei, cheamă-l astăzi... Vrei să-i spui că-i invitatul meu ? Uite, eşti mulţumită ? Hai, scoală-te, dă-ţi cu apă rece pe ochi ; uite cum te-ai făcut.

Magdalena s-a ridicat fără vorbă, ca o şcolăriţă pusă în genunchi, şi-a sărutat mama pe frunte, a trecut în camera ei de s-a aranjat, şi a plecat, tot bosumflată, la slujbă.

Dar bătrînei, zguduirea nervoasă i-a trecut abia după ceasuri de suferinţă. La ora mesei, Magdalena, cu faţa îmbujorată de mers şi de aer, a intrat ca o vijelie în camera ei, a cuprins-o în braţe şi a sărutat-o cu patimă unde a nimerit.

— Iartă-mă, mămiţico. Ştiu că nu-l urăşti. Am spus numai prostii ! Iartă-mă ! M-ai iertat ?

— Poţi să-l chemi după-masă ? întrebă, cu aer liniştit, suferinda.

— Dacă vrei dumneata...

Îndată după dejun toată casa fu răscolită şi curăţată din nou ca pentru un eveniment mare. La ora înserării, soneria a sunat. Un sunet cu totul particular.

În orînduiala desăvîrşită a lucrurilor din camera ei, Smaranda Tăuşan, îmbrăcată în rochie de tafta largă şi ţeapănă, părea mai mult ca totdeauna un manechin izbutit, reprezentînd o bătrînă aristocrată în veşmintele de odinioară. Magdalena descoperise pe undeva o floare

de voal albăstrie, pe care, cu o minunată intuiție a armoniei, i-o prinsese în corsaj. Bolnava, cu fața afînată de suferință, în poza și rochia ei, era o apariție romantică în toată puterea cuvîntului. Magdalena avusese capriciul să îmbrace o rochie de un violet stins, fără nici o podoabă, pe care nu o purta niciodată pe stradă. Pe masa de nuc din mijloc, cu picior răsucit, acoperită pînă aproape de scînduri cu o față grea de janilie, cu tișlaifărul împodobit de trandafiri roșii și lalele violete, un cărucior de trestie împletită transporta și el, gata să o răstoarne, o mare încărcătură de flori de pînză apretată și ceară de toate culorile, atîrnînd peste roțile fine poleite cu aur. Pe măsuța îngustă, aurie, de sub oglinda venețiană, într-un vas de cristal, un buchet de violete de Parma, cu tonurile decolorate. În antreul prin care trecu Octavian, pe două mese rotunde de trestie, alte buchete de flori artificiale. Magdalena, în veșmîntul violet estompat în care-i ieși în cale, palidă de marea ei fericire, părea, printre ele, tot o floare făcută. Toate aceste flori fără suflet sau cu sufletul în odinioară își ocroteau formele fără viață într-o casă aidoma, între draperii vișinii, prinse în otgoanele de mătase, pentru veci înnodate.

La apariția într-o formă atît de neașteptată a Magdalenei, doctorul, care-și pregătise sufletul să o îmbrățișeze, pentru cazul cînd s-ar fi întîlnit singuri, se pomeni îngrădit, și toți pașii pe care-i făcu pînă în iatacul bătrînei i se păru că-l adîncesc într-un fel de iluzie colorată. Era transfigurat și transformat sufletește. Venise plin de bucurie și de nerăbdare să sărute mîna mamei prietenei lui și să aspire cu sete și libertate aerul unei case iubite, și se văzu, ca prin farmec, călcînd cu sfială, cu un zîmbet pe care și-l simțea curios, prin panorama asta romantică, cu purități, suavități și flori mari, neclintite, ca într-un basm de de mult. Magdalena îl duse, vădit intimidată și îl prezentă mamei. Cînd pronunță numele Octavian Peleș, vocea îi fu foarte moale; după ce spusese Octavian, se oprise o secundă, dar se corectă repede și întregi numele. Bătrîna surîse, poate fără să vrea. Cînd se înclină să-i sărute mîna subțire și

palidă, doctorul găsi, în clipa fulgerătoare, că asta este singura mînă pe care o putea avea mama iubitei lui. Mai observă în mîneca strîmtă o batistă eterică, pentru îngeri, și, cînd înălță ochii către capul pal, obosit, se asigură definitiv că numai o femeie ca asta putea să aibă o fată ca Magdalena și un nepot ca Miron. Dar nu numai chipurile de oameni erau atît de molatice și suave, ci toată mobila înconjurătoare suferea de aceeași moliciune vetustă, de același leșin grațios.

După ce-și luă ochii de la bolnavă, Octavian se întoarse spre Magdalena, instinctiv, ca pentru o sigură verificare. „Da, într-adevăr", își spuse, cu un zîmbet de mulțumire.

După cîteva vorbe schimbate între cei trei, își făcu apariția și Miron, care, cu tot sufletul în privire, se repezi cu adresă și strînse mîinile vechiului său prieten, fericit că îl vede, în sfîrșit, și la ei acasă.

Conversația, condusă și dominată de spiritul ales al bătrînei care știu să nuanțeze și să limiteze tot ce ar fi putut fi un început de elan sau o intimitate, s-a rezumat la subiectele cele mai plăcute și neprimejdioase. Dacă Magdalena nu era decît dragoste și candidă înflăcărare, doamna Tăușan — observă doctorul — era, dimpotrivă, o femeie de un tact exemplar. Un tact datorită căruia — de unde doctorul bănuise că bătrîna îl va provoca să vorbească — avu prilejul să cunoască izvorul cel viu al delicateței și lipsei de orice interes a prietenei. Din trunchiul princiar al bătrînei, din toată vibrația asta de violeturi și de candori, din insula asta rătăcită sau uitată de acum un secol pe lume, crescuse sufletul și chipul îngeresc al iubitei. Numai în casa asta cu ușile zăvorîte spre ritmurile furtunoase ale vieții și către frămîntarea cu sînge a cetății, s-a putut zămisli un asemenea trup și asemenea suflet ; un trup și un suflet pe care, de cînd le cultivă și de cînd le iubește, numai astăzi tînărul doctor poate spune că — în concepția științifică — le-a și priceput. Din gîndul lui, amintirile atingerilor pîngăritoare s-au șters. Pe fiica eterică a venerabilei principese, nu mîna lui groasă și păcătoasă a putut-o atinge, dar nici o altă mînă bărbătească. Iar de acum înainte

— dacă i se va îngădui — de-abia va cuteza să ridice spre ea ochii unei adînci adorări. Va încerca, așteptînd, și dovedindu-și credința și dragostea fără umbră, să-i cucerească, nu vremelnic, ci pentru totdeauna, încrederea și prietenia. În ora asta își dă seama că omul întîlnit pe trotuar nu e cel de acasă și că, și în această materie, ca și în știință, este determinism, sînt raporturi de cauzalitate, de atmosferă, de ambianță, care fac trupul și spiritul. A trebuit să lase o lume năprasnică și să pătrundă în cuibul ăsta teatral, cu prințese bătrîne înlemnite pe tronuri, cu frumusețI prea fragede, pentru altă lumină, ca să înțeleagă pe femeia care i-a dăruit toate miracolele într-o singură și simplă îmbrățișare.

După o oră de conversație, musafirul respectuos și plin de recunoștință sărută mîna lungă care i s-a întins cu generoasă prietenie. Și, cînd a păsit pragul casei întreținută astfel și prin ostenelile Magdalenei, s-a simțit înălțat.

După vizita asta protocolară au urmat altele, la tot mai scurt interval. Nu i-a trebuit multă vreme lui Octavian pînă a cucerit casa, înregistrînd, fericit, pînă în fundul cugetului, zîmbetele tot mai prietenești, tot mai voioase și mai pline de bunătate ale Smarandei. Spre primăvară, Miron s-a îmbolnăvit de gît și Octavian a fost singurul medic al micului pacient. Îl vedea în fiecare dimineață, înainte de ora spitalului, la dejun îl vizita iarăși și seara ședea totdeauna cîtva timp lîngă el. De la capul înfierbîntat al băiatului, privirile Magdalenei, pline de spaimă, se ridicau spre doctor. Octavian urmărea și doctorește și părintește evoluția îngrijorătoare a scarlatinei. Smaranda Tăușan cerea totdeauna termometrul încălzit scos de la subsuoara copilului, înainte de a-l vedea Magdalena. Varga strălucitoare îi arăta acum mersul bolii primejdioase, așa cum, ieri sau alaltăieri parcă, îi desena frigurile copilei ei Magdalena. Amintirile sînt aduse atît de aproape și de lucrurile materiale ; primul copil a suferit tot în patul în care se zbuciumă corpul înflăcărat al băiatului. Mama-mare cunoaște întrucîtva capriciile mizerabilei boli și știe să citească în semnele de mercur și în alte semne neînțelese. Doctorul

își prelungea vizitele, și cînd temperatura a suit și a rămas suspendată pe supremele culmi, îngrijorarea lui a crescut mai mult pentru slabul lui meșteșug decît pentru starea bolnavului — sentiment de pierzare încercat de generalitatea medicilor care-și caută propria lor odraslă. I-a trecut prin minte că n-ar fi rău să mai aducă un doctor, mai mulți chiar. Și numai la gîndul să nu sperie pe femei, a trebuit să renunțe. Pentru întîia oară, leacurile îi apărură neîndeajuns studiate și deci fără temei : trebuia ceva absolut, îndelung experimentat, pe care să te poți sprijini. Și, în tot arsenalul de unelte, de cunoștințe, siguranțe, și în toate amintirile lui, de aproape și de departe, singur acest leac nu era. Numai cînd febra a început să scadă, și-a adus, ca prin minune, aminte de alte cazuri — vai, ce apropiate ! — cu evoluție întru totul aidoma.

Cînd Miron s-a luminat la figură și orice amenințare trecuse, Octavian a simțit că, în ciuda tuturor aparențelor, el n-a făcut mai nimic să-l salveze.

Dar în casa iubită dragostea pentru el s-a mărit și înfierbîntat prin tot atîta recunoștință. Numai atunci i s-a părut că răscumpărase o mică parte dintr-un atît de apropiat trecut de neștiință și sălbăticie. De pe treapta asta se simțea mai învrednicit să aspire la cinstea de a deveni pentru totdeauna ocrotitorul și prietenul Magdalenei. În noua lumină ce i se revărsase în suflet, își vedea cu o mare limpezime viața, în rosturile cele adînci. Nici o curățenie și nici o frumusețe n-ar mai putea aștepta pe deasupra celor întrupate în prietena lui ; nici o siguranță, nici o dragoste și nici o temeinicie pe deasupra celor cu care se simte înconjurat. E convins că nu merită extraordinara favoare, dar crede cu aceeași convingere că propunerea lui va aduce fericirea întregii case.

O împrejurare banală — o vizită ce a primit bătrîna — l-a oprit să spună ce are pe suflet în dimineața cînd a intrat la ea să-i vestească deplina vindecare a lui Miron.

XI

După o noapte cu totul albă și o zi tulburată, doctorul Peleș se prepară să plece la Irina. Pentru că luase hotărîrea să fie prevăzător, primul lucru ce-a făcut dimineața a fost să se intereseze, de la spital, întrebînd cu o voce schimbată dacă inginerul Stanian s-a întors din provincie. Un glas femeiesc a răspuns că domnul nu s-a înapoiat. Asta s-a petrecut pe la unsprezece. De atunci au trecut multe ceasuri și situația în casa din strada Colonel Mihail Ghica poate s-o fi schimbat. Dacă inginerul s-a reîntors, dacă la ora șase va fi acasă, faptul ar fi nemăsurat de tragic. Pentru că nu mai tîrziu decît pînă la acea oră, Octavian trebuie să aibă un rezultat. Îmbrăcîndu-se, — după ce toată noaptea și-a făcut zeci de planuri de conduită — tremurînd de neliniște, își mai construiește și acum încă o sută. Dar planurile improvizate, scurte, ca năluciri fulgerătoare, se prefac în scîntei și aleargă prin cameră. În cele din urmă gîndește că e mai bine să renunțe la ele și să lase totul pe inspirația de moment. Spontaneitatea va fi poate și mai convingătoare. În fond, Irina îl înțelege și știe ce va trebui să audă ; nu fondul deci, ci doar forma, și anume ceea ce nu va părea ticluit de acasă, ca o tiradă teatrală, o va interesa. În fața ei, provocat poate, și încurajat chiar, va găsi vorbe mai grăitoare decît în clipa asta de zarvă a cugetului. Mai gîndește dacă, înainte de a pleca de acasă, n-ar fi cazul s-o cheme la telefon, s-o întrebe încă

o dată dacă vrea să-l primească. A prins însă, teamă de telefon. Trebuie să se ducă ! O singură vorbă a lui, prost găsită sau măcar intonată, o replică nesărată, strîngace, o mică tăcere nevinovată, ar putea atrage o nouă nenorocire. „Trebuie să mă duc ! își spuse. Fac bine sau rău, trebuie să mă duc !... Trebuie învinsă și lașitatea și teama de umilință. Am gustat din toate otrăvurile, am să sorb tot paharul. Mi-e sete să-l golesc, să mă împărtășesc din el pentru moarte. Creadă ce-o crede ! Spună ce-o spune ! Va trebui să m-asculte ! să-mi audă vaietele durerii. Am s-o biciuiesc cu tot adevărul ; am să mă tăvălesc în el ca într-o baltă sordidă ; s-o fac martoră fără voie a lașității. Să-i arunc în urechi și în ochi toate strigătele ; să i le îndes în cuget. Să afle că e o criminală ! Să i-o spun măcar eu, dacă o serie întreagă de imbecili, dinaintea mea, s-au sfiit să i-o spună !“

Răsuflă greu, fața-i e plină de sînge, buzele-i tremură ca de frig. Își smulge pălăria din cuier. Trece pe lîngă cutia de scrisori încărcată, fără să o privească. Coboară vijelios treptele. Aleargă pe stradă, vorbind, fără sunet.

„O urăsc, o urăsc din tot sufletul“, gîndește, și merge repede pe trotuarul bulevardului, pe care nu mai cîntă nici o flașnetă și nimeni nu mai aleargă cu ahtiere spre dragoste și spre viață. O mașină închisă trece încet pe lîngă trotuar ; șoferul întoarce capul, îl salută și micșorează cu totul viteza. Ca și cum el ar fi reținut-o, Octavian pășește pe ușa neagră care i se deschide. Mașina zvîcnește și zboară, șoferul a simțit că domnul e grăbit. În ritmul motorului, gîndul omului e și mai aprig. „Astăzi se va sfîrși, își spune cînd se așază. Am suferit destul. Poate ar fi mai bine să mă concedieze ; ar fi și mai puțin criminal.“

Mașina oprește brusc în fața caselor Stanian. Octavian Peleș nu mai ține să fie prevăzător, nu vrea să mai ocolească nici o primejdie, nici pentru el, nici pentru femeia căsătorită. Coboară cu mișcări sigure și intră în curte pășind ca în propria locuință. Aleea cu pietrișul văros, despărțitoare a celor două ronduri cu florile adormite sub cupolele lutului negru, duce drept la intrare.

Pînă la ușă nu sînt decît cîțiva pași. Peleș gîndește că este poate ora primirii ; dar nici un fel de gînd nu-l mai tulbură. N-ar fi cu neputință ca în salonașul știut să întîlnească fețe necunoscute. Prilejul de a sui scara asta poate nu-l va mai avea niciodată. Dacă vor fi musafiri, va rămîne și el acolo, ca prieten al soților Stanian. Va aștepta ca ceilalți să plece și el va mai sta o secundă, pentru o mare vorbă ce va fi ascultată ; va mai sta poate o oră ; va sta... Nu se muncește să-și închipuie tot ce l-ar putea aștepta sus, peste o singură clipă ; gîndul, obișnuit să îmbrățișeze deodată, ca visul, o mie de situații într-o secundă, nu mai funcționează. Oricum se vor desfășura lucrurile, asta va fi, în orice caz, ora sau ziua hotărîtoare. S-ar putea ca, înainte de sosirea lui cu un singur minut, să se fi înapoiat Stanian. Atîta poate să bănuiască în timp ce, cu pași fermi, urcă treptele scării. La ușa holului se oprește, surîzător, cu un surîs afectat. Sună. Cine-i va putea deschide din încăperile raiului decît ea ? Se aud pași grăbiți și ușa se deschide toată, cu violență. Peleș salută, tot zîmbitor și tot afectat, și intră. Drumul spre salonaș îi este atît de știut — nu prin trecerile lui pe aici, cît dintr-o reconstituire tenace a fiecărui ungher al apartamentului, în memorie. Cît timp și-a lăsat în cuier pălăria, femeia a așteptat lîngă el. în tăcere. De cum i-a ieșit înainte, Octavian i-a surprins paliditatea obrazului și oboseala înnourată a ochilor (așa cum a prevăzut). În cele trei încăperi pe care le străbate și în salonaș e o atmosferă uscată ca în casele de mult închise și nelocuite. Rămasă singură atîtea zile, tînăra femeie n-a mai trăit în intimitatea nemijlocită a lucrurilor. Asta se vede și din privirile preocupate, și din pașii ce nu ating parchetul. Cînd se așază pe scaunul ce i se arată cu brațul, Octavian suferă într-o clipă de invadarea unui curent care-l deșteaptă la realitate. „Femeia suferă, își spune, dar, după aparențe, nu poate fi vorba de mine. Probabil că numai întîrzierea lui Stanian e de vină. Așa să fie și tot nu e rău că am venit : va fi între noi o mică sau mai mare explicație liniștită. Și eu sufăr, și eu sînt chinuit. Am să stau să ascult și, la nevoie, să mă și spovedesc. Recunosc că sînt îndărătnic, că

am intrat aici sufocat de o mare ticăloșie ; dar, de data asta, cel puțin am să lămuresc totul".

Astea sînt gîndurile cu care își măsoară de atît de aproape prietena, iar privirea lui, mirată și curioasă, pare a se strădui să verifice întrucît imaginea ce o poartă în suflet se mai aseamănă cu cea de aievea. I se pare că n-a mai văzut-o de un veac, și nici nu poate deschide gura pînă n-o va cunoaște din nou, pînă nu se va învăța măcar cît de puțin cu aspectul ei cel nou, sau, poate, de totdeauna. După atîtea așteptări nebunești, care au făcut din vis altă realitate, raporturile trebuiesc începute din nou. Spațiului din frămîntările supraomenești ale spiritului îi corespunde o izbitoare înstrăinare fizică. Atît cît se poate în cîteva clipe, doctorul face aceste seci observații. Față de imaginea fixă a sufletului, portretul material pare mai clătinat, ca o fotografie cu imaginea deplasată. „A trecut vreme, își spune Octavian — s-au schimbat lucrurile ; stînjenit mă simt și acum, dar nu în felul de altădată. Mi-ar trebui un ceas sau un secol de răgaz, ca să văd pînă la ce punct mă înșală închipuirea, poate realitatea". Se așteaptă la un început de scenă banală, cu aparat convențional, incolor : femeia îl va îndrepta spre o conversație nesărată, cu iscusințe obișnuite, ascunzîndu-se după vorbe de clacă, toate numai minciună. Va spune, probabil, că e îngrijată sau poate doar plictisită (ce termen stupid !) de nevenirea lui Stanian. Va evita să pomenească de împrejurările ce i-au apropiat unul de altul, iar vizita s-ar încheia leșios, cu o sigură doză de dezgust și pentru unul și pentru altul.

Dintr-o mie de gînduri care-i țîșnesc în minte ca un foc de scîntei, numai astea apar mai limpezi în conștiința doctorului. De cînd s-a lăsat pe fotoliul cu catifea verde, în mai puțin de un minut a retrăit cît o noapte de frămîntare. Irina a tăcut și l-a privit liniștită, așteptînd să-i spună întîile vorbe. Doctorul, cel puțin, așa și-a înțeles situația, ca să se mulțumească. Vizita va deveni poate plictisitoare sau caraghioasă. Dar el nu va avea ce pierde dacă la lamentările ei de soție uitată sau neglijată, va răspunde printr-o frază de consolare, cum se obișnuiește chiar și între prieteni mult mai puțin mincinoși. Dacă i se va cere, se va supune ; va trăi încă o

oră lîngă straniul lui diamant verde. Și va pleca. Pe calea altor zbuciumări, poate. Dacă nu, totul se va încheia simplu și minunat, ca un mare joc de copii al destinului.

Dar toată această plasă a închipuirii a fost dește sută deodată. Cu voce înceată, dar apăsînd și distanțîndu-și cuvintele, în timp ce-i ațintea ochii cu ochii ei neclintiți, tînăra îl întrebă, cu o atenție rece și concentrată de medic ce examinează bolnavul :

— Ce e cu dumneata ? !...

În neiertatele lui tulburări, nici una dintre miile de arătări ale femeii nu semăna cu cea din realitate ; îi trebuia deci o vreme de deprindere cu noua imagine, și tocmai cînd se simțea mai străin, i s-a cerut — în ce mod ! — să vorbească. Și tocmai acum, cînd ar fi putut spune tot, tot ! Nu încape îndoială că Irina fusese pregătită să-l asculte și că își va fi formulat și răspunsul. Ce prilej mai fericit pentru Octavian de a-și desfereca sufletul !

În camera adoratei femei e liniște mai mare decît ar trebui, iar în privința întoarcerii inginerului orice primejdie e exclusă. Dar vorba doctorului este acum somată să se rostească. Ea îl privește cu un anumit fel de liniște aparentă și poruncitoare. Liniște, așteptare, poruncă, ce stînjenesc și mai mult pe îndrăgostit. Întrebarea „Ce e cu dumneata“ ? n-a fost, în nici un caz, întrebarea unei femei care așteaptă o declarație de amor, ci a părut mai mult o iscodire înghețată și încruntată a unui judecător de instrucție ce sfredelește un cuget întunecat. O întrebare ce nu se adresează persoanei, ci numai unui anumit punct de umbră al conștiinței ei. Niciodată doctorul Peleș nu și-a privit bolnavii, chiar pe cei mai amenințați, cu un ochi mai iscoditor și mai crud. S-ar putea totuși ca această înșiruire de vorbe și această fulgerare a ochilor să nu arate adevărata inimă a femeii, să fie numai un joc, încă un joc și mai îngrozitor. S-ar putea să nu fie un joc, ci numai forma de apărare a unui suflet îngenuncheat de iubire, înaintea unei hotărîri extraordinare. Pentru că nu poate tălmăci adevărul, Octavian își simte inferioritatea. Va trebui însă să vorbească, pentru că de asta a și venit și pentru că i se

cere. Dar nu găsește nici un cuvînt potrivit, și se teme de ridicol și umilință. Femeia asta *care i-a dat cuvîntul*, ca un judecător și care poate (ce ciudățenie a naturii !) nu știe nimic din ce este în inima lui. De la ultima lor vedere n-au trecut decît cîteva zile, și totuși ea a uitat totul, sau aproape totul. Este adevărat că a fost urmărită, asaltată la telefon. Dar între ea și Octavian nu s-a petrecut nimic însemnat, nimic grav ; toate zbuciumările lui numai el le cunoaște. Ea nu poate să știe decît cele ce-a auzit, cele ce-a văzut, cele cîteva vorbe ale creionului pe cartonul de vizită. Dacă s-a hotărît să-l primească e poate numai din dorința de a pune capăt unei situații deocamdată ridicole și mai tîrziu primejdioase. După ce îl va asculta, mai mult distrată decît atentă, va rămîne și ea o vreme fără răspuns, pentru a-și judeca bine, pentru a-și face cît mai diabolic răspunsul. După asta se va ridica de pe scaun, dreaptă, cu mină și gest hotărît și, în două, trei vorbe uscate și elegante, de la mare înălțime, îi va spune că bizara lui declarație a jignit-o și, în felul ăsta, nu va mai fi nimic de adăugat pentru ca amorezul cel comic să fie concediat.

Tot ce s-a întîmplat pînă astăzi a fost numai închipuire. Astăzi este realitatea ; dacă se poate spune. A fost o înlănțuire de halucinații. Astăzi pentru întîia oară, un bărbat și o femeie, într-un fel de poziție preamoroasă. Totul este de cîștigat, precum totul e de pierdut. Dar, înainte de toate, e de văzut dacă, după două cuvinte de conversație, doctorul își va mai recunoaște obiectul patimei groaznice. N-ar fi cu totul extraordinar ca tocmai el să sfîșie, cu o mînă barbară, mirajul. În acest caz, biruitor va fi el. Și, biruind, va fi liber. Va lua comanda propriului destin și-și va putea lumina cu putere cel puțin căile lui cele apropiate, ca în trecutul de pînă mai ieri. Va fi politicos, bineînțeles, iar la nevoie va fi chiar generos. Dar, orice s-ar întîmpla, pornirea lui nu va da înapoi. Cruzime ? Răzbunare ? Tot ce se poate. Dar el va merge pe calea sigură a instinctului. De atîtea ori cruzimea nu e decît o formă necesară a sincerității, un act supărător, de lealitate, dar care se produce exclusiv între oameni-prieteni. „În fond, dacă nu simte nimic pentru mine, totul e natural".

Toate aceste gînduri fulgerară prin creierul lui Octavian cu atîta viteză încît, cum șade cu capul ușor înclinat într-o parte și cu un zîmbet prostesc în fața femeii care-l privește de la un timp cu o uitătură de spaimă, nici nu se întreabă dacă nu a întîrziat peste orice măsură a bunului simț să dea cel mai simplu răspuns întrebării cu răsunet ciudat.

— Ce e cu mine ?...

— Ce e cu dumneata ? repetă femeia, ridicînd sprîncenele, cu aer de curiozitate, dar cu vocea puțin îmblînzită.

— Mă întrebi cu atîta răceală încît nu mai știu ce să spun.

— Pentru ce mi-ai telefonat ?

— N-ar fi trebuit să te chem ?

— Nu spun că n-ar fi trebuit. Dar...

— Nu cred să-ți fi spus vreo nesocotință.

— Ba da.

— Din ce ai auzit, n-ai priceput nimic ?

— Nu vreau să spun că n-am înțeles.

— Atunci ?

— Mă întreb ce te-a făcut să-mi vorbești așa.

— Ți-am spus lucruri supărătoare, care te-au ofensat ?

— Sigur.

— Îți cer iertare.

— Spune-mi, te rog, ce părere ți-ai făcut despre mine, ca să poți să-mi spui asemenea vorbe.

Tonul vorbelor aspre este, de altfel, moale ; Octavian îl atribuie mutrei lui disperate.

— Mă uit la dumneata și mă întreb dacă ești în adevăr dumneata, dacă nu vorbesc unei alte persoane, șopti el foarte încet, mai mult pentru sine. De la un timp am impresia că toată realitatea s-a făcut vis. Sînt dezechilibrat. Înainte de a intra aici m-am uitat cu încordare în dreapta și în stînga, am pipăit strada și apoi casa, atît cu ochii cît și cu palmele. Trăiesc într-o beție și nu știu bine pe unde calc. Mă tem să nu-ți spun vorbe incoerente. Și că nu-mi vei pricepe incoerența. Pînă în clipa asta nu știu dacă trebuie să-ți vorbesc cu sinceritate.

— Dacă sinceritatea nu supără...

— O, n-ar putea supăra... Şi... îndrăznesc să cred că ştii despre ce este vorba.

— Ia spune : de cîte ori mi-ai telefonat astăzi ?

— Cred că... o singură dată.

— Atunci, da, e posibil ; a doua oară a fost altcineva ; a vorbit cu femeia şi n-a vrut să-şi dea numele. Am crezut că ai fost tot dumneata.

— N-am fost... Vreau să-ţi pun, înainte de toate, o mică întrebare. La care poţi să-mi răspunzi orice, pentru că tot am să înţeleg ceva.

— În legătură cu ce ?

Octavian ezită o secundă. Fiecare gest şi fiecare vorbă rostită i se păreau prea dure. Vorbea cu voce îndulcită şi tresăritoare, ca omul ce se roagă să i se lase viaţa. Cu un singur cuvînt necugetat ar putea zdrobi totul : universul de închipuire de care atîrna, deasupra morţii, viaţa lui de nimic.

— În legătură... cu mine, spuse, în sfîrşit, surîzînd copilăreşte... Cînd ţi-am telefonat prima oară, chiar în ziua întoarcerii de la Buşteni... Ţii minte...

— Seara, da ; noi am venit pe la două.

— Mi-ai spus că... am început să te necăjesc.

— Da, exact, ştiu.

— Cum ai putut rosti asemenea vorbe ?

— Pentru ce te-ai grăbit să-mi telefonezi ? Nu te-ai gîndit că... puteai să mă incomodezi ?

— E drept că nu m-am gîndit, răspunse Octavian, cu convingerea că a făcut o mare greşeală.

— Pe urmă, după ce ţi-am atras atenţia că ai greşit, în cîteva minute mai m-ai chemat încă de două ori.

— Pentru că nu ştiam ce să cred.

— Orice-ai fi bănuit, nu-ţi închipuiai, că puteai fi auzit... de altcineva ?

— Ştiam... că nu e în Bucureşti.

— Şi, pe urmă, n-ar fi fost mai normal să te interesezi mai întîi dacă Stanian s-a întors, şi să întrebi de el, să vorbeşti chiar cu el ? Dumneata n-ai observat că te simpatizează ? Nu ţi-a făcut impresia ? Şi, să ştii că e sincer.

— Cred, răspunse, abătut, doctorul.

— Dar la asta nu te-ai gîndit niciodată ?

— M-am gîndit, știu. În adevăr, m-am gîndit. În locul meu alt bărbat ar minți. Eu nu pot. Nici nu vreau !

— Atunci, spune dumneata ; n-am avut dreptate cînd ți-am spus că mă necăjești ?

— Pot să-ți spun tot ce cred ?

— Da.

— Nu ai avut dreptate. Sînt sigur. Pentru că m-am gîndit și la asta. Eu aș putea să-mi fac orice fel de mustrare, dar dumneata nu știai atunci despre mine, despre... rătăcirile mele ?

— N-am știut, dar am bănuit.

— Și ai vrut să te aperi... Te-ai apărat prea crud.

— Nu cred să fi fost crudă.

— E natural să nu crezi, dacă nu știi nimic.

— Dar nu e o enigmă prea mare.

— Poate să nu fie nici măcar o simplă enigmă, în schimb să fie ceva, un adevăr foarte mare.

— În orice caz un lucru pe care l-am bănuit.

— Și care nu ți-a produs nici un pic de înduioșare, de compătimire, de milă.

— Nu știi că eu n-am dreptul la asemenea sentimente ?

— Știu bine.

— Și... ți-am mai spus... că Stanian te simpatizează...

— Știu, știu și asta...

— Atunci... dacă știi...

Vorbele Irinii Stanian erau dacă nu toate crude, cel puțin mustrătoare. Dar în ochii ei nu era întuneric și în tonul cu care atîtea vorbe aspre erau debitate, nu străbătea decît o undă de tristețe, pe care Octavian o urmărea și se străduia s-o înțeleagă.

— Chiar dacă toate cuvintele dumitale sînt aspre, eu simt că nu poți să fii rea. Vezi, am ajuns în fața dumitale după multe ceasuri de chinuri. Am simțit de atîtea ori că înnebunesc neputînd răspunde la miile de întrebări ce-mi puneam. Îmi ardea inima să-ți aud măcar glasul la telefon. De zeci de ori te-am condamnat și de zeci de ori te-am iertat. De mii de ori m-am încurajat,

apoi am renunțat. De cîte ori nu te-am urît și nu te-am pedepsit ! N-a fost nici un minut în care să te iubesc liniștit, fără zbucium. Astăzi, venind să te întîlnesc, în cîteva clipe de drum, am străbătut din nou toate chinurile și fericirile acestor zile. Cu cît înaintam spre casa dumitale, cu atît dragostea se făcea numai ură. Cînd am ajuns la poartă, am simțit că un singur lucru aveam de înfăptuit : să mă răzbun. Să-ți arăt cît de crudă ți-a fost cochetăria și cît de nevrednice omenia și mila. Și am intrat cu gînd să ne răfuim : să-ți arunc în față toată amărăciunea, să te fac să-mi asculți și ultima vorbă de pedepsire. Acum, însă, m-am transformat. Nu-mi mai aduc aminte nici o vorbă de ponegrire și de învinuire. Te ascult, și, încet-încet, mă întorc către dumneata, de departe, dintr-o lume a amintirii. Mai trebuie să te-ascult, să te mai privesc, ca să pot să te regăsesc, să te refac întreagă, din miile de cioburi în care te-am prefăcut. Știu că s-ar cuveni să-ți vorbesc liniștit, frumos, numai prietenește, dar mă încurc în tufișurile unor sentimente nebunești și, în loc să fiu limpede, rezonabil, sînt colțuros și întunecat. Poate că în cele din urmă am să plec de aici tot fără să-ți fi spus ce am pe suflet. Dar în ora asta simt că mi-a murit ura. În chipul ăsta am spus că m-am transformat. Încep să te regăsesc în privirile dumitale și în glas. Multe vorbe pe care am să mi le amintesc după ce voi pleca, încă nu le pot auzi. Ascult ceva ce nu se poate articula. Și mă muncesc să pricep. Ceva ce... s-ar putea să mă înșele. Pe care mîine am să-l pricep mai bine, iar poimîine am să-l fac funie, ca să mă strîng de gît. Mă uit la dumneata și văd atît de bine cum te supăr, cum te revolt, cum te înduioșez uneori. Dar nu mă mulțumește înduioșarea. Așa cum mă vezi, tremurător de neîncredere, de sfială, de umilință, n-am venit să cerșesc. Mi-ai pus de la început toate întrebările grele ce puteai să le pui și la care așteptai să răspund într-un fel. Întrebări grele, pentru că au fost adresate nu inimii, ci conștiinței mele. Întrebări la care nici un om cu inima mea n-a răspuns niciodată. La conștiința asta am renunțat, și e primul dar ce-ți arunc la picioare. Din cele ce auzi și observi ai putea crede că am

venit cu vreo rugăminte. La gîndul ăsta — numai la gîndul ăsta — aş putea să-ţi răspund : Nu ! Pentru că orice-ai fi în stare să-mi dăruieşti, ar fi prea puţin faţă de ceea ce am aşteptat. Cînd te priveam prin gîndurile mele, pînă acum o oră, simţeam că eşti mai sus decît închipuirea ; acum te simt mai sus decît imaginea asta adevărată. Dacă aş vrea să te cer, nu te-aş putea cere decît de acolo, de sus, de unde te-am suit cu atîta putere de dragoste. Simt că rostesc, fără voie, lucruri dramatice, care ar putea să te sperie. Dar nu mai pot să tac. Am venit, în definitiv, să vorbesc ! Mi-am spus că nu trebuie să am nici sfială, nici teamă. Am venit să-ţi vorbesc, chiar dacă asta ar însemna să mă tăvălesc aci, jos, la picioarele dumitale. Mi-a fost groază de umilinţă, dar acum o văd ca mîndrie. Nu mi-e ruşine de păcătosul care se spovedeşte. Trebuie să-ţi ascund ? Dumitale ? Cînd înaintea propriului meu cuget nu pot s-ascund nimic ? Vorba care trebuie să ţi-o spun, dacă n-am simţi-o neputincioasă, ar trebui să fie că te iubesc. Dar, uite, o, nu te speria, nu e nevoie să te încrunţi ; n-am venit să-ţi iau viaţa — mă uit numai la dumneata, în toate amănuntele şi îmi spun : părul ăsta oare să fie ? fruntea asta să fie ? ochii ăştia să fie ? Nu ! Nu ! Nu ! Niciodată... Îmi vine să strig, ca la mine acasă : Nu ! Iarăşi nu ! Nu e asta ! Eu nu vreau altceva dacă vrei să înţelegi, decît doar să dobor mîndria dumitale, trufia, convingerea că eşti atît de sus. Restul... o, iartă-mă, te-am prevenit de cruzime... iartă-mă... dar e prea puţin ! Iartă-mă !... Şi, dacă poţi, mă înţelege !...

În timp ce doctorul îşi declama, cu atîta stîngăcie, iubirea, doamna Stanian — aşa cum şi el observase — îl privea lung, cu o mină cînd încruntată, cînd mirată, cînd, oarecum, speriată, urmărindu-i cu încordare gesturile dezordonate şi mişcările fără tihnă ale figurii. Era uimită şi speriată, cu toate că îşi da seama că toată ploaia de vorbe înflăcărate şi curioase nu este decît explozia fără cumpăt a unei grave timidităţi. Ascultă vorbele abrupte ce ţîşneau în torente sălbatice, care, oricît de nesocotite, pentru ea nu aveau decît un singur înţeles. Era acum pe deplin lămurită că dacă nu pentru un viitor mai îndepărtat, cel puţin pentru un timp oarecare, doctorul o

iubește și cu mare aprindere. Dar bietul om se înflăcărase prea mult ; pînă acum, urechea foarte fină pentru toate muzicile pămîntului, urechea ei în care răsunaseră și unele melodii de iubire, nu auzise încă acorduri atît de dramatice. Ea știe că o asemenea muzică, plăcută și măgulitoare într-un fel, nu este ceea ce se înțelege prin artă pentru artă. Cuvintele omului împătimit îi produceau oarecare îmbătare și — să nu se înșele — și un fel de moleșeală puțin amețitoare, împotriva căreia este însă convinsă că poate lupta cu izbîndă. Înainte ca doctorul să se afle în fața ei, în această absolută singurătate, se gîndise la toate purtările lui eventuale și își sondase și propria conștiință. Cînd i-a deschis ușa și l-a condus în apartamentul pustiu, n-a avut nici un tremur : se simțea mai stăpînă pe sine ca totdeauna. Prima sarcină a noului ei prieten, care îi va paraliza orice încercare de îndrăzneală, va fi dragostea lui însăși, de care suferă ca de o boală adevărată. De la genunchii ei, Octavian, nu va cuteza să ridice spre ea decît cel mult priviri rătăcite, copilărești, încărcate de febră. Dar de pe buzele tremurătoare vor urca negreșit și multe vorbe de dragoste, întretăiate, care nici ele nu sînt primejdioase. Ea le va asculta, pentru prima oară, nu fără oarecare plăcere și, în orice caz, cu picătura de milă și toleranță pe care atîta sinceră stăruință o merită. Cu două-trei zile mai înainte nu putea fi vorba nici măcar de acest sentiment, de această îngăduință. Numai astăzi, după recapitulări și sonde aruncate în adîncimile sufletului, și-a putut spune : „Eu sînt cea tare, pot să fiu generoasă". Înainte ca doctorul să deschidă gura, ea l-a privit îndelung de la înălțimea acestei siguranțe, și s-a bucurat de modul lui de a i se destăinui fără vorbe. Ascultîndu-i și graiul, a luat act că, în fond, nu s-a înșelat decît numai asupra gradului lui de înflăcărare și a ciudatelor întorsături ale gîndurilor cu forme de atîtea ori jignitoare. Privelișteа omului ce vîslește aproape înecat în propria lui durere, a făcut-o să ierte ceea ce era, mai la fiecare cuvînt, o ciudată surpriză. De sub toate mișcările feței, pe care se imprimau, ca reacții spontane, ecourile nechibzuite ale tragicului cuvîntător, nu reușea însă să mai dispară un zîmbet de bunătate, învăluit într-un fel de tristețe.

Zîmbetul era zona înaintată în care ei se apropiaseră, pe care doctorul, oricît de stîngaci și oricît de îndrăgostit, simțise că-și poate întemeia îndrăzneala și speranța. „Poate că inima ei este încă foarte departe de dragoste, dar e foarte aproape de înțelegere și de milă", gîndește el. Își da seama, cu perfidie, că în zona asta de milă pot să încapă graiuri foarte puternice, ce se urzeau în adevărat ropot, dar nelipsite cu totul de precugetare. O bună parte din vorbe plesnesc de flacăra adevărului, dar altele erau căutate, inventate. Bătălia e începută, și, cum e hotărît, el nu se dă la o parte. În valul de fierbere ce îi apropia, femeia materială absorbise pe aceea a cugetului. Vorbele fără sunet adresate flăcării din închipuire începură să se potrivească și modelului celui viu de aproape. Cînd cele două imagini n-au mai fost, mai la urmă, decît singura mare realitate, Octavian a pierdut sfiiciunea neîncrederii, nesiguranței și a debutului ; în regăsirea totală a ființei adevărate, s-a regăsit și pe sine.

Profitînd de o tăcere a doctorului, femeia îl întrebă, cu un aer șiret, de copil :

— Spune drept... știi că am fost la dumneata acasă ?

— Știu... știu, răspunse, trist, Octavian Peleș.

— Și... ai știut că am fost chiar atunci ?

— Mi se pare că da. Nu sînt sigur.

— Chiar atunci... cînd... erai bolnav...

— Poate... da, mi se pare.

— Și... de ce n-ai făcut nici un semn că mă recunoști ?

— Poate să fi făcut prea multe. Nu știu pentru ce, mi-e rușine să-mi amintesc.

— Eu am fost sigură că nu mă recunoști. Poate nu știi că Stanian a stat lîngă dumneata pînă la ziuă. El mi-a spus să mă interesez ce mai faci ; era foarte îngrijorat. Și de la Sibiu m-a mai întrebat. I-am răspuns că mi-e greu să-ți vorbesc... nu știu cum... telefonul. În fond, nici astăzi eu nu știu ce-ai avut. Dar, în sfîrșit, a doua zi ai fost bine.

— Da, e posibil.

— Mi se pare că degeaba ești doctor.

— N-a fost ceva de specialitatea mea, spuse, surîzînd, obosit, Peleș.

— Am bănuit că era surmenaj ; te oboseai cam mult. Ţiu minte că-mi vorbiseşi de o comunicare.

— Da, sigur.

— Cred, că n-ai terminat-o. Îmi promiseseşi să mi-o dai s-o citesc înainte de a o trimite. Cu toate că îţi spusesem că n-am să pricep mare lucru.

— Nu, nu e gata.

— Nu se apropie Conferinţa ?

— Nu ştiu.

— Nu era pentru luna asta ?

— Poate... dar nu mai interesează.

— Spune : de ce n-o faci ?

— N-am putut să lucrez.

— Bine ; dar acum poţi. Nu te pasionează ?

— Nu mă pasionează.

— Eşti, probabil, prea ocupat, cu spitalul şi clientela.

— Nu mai fac clientelă.

— Sau te distrezi. Ai fost tot timpul în Bucureşti ?...

— Irina ! !... Pardon, doamna Stanian ; nu te supăra.

După întrebările ascuţite, la care primise prompt, cum a şi dorit, şi atît de categoric răspunsurile şi mai dorite, soţia inginerului nu mai putu auzi că i se spusese pe nume ; ultimele şi cele mai vorbitoare cuvinte ale doctorului zburaseră pe undeva, în cameră, departe.

— Cînd am coborît din maşină în faţa casei, dinspre Arcul de Triumf venea un tramvai şi dinspre calea Victoriei altul, amîndouă cu o mare viteză. Am avut în minutul acela iluzia că pe bulevard nu era decît o singură linie : tramvaiele urmau inevitabil să se ciocnească şi accidentul nu se putea produce decît aici, sub ferestrele astea. Deodată m-am simţit prins între ele şi zdrenţuit între ţăndările de metal şi de sticlă. Dar am avut timpul să mă gîndesc că oricît de asurzitor ar fi fost zgomotul catastrofei, tot s-ar fi ridicat pînă aici strigătul de nădejde. Mi-am făcut nebuneasca iluzie că în fundul inimii dumitale nu se putea să nu fie măcar un început de compătimire. E... vezi... o... o... cugetare... dacă vrei, în care cred şi acum... cînd tramvaiele au trecut fără să se lovească.

Ți se pare, negreșit, că fac pe actorul sau că aiurez serios. Aș vrea să iei din toată spovedania mea doar gîndirea. Nu o pot înjosi și pe ea să cerșească... Și să nu-ți fie frică de mine. Bănuiesc că trebuie să ai multe temeri. Dar, dacă aș ști cu certitudine că le ai, te-aș stima mai puțin ; aș fi convins că nu mă poți înțelege. Și ar fi mare lucru. Poate hotărîtor ! Nu-ți cer nimic, nu ești întru nimic în primejdie. Fii liniștită. Senină. N-ai nici o frică. În clipa asta, acum, dar sigur, nu și peste o clipă, aș putea să spun că nici nu-mi ești dragă, că nu mi-ai fost niciodată, și că totul n-a fost decît un vis zbuciumat, un vis înspăimîntător, pe cît de absurd și ridicol...

Între Irina și el s-a așezat din nou, pentru două minute, bariera de gheață — sau, mai plastic, pare să fi înghețat aerul. Mai calmă ca totdeauna, îl privește atent, cu ochii pe jumătate strînși și adumbriți de frămîntări neînțelese. Tot ce a auzit de la doctor nu a uimit-o... Nu a mirat-o... Nu a convins-o. Nădăjduise că o asemenea mărturisire îi va aduce o schimbare a conștiinței, asemenea unei înviorări, a unei umpleri cu viață. De ce oare învierea nu se produce ?

În fața ei, Octavian Peleș, după ce și-a rostit declarația sau o bună parte din ea, este un personaj secătuit de un oarecare mister, care-l făcea atrăgător. Ce-ar putea să mai afle din gura lui, după cele auzite ? Asta să fie totul ? Să nu mai fie în sufletul lui nimic prețios, pe cale de a fi mărturisit ? Ce simplu, ce obișnuit și ce gol pare omul acesta care și-a aruncat la picioarele ei toată sarcina cugetului !

Dar, după minutele de tăcere, doctorul își reia firul vorbelor risipite, nu însă cu aceeași temperatură. Pentru că a simțit și el că lucrurile stau altfel. Și, pe urmă, timpul e măsurat, timpul e drămuit.

— Vezi, ai dreptate, mă privești cu nedumerire ; nu crezi nici dumneata ce ți-am spus. Sînt fericit... și îți mulțumesc ; îți mulțumesc că nu crezi. De altfel, astea toate sînt crize, crize de un minut, de o oră. Am trecut printr-un milion de minute. Ele țin cît o fulgerare, dar mă aruncă apoi într-un întuneric tot mai

adînc. Acuma însă, cît de puţin, tot îmi cunoşti sufletul. Sînt sigur de dumneata, sigur ! adică sînt sigur că poţi să înţelegi totul. Că m-ai înţeles. Deşi ţi-am vorbit fără şir. Ai putut să pricepi, natural, nu cuvintele, (zîmbeşte cu libertate) unul de la răsărit, altul de la apus. Nu, uite ce vreau să-ţi spun : sînt sigur — nu mi-ai şi spus, oare ? — că ştiai dinainte, aproape de cînd ne-am văzut... totul. Ţi-am mai dat un spectacol hazliu... Dar îţi sînt recunoscător că nu rîzi ; cu toate că nu ştiu ce se ascunde în tăcerea şi gravitatea dumitale. Am avut în noaptea aceea un vis în care eram examinat de un doctor de nervi, pe care îl cunosc mai de mult, din vedere. El şedea în uşa lui, sus, la capătul unei scări întortocheate, care se încolăcea ca un şarpe imens. Şedea drept, în picioare, şi mă ţintuia cu privirea, fără să mă întrebe nimic... Dumneata mă priveşti tot ca el. Nu pari să fii cine eşti, în orice caz, o femeie care ascultă o mărturisire de dragoste. Eşti ca un doctor. Îţi simt răceala de gheaţă şi stăruinţa în iscoada ochilor...

Se scoală de pe scaun şi se apropie de ea, degajat, curajos, zîmbitor, şi o întreabă cu ton de glumă mîngîietoare :

— Spune, cum poţi să mă priveşti aşa ? De unde ai atîta putere ?

— Cum, „aşa“ ? întreabă femeia încet, după o clipă de căutare a vorbelor.

— Fără o picătură de suflet.

— N-am fost atentă, iartă-mă, la ultimile cuvinte. Cum, „fără suflet“ ?

— Mă simt foarte umilit... şi mă doare. Poate n-ai ascultat nici o vorbă, în vreme ce eu credeam că îmi răspunzi, în tăcere, la o parte din ele.

— Te-nşeli ; te-am ascultat, poate nu chiar vorbă cu vorbă...

— Îţi mulţumesc, tot eşti bună.

— Deşi ştiam ce trebuia să-mi spui...

— Atunci... ţi-ai amintit de mine... cîteodată ?

— Poate...

— Şi-ai bănuit că sufăr ?...

— Asta... nu pot să spun.

— Ai ştiut ! Ai ştiut ! Ai ştiut ! Ai ştiut !

— Eu cred că te înşeli... că eşti un înşelat cu voinţă. Cred că îţi place să te înşeli.

— Am aerul unui om ce petrece ?

— Aerul unui copil care se joacă de-a dragostea.

— Şi nu izbutesc să-ţi produc măcar milă ?

— Poate. Altfel, vezi dumneata, n-aş putea să te ascult. Te felicit, în orice caz, pentru sufletul dumitale.

— Doamnă — îmi vine atît de greu să-ţi spun doamnă, pentru că la distanţă te numesc totdeauna altfel, mai simplu, în graiul fără straie al inimii. Vreau să spun că am îndrăznit să te vizitez astă-seară, cu nădejdea că voi înţelege ceva. Nu mai cred să înţeleg. E şi din vina mea, de altfel, pentru că nu te întreb omeneşte. Între mine şi dumneata este, — vezi că sînt sincer — între noi este altcineva. Ca să ajungă la dumneata, vorbele mele trebuie să-l înconjoare. Nu aş vrea — cum să spun ? — să-l atingă. Şi te-aş ruga să crezi, că nici una din ele — atît de prost întrebuinţate — nu vrea să te jignească. Că aşa cum apar de stîngace şi de nevolnice, nu merită să fie dispreţuite. Ele nu vor să te micşoreze. Şi nici nu le-aş rosti dacă nu le-aş socoti purificate prin flacără şi, prin asta, vrednice să le asculţi. M-am întrebat şi eu înainte de a intra aici, ca să mă lămuresc — ce aş vrea, în definitiv ? Am simţit uneori, că ar trebui să te iau pe sus, să te smulg din toate realităţile şi visele dumitale şi să te duc undeva în singurătate, să te aşez pe un tron şi să-ţi stau la genunchi, să te păzesc cu devotament şi să mă mulţumesc cu o privire de milă, ca un cîine. Să te privesc neclintit, ca un cîine care-şi priveşte, aşa cum numai ei pot privi stăpînul, şi să-mi spun fericit : „E a mea ! o păzesc cu toţi colţii ; nimeni nu o va atinge !“ Sînt atîtea zile de cînd mă gîndesc la dumneata în atîtea feluri, de cînd nu am decît această preocupare. Am crezut şi mai cred şi acum, că nu se poate ca dumneata să nu-mi fi simţit gîndul plin de durere. Ai putea să-mi răspunzi că nu eşti cu nimic vinovată. Şi nici eu n-am venit să-ţi cer socoteală pentru generozitatea dumitale prea mare. Dar, dacă vreau să-mi lămuresc această mare

boală, nu pot să nu ajung și acolo. Mă măsori liniștit și cu un aer de curiozitate. La aerul ăsta de curiozitate nu mă puteam gîndi. El mi-a schimbat cel puțin aparența. Nu, mi-a schimbat aparența, ajunge. M-am transformat pentru că, găsindu-te atît de senină și de nepăsătoare, de... curioasă... am pierdut îndrăzneala de a-ți spune ce simt. Și poate e mai bine. Pentru că, dacă ți-aș fi putut spune totul, ar fi trebuit să-ți fac scene cumplite, în care ai fi văzut poate mai mult nebunie decît dragoste. Mi-ai fi răspuns prin compătimire, găsindu-mă iresponsabil. Și singurul sentiment pe care l-aș fi respins ar fi fost compătimirea. Ți-am mai spus că, deși am venit să-ți arunc lîngă tălpi viața mea, n-am venit să cerșesc ! Îmi spun mie însumi — chiar în momentul ăsta — că, în definitiv, nici n-aș avea ce-ți cere, nici n-ai avea ce-mi da. Pentru că ființa dumitale, pe care, în sfîrșit, după ocolire de-o oră, am regăsit-o, e un lucru în materie prea mare, precum pentru spiritul meu e prea mic. Dacă te-aș putea lua și duce cu mine ; dacă ai deveni proprietatea mea pentru toată viața ; dacă mi-ai dărui corpul dumitale care seamănă extraordinar cu lumina, tot n-aș fi mulțumit. Caut în dumneata, risipit, răspîndit printre mari străluciri, ceva ce am văzut o singură dată și nu pot să mai uit, ceva care va fi totdeauna poate departe. Îl urmăresc și îl caut de cînd mi-a fost dat să-l zăresc scînteind, dincolo de toate frumusețile pămîntești, un obiect ciudat, mult mai strălucitor, un obiect... ceresc, da, ceresc... care mi s-a înfipt în creier, dar pe care pot să-l văd, ca deasupra mea și a dumitale, ca deasupra lumii — asta nu ți-am spus pînă acum și ai să fii uimită — ca un astru ceresc — vezi, sînt convins că n-ai să-mi pricepi formula... poetică, deși în fond mai mult fizică, propriu-zis de știință — ca un luceafăr verde ! Mie acest luceafăr verde mi-este familiar : el nu e decît spiritul dumitale, iradiind din materie. Îți spun, — o, și în visul meu nebunesc te-am văzut tot așa — îți spun cu toată sinceritatea, ca pentru mine însumi — și cît aș vrea să-ți lămuresc cum te-am văzut astfel — îți spun : Diamant verde ! Așa e că nu știi ? Așa e că nu cunoști înțelesul ? Așa e că ți se pare

o banală imagine poetică, goală de orice sunet și adîncime ? Deși e vorba de cea mai strictă realitate, deși nu e vorba decît de dumneata, așa cum te-am văzut în seara cînd ți-am călcat întîi pragul. M-ai primit chiar dumneata. Erai, amintește-ți, îmbrăcată în verde, într-o mătase verde din care scăpărau focuri verzi, milioane de focuri, ca săgeți de lumină verde. Poate rochia îți înverzea și mai mult ochii, poate verdele ei arzător se aprindea în ochi. Dar erai toată o strălucire verde. Vezi, ți-am istorisit. Ca să-mi răcoresc sufletul. Și acum te privesc îndelung, de aproape, și cu toate că porți rochie neagră, cu cît mă uit mai mult, îmi refac diamantul. Lucește, bineînțeles, din adînc... strălucește, te cuprinde toată în el, și îmi ia mințile... Așa e... ce să fac dacă... te iubesc ? Înțelegi ? Pentru că îți dai seama că nu sînt vinovat, că nimeni nu e de învinuit că iubește. Pentru că dumneata înțelegi, ești în stare să înțelegi totul, trebuie să și ierți. Te rog, te rog să-mi ierți dragostea. Că nu poate să tacă. În fond, dacă ai vrea să mă pedepsești, numai pentru indiscreție ai avea dreptul. Pentru că n-am tăcut. De zeci de ori m-am hotărît să tac ; de zeci de ori m-am decis să vorbesc. Acum, vezi bine, n-am mai putut să tac. Trebuie să știi tot ! Chiar dacă nu mă voi mai putea opri și-am să încep să urlu. Mă privești speriată. Ai trecut prin curiozitate, printr-o licărire de milă și ai ajuns la spaimă. Deși, dacă ai gîndi serios, cum ești în stare, ai ști că urletul meu n-ar fi decît o vorbă, vorbă puternică, dar nu cu alt înțeles. Nu vreau să-ți cer nimic ! Pentru că ți-am mai spus, nu-mi poți da ! Dar aș fi ucigașul propriei mele iubiri, dacă aș ascunde-o. Află, deci, află, află... că te iubesc ! Află că te iubesc, află că te iubesc ! Nu știu pentru ce, nu știu cum. Dumneata poate că înțelegi mai ușor. Numai... află că te iubesc ! Nu mai pot să te mint ! Și îți cer nu iertare, dar pace, o secundă de pace, ca să afli, ca să pricepi. Dacă mîine m-aș sugruma, să știi chiar din clipa aceasta pentru ce am făcut-o. Că pentru dumneata este tot, că pentru dumneata a fost tot. Trebuia să cunoști ! Vezi, nu am vrut să-ți mărturisesc ; nu știu bine, poate că am voit, dar n-aș fi vrut să mă umilesc ! Și iată, mă umilesc. Mă îmbăt chiar de propria

mea umilință, sînt fericit că mă umilesc ! Mă tăvălesc la picioarele dumitale ; inimă, creier și demnitate, fără nici o rușine ! Fără nici o rușine ; cu voluptate. Și strig : Te iubesc ! te iubesc ! te iubesc ! Și urlu : Te iubesc ! te iubesc !... Da... este drept — în orice caz, am găsit : ăsta e termenul ; ăsta e adevărul ! Și trebuie strigat, ca să-i redau puterea și înțelesul. Dacă e umilință în asta, fie și umilință ! Află că te iubesc ! Află că te iubesc ! Nu-i altă vorbă, mai neuzată. Dar în strigătul ăsta e adevărul. Simt că nu gura mea îl rostește ; că toată ființa mea e un strigăt. Strigătul se ridică și din gît și din brațe și din piept și din frunte. Sînt tot numai strigătul ăsta, și umilința asta, și nebunia asta. Dacă m-ai omorî și aș cădea aici, mîinile, brațele, inima ar mai urma să strige. Nu mai pot să mă apăr. Nu mai pot să vorbesc ocolit, oricît n-aș suferi vorbele astea, care-mi par obosite. Dar am ajuns la ele, fără voință : probabil că altele nu mai sînt... (O pauză, un început de rîs, un cutremur al capului) Dumneata... crezi că sînt ?

În timp ce se spovedea doctorul, tînăra femeie îl urmărea cu niște ochi ciudați, alipiți parcă de privirile lui. Pe obraz îi treceau unde de paloare, nuanțe viorii îi subliniau formele sigure ale buzelor. Paloarea asta Octavian a văzut-o chiar din clipa cînd a început să-i inunde fața, și a urmărit-o cum își crește înmulțitele văluri. Scufundată în scaunul foarte larg, făptura femeii părea că se adîncește tot mai mult în pernele moi, iar brațele goale pînă la coate se rezemau lenește pe brațele mari ale scaunului. Pînă la vîrfurile degetelor, mîinile căpătaseră și ele culoarea fără luciu a unei oboseli foarte mari.

Pe scaunul apropiat, doctorul îi vorbea urmărindu-i trăsăturile chipului și adierile schimbătoare ale culorilor.

Din clipa cînd crezu că poate să înțeleagă altfel ceea ce începe să vadă, i s-a părut că are drept să vorbească. Un sentiment de siguranță amestecată cu milă avu cînd, după ultimele lui vorbe, Irina rămase în fața lui și mai palidă, cu ochii strălucind de o sticlire nepămînteană. Minunatele tîmple, mult prețuite, cu vine verzi-cenușii, se făcură și mai frumoase, iar peste gîtul puțin decoltat, părul apăsa greu, ca o cască prea mare pe capul unei

năluciri de zăpadă. Văzînd-o că urmează să-şi păstreze încremenirea şi după ce el tăcu, doctorul se simţi străpuns de un fior îngheţat. Din atitudinea de moarte a femeii, din faţa de ceară şi din ochii de dincolo de pămînt, se răspîndea în cameră un aer îngheţat, ca într-o cameră mortuară. Cu trupul încordat, cu capul aplecat înainte, privi cu toate puterile ochilor arătarea ce părea înghețată.

De altfel, în odaie e aproape întuneric. Acolo, sub părul greu ca o cască de aur, luminează un cap alb de femeie, şi în scaunul uriaş este, cu siguranţă, şi un corp omenesc rătăcit în penumbre. Braţele, revărsate pe barele scaunului, sînt două rîuri albe isprăvite în degetele prea depărtate, pe care strălucesc unghiile, ca rubine împrăştiate în seceră.

„Părul ăsta e adevărat", gîndeşte Octavian, îmbătat, mişcînd buzele ca şi cum ar şopti. „Şi aste zece rubine, pe care aş putea să le fur. Numai faţa e prea albă şi prea străvezie — sub corzile de aur".

Neclintită, femeia continuă totuşi să-l urmărească. Pe frunte, pe tîmple şi pe obraz, trec, de-abia zărite, unde de întuneric, ca apa peste o bucată de marmoră.

După multă tăcere, în sfîrşit, femeia surîde, ca şi cum ar voi să-şi mai scuture moartea. Surîsul veştejit, ca de boală, îi mai mişcă o undă între buze şi ochi.

Octavian se ridică uşor, ca să nu supere nefireasca tăcere. Are impresia că în cameră s-a lăsat o zăpadă imensă. Se apropie de fotoliu. Femeia nu schiţează nici o urmă de apărare. Doctorul a simţit, de altfel, că nu mai vrea să se ocrotească. Se apleacă pînă-i atinge firele părului, şi îi priveşte ochii. Ochii care sticlesc îl măsoară întorcîndu-se ca magnetizaţi, după ai lui, iar capul galben se mişcă într-un fel de plutire. Pare că Irina, dacă îşi mai dă seama ce se petrece, aşteaptă o extraordinară întîmplare. Doctorul crede că în adîncimile ochilor îi zăreşte un zîmbet ce nu mai are puterea să se ridice. Nu este un moment în care să-şi mai pună întrebări şi să cugete : ceea ce simte acum e o mare poruncă. Nu, nu, nu e nici o iluzie ! El e stăpînul ! El stăpîneşte viaţa asta firavă, cu care a uitat că s-a războit. Mîinile îi tremură ; prin umeri îi trec zboruri de

frig, fălcile îi sînt împietrite — ar clănțăni dacă s-ar putea descleşta. N-a luptat niciodată pentru dragostea acestei femei împietrite ; niciodată nu s-a chinuit pentru ea. Tot ce s-a întîmplat cu mintea şi cu inima lui au fost doar tragedii pămînteşti. Acum e o lume de gheață, fără cuceriri sau învingeri. Pînă la înălțimea asta, oamenii se purifică şi ajung îngeri. Buzele femeii au luat culoarea viorie a florilor care cresc sub zăpadă. Doctorul crede că n-ar fi rău să îngenuncheze ; dar se opreşte ca să poată privi. Şi încearcă, cu toate puterile, să-şi aducă aminte. Numai două-trei clipe năzar, şi din toate părțile se înalță o covîrşitoare uitare. Un zîmbet lin înfloreşte şi pe buzele lui. Încetişor, îndoieşte un genunchi, apoi altul. În creier i s-a oprit un duh ca o lovitură de aripă. Cu vîrfurile degetelor înghețate, ridică cu băgare de seamă o mînă, ca să nu cadă pietrele prețioase.

Dar ochii nălucirii de gheață cad peste ochii lui, cu tot sufletul.

— Diamant verde ! Diamant verde ! izbucneşte dintre fălcile descleştate, strigătul mîntuirii.

XII

De cîteva zile Magdalena Răzvan se simte bolnavă. Miron a fost trimis la „Eforie“ să dea veste că va lipsi o vreme. În realitate, Magdalena suferea de mult timp, de cînd începuse să se clatine. Au fost, poate (cum a voit să creadă) numai capricii ale lui Octavian, dar mai tîrziu n-au mai fost doar capricii : femeia a descoperit că minte şi l-a văzut organizînd, cu sînge rece, minciuna. Efectul nu a fost o atît de mare durere, cît un formidabil dezgust. Nu o zdruncina dragostea, pîngărită, ci omul care putea să mintă ; pentru că bănuise că Octavian nu putea să mintă pe nimeni ; şi mai puţin pe ea. Prietenia lor era liberă şi minciuna n-ar fi avut înţeles. Singura cotitură a acestei prietenii în care minciuna s-ar fi putut strecura, ar fi fost arătarea căsătoriei. Magdalena însă nu s-a gîndit la căsătorie, pentru că în toată dragostea ei socoteala nu-şi făcuse loc niciodată. Căsătoria i se părea un premiu, o recompensă. De cîte ori Octavian apropiase, cu simplitate, de armonia lor spectrul convieţuirii legitime, ochii Magdei cercetau rugători şi fricoşi ochii doctorului, implorîndu-l cu această tăcere să fie generos, să nu se gîndească la plată. Cînd l-a auzit minţind prima oară, a crezut mai întîi că pămîntul se clatină, că strada, cu toate construcţiile, se mişcă într-un fel de beţie care cuprinsese şi trecătorii.

Dar la a doua, la a treia, la a patra minciună, clătinarea a dispărut : Octavian Peleș, cel mai bun om din lume și cel mai bun prieten dintre prieteni, minte ! Minte ! Ca un om de nimic ! În sufletul femeii nu s-a prăbușit imaginea prietenului care i-a dat și i-a luat fericirea, ci omul care a mințit mișelește. Dacă Octavian s-ar fi îmbolnăvit, dacă prin forța lucrurilor ar fi trebuit să o părăsească, Magda crede că ar fi suferit ca femeie și ca iubită. Acum însă, nu-și mai simte iubirea, ci numai dezgustul cu rare izbucniri de revoltă. Dezgustul și revolta îi întreține inima și o ține în picioare. Cu o mîndrie cu care nu s-a întîlnit niciodată, privește, la picioarele ei, chipul rostogolit al unui om jalnic. Al unui om nevrednic de încredere și de stimă.

Probabil că această făptură nedemnă a fost prietenul ei totdeauna. Și pentru că e atît de josnic, nu-l poate nici măcar condamna, nu-i poate pedepsi lașitatea. Simte că are destulă tărie de a-și respinge dragostea cînd încearcă să-i cuprindă simțirea. E stăpînă pe inimă și pe cuget. Din mlaștina în care a bălăcit atîta timp, ca o oarbă, s-a smuls cu o mișcare de scîrbă și nu se sinchisește dacă pe marmura trupului au rămas picături de noroi. Își simte inima slobodă și creierul luminat ca un soare. Această ardere va curăța trupul pînă la ultima moleculă și în curînd totul va fi înnoit și purificat. Toate astea sînt mai puțin gînduri decît intuiții și reacții tainice ale conștiinței. Rareori prin inimă și prin creier îi mai trece cîte un fior ascuțit dintr-o regiune îngenuncheată.

Seara, ca totdeauna, se culcă înainte de zece, cu senzația de a fi liniștită. Dar numai către ziuă închide ochii. Nu poate spune că e frămîntată de gînduri, deși, cum își pune capul pe pernă, are impresia că pe măsuță se aprinde încetișor o lampă, a cărei lumină crește tot mai puternică, pînă ajunge ca un glob alb și roșu. Din cauza acestei lumini extraordinare, nu poate să adoarmă.

Dar amintirile ce vor să prindă viață sînt mai slabe decît voința ei.

A doua zi, Magdalena este, însă, mai palidă. Vorbește mai puțin. Pentru că lumea vieții ei s-a sfîrșit. Dar nu o fură nici o înduioșare. Nici slăbiciune. Nici ură. Și

nu mai are nimic de împărtăşit cu nimeni, deşi pare a fi vorba de dragostea ei — astă dată întunecată. E mereu ostenită şi palidă, dar victoria asupra suferinţei e cîştigată ; inima s-a supus.

Miron nu îndrăzneşte să pună unele întrebări care îl întristează. Mama ei deocamdată se mulţumeşte să o privească îndelung, cu ochii măriţi de îngrijorare, şi să aştepte. Dar Magda nu are nimic de mărturisit ; nu poate arunca nici o învinuire omului pe care ea l-a apropiat atît de inima bătrînei, pentru care, cu atîta stăruinţă, a cucerit de la ea semne de simpatie şi preţuire. Dacă s-ar spovedi, nu ar face decît să zdruncine ceea ce singură — şi cu cîtă durere ! — a izbutit să clădească. Orice încercare de a schimba sentimentele mamei pentru prietenul ei, s-ar izbi dacă nu de o explicabilă neînţelegere, dar cel puţin de redutabila ei diplomaţie. Şi, pentru orice fel de luptă, Magdalena nu mai are putere. E hotărîtă deci să-şi ascundă sentimentele, înţelegînd ca în felul ăsta să se şi pedepsească pentru atîta slăbiciuni şi nesocotinţe, tot atîtea ruşini. Poate că mai tîrziu îşi va ridica ea însăşi aspra şi cuvenita pedeapsă. Însă, pînă atunci, va tăcea.

Bolnava răstignită pe scaun trebuie să se mulţumească cu ceea ce poate să culeagă cu ajutorul vederii. Fata nu-şi dă seama că, prinsă în plasa unei mari drame, ochiul diavolesc al bătrînei o urmăreşte în fiecare mişcare, ca un mare păianjen pe o musculiţă ameţită şi rătăcită.

Sînt ceasuri cînd Magdalena simte parcă un văl nepătruns că se aşază peste cugetul şi sufletul ei. Vălul acoperă şi sufocă marele zbucium şi atîtea fantome. Cînd vălul o acoperă, are senzaţia că tot ce a crezut că s-a întîmplat, n-a fost decît un vis care i-a răscolit trecător inima. Negreşit că un vis foarte rău. Prin vălul cenuşiu nu se întrezăresc decît cîteva forme şi unele pete de sînge — ce poate sînt şi ele iluzie. Dacă ar fi vorba de o dramă adevărată dintr-o dragoste adevărată, suferinţa nu ar fi amorţită, aburită, călduţă, ca petrecută în vis. Judecînd bine, cu toată aparenţa seninătăţii, înţelege că dacă, pe un plan al realităţii, prietenul este vinovat, vina în nici un caz nu este capitală. Nimic,

de altfel, nu rămîne prea mare, cînd conştiinţa se învăluie. Aducerea aminte e tulbure ; procesul de înţelegere este anevoios ; datele întîmplării se amestecă în apele sentimentului. Poate că, din capul locului, toate aceste date — chiar şi minciunile groaznice ale lui Octavian — au fost înţelese nesigur, judecate prea aspru, lămurite într-un fel vinovat. Poate chiar boala lui — în cele două izbucnirii curioase... Prima dată n-a fost ea vinovată de a fi privit totul la suprafaţă, fără să scormonească, măcar să pună cel puţin o întrebare ? A stat o noapte întreagă la căpătîiul unui om cu care nu putea să schimbe o singură vorbă. Ceea ce bănuise, surprinsese, descoperise în clipele acelea, era oare de ajuns să o lămurească ? Şi să se poarte aşa cum s-a purtat ? Nu poate să privească, prin undele vălului, acolo unde stau grămădite toate înţelesurile şi tot adevărul, dar undeva, din aceeaşi substanţă, se ridică tot mai mult un ochi de lumină, o judecată ce alungă vedeniile. Nădăjduieşte că în curînd această judecată va birui şi totul va deveni lumină şi siguranţă... Şi... apoi... noaptea de pomină... cînd, neputînd să adoarmă şi auzind zgomot, s-a dus în camera fiului... Băiatul, chiar în clipa aceea, plecase. Camera era înecată în fumul ţigărilor fumate de doi colegi şi prieteni ai lui. Cine i-a şoptit că Miron alergase la Octavian ? Nu s-a gîndit mult. Şi a plecat, în rochia de casă, după urmele lui. Toate uşile de la locuinţa doctorului erau descuiate, cele de sus chiar întredeschise. Lumină. Magda a trecut fără teamă, ştiind că nimeni nu va încerca s-o oprească. Nu îşi închipuise că dormitorul ar putea fi înţesat de atîţia oameni necunoscuţi. Însă vederea lor n-a surprins-o. În ungherul de lîngă fereastră, o tînără sclipitor îmbrăcată stă de vorbă în şoaptă *şi extrem de apropiat*, cu un domn al cărui cap aplecat nu se putea vedea. Magda îşi spuse că domnul trebuie să fie un doctor. La capul patului, Miron, în picioare. Lîngă el, un domn cu o înfăţişare puternică. Între el şi cel de lîngă fereastră părea să nu fie prietenie. *Femeia aceea... care flirta... ea era pricina grozăviei.* De unde se uita, Magda nu vedea încăperea întreagă şi era de ajuns ca cineva să se mişte ca raza ei vizuală să se reteze. Dar cu toate că venise să afle

ce este cu Octavian, ochii îi rămîneau fără voie la femeia ce conversa. Fiecare gest al acesteia era o întărire a bănuielii. Ea era vinovată ! Şi totuşi Magdalena nu putu să nu bage de seamă că, printr-un anumit joc al gestului graţios, ea cocheta cu tînărul neştiut. În camera de boală niciodată lumina nu i s-a părut atît de puternică. Nici o vorbă nu se auzea pînă la postul de pîndă, unde încremenise. Convorbirea tainică a celor doi amici n-o interesa, de altfel, şi în afară de ei nu vorbea nimeni. Capul lui Peleş nu se vedea, dar el nu putea fi decît aşa cum a fost în noaptea primului acces al aceleiaşi boli. În clipa asta Magdalena nu-l ura, nu-l iubea. Dacă l-ar fi ştiut fără pază, ar fi dat buzna în dormitor şi şi-ar fi reluat locul de soră de caritate. Dintr-un impuls de omenie, desigur. Dar e convinsă că prietenul trece şi de hopul acesta.

La un moment dat în cameră s-au făcut deplasări : prin crăpătura uşii s-au zărit numai cîteva fîlfîiri negre. Magda a simţit că cineva va pleca. Trebuia să aleagă imediat între soluţia de a fugi şi aceea de a se dosi mai în umbră, riscînd să fie descoperită. S-a pomenit alergînd pe treptele răsunătoare.

Evenimentul părea să fi fost însemnat. Dar, de la început, a fost prea ameţitor : desfăşurat în lumina ciudat de puternică a camerei de culcare, păruse mai mult o scenă de teatru sau de cinema mut. Totul era artificial, iluzoriu.

Poate-ar fi părut altfel, dacă Magdalena ar fi crezut că boala doctorului e mai adîncă. Totul se va sfîrşi cu bine, ca şi la teatru, ca şi-n literatură. A doua zi Octavian îşi va relua ocupaţiile, cum se obişnuieşte a se spune.

Cei ce-l înconjurau nu aveau poate această iluzie şi această siguranţă ; dar ea, care le-a mai trăit, nu se înşală. A mers spre casă aproape alergînd, cu creierul buimăcit, cu ochii plini de spectacolul curios ce privise.

Acum, sub pîcla deasă a vălului coborît, scena asta i se pare cea mai absurdă.

I-ar fi fost atît de uşor, în noaptea aceea, să se informeze de la Iudita despre ce se petrece. Dar a simţit că Octavian nu mai merită asemenea interes, că chiar pe patul de suferinţă, nevrednic este de orice atenţie.

Nu, nu, scena aceea este de necrezut... e cea mai caraghioasă verigă din lanțul unor peripeții ale visului.

Precum totul poate fi o înșelare stupidă.

De cînd a căzut pentru totdeauna pe uriașul ei scaun, Smaranda Tăușan simte că i-a crescut, în schimb, o extraordinară putere de iscodire : își înțelege mai bine ca oricînd copila ce se zbate în ghearele dragostei, cu toate caraghioasele măști ce-și așază pe față. Magda se crede însăși discreția și misterul, dar bătrîna e sigură că printr-o singură vorbă ar putea smulge aceste măști așezate îngeresc de stîngaci. Ca o dantelă pe care, dacă tragi de un capăt al aței, o faci să-și strice toate florile diafane, tot astfel cutele mincinoase ale chipului Magdalenei s-ar deșira, dacă s-ar putea trage de firișorul ăsta de lîngă buză. Toată dantela cea ticluită s-ar șterge și pe fața palidă ar cădea și mai neagră tristețea ochilor, dacă apele lor nu s-ar prăvăli într-o ploaie de lacrimi. Dar operația asta mama ei nu vrea să o facă. Din copilărie, Magda a arătat că nu se simte bine decît învăluită într-o cît de ușoară spumă de vis. Pînă la inima ei — totdeauna și chiar fără pricină, plină de tremur și îndurerată — nu e bine să încerci să pătrunzi. Din intuiție altădată și conștient de o vreme, Smaranda ocolește cu prevedere micul organ gata de suferință. Vorbele trebuiesc cumpănite și îndreptate totdeauna puțin mai departe de ținta adevărată. S-ar părea că Magda e încăpățînată, pentru că, cu toate moliciunile ei, în împrejurările grave n-a cedat niciodată. Așa a fost pe vremuri înțeleasă chiar de Smaranda. Pînă acum, cînd s-a convins că voinței ei se substituie apriga pasiune. Iar pentru boala asta care nu se poate înlătura, trebuie o asistență foarte atentă — pentru care, din fericire, ea se simte încă îndeajuns de înzestrată. Poate că între atîtea alte griji și preocupări, asta este chemarea ei cea mai mare și cea de pe urmă. Criza ce amenință s-ar putea să nu fie, de astă dată, doar o criză de lacrimi.

În fiecare dimineață, ochiul tăios al mamei sfredelește trupul străveziu al fiicei cu o artă de maestru chi-

rurg. În cutia toracelui, inima de copil bate vijelioasă. Smaranda o vede și examinează îndelung, ca pe un ceasornic. Ea știe că ceasornicul se întoarce doar cînd e obosit — că, așadar, el se poate întoarce. Dar, de ce mai așteaptă ? Dacă într-o bună zi Magda i-ar arunca în față — ca să-l descurce — ghemul frămîntărilor ei fără pace ? Ce-ar fi de făcut ? Nu, faptul, de bună seamă, nu se va întîmpla. De altfel, bolnava e sigură — ea care n-a fost niciodată sigură de nimic — că Magda suferă fără cauză. Doctorul, fără îndoială că o iubește. Dar dragostea trece astăzi prin acele ținuturi aspre, de încercare, străbătute de toate iubirile omenești. După trecerea stîncilor, peisajul se luminează mai totdeauna. Dar cum să faci pe un biet om zdruncinat să priceapă că acest zbucium care seamănă a moarte, totuși va trece ?

Experiența sau intuiția mamei este bună numai pentru liniștea ei, nu și pentru a fiicei. „Și, la urma urmei, destinul", își spune bolnava. După cum cunoaște pe Octavian, ea nu-l crede în stare de o ispravă prea crudă, de o jignire prea gravă. Piesele jocului sînt simple și la vederea ei, ca înșirate pe masă. Nu sînt temeri de disperare. Dar ea trebuie să vegheze. Ce-ar deveni Magdalena ; ce-ar face Miron dacă și voința ei s-ar clinti ? Mîine, speră ea, lucrurile vor fi luminate, dar pînă atunci Magdalena suferă și se mistuie ca o lumînare de ceară.

După ce fata pleacă la slujbă, bolnava rotește ochii, neliniștită, prin toată camera și deși știe că Miron a plecat și el și că servitoarea e dusă la piață, ațintește cu ochiul încremenit și sufrageria. Nu, nu e nici o primejdie. Din mîneca bufantă a bluzei de catifea neagră trage, cu greutate, plicul îndoit și mototolit. Și citește. Urmărește spiritul slovelor. A mai citit ea asemenea scrisoare, atît de sigură și atît de sentențioasă ? A mai văzut oare o slovă asemănătoare ? Sau are darul de a ghici, de a prevedea peste aparențele netede ? De unde știe că o asemenea scrisoare, scriere, ticluire de vorbe, că o asemenea categorică hotărîre e în stare să mintă ?

Niciodată, însă, rîndurile aliniate, cu litere mărunte, ale acestui scris, nu vor cădea sub ochii copilei.

Dar după primele zile de stăpînire de sine și, mai puțin, de revoltă, Magdalena a simțit, într-o seară, că

forțele judecății și ale inimii au slăbit. Primele zile, imaginea lui Octavian i s-a arătat în zadar la ferestrele sufletului ; amintirea ei păruse definitiv îngropată. Magdalena nu lupta, propriu-zis, contra acestei arătări care și-a pierdut forma, ci împotriva unui fluid, ca un abur al sufletului, care vrea s-o înece. Niciodată chipul doctorului nu i-a mai revenit în minte așa cum e în natură, și cînd, spărgînd uneori pavăza, izbutea, pentru o clipă, să se alcătuiască, omul material se refăcea doar din cîteva puncte : o ceață îl acoperea și îl schimonosea iar în puținele trăsături reconstituite nu era nici o urmă a spiritului.

Dar astă-seară, cînd se așeză înaintea oglinzii să-și potrivească părul, Magda rămase încremenită : încadrată în rama ovală a sticlei, ca o perfectă fotografie, îi apăru imaginea prietenului. Chipul e gînditor ; ochii puternici și puțin înnorați o privesc ațintiți. Femeia lasă pieptenele să cadă pe masă, și cu brațele moarte, cu toată ființa încărcată de o oboseală nemărginită, rămase cu ochii alipiți de extraordinara închipuire. Nu mai era vorba de neizbutitele readuceri pe căile amintirii, pe care voința ei le strîmba ca pe niște măști încăpute în mîini de copil. Octavian din realitate nu e mai natural decît cel nemișcat din oglindă. Magdalena, care în trăsăturile feței îi urmărește numai unduirile sufletului, îl poate judeca, interpreta, înțelege, acum fără condiție, cu adîncime, fără sfială și grabă. Numai să nu dispară cum și-a făcut apariția. Cu ochii încordați, ușor împăienjeniți, femeia scrutează fiecare amănunt al portretului. Numai acum poate să-și dea seama întrucît trăsăturile sînt sau nu frumoase, ce au și ce nu au din ceea ce i s-a părut că vede odinioară. De astă dată omul nu mai poate minți, nici cu mimica, nici cu graiul. Dar ochii lui abătuți, serioși, plini de gînduri și ațintiți asupra chipului ei cu atîta putere, nu spun nici adevărul. Nici adevărul, nici minciuna. O privesc numai, cu toate forțele și adîncurile, ca și cum nu ei trebuie să răspundă, ci violetele lumini obosite ale ochilor Magdei, care a ridicat binișor, fără știre, brațele și a îmbrățișat cu grijă mare oglinda, săltînd-o cu sfințenie și aducînd-o la ochi.

„Octavian, Octavian — şoptesc, ca un slab şuierat, buzele întredeschise şi aproape nemişcate ale femeii, cînd se asigură că el nu aude — pentru ce nu mă laşi liniştită ? Ce spune capul tău pe care l-am ţinut pe piept atîtea nopţi, îmbrăţişat cu amîndouă mîinile, ca pe un obiect sfînt, ca pe o sfîntă icoană ? Pentru ce nu-mi vorbeşti, dacă ai putut să apari ? Tu nu ştii să zîmbeşti ?“...

Portretul doctorului îşi păstrează însă neclintirea. Şi o priveşte, o priveşte cu hotărîre şi adîncime, ca un om ce nu minte şi nu trebuie să se dezvinovăţească.

„Tace şi mă priveşte ; aşteaptă ; cere să-l înţeleg.“

Cu oglinda înţepenită în braţe, Magda încearcă să dezlege enigmele, şi ochii i se răsucesc în orbite, după mişcările tainice ale cugetului. E prima oară cînd, după atîta lipsă, stă aproape de prietenul ei. Dacă imaginea i s-ar fi arătat ieri sau alaltăieri, oglinda ar fi fost aruncată de ziduri. Închipuirea se iveşte la vreme — poate, o, nici o îndoială de asta ! — adusă şi sprijinită de oboseala ei de a mai lupta. N-o mai poate alunga nici cu sufletul, nici cu braţul. Şi chiar dacă şi-ar aduna încă toată voinţa, n-ar putea depărta de la ochi nici cu un centimetru miraculoasa poză.

A doua zi dimineaţa înştiinţă pe mama ei că nu merge la slujbă. Bătrîna a tresărit şi a deschis ochii mari, speriaţi, ca şi cum pentru prima oară realitatea îi apărea în faţă. Numai două, trei vorbe ale copilei au fost de ajuns să-i cutremure judecata şi cumpătul. Instinctiv, ochii speriaţi se răsuciră spre mîneca bluzei, unde păstra scrisoarea. Cu mîna stîngă pipăi catifeaua.

Bolnava se linişti, gîndind că pricina unei mari disperări nu putea să apară. Dar în figura albă şi ofilită ca luna în dimineaţa de toamnă, a fetei, citi că arcurile inimii ei au slăbit şi pricepu ce-ar fi să urmeze : suferinţa Magdalenei se va prăvăli în cuvintele de mărturisire... Şi drumul către inima ei va fi liber.

Rămasă acasă, Magdalena şi-a făcut de lucru numai prin camera ei. Îi era teamă să rămînă mai mult sub focul uităturilor de nesuportat ale mamei. Ochii aceştia ce totdeauna au scormonit-o şi de care nu a putut nimic

să ascundă, acum o străpung cu cruzime, de aproape și de departe. Magda știe mai dinainte că astăzi, mai ales, nu le-ar putea rezista. Presimte nu numai termenii întrebărilor ce-i vor fi adresate, ci și vocea îndulcită, zîmbetul fals compensator, întărind formele drăcești ale rechizitoriului. Astăzi, dacă ar fi iscodită, nu va încerca să se apere, dar va alege pe cît posibil faptele ce se pot arăta și... cît mai puține din cele ce ar putea coborî pe Octavian. Bătrîna însă va scotoci dedesubturile, ca să afle cît mai mult adevăr și să măsoare primejdia. Ruptura nu va putea fi, însă, acoperită, pentru că nici nu e nevoie. Dar s-ar putea ca iscodirile mamei, în loc să-i apropie liniștea, să o răscolească mai mult. Și suferința va fi și mai mare cînd, după trecerea nervilor, ca totdeauna, fiecare cuvînt al bătrînei își va dovedi greutatea, adevărul și tactul. La gîndul ăsta, Magdalena se simte dinainte învinsă. Regretă acum că nu s-a dus la slujbă, unde, cel puțin, nu o suspecta nimeni.

Dar, cu toată groaza de a rămîne acasă, lîngă plasa păianjenului, nici a doua zi nu se duse la „Eforie". Se strădui să-și înțeleagă starea de suferință și nu pricepu decît că e peste măsură de slabă — la trup și la suflet. Cînd trecea pe lîngă bolnavă, simțea o slăbiciune și mai adîncă. Dar mama ei nu arăta nici o grabă să treacă la acțiune.

Către mijlocul zilei, îmbrăcată într-o rochie subțire, lipită și ondulată pe corp ca o cămașă, trîntită pe patul acoperit cu scoarță înfloratâ, Magda citea. În jurul corpului erau maldăre de scrisori risipite, toate pictate de slova rotundă și mică a lui Octavian. Din fiecare se ridicaseră șiruri nenumărate de vorbe, ca o muzică ametitoare. În melodiile lor nici o notă greșită. Asupra multor pagini, ochii osteniți rămaseră multă vreme, spre a citi, reciti, visători. Omul acesta, omul de lîngă ea, al miilor de mărturisiri scrise, totuși s-a depărtat. Poate, pentru toți vecii. Magda a răsfoit fără o tresărire, fără o lacrimă. Sufletul ei e numai atenție, numai aducere aminte și concentrare. Urechea femeii pîndește desfășurarea undelor liniștii, cu teama de a nu fi tulburate. N-a mai răscolit de mult plicurile. Nu învinuiește, nu caută și nu recheamă pe nimeni : vrea să-și retrăiască,

așa cum a fost, trecutul pe care plicurile pătrate, din care nu s-a rupt nici o bucățică, îl păstrează în întregime. Tot trecutul acesta — fiecare clipă a lui — nimeni nu i-l poate contesta nici răpi. În odaia bătrînei, a cărei ușă este întredeschisă, nu se aude o șoaptă. Mama, în orice caz, nu va strica liniștea acestei vieți înviate.

Dar odată cu bătaia a douăsprezecea a ceasului, ușa se deschise brusc și apăru Miron, cu servieta, venind de la școală. Cu amîndouă mîinile, Magdalena și-a strîns, dintr-o singură mișcare, alba comoară răvășită pe scoarță.

— Ce e, Mironică ? S-a întîmplat ceva ? Ai venit mai devreme ?

— Sărut mîna ; ne-a dat drumul la ora a treia, că nu venise părintele. Și am plecat. Ce faci ? grăi repede, băiatul, cu fața îmbujorată de mers și de aer.

— Da ? Bine !... răspunse, cu ochii încă întrebători și împăenjeniți, Magdalena, trîntind perna peste maldărul de scrisori.

— Azi ți-e mai bine ? se interesă, plin de grijă, băiatul.

— Da, mi-e mai bine.

— Ia să văd : ai căldură ?

Se așează pe marginea patului, luă brațul stîng al mamei.

— Parcă n-ai avea febră.

— Spui drept că n-ai avut ora a treia ?

— Vrei să-ți spun adevărul ? răspunse îmbujorîndu-se și mai mult Miron. Îi luă mîinile amîndouă, le ține între ale lui, apoi le sărută. Mi-era grijă de tine. Mamă dragă, tu nu ești bine, tu suferi de ceva și noi nu știm ce ai. Ce să facem ? De ce nu chemi pe nenea Octavian ? sau... pe cine crezi tu.

— Nu ! Nu ! să n-aud ! izbucni Magdalena, smulgîndu-și mîinile din strînsoare și apărîndu-se ca de o primejdie mare. Apoi zîmbi deodată, cu toată figura, frumos, luminos, cum numai ea știa să zîmbească.

— Vă rog să nu vă mai ocupați de mine ! Mîine mă duc la slujbă... dacă nu mă lăsați... Du-ți cărțile în odaie ; pe urmă poți să vii.

Băiatul își luă de pe scaun servieta umflată ca un mic geamantan, și ieși. Magdalena își strînse repede toată corespondența și-o aruncă în caseta cu capacul ridicat de pe noptieră.

Intrarea lui Miron întrerupse lectura, sfîșiase visarea în care ar mai fi vrut să plutească. Dar, chiar în ceasul ăsta, apariția a fost lină și în locul stării de rătăcire, aducea blîndețea și căldura unui suflet blajin.

— Îți era grijă de mine ? îl întreabă cînd se întoarce, făcîndu-se și izbutind să surîdă mîngîietor.

— Nu, n-am fost îngrijat așa tare.

— Spune sincer... Mi se pare că minți.

— Crede-mă... Parcă eu nu știu că n-ai nimic grav ?

Magda îl privea cu dulceață și tristețe. Se uita la ochii lui îngrijați, la obrazul încă împurpurat, la buzele fragede care se canoneau și ele să sublinieze minciuna. Sub privirile drăgăstoase și învăluitoare ale mamei băiatul era gata să izbucnească în lacrimi. Noroc că Magdalena a fost mai tare și l-a scos din încurcătură.

— Ce carte e asta ?

— Ce să fie decît *Vidal-Lablache*-ul ?

— Ai avut geografia ?

— Nu... L-am adus pentru tine. Vreau să-ți arăt ceva. Ești dispusă ? Atlasul ăsta nou mie mi se pare nemaipomenit de frumos. Știu că și tu te prăpădeai după geografie...

Magda îi făcu loc lîngă ea. Băiatul așează cartea mare între ei amîndoi.

— Uite, în prima parte este geografia istorică : istoria Egiptului din vechime, istoria evreilor, a vechiului Orient, a Greciei antice, a elenismului, a Italiei vechi. Pămînturile au marginile în zdrențe. În apele nesfîrșite — ah, mult îmi mai plac mie apele astea colorate-n albastru ! — sînt insule mari, mici, microscopice ; pe cele mai mari munții sînt arătați prin linioare subțiri ca fulgii păsărior. Spune că nu sînt splendide ca execuție !

În sufletul Magdalenei perorația plină de patimă a copilului rupsese zăgazurile închipuirii. Patru ochi de aceeași culoare, cu aceeași lumină, plini de copilărie, lunecau binișor peste paginile frumoase. Miron, năs-

trușnic psiholog, întorcea filele cu încetineală, oprindu-se cîte o clipă la fiecare. Putea să dovedească acum Magdalenei și mai mult ca în domeniul medicinei o competență neînchipuită. Cînd ajunseră la Oceanul Pacific, care cuprindea toată partea centrală a două pagini, fascinația apei de culoarea azurului îi opri și mai mult pe amîndoi. Tot aplecîndu-se să privească, Magdalena se apropie și își sprijini fruntea pe umărul fiului. Urmară Franța geologică, Franța fizică, Franța septentrională, Algeria și Tunisul, Cochinchina, Indochina orientală, Alsacia și Lorena demarcate printr-un șnur violet, apoi Europa geologică, atît de lină și bine determinată, Spania și Portugalia formînd un profil omenesc cu trăsături clasice, ce contemplă oceanul. După ele alte și alte mări și țări și pămînturi și, deodată, România cea mică, cercuită jumătate de ape, jumătate de munți.

— De ce Anglia și Țara Galilor or fi făcute numai în verde ? întrebă, visătoare, Magdalena.

— Și Irlanda e tot așa spuse Miron, întorcînd ușor pagina.

Urmă India, apoi Canada. Despre cea din urmă Miron spuse cîteva cuvinte asupra politicii noroadelor și obiceiurilor ciudate ale pămîntului. Magda se convinse îndată că băiatul știe într-adevăr ceva. Ajungînd și la Africa, trebuiră să recunoască — pentru a cîtea oară ? — că, fără îndoială, tot ea avea linia cea mai frumoasă dintre toate continentele lumii. Africa septentrională, centrală, e de culoare roz. Ce frumoasă culoare ! Și iată și America. America de Nord, Filadelfia, New York, Baltimore, Boston. Uite marele golf al Mexicului, Marea Antilelor...

— Vezi, mamă dragă, uite Canada. Vezi Quebec-ul ! Aici. Uite și pe domnul Chicago... San Francisco vezi unde e ? Colo sus e Alsaka... nu ne interesează. Să trecem mai-nainte.

Pentru fiecare dintre statele arătate cu degetul și pentru fiecare dintre marile metropole, Miron avea de spus cîteva lucruri noi și interesante pentru Magdalena, care îl asculta cu o atenție din ce în ce mai mare.

— Statele Unite și Mexicul ; aici se văd mai bine și amănuntele. Colorado, Nebraska, Arizona. Vezi tu că în

Vidal-Lablache-ul ăsta nu mai e vorba doar de simplele hotare convenţionale care arată munţii şi ţările. Pămînturile sînt populate de miliarde de oameni, dintre care unii atît de prăpădiţi, de ciudaţi şi de mizeri — mulţi chiar în pielea goală — exploataţi de ţările alea eroice care-şi dau aere că au venit să-i civilizeze. Tu crezi că aşa se civilizează oamenii, lăsîndu-i goi şi dezarmaţi înaintea naturii şi în luptă cu fiarele ? Dar cred că o să li se plătească şi lor... binefacerile astea !... Pe ţărmurile astea sfîrtecate de valuri roiesc seminţii omeneşti printre animale ciudate, dar nu toate feroce, ca în zoologie. Poate că undeva, pe vreo stîncă grozavă, s-o mai fi găsind încă — de n-o fi doar poveste — urmele lui Paul şi ale iubitei lui Virginia. Ţii minte ce-am mai plîns cînd mi-ai citit întîia oară cartea ? Şi, tot pe-un vîrf de stîncă, măcar cîteva lespezi din turnul închisorii lui Hero. Tu nu eşti de părere ? Că, în fond, ceva-ceva tot trebuie să fie adevărat şi în poveştile astea.

Şi... marea, marea, uite că tot ea e mai imensă... Dar e-nvinsă de gîndirea, de puterea şi de voinţa noastră ! Oricît e ea de mare.

Miron îşi spiona, cu coada ochiului, mama. Şi, cum era obişnuit să-i citească în inimă, observă bucuros, că nu mai părea atît de bolnavă şi de mîhnită. Gîndi că trebuie să fi fost vreo supărare cu nenea Octavian, o supărare ce va trece, ca şi odinioară.

Bătrîna îl strigă. Băiatul se duse la ea cu atlasul sub braţ. Bolnava îi făcut semn să se aplece.

— N-ai spus cumva de scrisoare ?... îi şopti la ureche.

— Ce scrisoare ? întrebă, tot în şoaptă, nepotul.

— De la nenea Octavian.

— Nu... am uitat. Nu i-ai dat-o ?

— Nu e nimic ; dacă ai uitat, nu-i mai spune.

Rămasă din nou singură, dar într-o stare de suflet mult mai uşoară, Magdalena se duse la casetă şi aşează în linişte scrisorile, după date. La masă fu mai senină ca în ajun, doar distrată şi gînditoare. Miron se încredinţă că starea ei nu era prea gravă. A doua zi el nu va mai pleca de la curs.

Probabil că mama se va duce la slujbă.

XIII

Doctorul Peleș coboară scara pe întuneric, cu pași nesiguri și cu mare sfială. Dar nimeni nu-i apare în cale. În minutul despărțirii, îi venise ideea de a cere femeii o amintire despre ființa ei. Fără să șovăie, dar cu gest mașinal, femeia deschise geanta și îi deșertă în mînă tot cuprinsul unui compartiment : o batistă, un creionaș de argint și o fotografie în care apărea alături de Stanian.

Numai la ultima treaptă a scării, doctorul le puse în buzunar. Nu de acum, de cînd se află pe această ultimă treaptă, ci chiar de cînd era încă în cameră, după îmbrățișarea fulgerătoare, a avut senzația neomenească de a-și fi pierdut greutatea materială, de a fi devenit un vîrtej, o plutire. Îi vine să-și pipăie brațele, pieptul și capul, dar se teme ca, în locul trupului, să nu atingă doar hainele fîlfîitoare. Ora de patimă a zburat din sîngele și cugetul lui și nu a lăsat nici o urmă acestui trup fără carne, care aleargă. Pentru că, totuși, s-a petrecut un fapt extraordinar ; Peleș, care nu vrea să uite, duce mîna la buzunar și strînge semnele amintirii. Ele — dacă astăzi nu spun nimic — mîine poate că vor grăi. Cum va ajunge acasă, va scoate aceste probe materiale, le va pune pe masă și le va examina.

„Sînt cazuri — și doctorul Avramescu trebuie să aibă adevărate dosare — cînd o mare luptă a gîndului, în loc să se adîncească în pasta ce receptează, sparge nobila

placă. Şi, deodată, omul se prăbuşeşte ca o păpuşă. În clipa asta dacă m-aş putea bizui pe ce simt, ar trebui să cred că n-am suferit niciodată".

Prin umeri îi trece un fior îngheţat : „Am îmbrăţişat un cadavru".

Îşi simte corpul într-un înveliş rece, care îi aminteşte — după atîţia ani — foaia de cort îngheţată cu care era înfăşurat cînd suferise de exantematic, pe front. Şi evocarea nu rămîne pe loc : e în camera de rezervă a spitalului, pentru că moartea lui se apropie şi bolnavii din salonul comun nu trebuiesc speriaţi. În clipa cînd a fost adus pe targă, din odaia pătrată era scos un ţăran, cu mustăţile răvăşite ca smocurile de paie, cu părul cărunt lipit de tîmple şi de frunte de ultima năduşeală. Deşi pe altă lume, Octavian l-a văzut, şi cu toate că de atunci a văzut zeci de morţi, pe acela nu-l poate uita. Camera mică avea două paturi ; pe cel din stînga a fost aşezată scîndura ţeapănă a trupului lui. Din toată viaţa trecută nu mai rămăsese decît globurile sticloase ale ochilor, ce se roteau împrejur. Aşa cum, mai mult de o oră, cu capul alb, răsturnat peste scaun, l-au privit ca din alte tărîmuri, ochii minunatei femei... Patul de vizavi era răscolit, pătura cenuşie, cazonă, dată într-o parte ; pe perna umplută cu fîn şi paie rămăsese perfectă urma capului greu al camaradului ce murise. Pe cearşaful de pînză îngălbenit şi pătat, iarăşi urme de om —, clare urme de moarte.

Cu coada ochiului, Octavian se uita neclintit doar acolo... De la un moment dat, de cînd Irina... începuse să fie convinsă, faţa ei luase o paloare de lumînare albă... Doctorul îşi aduce aminte şi de fumul de lumînări pe care l-a aspirat înainte de a fi dus în rezervă. Cîţiva bolnavi miloşi îi înconjuraseră patul şi îi ţineau lumînări. Octavian nu vedea lumînările, dar flăcări aurii se jucau peste pătură. Ar fi vrut să se stingă luminile fugătoare, dar, deşi el vorbea de ceasuri întregi, fără pace, arătîndu-şi amintirile, afecţiunile şi ultimile dorinţe, voia asta nu o putea exprima. Pentru că înghiţise foarte mult fum, pe dinţi i se prinsese o pojghiţă lipicioasă, cu miros de ceară proastă. Moartea îl cucerea, absorbindu-i puterea din fluierele picioarelor şi din braţe. Un cutremur

ce producea o șuierătură cobora către labe și palme. La sfîrșitul cutremurului, sunetul înceta. Bolnavul vedea că simte și înțelege ; vru să clintească un picior ; înghețase. Deci, pricepuse. Probabil că, în bună parte, se răcise și inima. Capul va îngheța cel din urmă. Atunci moartea își va înhăța victima. Miros gros și înecăcios de lumînare, ca o pătură cenușie, cazonă, înmuiată în sudori și în jeguri. Ochii mai luminau cînd cei doi sanitari îi ridicară picioarele, de la glezne, și le așezară frumos, ca de moarte, cît s-a putut de lipite. Pătura alunecase din pat ; unul din sanitari a vrut s-o ridice ca să-i acopere trupul, dar celălalt a aruncat spre bolnav o ochire și spre colegul lui alta — și operația nu s-a făcut. Peste un minut, poate peste o clipă — gîndeau ei nu va mai trebui. De pe noptiera de tinichea, unul a luat portmoneul, a scos ce era înăuntru și a întins celuilalt, iar el a reținut punga. Octavian vedea și înțelegea, dar gîndea că bunii oameni meritau prea modesta răsplată... O, sigur că Irina nu era în agonie... nu era cazul ei, cînd i-a dat obiectele. Nici vorbă că pe dinții ei minunați nu se lăsase smalțul nesuferit al fumului unsuros. Ea nu s-a speriat de nici o lumînare fîlfîitoare pe pătură. Nici nu încape vorbă !... Dar că ea semăna cu o moartă, că semăna cu o femeie aproape moartă, nu mai e îndoială...

Cînd a început să se lumineze de ziuă, în salon și-a făcut apariția (apariție, adevărat apariție !) într-o vîlvătaie de aripi albe, doctorița spitalului. Octavian și-a răsucit spre ea globurile de sticlă. Domnișoara Elena Ariton, însă, nu se teme de moarte — sau, mai bine-zis, nu o acceptă. De sub aripa uriașă iese o mînă ce se așază pe pieptul cu părul uscat al bolnavului. Mîna — și ea simțită ca o scoarță — stă un timp nemișcată. Pacientul se uită în sus : două fulgere vinete ațintesc și scotocesc viața, străpungînd vinele și arterele țepene.

— Sus, la rezervă ! comandă către infirmieri, mai mult ochii decît buzele doctoriței.

Se aduce o targă ; exantematicul e întins cu o grijă deosebită. Sanitarii îl poartă în tot lungul salonului, pînă la ușă. Cînd să fie scos, sub ușă se deschide o groapă neagră, targa scoate un țipăt : ea trebuie să se rupă, ca

să cadă cadavrul ; așa e regula la spital. Dar toată spaima bolnavului e greșită : a intrat în rezervă. Doctorița îi smulge rufele năduşite și soldații îl aruncă în foaia de cort plină de zăpadă și gheață. Îi ridică un braț și îi face injecție. Probabil că înainte de a-l părăsi, a poruncit morții să se astîmpere. Moartea mai năzuiește, ca un frig, ca o mare căldură, ca un zbor pe foaia de portativ a temperaturii : 36, 39, 34, 41°. Din acest pisc, de la capătul patului, negrul arhanghel ațintește bolnavul.

— Ce crezi că ai ? întrebă doctorița, așezîndu-se fără codire pe marginea patului militar.

În noaptea din ajun, cînd îngerul se urcase în pisc, Octavian aruncase jos pernele și cearșaful, coborîse și deschisese fereastra și începuse să strige. În ușa lui fu așezată îndată o bancă mare de școală (spitalul funcționa într-o școală primară). Pe dinăuntru, ușa nu putea fi deschisă. Sticla de pe măsuță zăcea, în cioburi, printre lucrurile zvîrlite. Intra aerul de afară, înghețat. De cînd fusese instalat în rezervă ? Numai asta nu știa suferindul. Dar, după tonul întrebării doctoriței, își dete seama cu limpezime despre ce era vorba. Cu destulă ușurință întoarse capul către foaia de consultație. Nu era decît scara frigurilor. Nici un alt amănunt, nici un nume.

— Exantematic, șopti, zîmbitor, Octavian.

Pentru că știa tot ce trebuie despre moarte, îngerul vieții a știut că întrebarea nu va aduce rău. Fără voia lui, moartea nu va ridica nici un suflet de la Școala numărul doi de băieți. Aici el e mai mare !

Doctorul merge cu pași foarte repezi. Nu simte culoarea, aerul, libertatea. Drumul este închis și înăbușitor, ca un tunel în moarte. La capătul acestui tunel este casa. Acolo își va revizui toate lucrurile (veștmintele) și corpul ce s-a atins de moarte. Merge tot mai grăbit. Încearcă să-și înfrîngă închipuirea, dar peste tot nu este decît gheață și moarte, flăcări de lumînări. Gheața îl troienește și-i amorțește inima. Prin gînd îi trec foarte puține imagini, înecate în alb. O mare zbatere albă, ca de aripi gigantice. Și scufundarea în alburi.

„Chiar dacă n-a fost moartea, — precum, fără îndoială, n-a fost — era totuși aproape“, gîndește doctorul. La despărțire, doamna îi întinsese micile obiecte, cu tot brațul ridicat, ca un zbor din aburul de spume înghețate.

Mai ales de atunci a început senzația asta, soră cu aiurarea. „Asta a fost tot : asta e tot“ — își spune, deznădăjduit, strîngîndu-și fălcile cu toată puterea. Pînă și în gură îi e frig ; pînă și limba i se mișcă în gheață.

„Dacă asta a fost totul, nu s-a întîmplat nimic“, își grăiește.

Dar frigul nu-l slăbește pînă acasă.

După plecarea lui, Irina Stanian a mai rămas cîteva minute în pat. Nemișcată, de ceară, cu ochii ațintiți în tavan. Nici un zîmbet, nici o urmă de cugetare pe față. Numai în ochi o lumină stridentă ca a apelor bătute de soare. Dar lumină tot rece. După cîteva minute, se ridică mecanic și se duse de încuie. Apoi se întoarse și se așează iarăși pe marginea patului. În oglinda din față, așezată (numai acum își da seama) ca să o spioneze, își vede capul de ceară, cu sprîncenele îngroșate, sub casca uriașă a părului ei veșted, ca un păr de păpușă din vitrinele coaforilor. După încă o vreme de lîncezire, începe, leneș, să se îmbrace, dar se îmbracă perfect, cum e obișnuită. Omul care-a venit și-a plecat, și-a luat după el toată umbra. Femeia e mai singură ca totdeauna, pentru că nu mai are nici amintiri. Camera care acum două zile o văzuse, pentru întîia oară, plină de lacrimi ca o păpușă stropită cu apă, acum o vede, tot pentru prima oară, într-un fel mai ciudat. Dar de această apariție — și pentru ea curioasă — ea nu se mai frămîntă.

Cînd fu îmbrăcată complet, sună. Dar servitoarea întîrzie o secundă. Și cînd apare, întinde o telegramă atunci primită :

„Ora nouă sosesc. Stanian“.

Cu telegrama în mînă, stăpîna se gîndește pentru ce a chemat servitoarea. Nu-și aduce aminte. Lasă pe masă depeșa, apoi o reia și o citește iarăși. Se uită la pendulă : opt fix. În cameră n-au mai rămas decît ea,

telegrama, pendula, trei obiecte moarte în jurul cărora se răsuceşte viaţa.

Femeia trebuie (ăsta este singurul ei rost pe pămînt) să se uite neîncetat la pendulă, după ordinul telegramei. De altfel, altceva nici n-ar mai putea face. Dacă n-ar fi fost ordinul telegramei, n-ar făptui nici atît. La marginea aşteptării, cînd limba ceasului se va opri la nouă, (tocmai în clipa aceea) maşina va opri lîngă poartă. Sau, poate, inginerul, a cărui viaţă este strict potrivită pe clipe, va fi chiar sus, va băga cheia în uşă. Este o întîmplare pe care soţia lui o cunoaşte de ani de zile, care niciodată nu s-a schimbat, pe care ea totdeauna a aşteptat-o cu nerăbdare. Acum lucrurile vor fi repetate. Dar, tot ce va veni, tot ce e pe cale să se producă, nu merge către inima ei. Automobilul va opri vizavi, sau alături, iar inginerul va urca în alt loc, unde e aşteptat. Irina nu aşteaptă pe nimeni. Ca să aştepte pe Stanian, ar trebui să-l înţeleagă sau să-l iubească. Dar bărbatul acesta, ca şi doctorul, ca toţi doctorii şi inginerii din lume, îi sînt indiferenţi. Toată lumea îi e indiferentă. Totuşi, orice s-ar întîmpla, ea nu poate decît să aştepte.

Cu braţele încrucişate pe piept, cu ochii leneşi, nepăsători, îşi priveşte mişcările de pîslă ale simţirii, ca pe nişte lucruri străine. În aşteptarea bărbatului, odinioară, îşi pregătea cît mai mult sufletul şi buclele părului. Înainte de a bate ora sosirii, îşi simţea sîngele zgîlţîind-o vijelios. Era o zbuciumare a dragostei ? Şi-a răspuns totdeauna că nu. Dar rămînea o senzaţie. Acum nu mai este nici asta. Cînd Stanian va intra, ea îşi va face datoria obişnuită : îi va primi aspra şi lunga îmbrăţişare şi îi va da toate aparenţele dragostei... Şi poate că se vor regăsi şi acum fericiţi... el din siguranţă şi neştiinţă, ea fiindcă şi-a făcut datoria. Deşi, astăzi, ca niciodată, nu e sigură că toate actele comediei vor fi bine jucate.

Pe cadranul argintiu al pendulei, limbile abia se clintesc. Dar timpul nevăzut din jurul ceasornicului nu a încetat o clipă. Ora nouă va fi, totuşi, arătată odată !

Servitoarea a mai venit şi a întrebat dacă doamna doreşte masa, sau aşteaptă să cineze cu domnul. I-a răspuns că aşteaptă.

Opt și treizeci și cinci.

Ea se scoală și se plimbă prin cameră. Din timp în timp, (din minut în minut) se oprește, dreaptă, înaintea pendulei și o examinează mult, ca și cum n-ar pricepe deodată.

Mai e timp.

Iese din cameră și trece în birou. Se uită peste tot, aiurită. Ordine neclintită. Cercetează rafturile de cărți dimprejurul pereților. Se așază pe scaunul de stejar, pe care de zeci de ori a stat în brațele inginerului. Pe mapa de piele înflorată cu încrustări, e o scrisoare adresată de ea soțului acum două zile. În ziua aceea îl așteptase cu o stranie încordare. Dar numai cu o oră înainte de timpul hotărît al sosirii, el telefonase că nu poate veni. Chiar după telefon, soția îi scrisese :

Dragul meu adorat,

Te-am așteptat și ieri și alaltăieri și mai ales astăzi ! Aș fi fost fericită dacă ai fi venit. Acum îți amîni iarăși sosirea. Mă întreb de ce ? Mă plictisesc de moarte. Mă plictisesc. Sînt prea singură. Nu mai pot aștepta. Am o groază de telefon. Groază de telegrame. Ți-am așezat cum ai vrut cărțile. Ți-am pus în față — raftul al doilea, stînga — pe cele pe care nu le-ai citit : un Dekobra, Walace, de la Maël și un Pittigrilli. Lîngă Leblanc ai să găsești și pe singura mai frumoasă : Minuit, a *lui Green. Te rog să-mi faci plăcerea să o citești mai întîi. Nu e greoaie — să nu te sperii — și are și ceva de senzație.*

Nu mai pot să te aștept...

Mi s-a urît de moarte !“

Jos, puțin mai la dreapta un fel de I foarte mic făcut din două linioare de-abia vizibile, cum apar rîndunelele într-o ultimă perspectivă : parcă ar fi și n-ar fi. Numai un grafolog genial ar putea să găsească pînă și-n acest semn vreun înțeles, care nu se vede cu ochii.

Al treilea sunet al ceasului a fost mult mai tare decît celelalte. Încă răsună. Dacă ar suna telefonul, o singură veste ar putea fi : amînarea. Lucrurile, însă, trebuie să sfîrșească odată !

Se scoală de pe scaun, cu fruntea încreţită, arătînd foarte preocupată, şi face cîţiva paşi spre fereastră. Apoi se întoarce şi se opreşte la telefon. Ridică furca.

— Casa doctorului Peleş ? Poftim ? Chiar doctorul ? Da, grăbită. Nu, numai două vorbe. Nu ştie nimeni că m-ai văzut ! Şi nu vei avea slăbiciunea... Pentru orice eventualitate... Orice s-ar întîmpla !... Vei răspunde că nu. Da : nu !... În orice împrejurare ! Da. Dezlegat... Totul deocamdată.

După scurta convorbire la telefon, luă tocul de pe susţinător şi, cu ochi rătăciţi, ca şi cum ar fi urmărit o himeră, scrise, în al treilea stil caligrafic, pe aceeaşi hîrtie, fiecare silabă în liniuţe :

„La re-ve-de-re, George !
Adio !“

Pe ultimul semn ţinu şi apăsă mult peniţa.

Se ridică, tot cu fruntea încreţită, se mai uită prin birou, apoi trecu în odaia alăturată, din ea în salon, şi peste tot observă lucrurile. Se întoarse în dormitor. Sună şi ceru un pahar cu apă. În picioare înaintea oglinzii, răsturnă în palmă cîteva pastile dintr-un flacon, apoi le înghiţi, cîte una. Puse paharul pe noptieră, trase un piepten din sertar şi îşi netezi părul. Apoi se întinse pe pat.

Cînd a bătut de nouă, o maşină a oprit înaintea clădirii.

Dacă ar mai fi putut auzi, ar fi recunoscut, pe rînd, toate mişcările întîmplării.

Stanian a urcat scările (ca de obicei) urmat de şoferul încărcat cu pachete şi flori cumpărate pe drum. A introdus cheia şi a deschis. Toate camerele erau luminate şî uşile dintre ele deschise.

Dar Irina nu i-a ieşit înainte.

Cînd s-a aplecat s-o sărute, a văzut că e moartă. Pe obrajii învăluiţi de o ceaţă albastră, se lăsau încă, drept, două lacrimi. Buzele soţului le opri să alunece pîn'la pernă.

XIV

După ce ascultă telefonul, doctorul Peleş se simţi prea singur în casa în care nu-şi mai recunoştea urmele existenţei. Ultimele zile şi le trăise numai în inimă. Obiectele, cărţile, chiar lucrarea începută şi părăsită pe masă nu-l mai interesau. Pe masa din hol, publicaţiile, revistele, corespondenţa, sosite în răstimp, formau adevărată movilă. Alături, pe parchet, cutii şi sticle cu eşantioane medicale venite de la reprezentanţii străini. Niciodată aceste lucruri n-au mai fost ţinute în această încăpere. Aspectul holului era al unei camere cu lucrurile împachetate pentru mutare. Pe deasupra revistelor o aburire de praf. În cuierul din vestiar pardesiul doctorului, cine ştie cînd atîrnat, sub el bastonul. Peste tot lucruri uitate, aşezate provizoriu, împachetate, zvîrlite.

Îi vorbise femeia. Şi faptul i-a părut ireal, ca o farsă prin telefon. A răspuns printr-o înşirare de vorbe banale, spuse cu ton de glumă. Numai după ce a lăsat receptorul, şi-a dat seama că trebuia să asculte cu toată atenţia şi să răspundă cu grijă. Nu se îndoieşte că o supărase şi de data asta. Lucru care, din fericire, astăzi nu-l mai interesează decît sub aspectul bunului-simţ. Totuşi, telefonul i-a făcut mare bine : fiecare vorbă ce-a răsunat, a lovit cu un ciocănel de argint în masca de gheaţă ce purtase pe corp ; de sub ea, omul de toate zilele apăru la lumină.

Ieşi în oraş. Aerul era muşcător ; bătea vîntul. Din cauza prafului alungat, trecătorii mergeau repede, cu capetele-n pămînt sau ţinîndu-şi pălăriile să nu zboare. Unele părţi ale cerului erau luminate, albastre, încărcate de stele, iar altele pline de nori uriaşi. Luna pe jumătate se ascundea şi ieşea, mergînd repede ca şi trecătorii. Octavian se simţi bine în vîltorile vîntului. În toată firea era un zbucium, o dramă, o luptă ; numai în inima lui începuse o linişte fragedă, atotpromiţătoare. De multă vreme ochii n-au mai văzut cu atîta putere în afară. De cîtă vreme urechea n-a mai înregistrat nici unul din zgomotele acestea fără origină, revărsate prin noapte ! „Asta este natura“, pare a-i spune o voce de undeva, din adîncul lui, poate. Aude vocea, şi o bucurie tainică îl cuprinde. „Mort ai fost şi ai înviat“, cugetă într-o formulă ce i se pare o inspiraţie. Pînă acum a crezut că s-a îndoit şi din nou a crezut ; astăzi nu trebuie să se îndoiască. Fără nici o sforţare şi-a căpătat liniştea. „Omul nu moare cînd totul e pregătit, ci cînd mai puţin se aşteaptă. Sînt un animal foarte tare : duc la tăvăleală“.

Cugetînd astfel, distrat, plin de senzaţia unei mari libertăţi, ca un scăpat din lanţuri, occleşte cîteva străzi şi ajunge în centru. Pentru tot ce a fost pînă acum un ceas, două, nu are nimic decît un zîmbet, care denunţă cît poate, dacă nu acoperă ce se poate. Nu vrea să-şi amintească nimic. Asta este condiţia libertăţii. Şi, mai ales, bănuieşte că dacă ar da drumul memoriei, ar întîlni un sentiment pe care nu vrea să-l aibă : dezgustul. Vrea să împiedice dezgustul, ca să nu pîngărească tot ce pînă acum — nebunie poate fiind — a fost un zbucium. Poate marea învăţătură. Cînd îşi spune „învăţătură“, dezgustul s-a apropiat şi mai mult, gata să izbucnească. Faptele nu trebuiesc scormonite.

Calea Victoriei e aproape pustie. Şi pe aici rarii pietoni trec în grabă, goniţi de vîrtejuri de vînt şi necăjiţi de pulberea răsculată. În faţa Teatrului Naţional, cîţiva actori fără vîrstă stau de vorbă, înfruntînd vijelia. „Fără grupul ăsta aici, nu se poate, gîndeşte Octavian. Cînd

Teatrul Național va cădea ca un elefant de moloz, în piața asta actorii tot vor veni să vorbească — poate în fața unui teatru mai mare, la poalele albei statui a mărețului Nottara. Maestrului îi va sta foarte bine în marmură albă, cu hlamida pe umăr, ca un împărat gînditor...“ O tînără femeie, într-un pardesiu negru fluturat de furtună, trece pe lîngă doctor și-l atinge cu haina. Cîțiva pași după colț se oprește, se întoarce spre el și-i zîmbește cu toată figura, un zîmbet dulce, plin de grație, de gingășie. În dreptul berăriei „Elveția“, cu mîna la marea-i pălărie amenințată să-i zboare, femeia se întoarse din nou, apoi rări pașii. Vîntul îi lipea hainele pe trup dezvăluind formele grațioase. Cu o lumină puternică peste toată figura, doctorul se pierdu printre oameni.

În piața Națională, grupul actorilor să mărise. Trecînd pe lîngă ei, îi privi lung. Ca și cum și-ar fi amintit în mod brusc de ceva, se opri și se apropie de afișele galbene înșirate pe ziduri. Citi titlurile spectacolelor, apoi numele artiștilor și rolurile, pînă la cel din urmă. Numără interpreții tineri. Nici unul dintre ei nu va deveni „mare“, ca și la Operă.

În drum spre bulevard dete și peste foștii atleți Stamate, astăzi numai schelete gigantice, cu straie largi atîrnînd fără sprijin. Uriașii călcau rar, fără zor, ca doi urși rătăciți printre oameni. Pînă la Capșa mai răsăriră și alte edecuri ale căii Victoriei, cunoscute demult. Au mai îmbătrînit, au îmbătrînit pe aici. Ochii lui Octavian Peleș se opriră cu mare interes asupra tuturor aspectelor străzii. Vitrinele, toate luminate, chioșcurile de ziare acoperite de afișe multicolore, trecătorii voioși, femeile zîmbitoare, totul îi da senzația de viață, de adevăr și de forță.

Se gîndi să intre la cinema, și coti pe la „Cercul militar“, strecurîndu-se în mulțimea înghesuită ce ocupa trotuarul. În fața unei bodegi, publicul își expunea halbele și tacîmurile vîntului prăfuit ce nu se domolise cu totul. Aproape toate reclamele luminoase ale cinematografelor sînt roșii. Ar fi poate ceva de văzut înăuntru, dar doctorul nu e hotărît la nimic. E peste măsură de ostenit.

I-au plăcut aspectele proaspete ale străzii, dar l-au obosit și mai mult. Se va întoarce acasă. Oprește un automobil. Se gîndește la treburile care îl așteaptă, la comunicarea prăfuită pe masă. Mîine de dimineață își va relua munca. Deși atît de obosit fizicește, își simte cugetul plin de frămîntare năvalnică. Trebuie să muncească fără întîrziere ! Voluptatea acestei puteri a spiritului n-a mai simțit-o de multă vreme.

A doua zi era, însă, duminică, lucru pe care îl află numai cînd deschise ziarul.

— Astăzi nu mă grăbesc, Iudita, spuse servitoarei, desfăcîndu-și gazeta în pat.

— Bine, știi, domne doctor. Numa domne Miron ștepte la dumneavoastră.

— Cine ? Domnul Miron ? Și așteaptă de mult ?

— Ștepte, zice che ștepte, lase se dorme...

— Spune-i să vie.

— Nu embrecat ?

— Nu, să poftească.

— Bine, nu ești cocone... rîse cu hohot femeia.

Băiatul intră.

— Bine-ai venit, Mironică ! îl întîmpină doctorul, fericit, după ce, din acrul tînărului, înțelese că nu e nimic grav. De cîtă vreme m-ai părăsit ! urmă, cu un ton care era mult mai mult o îmbrățișare decît dojenire blajină.

— N-am putut să viu, nene Tavi, spuse băiatul, înroșindu-se.

— Ai avut multe lecții ?

— Da, am avut și lecții...

— Dar ce vînt te-a adus așa de dimineață ?

— M-a trimis mama-mare. A spus să viu mai devreme, pînă nu ieși.

— Ce, nu-i e bine ?

— Ba da.

— Sau, poate, mama...

— Dînsa a fost cam bolnavă... Nu știi ?

— Știam, dar cred că a fost trecător.

— Dacă nu spune ce are ! O întrebi şi nu vrea să răspundă. I-am spus că am să-ţi spun dumitale ; nu vrea. S-a făcut foc ! N-o ştii cum e ? Parcă vrea să m-asculte ? !...

— Dar se duce la slujbă...

— Două zile nu s-a dus. Nici nu vrea să mănînce. Trebuie s-o convingi dumneata. Dacă-i spun eu, zice că sînt copil. Parcă-i vreau răul. Aşa a făcut totdeauna : nu şi-a îngrijit sănătatea. Şi, e nostim că mai spune de mine...

— Astăzi... nu s-a dus la serviciu ?...

— Nu... dacă e sărbătoare...

— A, da, adevărat ; zăpăcit sînt.

— Ascultă, nene Tavi ; ce e cu Stamatescu ăsta al dumitale ?

— Ce să fie ? Te-ai uitat pe fereastră ?

— O clipă, cît am stat în antreu.

— A mai clădit ceva ? Zi, tot îl ţii sub supraveghere...

— Nu, dar e caraghios. Poate să se ia de mînă cu Iudita. Dar ea parcă tot e mai sănătoasă.

Doctorul rugă pe licean să se mai uite două minute pe geam, şi începu să se îmbrace.

— Uite şi acum să te uiţi şi matale ce face. Ştii, cocioaba pe care a construit-o toamna trecută... Aia pe care a acoperit-o cu trestie...

— Eu să nu ştiu ? ! răspunse, distrat, doctorul, îmbrăcîndu-se. Ei, ce mai e cu ea ?

— Chiar acum o dărîmă.

— Ei, pe naiba !

— Dacă nu mă crezi, uită-te. Văd c-a adus muncitori. Ei stau în jurul lui şi se uită, şi el, cocoţat, smulge trestiile. Eu nu pot să-nţeleg : dacă i-a angajat, de ce nu-i pune pe ei să dărîme ? Crezi că e lucru mare ? Cu joben şi cu pardesiu...

— Vezi, aici te contrazic : pălăria tare nu e joben.

— Ştiu, dar am spus aşa... În picioare, cu pardesiul ăla de culoarea şoaricelui, cu pălărie tare... aruncînd trestie... Eu nu pricep ce-a vrut el să facă. Matale înţelegi aşa drăcovenie ?

— Eu ? Aşi, de unde ! Nu ţi l-am arătat chiar eu prima dată ?

— O fi vrut să facă un coteţ pentru păsări.

— Nu cred ; dar, în fond, se prea poate.

— Uite : acum ia furca şi-i învaţă să opereze... Te prăpădeşti de rîs.

— Se vede că nu prea-ţi plac oamenii gospodari, meştere Mironică...

— Mie ? De ce ? Ba-mi plac.

— Am glumit eu cu tine.

— Uite, acuma pune oamenii ca la front... Na ! Sînt numai cinci : nu se potrivesc ! Aşşşaaaa ! Uite că le comandă !... El dă comanda ! Nene Tavi : acuma să te uiţi ! Ha ! ha ! ha ! ha ! Mor de rîs ! Proşti îi crede el pe oamenii ăştia ! Parcă n-au mai dărîmat nici o cocioabă... în viaţa lor. Trebuie să-i pună ca la cazarmă...

— Îi cam place să facă pe comandantul.

— Cred, nene Tavi. Dar nu găseşti că e caraghios ?

— Spune cineva altfel ?

— Nu. Dar dumneata încă nu l-ai văzut !... Văd că şi heleşteul s-a dărîmat...

— A, ăla l-a dărîmat mai de mult. Vezi că nu te ţii la curent...

— Dar o fi pus barem ceva în el ?

— Aşi, de unde !

— Atunci, pentru ce l-a făcut ? Nu e nostim ?

— Eşti cam răutăcios, domnul meu.

— Ei, răutăcios ! Parcă nu mi l-ai arătat dumneata !... Uite, i-a pus să-şi lepede hainele, să lucreze în cămăşi. Le mai ţine şi-un logos. O nostimadă ! Dar el la tribunal ce-o fi făcînd, nene Tavi ? Tot aşa bate cîmpii ?

— Fără discuţie.

— Atunci, trebuie să-l ştie toţi magistraţii. Numai dac-ai vedea ce aere-şi dă ! Cum dă din mîini... cum comandă... Poate se crede Napoleon... Nene Tavi, de ce nu vrei să-l examinezi ? Poate că e bolnav. Ce poate ? Chiar este.

— Să-l căutăm la carte, Mironică. Să-i găsim boala.

— Zău, să-mi arăţi matale la ce capitol. Să ştie el cît ne interesează... Uite, acuma pleacă. A dat ordinele,

și s-a liniștit. Dar lucrătorii se tolănesc pe jos. Așa, bravo ! Perfect ! A plecat comandantul ! Trupa se odihnește. Zău, nene Tavi ; poate crezi că glumesc... Își aprind pipele. Păi, cu asemenea comandant, n-ar fi proști să lucreze ? Îți spun drept că nici eu n-aș lucra.

— Frumos, domnule. Dar asta se cam numește chiul.

— Eu nu zic că e chiul ? Dar dacă el e scrîntit...

— De unde știi tu ce plan o fi avînd el ? Poate că pregătește ceva serios... Pînă nu știi tot, nu poți să te pronunți.

— Ei, văd eu că glumești.

— Eu ? Niciodată ! Eu totdeauna l-am admirat. L-am admirat pentru că e muncitor și are spirit de inițiativă. Cred că asta nu i-o poți contesta...

— Da, sigur, nu i-o pot contesta... Dumneata îl admiri... negreșit.

— Eu atîta observ, Mironică : nu prețuiești munca, disciplina și inițiativa.

— Mai ales disciplina. În sfîrșit, s-au sculat, gata, se agață de stuf. Cu siguranță că se întoarce stăpînul. Ți-am spus eu ? Uite-l ! Ca un general. Care-a fost cel mai mare general din istorie, nene Tavi ?

— Domnule Mironică, sînt gata.

— Gata, nu mă mai uit...

— Mama-mare ce spune ; e îngrijată ?

— Da, și ea este.

— Te-a trimis să mă vezi, sau să-mi dai și vreo veste ?

— Numai ca să te văd. Spune că nu te-a văzut de mult. Și vrea să știe dacă trebuie să mai dea mamei scrisoarea de la matale. I-am dat-o ei, fiindcă mama plecase. Și ea, care toată ziua coase, a uitat-o.

— Scrisoarea care ți-am dat-o eu să i-o duci ?

— Nu, eu am luat-o ; am găsit-o pe masă.

— Da, ai dreptate. Și ești sigur, sigur că nu i-a dat-o ?

— Sigur, absolut sigur. I-am spus eu că ai să fii supărat. Și ea zice că o să-ți treacă.

— Și acuma unde este scrisoarea ?

— Tot la ea ; o păstrează.

— De aici unde pleci ?

— Trebuie să mă întorc cu răspunsul. Pe urmă mă mai duc să mă plimb.

— Bine, Mironică, dacă te grăbeşti... Atunci, du-te şi poţi să-i spui mamei-mari că nu e nevoie să o mai dea. Pentru că chiar acum vin acolo.

— A, foarte bine ; dacă te duci dumneata, eu mai trebuie să trec pe acasă ?

— Trebuie, trebuie.

— Şi... să-i spun să o dea ?...

— Nu, nu ! Doamne fereşte ! Doamne fereşte !